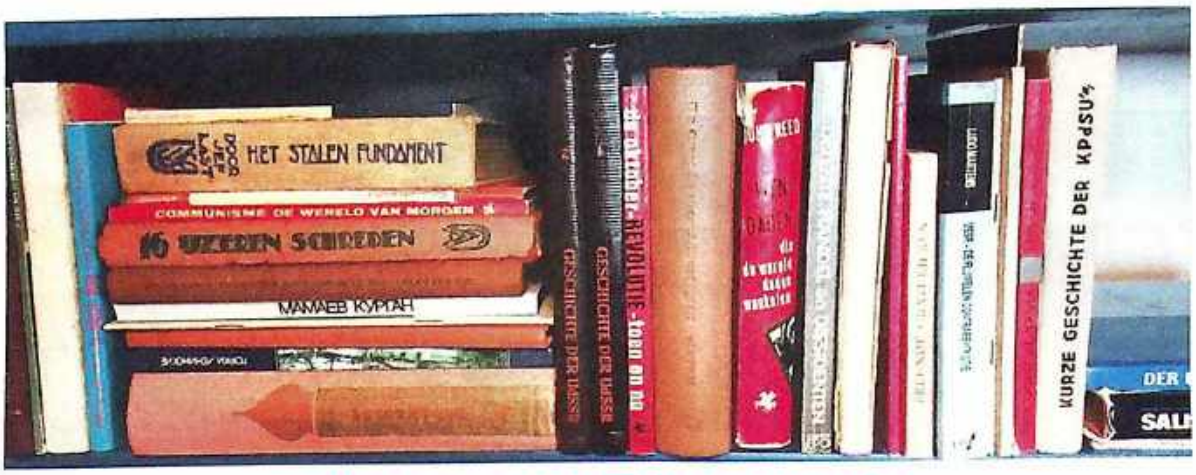

MINISTERIE VAN PROPAGANDA.EU

Chronologische ontwikkelingen Joegoslavie

Map 2-e

Nederlands volk steunt massaal Navo-acties

Trouw-enquête

redactie buitenland

AMSTERDAM – Nederlanders steunen in grote meerderheid het Navo-optreden tegen Joegoslavië. Zelfs wanneer er onder Nederlandse militairen slachtoffers zouden vallen, vindt 68 procent dat Nederland mee moet blijven doen.

Dat blijkt uit een opinie-onderzoek van *Trouw* en Stichting Maatschappij en Krijgsmacht (SMK), uitgevoerd door het Nipo in een representatieve steekproef van 980 mensen van achttien jaar en ouder. Maar liefst 78 procent vindt de beslissing van de Navo om tot actie over te gaan, terecht. Tien procent vindt het 'onterecht'. Dertien procent zegt geen mening te hebben.

'Ook als er Nederlandse slachtoffers vallen, deelname voortzetten'

Directeur Jan van der Meulen van SMK vindt het aantal voorstanders van de Navo-acties en *van voortzetting van die de acties*, ook wanneer daarbij onder Nederlandse militairen slachtoffers vallen, opvallend hoog. „Die mening is niet vluchtig, niet grillig, die mening blijkt eerder rationeel", zegt Van der Meulen, erop wijzend dat de resultaten stroken met eerdere opiniepeilingen.

Volgens hem blijkt eruit dat het publiek vindt dat er bij militaire acties wel degelijk risico's gelopen mogen worden en dat het publiek tot op zekere hoogte de pijn van slachtoffers wel degelijk verdraagt. Voorwaarde is wel dat de burgers ervan overtuigd zijn dat het om een zinvolle missie gaat. Volgens Van der Meulen houdt dat in dat het publiek om eerlijke en heldere informatie vraagt.

„Als het om gevaarlijke missies gaat moet je dat eerlijk melden, geen eufemistische taal gebruiken en de dingen bij de naam noemen. Dan hoef je de publieke opinie niet op voorhand te onderschatten, niet op voorhand al de burgers een gebrek aan ruggengraat toekennen", aldus Van der Meulen.

Tweede-Kamerleden reageren opgelucht en tevreden op het enquêteresultaat. Zij herkennen er enerzijds een groot draagvlak in om militairen in te zetten en anderzijds wordt het bemoedigend gevonden dat zoveel mensen zich kennelijk grote zorgen maken over de toestand in Kosovo. Dat laatste blijkt ook uit het feit dat 71 procent van de Nederlanders in de enquête aangeeft dat 'schending van de mensenrechten in Kosovo' de belangrijkste reden was om tot acties tegen Joegoslavië over te gaan.

De peiling maakt deel uit van een breder onderzoek naar het draagvlak van de Navo in de Nederlandse samenleving dat *Trouw en SMK hebben uitgevoerd*. De resultaten van dat onderzoek, dat gedurende het paasweekeinde gehouden werd ter gelegenheid van het vijftigjarig bestaan van de Navo, zullen op zaterdag 17 april worden gepubliceerd.

Een week later komt de Navo-top in Washington bijeen om onder meer de oprichting van de Navo en de aanvaarding van het Noord-Atlantische Verdrag, vijftig jaar geleden, te herdenken.

MEER OVER DE ENQUÊTE IN DE VERDIEPING, PAGINA 17

Vluchtelingen uit Kosovo hebben voor de lagere school in de Albanese stad Kukes hun bivak opgeslagen. Ze zoeken een plek met water. In de school zijn bovendien wc's. Het onderwijs op de school is in verband met de vluchtelingen gestaakt. FOTO JAN BANNING/HH

10-4-99

Gevechten op de grens van Albanië

Van onze redactie buitenland

AMTERDAM – Servische troepen zijn gisteren langs de Albanees-Joegoslavische grens slaags geraakt met Albanese rebellen van het UCK. Daarbij vielen vier doden.

De schermutselingen begonnen gisterochtend bij het dorp Kamenica, 300 kilometer ten noorden van de Albanese hoofdstad Tirana. „De Serviërs hebben verschillende artilleriesalvo's afgevuurd en daarbij is een aantal granaten op Albanees grondgebied terechtgekomen", deelde woordvoerder Angeli van de Organisatie voor veiligheid en samenwerking in Europa (OVSE) mee.

Volgens Belgrado probeerde een grote groep bewapende Albanezen Kosovo binnen te dringen. De VS bevestigen dat het UCK, dat onder de vluchtelingen veel nieuwe soldaten heeft gerekruteerd, gisteren voor het eerst vanuit Albanië Servische troepen heeft aangevallen. Gisteravond waren de gevechten nog gaande.

VN-secretaris-generaal Kofi Annan heeft Joegoslavië opgeroepen alle acties van het leger en paramilitaire eenheden in Kosovo te beëindigen en de troepen terug te trekken. De oproep maakt deel uit van een vijfpuntenplan voor Kosovo. Maar volgens de Navo trekt Belgrado juist extra militaire eenheden samen langs de noordgrens van Kosovo.

Bij Navo-aanvallen in en rond Pristina zijn gisteren waarschijnlijk ook burgers omgekomen, erkent de Navo. Het gaat daarbij om een aanval op de telefooncentrale in de hoofdstad van Kosovo. De inslag was 200 tot 300 meter van het PTT-gebouw. Volgens Servië zijn ook meer dan honderd werknemers van de Zastava-fabriek in Kragujevac zwaargewond geraakt bij een Navo-bombardement.

De Russische president Jeltsin dreigde de Navo-landen gisteren met een 'Europese oorlog' en 'mogelijk een wereldoorlog' als ze Rusland zouden betrekken bij het conflict om Kosovo. „Het zijn grote woorden", zo reageerde de Nederlandse premier Kok. „Maar ik neem aan dat hij die voor eigen rekening en voor de Russische publieke opinie heeft gesproken."

Nederlandse F 16-vliegtuigen waren gisteren betrokken bij aanvallen op colonnes van het Servische leger in Kosovo. Morgen vertrekken vijf Nederlandse 155 mm houwitsers naar Macedonië. De houwitsers, 55 voertuigen en de 120 man personeel komen onder Duits commando.

Aanstaande donderdag zal op de Nederlandse publieke en commerciële televisiezenders een hulpactie voor Kosovo worden uitgezonden.

MEER NIEUWS OP PAGINA 4 EN 5

Genocide and humanitarian catastrophe are the propaganda fabrications

April 10, 1999

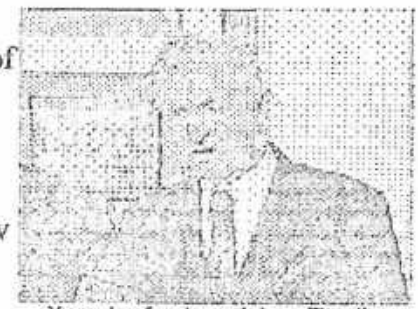

Yugoslav foreign minister Zivadin Jovanovic

Rome, April 10 (Tanjug) - Yugoslav citizens are victims of the onslaught of NATO aggressors, spearheaded by the United States, so how can Yugoslavia be asked to withdraw its troops from its own territory when it is being attacked by NATO, Yugoslav Foreign Minister Zivadin Jovanovic said in Rome late Friday.

Speaking on RAI UNO Italian television, Jovanovic commented on the first statement by U.N. Secretary-General Kofi Annan since NATO began its aggression on Yugoslavia 17 days ago.

Jovanovic said NATO was the one who should be asked to stop the bombardments and withdraw its troops from Macedonia and other neighboring countries.

How can Yugoslavia be asked not to defend its territory and sovereignty, he asked. Yugoslavia is defending itself and it will continue to do so regardless of the type of onslaught, Jovanovic said.

The NATO aggression on Yugoslavia is a violation of the United Nations Charter and of the basic principles of the NATO strategy, and also of the agreements from Rambouillet and Paris.

It is surprising that the U.N. secretary-general did not find it necessary to call an emergency meeting of the Security Council to demand an immediate end to the aggression on Yugoslavia, Jovanovic said.

Conditions should not be set to Yugoslavia, he said, in fact Yugoslavia is the one which demands an immediate end to this aggression because it is an aggression on the United Nations, civilization, Europe, and Italy, he said.

Minister Jovanovic also spoke about NATO's failed efforts to launch propaganda involving genocide.

Genocide is a fabrication of the NATO propaganda machine which

wants wished to conceal the truth and justify the aggression on Yugoslavia, and allegations about a humanitarian disaster have been

imposed by the aggressor, he said.

NATO has no right to talk about this because they caused the humanitarian disaster and the flood of refugees. They are the ones who must stop the humanitarian disaster, not Yugoslavia, Minister Jovanovic said.

Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

'Kosovo' is geen cao-onderhandeling

De Navo-luchtbombardementen blijken inderdaad, zoals ik veertien dagen voordat ze begonnen op deze plaats schreef, deel van het *probleem* van Kosovo, géén deel van de *oplossing* te zijn geworden. Buiten de kring van de direct verantwoordelijke politici is er werkelijk niemand meer die de Navo-bombardementen nog als succes wil aanmerken. Een enkele politicus vraagt nog om geduld, over enige tijd zal Milosevic wel door de knieën gaan. Natuurlijk, elke westerse politicus heeft in zijn comfortabele en veilige omstandigheden een overvloed aan tijd en geduld. Maar dat is precies wat de Kosovaren ontbrak: elke dag die verstreek na het begin van de luchtacties zonder dat Milosevic verslagen is, is er voor hen één te veel. Als Milosevic over enige tijd de strijd staakt is, dat voor veel Kosovaren te laat.

KOCH

Stilletjes aan beginnen politici in deze omstandigheden hun koers te verleggen. Zij gaan argumenten bedenken waarom het wansucces van de bombardementen hen persoonlijk niet aan te rekenen is. Tijdens een PvdA-bijeenkomst in Utrecht legde fractievoorzitter Melkert nog eens uit dat de bedoelingen van het kabinet en de Navo echt goed waren, vrede, democratie en mensenrechten en zo. Vanzelfsprekend, maar goede bedoelingen garanderen nog geen goed beleid, laat staan bevredigende uitkomsten. Het kamerlid Gerrit Valk meende te weten dat Milosevic ook zonder de bombardementen op korte termijn tot die massale etnische zuiveringen zou zijn overgegaan. Deze zouden dus niet door de bombardementen uitgelokt zijn. Misschien, maar dan moet vastgesteld worden dat die bombardementen de etnische zuiveringen ook niet hebben gestopt en dus hun humanitaire doel hebben gemist. Minister De Grave meent het tegenovergestelde, niemand had ooit de gruwelijke reactie van Milosevic verwacht. Met deze uitspraak legt hij overigens wel een relatie tussen de bombardementen en de etnische zuiveringen. Valk en De Grave kunnen niet allebei gelijk hebben. In de weken voor de bombardementen is op ruime schaal in de pers en door regeringsadviseurs gewaarschuwd voor de gevolgen ervan: de recalcitrantie van Milosevic, Servische gruweldaden, massale vluchtelingenstromen, destabilisatie van de regio. De Grave kan met goed fatsoen niet aankomen met 'ik heb het niet geweten argument'. Ernstige bezwaren tegen de bombardementen zijn door een combinatie van lichtzinnigheid, arrogantie en defaitisme van tafel geveegd. Het zal zo'n vaart wel niet lopen, Milosevic zal geconfronteerd met de Navo-luchtmacht wel inbinden en we hebben in ieder geval iets gedaan ('de schuldige gestraft'), ook al heeft het niets voor de Kosovaren opgeleverd.

Over wat er nu moet gebeuren spatten onze verantwoordelijken in hopeloze spraakverwarring uiteen. Minister Van Aartsen kondigt de derde wereldoorlog aan als de Navo grondtroepen zou inzetten, minister De Grave houdt de mogelijkheid ervan (en dus een derde wereldoorlog) open, vele volksvertegenwoordigers eisen zelfs de inzet van grondtroepen, bijvoorbeeld ter bescherming van Kosovaren die nog in Kosovo zijn, zoiets als Srebrenica maar dan in het groot. Premier Kok redt de zaak alsof hij bezig is met cao-onderhandelingen. Een grote inzet niet, een kleine inzet wel: maar over de vraag hoe groot zo'n kleine inzet moet zijn om succes te kunnen hebben en om onze eigen soldaten een redelijke kans te geven, wordt niet gepraat. En al helemaal niet over de vraag waarom een derde wereldoorlog niet zou beginnen wanneer de Navo tienduizend soldaten zou sturen, maar wel als er twintigduizend zouden gaan. Ik heb de indruk dat onze politici gewoon niet beseffen waarover zij spreken. Dat beangstigt me. Zij controleren de inzet van het machtigste geweldinstrument van de mensheid. Zij zijn niet tegen de verantwoordelijkheid opgewassen.

Koen Koch

Citaten uit een oorlog

„Kunnen de Navo en de VS het zich veroorloven om te falen? Nu de alliantie zo ver gegaan is, kan dat niet meer. Als er iéts bestand is tegen een instabiele 21ste eeuw, is het dit bondgenootschap. De geloofwaardigheid van de Navo moet overeind blijven, of alle Milosevicen van de wereld zullen geloven dat zij ongestraft kunnen doden."
Lawrence S. Eagleburger, Democraat en oud-minister van buitenlandse zaken VS, The New York Times

„De Navo-strategen zijn inderdaad verrast door Milosevic, maar ik vind het menselijk dat ze die hypothese niet gehad hebben, dat de etnische zuivering zich zo zou versnellen."
Willy Claes, ex-secretaris-generaal Navo, BRT-2

„Regerings- en Congresfunctionarissen citeerden een onderzoek van de militaire inlichtingendienst afgerond vóór de luchtcampagne, dat concludeerde dat Milosevic de bedoeling had 1,8 miljoen Albanese Kosovaren binnen een week 'etnisch te zuiveren'."
Craig R. Whitney en Eric Schmitt, International Herald Tribune

„De vrede in Kosovo is teruggekeerd."
Nieuwslezer tv-journaal Servië

„Voor oorlogvoerenden zijn journalisten handzaam in het gebruik. Ze zijn eenvoudig te bedreigen, slaan, deporteren, vermoorden. Aan de andere kant zijn ze met evenveel gemak te voeren met (schijn-)nieuws: juist in oorlogstijd zijn media onverzadigbaar. Geef ze een videoband met lichtflitsen, zeg dat hier – afhankelijk van de belanghebbende – het hoofdkwartier van de geheime dienst/de babymelkfabriek in Blobzi Blabz door de Navo is gebombardeerd, en het is diezelfde avond in miljoenen huiskamers te zien."
Gerard Mulder, columnist Stroom, de Volkskrant

deVerdieping

Ook bij militaire missies calculeert de burger

FOTO UIT WERVINGSFOLDER VAN DE LANDMACHT

RELIGIE & FILOSOFIE 18

De Servisch-orthodoxe kerk wil Milosevic niet afvallen, maar ziet wel 'het heilige kernland' Kosovo verloren gaan.

NAUTA 19

Lolle Nauta, ooit een vernieuwende kracht in de Friese literatuur, haalt uit naar de Friese beweging die vervalt in purisme.

AJAX 21

Met jongeren en bekendheid wil Ajax de toekomst te lijf, op zoek naar nieuwe bekers én een hogere beurskoers.

PODIUM 25

In de rubriek 'Citaten uit een oorlog': „De vrede in Kosovo is teruggekeerd." (Nieuwslezer tv-journaal Servië)

KUNST 27

'Angst en ellende', het laatste stuk van Ton Vorstenbosch en wijlen Guus Vleugel, mag met recht politieke satire heten.

Ephimenco

Ook ik zou af en toe over een paar Tomahawk-raketten willen beschikken om enkele tv-zenders tot zwijgen te brengen. Bomba, bomba! Rookpluimen en stofwolken boven Hilversum plus de reinigende stilte van een scherm vol ruis. Nog mooier zou het zijn als ik per programma precisie-

vorig weekeinde peilde *Trouw*, in samenwerking met Stichting Maatschappij en Krijgsmacht, de opinie in de Nederlandse samenleving over de Navo-acties.

Trouw/SMK -opiniepeiling

Johan ten Hove

De cijfers liegen er bepaald niet om. Maar liefst 78 procent van de Nederlanderse bevolking steunt de acties van de Navo tegen Joegoslavië, blijkt uit het Trouw-onderzoek. En 68 procent, ruim tweederde deel van de bevolking vindt dat Nederland aan deze acties moet blijven meedoen, ook wanneer onder de eigen militairen slachtoffers vallen. Veertien procent is daar tegen en 18 procent zegt daarover geen mening te hebben.

Jan van der Meulen, directeur van Stichting Maatschappij en Krijgsmacht, waarmee Trouw het opinieonderzoek naar het draagvlak van de Navo in de Nederlandse samenleving heeft uitgevoerd, zegt dat de resultaten van dat deel van het onderzoek dat ingaat op het uitvoeren van gevaarlijke missies, stroken met die van eerder onderzoek. Hij voegt er meteen aan toe de hoogte van de cijfers wel opvallend te vinden.

Zijn stichting heeft veel ervaring met dit soort onderzoeken. SMK is een instituut dat de civiel-militaire betrekkingen in Nederland onderzoekt en analyseert en in het bijzonder het draagvlak in de Nederlandse samenleving voor defensie peilt. „Ruim twee derde van de Nederlandse bevolking, 68 procent, meent dat Nederland mee moet blijven doen aan deze militaire actie, ook als er onder eigen militairen slachtoffers vallen. Dat is veel, ook als je kijkt naar andere landen waar soortgelijke onderzoeken zijn gedaan. In Engeland blijkt de steun 58 procent te zijn en in Frankrijk 57 procent. Nederland steekt daar bovenuit."

Volgens Van der Meulen geeft dit resultaat, in samenhang met de resultaten van eerder onderzoek aan, dat het publiek vindt dat er bij militaire acties wel degelijk risico's gelopen mogen worden. „Dat is in Nederland, maar ook bijvoorbeeld in de Verenigde Staten, nu te vaak en te consistent vastgesteld om het nog te ontkennen. De resultaten geven een 'stevigheid' van deze mening aan. Die mening is niet vluchtig, niet grillig, die mening blijkt eerder rationeel."

„Je mag er vooral niet uit concluderen dat het mensen niet kan schelen dat er slachtoffers vallen. Als er Nederlandse slachtoffers vallen zal dat hier hard aankomen, het is ook zeer wel mogelijk dat de steun dan zakt, maar die steun klapt ook dan niet zomaar helemaal in elkaar. Natuurlijk zullen Nederlandse slachtoffers hier veel *impact* hebben, ook al omdat politici erop zullen worden afgerekend."

Van der Meulen weigert te speculeren over het áántal slachtoffers dat dan acceptabel zou zijn voor de Nederlandse samenleving en vindt tevens dat je zo'n vraag niet zonder meer moet stellen. „Ik zou zo'n vraag naar absolute aantallen slachtoffers niet willen beantwoorden. Het hangt er maar van af om welke missie het gaat en hoeveel militairen daarbij zouden worden ingezet."

„Tien dodelijke slachtoffers kunnen één procent van het ingezette aantal militairen zijn, maar ook vijf of tien procent. Daarbij komt nog dat, hoe vreemd het mag klinken, de ene dode de andere niet is. Bij missies kunnen mensen bij gevechtshandelingen om het leven komen, maar ook door ziekte en verkeersongevallen. De nabestaanden betreuren in alle gevallen hun doden, maar het publiek zal toch onderscheid maken. Collectief geef je er een andere betekenis aan." „Je kunt niet voorspellen hoeveel doden en gewonden de publieke opinie aanvaardbaar vindt. Dat hangt sterk van de aard van de missies af. De burgers taxeren wel degelijk de missies, bekijken wat het doel ervan is en welke middelen worden ingezet om het doel te bereiken. Ook het verloop van een missie wordt goed in de gaten gehouden."

„Dat alles speelt mee bij de vraag of en hoeveel. En natuurlijk worden mensen daarbij beïnvloed door wat politici en militairen ervan zeggen en wat de media erover melden. In feite heb je ook hier te maken met calculerende burgers."

Duidelijk is volgens Van der Meulen dat er niet zoiets bestaat als een zogenaamde 'nul-tolerantie', die inhoudt dat er onder de bevolking slechts een draagvlak is voor militaire missies zolang er onder de eigen soldaten geen slachtoffers vallen.

In het zomernummer van het blad *Transaktie, tijdschrift over de wetenschap van oorlog en vrede*, van vorig jaar, gaat Van der Meulen, samen met de onderzoeksmedewerker van SMK, Marijke de Konink, in op deze 'nul-tolerantie', die in wetenschappelijk jargon bekendstaat als de 'slachtofferhypothese'. „De veronderstelling dat de bevolking militaire missies slechts zolang steunt als slachtoffers onder de eigen soldaten uitblijven is een gangbare frase geworden in het discours van experts en commentatoren. Sinds het einde van de Koude Oorlog zoemt hij rond, inclusief typische casuïstiek en voor de hand liggende uitleg. Dáárom vertrokken de Amerikanen toch uit Somalië? Daarom lieten de Europeanen het toch afweten in Bosnië? Niemand mocht sneuvelen voor Mogadishu en Sarajevo – of voor ander 'leed van vreemden'. Want de gezinnen zijn piepklein, de politici oervoorzichtig, de media alomtegenwoordig en de wapens superslim. Beschaving alom dus, vechten kan niet meer, maar vechten hoeft ook niet meer. De 'slachtofferhypothese' lijkt vaak al bijna een kwestie van zeker weten."

Van der Meulen: „Onderzoek, ook dit Trouw/SMK-onderzoek toont aan dat die hypothese niet houdbaar is. Kennelijk erkent en accepteert de samenleving de risico's die het militaire beroep met zich meebrengt, zeker nu de dienstplicht is afgeschaft en het om professionele militairen gaat."

„Het publiek verdraagt wél tot op zekere hoogte de pijn van slachtoffers. Er kan wel degelijk draagvlak bestaan voor riskante militaire ondernemingen. Wel is het daarbij noodzakelijk dat de bevolking ervan overtuigd is dat het om een zinvolle missie gaat. Zolang er een glashelder politiek doel is dat met haalbare middelen wordt nagestreefd is een draagvlak voor gevaarlijke missies zeker mogelijk."

„Maar als duidelijk wordt dát een missie 'onmogelijk' wordt, loopt de steun onder de bevolking snel terug. Het bekende voorbeeld is inderdaad het halfslachtige optreden van Unprofor in Bosnië, resulterend in de fatale afloop van de Nederlandse militaire missie in Srebrenica in de zomer van '95. Al ver voor die fatale afloop was de tolerantie voor het vallen van slachtoffers aan het dalen."

„Je moet dus het publiek goed informeren en vooral niet op het verkeerde been zetten. Dat is in feite gebeurd met de Amerikaanse operatie in Somalië van 1993."

VERVOLG OP PAGINA 19

Robuust draagvlak stelt kamerleden gerust

Politieke reacties

Teun Lagas

Tweede-Kamerleden reageren opgelucht en tevreden op het enquêteresultaat waaruit blijkt dat er zeer brede steun onder de ondervraagden is voor het besluit om militaire acties tegen Joegoslavië te beginnen.

Zelfs de Socialistische Partij, die zich als enige in het parlement verzette tegen de Navo-luchtaanvallen, ziet positieve kanten aan de uitslag van het onderzoek. Want SP-defensiewoordvoerder Van Bommel vindt het bemoedigend dat zoveel mensen zich blijkbaar grote zorgen maken over de toestand in Kosovo. „Er is een enorme betrokkenheid met wat er gebeurt. Dat laat de mensen niet onverschillig. Dat is goed."

Kamerleden laten blijken dat ze zich niet door opiniepeilingen onder druk willen laten zetten. Aan de andere kant geven ze toe dat het een geruststellende gedachte is dat er bij zo'n cruciaal besluit om militairen in te zetten voldoende draagvlak is onder de bevolking. Marijke Vos (GroenLinks): „Je moet je er als politicus niet door laten leiden. Maar als er nu opeens geen steun zou zijn, dan ga je toch denken: hier klopt iets niet."

De GPV'er Van Middelkoop: „De uitslag doet me goed omdat het laat zien dat de volksvertegenwoordiging op dit punt kennelijk de bevolking vrij getrouw representeert. Even breed als in de Tweede Kamer is het draagvlak in de Nederlandse bevolking. En dat is goed." CDA-woordvoerder Verhagen: „Ik ben er wel mee ingenomen. Je neemt verstrekkende besluiten hier in de Kamer, en tegelijk merk je dat daar op straat en in de kerk hoogoplopende discussies over losbarsten. Het gevoel dat we niet afzijdig konden blijven na zo'n grove schending van mensenrechten heeft blijkbaar voldoende draagvlak." D66-kamerlid Hoekema, PvdA-woordvoerder Valk en de VVD'er Blaauw noemen de steun voor de militaire acties verrassend groot.

Dat die steun er ook blijft als er slachtoffers onder de Nederlandse militairen mochten vallen, vindt Van Middelkoop een bewijs dat het draagvlak 'robuust' is. „Daar blijkt een zekere vastberadenheid uit." Vos noemt de acceptatie van eventuele slachtoffers een teken dat er bereidheid bestaat zich werkelijk in te zetten voor een ander volk. „Er is blijkbaar geen houding van: we moeten alleen onszelf veilig stellen", zegt zij.

Nog meer dan dit grote draagvlak pikken alle kamerleden echter een ander resultaat uit de enquête. 71 procent van de ondervaagden noemt als belangrijkste reden om in te grijpen de schending van de mensenrechten in Kosovo. Daar blijkt volgens de parlementariërs uit dat terecht de humanitaire kant van de zaak zeer ernstig wordt genomen. De VVD'er Blaauw verwijst naar eerdere kritiek als zou de Navo alleen maar optreden om het gezicht van het bondgenootschap te redden. „Dat vermeende najagen van een Navo-prestige blijkt voor de ondervraagden gelukkig helemaal niet relevant."

Valk en Hoekema wijzen er op dat de steun voor de Navo-acties groot blijft, ondanks de nu al ruim twee weken durende bombardementen. Valk had verwacht dat er snel cynisme zou groeien, omdat aanvankelijk het beeld werd geschapen van een korte Navo-actie die president Milosevic snel op de knieën zou dwingen. „Je zou verwachten dat de steun snel afneemt, nu Milosevic weigert toe te geven. Maar dat is niet geval", zegt de PvdA'er.

Ook Hoekema had meer scepsis verwacht, mede gezien de kritiek dat juist de bombardementen de etnische zuiveringen zouden hebben versneld. Hoekema: „Maar het blijft wel de vraag hoe de steun er over een week of twee uit zal zien, mocht de humanitaire ramp tegen die tijd niet zijn beheerst."

De SP, als enige tegenpartij, wijst erop dat het oordeel over de 'terechte-Navo-acties' kan zijn ingegeven door de wens om snel een einde te maken aan de vreselijke tv-beelden van de vluchtelingen. Van Bommel: „In het begin van een oorlog is het draagvlak altijd vrij hoog. Dat komt ook door de televisiedemocratie. Iedereen ziet de vluchtelingen en iedereen krijgt de aandrang dat er snel iets moet gebeuren. Als in zo'n fase politici zeggen dat zij wel een - militaire - oplossing weten, dan gaan veel mensen achter hen staan. Die geloven nu eenmaal dat Kok, als hoogste baas van Nederland, zo'n oplossing in huis heeft. Ze veronderstellen bovendien dat luchtaanvallen effect hebben. Ik vraag me af wat er gebeurt als blijkt dat het niet werkt."

De VVD'er Blaauw waarschuwt dat defensie meer moet doen om de steun onder de bevolking groot te houden. Blaauw klaagt dat Den Haag, vergeleken met Londen en Bonn, weinig informatie aan de media geeft over het goede effect van de luchtacties. „Het hoeft van mijgeen propaganda te worden zoals de Amerikanen wel eens doen, maar iets actiever mag defensie zich hierbij wel opstellen." Verhagen roept premier Kok op daar hard aan te werken. „Als premier van alle Nederlanders moet hij ervoor zorgen dat het draagvlak groot blijft."

Van Middelkoop had ook zonder onderzoek al iets gemerkt van de mate van betrokkenheid onder de bevolking. De GPV'er: „Mijn vrouw liep langs de deuren te collecteren voor de vluchtelingen uit Kosovo. Ze heeft wel vaker ingezameld en ze vertelde dat er nu een ongekende bereidheid is om geld te geven. Ze vertelde er ook bij dat er nog ruimer wordt gegeven na de mededeling dat de opvang van de vluchtelingen in de eigen regio moet. Ach ja, dat is nou ook weer zo typisch Nederlands."

ren en hiermee een aantal etherparasieten tot een welverdiende WW-uitkering zou kunnen dwingen. Maar tussen droom en daad ligt een *no mans's land* vol gewetenskwesties en vooral makkelijk te bedienen knoppen. Diezelfde aan- en uitknoppen zijn trouwens op alle Servische afstandsbedieningen te vinden. In die zin ben ik een fel tegenstander van Navo-bombardementen op Joegoslavische zenders. Met geweld vijandig gezinde omroepen uit de lucht halen - zie de ondergang van de oppositionele radiozender B92 uit Belgrado - is een specialiteit van Milosevic die geen concurrentie behoeft. Volgens de Navo zijn de Servische tv-stations niets meer dan propaganda-instrumenten die door nationalisten uitermate efficiënt worden gehanteerd. Nou en? Als de Navo een eigen televisiekanaal bezat zouden wij de hele dag horen over lege stadions vol gevangenen en dode Kosovaarse leiders die in leven zijn. Zoals ieder ander hebben Serven recht op leugens die uit eigen klei zijn getrokken, verkeerde voorstelling van zaken en bewust gemanipuleerde beelden. Zolang de Servische tv-zenders hun kijkers niet oproepen alle Albano-Kosovaren uit te roeien hoeven wij ons niet met TV-Belgrado te bemoeien. Het kijken naar onzin, ook in oorlogstijd, is een strikte privé-aangelegenheid. Als miljoenen mensen bereid zijn zich in de luren te laten leggen door hun favoriete dictator en na een paar tv-oproepen als onnozele menselijke schilden op bruggen te gaan dansen, moeten ze dit vooral doen. Nep is nep en er bestaat geen fundamenteel verschil tussen een show van Jerry Springer en een tv-journaal van Milosevic. Het enige bombardement dat dan effectief is moet in de hersenpan van de kijker gebeuren. In de schedels van goedgelovigen zit niet alleen lauwe zappap maar bovenal tal van blinde muren en dubbele wanden die absoluut geslecht dienen te worden om een vrij uitzicht op feiten mogelijk te maken. En om dat bommentapijt te activeren en de neuronenzuivering in gang te zetten is, inderdaad, een simpele druk op een knop voldoende.

Sylvain Ephimenco

Grotesk geweld is onaanvaardbaar

Een meerderheid van de bevolking steunt de acties van de Navo, zo blijkt uit een Trouw-enquête. Niet iedereen kan zich in die uitslag herkennen.

Verheugend

Uiteraard is het het goede recht van een krant een eigen mening te hebben en, zoals *Trouw*, de Navo-acties tegen het Joegoslavië van Milosevic te steunen. Maar om het resultaat van het opinie-onderzoek onder de Nederlandse bevolking die in grote meerderheid achter de Navo-bombardementen zei te staan, 'verheugend' te noemen, is mij in het verkeerde keelgat geschoten (Trouw, 10 april). De massale vernietiging van have en goed van mensen is op zich al treurig genoeg. Dat een meerderheid daar 'voor' zegt te zijn, maakt de keuze voor het gebruik van steeds grotesker vormen aannemend Navo-geweld niet meer aanvaardbaar.
Bergen — Jan Rietveld

Ploppers

Toen de Nederlandse 'helden' de ene dessa na de andere platbrandden en de bewoners vermoordden, omdat Nederland geen onafhankelijkheid wilde geven aan Indonesië, was het alleen het communistische dagblad *De Waarheid* dat over die oorlogsmisdaden berichtte. Voor 90 procent van het Nederlandse volk waren dat allemaal leugens. *Trouw* ging in die campagne voorop. Vijftig jaar later is Trouw weer terug bij af en organiseert het 'gesundes Volksempfinden', na een wekenlang bombardement op de televisie van zielige vluchtelingen die het ene gruwelverhaal na het andere opdissen. Wie goed heeft opgelet weet dat het om steeds dezelfde gevallen gaat met in totaal nog geen honderd slachtoffers. Maar de woorden genocide en slachtpartij zijn niet van de lucht. Wat *de Navo zegt is onherroepelijk en fascisten en mogen tot de laatste man worden uitgeroeid.* Zoals voorheen de 'ploppers'.
Doorwerth — Dirk Tuijnman

Geschokt

Wat voor krijgslust is er in Nederland gevaren? Een ruime meerderheid van mijn buren, collega's en vrienden is blijkbaar voorstander van offensief grof geweld. Ik ben het beslist niet eens met de manier waarop de Balkanezen met elkaar omgaan en vind dat wij daarvan wat mogen zeggen. Maar wat er nu plaatsvindt, heeft daar weinig meer mee te maken. De Navo tracht van de gelegenheid gebruik te maken om over de ruggen van de Balkanezen een oostelijke verdedigingslinie te sluiten, om het nieuwste wapentuig uit te proberen en om de grenzen van Rusland en andere landen af te tasten. Natuurlijk heeft de Navo wel voorzien, dat deze aanpak de etnische conflicten zou aanwakkeren en de stabiliteit van Europa op de proef zou stellen. Dit is geen humanitair offensief.
Den Haag — Frans van Velden

Slachtoffers

Ik behoor tot de tien procent Nederlanders die de beslissing van de Navo tot actie over te gaan tegen Joegoslavië onterecht vindt. Een klein percentage naast de 78 procent die de beslissing billijken. Bij de vraag of Nederland mee moet blijven doen met de acties, ook wanneer onder de eigen militairen slachtoffers vallen, sluit ik mij aan bij de 14 procent nee-zeggers. Mijn stellige overtuiging is, dat met geweld niets opgelost kan worden.
Krommenie — Hannie Blink-Guleij

Trots

Hoe ontroerend is de heilige verontwaardiging van de Nederlanders over het schenden van mensenrechten in Kosovo. Zo oprecht is deze verontwaardiging, dat wij massaal achter de Navo-aanvallen staan, en zelfs bereid zijn er desnoods enkele lijkenzakken tegenaan te gooien. Om over het risico van een derde wereldoorlog maar te zwijgen. Hoe ontroerend is ook de heilige handelsmissie naar China, met aan het hoofd de koningin, vergezeld van haar echtgenoot, haar oudste zoon, en onder meer de immer oprechte minister Jorritsma. In hun kielzog volgen de kooplui, die oprecht hopen in China te mogen investeren. Dit hele konvooi is op het hart gedrukt in dit land niet te reppen over het gevoelige onderwerp van het schenden van mensenrechten. Om over Tibet maar helemaal te zwijgen. Ik ben er oprecht trots op Nederlander te zijn.
Arnhem — K. Lensen-Braaksma

Massaal

Het zou interessant zijn te weten wat de schrijnende beelden voor invloed hebben op de antwoorden in deze enquête. De vraag ontbrak in hoeverre men bereid zou zijn een soort adoptiebelasting te betalen voor Albanië, Kosovo, Macedonië en andere armoede-landen. Met andere woorden, of men bereid zou zijn iets van de eigen levensstandaard in te leveren. Over het logisch gevolg van de thans ontstane situatie wordt met geen woord gerept, ook niet in het redactioneel commentaar naar aanleiding van de enquête. Ja, Herfkens heeft een begin gemaakt door een gift van 10 miljoen gulden, gezien de militaire kosten een 'fooi', en gaat op dienstreis om te kijken.
Delfzijl — P.R. van den Berg

Maandagnacht organiseerde de cabaretier Freek de Jonge een benefietconcert voor de slachtoffers van de oorlog in Joegoslavië. FOTO: ANP

Servische vluchtelingen blijven onzichtbaar in Joegoslavisch drama

De oorlog op de Balkan roept veel andere oorlogen in herinnering. Het is de vraag welke ellende de meeste aandacht krijgt.

Irak

Waar was Freek de Jonge toen in 1998 aandacht werd gevraagd voor de kinderen van Irak? Daar sterven 4 000 kinderen per maand als gevolg van de economische boycot. Wanneer organiseer je een Nacht van de Onmacht voor die kinderen? Of is Joegoslavië dichterbij en spreekt de ellende daar ons meer aan?
Zwolle — H. Bosch

Koerden

Nu wordt Joegoslavië gebombardeerd. Maar wanneer wordt in Turkije ingegrepen? Wanneer wordt de genocide op de Koerden een halt toegeroepen? Waarom wel voor de anderhalf miljoen Kosovaren opkomen en niet voor de twintig miljoen Koerden?
Rotterdam — O. Oruc

Gifgassen

Zijn de wapens en de gifgassen die Servië bezit, gemaakt in Nederland, de VS of Israël?
Utrecht — Alphons Mantel

Schuld

Naar aanleiding van eenzijdige berichtgeving dacht ook ik eerst dat alle schuld voor de problemen in voormalig Joegoslavië bij de Serviërs lag. Mijn mening veranderde toen ik ondere andere kwam te weten dat in de Tweede Wereldoorlog de moslims en de Kroaten gesteund door Hitler naast Joden en zigeuners ook nog eens honderdduizenden Serviërs wreed hebben vermoord. Ook Hitler liet Belgrado bombarderen. In Kosovo woonden vóór de Tweede Wereldoorlog veel meer Serviërs dan Albanezen. De media hebben aan de verhalen van de ongeveer 600 000 Servische vluchtelingen zelden of nooit aandacht besteed. Om die redenen had de Navo zich neutraal in de zaken van voormalig Joegoslavië moeten opstellen.
Hoorn — drs. Victor Staniek

Krajina

Terecht is gesteld dat Kroatië, tijdens de oorlog in Bosnië, Krajina – een door Serven bewoond gebied in Kroatië – ingepikt heeft (*Trouw*, 10 april). Ook dit ging gepaard met verbranden van dorpen en deportatie van, in dat geval, Serven. Een Kosovo in het klein maar voor de bewoners niet minder erg. Overigens was Krajina niet het enige gebied. Door de extreme aandacht voor de oorlog in Bosnië werd hieraan geen aandacht besteed en evenmin actie ondernomen. Als de Navo vindt dat Kosovaren terug moeten naar hun land, dan zou de organisatie ook garant moeten staan voor de terugkeer van Serven naar hun oorspronkelijke gebieden.
Borne — Henk Kraaijenbrink

Varkens

Minister van Aartsen weigert na Sebrenica resoluut grondtroepen in te zetten, omdat hij blijkbaar meer waarde hecht aan goede betrekkingen met Rusland dan aan het lot van diegenen die nog niet gedood zijn in Kosovo. Zou hij denken dat hij nog steeds minister van landbouw is en te maken heeft met varkens? Ook die liet hij aan hun beestachtige lot over tijdens de varkenspest. Tja, laat ook deze mensen in dat concentratiekamp 'Kosovo' maar creperen en 'de pest' krijgen, nietwaar?
Apeldoorn

Bisschop moet zich moreel bezinnen

Ruim twee jaar geleden schreven de Nederlandse bisschoppen hun brief *Tot vrede in staat*, waarin bartenswaardige aanzetten stonden tot bezinning over oorlog en vrede. De bisschoppen zagen het terecht als een dubbele opdracht geweld te beteugelen en democratie en rechtsstaat te bevorderen. Vanuit die dubbele opdracht was het artikel 'Waarom niet opnouden met bombarderen?' van Van Luyn, bisschop van Rotterdam en voorzitter van Pax Christi Nederland, nogal een teleurstelling (*Trouw*, 7 april). Van Luyn keurt de Navo-bombardementen op Servië af op grond van de leer van de rechtvaardige oorlog en van de wens van het Vaticaanwege de dialoog met de oosterse orthodoxe kerken open te houden. Hij beperkt zich daarbij tot een beoordeling van de Navo-bombardementen alleen. Waarom behandelt hij de opdracht geweld te beteugelen en democratie en rechtsstaat te bevorderen niet in samenhang? Waarom laat de bisschop de afweging van morele waarden als de onvervreemdbare waardigheid van de menselijke persoon achterwege bij zijn beoordeling van het Navo-beleid? Die waarden beinvloeden de uitleg van de criteria van de rechtvaardige oorlog. Vrede in Europa verdraagt geen onderdrukking of etnische zuiveringen. Het geweld van Milosevic moet worden beteugeld, om de woorden van de bisschoppenbrief te parafraseren. Waarom zou bisschop Van Luyn de terreur, gepleegd door het Milosevic-regime, onvermeld laten? Is dat vanwege de oecumenische dialoog met de oosters orthodoxe kerken? Geldt de onvervreemdbare waardigheid van de menselijke persoon daar niet? Mag daar niet over onrecht gesproken worden? In de bisschoppenbrief *Tot vrede in staat?* heet het terecht: 'Religies moeten de etnische oorlogen waarin ze zijn meegesleept onubbelzinnig afwijzen.' Is de dialoog belangrijker dan het beginsel?
Het Vaticaan of de Nederlandse bisschoppen hoeven de bombardementen niet te legitimeren. Aan de andere kant mag van hoge kerkelijke autoriteiten wel worden verwacht dat onrecht, schending van de waardigheid van de menselijke persoon, onderdrukking van de armen en weerlozen worden meegewogen in hun beoordeling.
medewerker Theo Brinkel
Wetenschappelijk Instituut voor het CDA

Navo-acties

VERVOLG VAN PAGINA 17

10-4-94

Toen bleek dat er gevochten moest worden tegen een stel krijgsheren en er Amerikanen op gruwelijke wijze om het leven waren gebracht en voor de tv door de straten werden gesleurd, reageerde het Amerikaanse publiek geschokt en was het wegwezen."

„Als het om gevaarlijke missies gaat moet je dat eerlijk melden, geen eufemistische taal gebruiken en de dingen bij de naam noemen. Dan hoef je de publieke opinie niet op voorhand te onderschatten, niet op voorhand al de burgers een gebrek aan ruggengraat toekennen. Politici en opinieleiders hebben daar soms een handje van. Die denken dan vaak en soms zeggen ze het hardop: daar kan ons publiek niet tegen. Dat kan dan een zichzelf waarmakende voorspelling worden. Dan maken politici het verderstelde gebrek aan draagvlak voor militair ingrijpen zélf tot een factor van gewicht."

Van der Meulen waagt zich niet aan de vraag of dat laatste mogelijk het geval is geweest toen minister van buitenlandse zaken Van Aartsen woensdag in de Tweede Kamer meedeelde dat het inzetten van grondtroepen in Joegoslavië, waarbij onvermijdelijk slachtoffers zullen vallen, uitgesloten was.

Uit het onderzoek blijkt verder dat 71 procent van de Nederlanders 'schending van de mensenrechten in Kosovo' de belangrijkste reden vindt voor de beslissing tot acties tegen Joegoslavië over te gaan. 12 procent acht 'Europese veiligheid' de belangrijkste reden. Volgens Van der Meulen strookt ook dat met eerder onderzoek. „Sinds de Koude Oorlog vindt gemiddeld zo'n 70 procent van de respondenten doelen als vredeshandhaving, crisisbeheersing en humanitaire interventie van groot belang en 'scoren' mensenrechten een stuk hoger dan het veiligheidsargument. Je kunt concluderen dat de mensen in meerderheid zich niet meer bedreigd voelen."

Op de vraag in hoeverre men het bezwaarlijk vindt dat er geen officiële toestemming van de Verenigde Naties voor de Navo-acties tegen Joegoslavië was, antwoordt 41 procent dat 'erg' tot 'enigszins bezwaarlijk' te vinden. 44 procent zegt dat 'niet zo bezwaarlijk' tot 'helemaal niet bezwaarlijk' te vinden. 15 procent zegt daarover geen mening te hebben. Half om half dus en gecombineerd met de steun van 78 procent vóór de Navo-acties zegt dat wel iets over de huidige status van de Veiligheidsraad van de VN.

Citaten uit een oorlog

16-4-94

„Functionarissen van het Tribunaal in Den Haag zijn diep bezorgd, omdat de huidige Servische strategie al ten minste zes maanden geleden in Belgrado is uitgedokterd als verbetering van de etnische zuivering in Bosnië. Onderzoekers proberen zoveel mogelijk getuigeverklaringen uit de eerste hand te verzamelen, maar hun taak wordt bemoeilijkt door de verwarring in de vluchtelingenkampen en de verspreiding van Albanezen over verschillende gebieden."

Henry Porter, commentator The Observer

„Ik begrijp het mechanisme van de gekte aan mijn kant, maar begrijp jij het mechanisme van de gekte aan jouw kant?"

Aleksa Djilas, historicus en zoon van de beroemde Joegoslavische dissident Milovan Djilas, tegen de Engelse schrijver Michael Ignatieff, Time

„In één nacht hebben de Navo-luchtaanvallen tien jaren hard werken door de democratische oppositie uitgewist."

Vojin Dimitrijevic, directeur Centrum voor mensenrechten Belgrado, Newsweek

„Amerika's leiders moeten duidelijk maken dat hun doel de overwinning is, niets minder. We moeten ophouden met praten over 'exit-strategieën' en ons concentreren op winnen. Dat is en moet ook hét doel van oorlog zijn."

Casper W. Weinberger, ex-minister van defensie VS, The New York Times

„De F16-piloot die het konvooi beschoot vloog eerst twee keer over de donkergroene voertuigen heen en was ervan overtuigd dat het een militair transport betrof. Brandende huizen wezen op Joegoslavische troepen bij een etnische zuivering."

Navo-woordvoerder Jamie Shea, CNN

15-4-94

KOSOVO vlucht...

...daarvoor mogen wij niet weglopen!

giro 70703
KOSOVO noodhulp

Kosovo is in nood. Duizenden op de vlucht. Voedseltekort. Onderdak. Kleding en medische hulp. Een kleine greep uit het drama dat zich in Joegoslavië voltrekt. Loop daarvoor niet weg, maar help samen met Dorkas Hulp, ICS en World Vision ...en maak nu uw steun over op giro 70703-Hilversum o.v.v. Kosovo Noodhulp.

BF

Dorkas Hulp 0228-592824
ICS 035-6284984
World Vision 033-4643444

Politiek taboe tijdens actie

Tv-programma ten bate van Kosovo is 'louter humanitair'

15-4-99

Van onze redactie media

AMSTERDAM – In de nationale tv-actie voor Kosovo, die vanavond van 20.30 tot 23.00 uur wordt uitgezonden op Nederland 2, RTL 4 en SBS 6, zullen de politieke achtergronden van de Kosovo-crisis in het geheel niet aan de orde komen.

„De uitzending heeft louter een humanitair karakter. Het gaat alleen om hulp aan de Kosovaarse vluchtelingen, die slachtoffer zijn van een conflict waar ze part noch deel aan hebben", zegt woordvoerder Kees Groothuis van de NOS. „We gaan niet in op de vraag of de Navo-acties terecht zijn, en we gaan het ook niet hebben over de vraag of Milosevic een soort Hitler is."

Om die reden hebben de omroepen minister Van Aartsen van buitenlandse zaken niet uitgenodigd voor de uitzending. „Die is op dit moment te veel betrokken bij de politieke kant van het verhaal." Premier Kok zal er wel zijn. „Dat is bij uitstek iemand die het nationale karakter van deze actie kan benadrukken", meent Groothuis. Ook de journalisten en de Kosovaarse vluchteling die in de studio zijn uitgenodigd, zullen volgens Groothuis uitsluitend verslag doen van de humanitaire situatie in de kampen.

Groothuis vindt niet dat de omroepen partij kiezen door alleen aandacht te schenken aan het leed van de slachtoffers aan de Kosovaarse kant. „De uitzending heeft geen politiek karakter, dus dat is niet aan de orde." Volgens Groothuis is het niet moeilijk om in een drie uur durende uitzending de politieke achtergronden geheel buiten beschouwing te laten.

Tijdens de tv-actie zullen Paul de Leeuw, Ilse de Lange, de bands Bløf en De Kast, Marco Borsato en Youp van 't Hek optreden. Verder staat onder meer een interview met Sadako Ogata, de hoge VN-functionaris voor de vluchtelingen, op het programma. Een aantal bekende Nederlanders, onder wie prinses Margriet en Hans Wiegel, zal een oproep doen geld te storten op giro 555 van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO). Er zijn 2250 lijnen opengesteld voor de telefonische inzameling, het grootste aantal ooit.

Hoeveel al gestort is op giro 555 willen de SHO nog niet kwijt, 'om de spanning erin te houden voor de uitzending'. De stichting Doen schonk gisteren 1 miljoen gulden aan giro 555.

Ook Radio 2 houdt vandaag een actie. De zender roept, onder het motto 'Band voor Kosovo', de luisteraars op mee te werken aan een radioprogramma, dat vertaald zal worden aangeboden aan Radio Tirana. De luisteraars kunnen passende muziek kiezen en die voorzien van een boodschap aan de vluchtelingen. Het programma dat hieruit voortkomt, is te beluisteren van 19 tot 20 uur.

Vandaag zal, ook in het kader van de hulpactie voor Kosovo, op bijna alle radiostations het lied 'Meneer de president' klinken. Daarin doet Jantje Smit zingend een beroep op president Milosovic van Joegoslavië om voor vrede te zorgen.

Youp van 't Hek geeft zondag 25 april in Groningen een extra voorstelling van zijn cabaretprogramma. De opbrengst – naar schatting 75 000 gulden – is eveneens bestemd voor de slachtoffers van de Balkan-oorlog.

B. en w. van Groningen en de vakbonden AbvaKabo, Novon en CFO vragen de Groningse ambtenaren een uurloon af te staan voor de vluchtelingen uit Kosovo. Wethouder W. Pattje van financiën zal de opbrengsten verdubbelen en garandeert een minimale opbrengst van 120 000 gulden.

advertentie

Hoe voelt het om vluchteling te zijn?

Ik heb m'n leven nog...

ZOA VLUCHTELINGEN 2000

Giro 550 • Apeldoorn • Info: 055 3663339

BF

ZOA geeft hulp aan vluchtelingen in Azië, Afrika en Europa (KOSOVO).

Kosovo-actie dupeert andere hulporganisaties

Van een verslaggeefster

AMSTERDAM – De stichting Nationaal fonds sport gehandicapten vreest deze week door tussenkomst van de actie voor Kosovo veel minder geld op te halen dan gebruikelijk tijdens de jaarlijkse collecteweek. Als dat inderdaad gebeurt, wil de stichting dat de tien organisaties die de actie voor Kosovo organiseren, minstens een half miljoen gulden compensatie betalen.

De stichting is voor tachtig procent van de inkomsten afhankelijk van de jaarlijkse collecte. Vorig jaar werd 1,9 miljoen gulden opgehaald. „Voor dit jaar hadden we juist nieuwe collectanten geworven. We rekenden op zo'n twee miljoen gulden", zegt directeur P. van Maanen. „Maar door de Kosovo-actie vrezen we het ergste." Veel mensen zeiden tegen een van de 40 000 collectanten dat ze 'al wat gegeven hadden, aan Kosovo'.

Bijna twintig charitatieve organisaties in Nederland stellen binnen de stichting Collecteplan een rooster op dat aangeeft welke organisatie wanneer geld mag ophalen. Voor rampen mag dat rooster doorbroken worden. „Wij zijn het daar mee eens", zegt Van Maanen, „en we staan ook helemaal achter de actie voor Kosovo. Maar Artsen zonder Grenzen heeft een eigen vermogen van 63 miljoen gulden en het Nederlandse Rode Kruis 93 miljoen. Wij hebben maar 2,5 miljoen. Voor ons is het veel moeilijker zo'n klap op te vangen." Daarom wil Van Maanen financiële compensatie. „De opbrengst van de actie voor Kosovo moet natuurlijk naar dat gebied gaan. Maar het is niet fair als de actie van het ene goede doel lijdt onder die van het andere."

De directeur ontkent dat de stichting Sport gehandicapten te afhankelijk is van de jaarlijkse collecteweek. „Het is voor ons een vrij vaste bron van inkomsten. Voor het eerst wordt in deze week een andere hulpactie gehouden. En wij hebben ook het geld niet om bijvoorbeeld veel te innen via *direct mail*. Wij kunnen en mogen niet meer dan een kwart van onze inkomsten besteden aan organisatiekosten en investeringen."

Van Maanen is vooral gepikeerd dat geen van de Samenwerkende hulporganisaties met de stichting heeft overlegd. „Terwijl iedereen weet dat wij deze week collecteren. Wij vinden het ook jammer dat de NOS weinig gevoel toont voor ons probleem."

Volgens Van Maanen weigert de omroep bij de hulpactie voor Kosovo ook de stichting Sport gehandicapten te vermelden. „Zo van 'wilt u dat fonds niet vergeten'. Maar de NOS zegt alleen dat ze volgens de regels handelt door dit niet te doen. Dat klopt. Maar voor ons is dit een ramp", zegt Van Maanen. De Samenwerkende hulporganisaties willen eerst met elkaar overleggen voor ze commentaar geven op de vraag om compensatie van de stichting Sport gehandicapten.

Commentaar

Oorlog en geld

10-4-99

Zoals de positie van Israël bepalend was voor de zelfbeheersing rond de Golfoorlog tegen Irak, zo lijkt in de steeds grimmiger wordende strijd in Joegoslavië de rol van Rusland cruciaal. De Amerikanen lijken ervan uit te gaan dat van de zieltogende ex-supermacht niet veel gevaar te duchten is. Dat lijkt op een vorm van arrogantie die op z'n minst tot verkeerde inschattingen leidt.

Natuurlijk zal Moskou er wel voor waken een actieve rol te krijgen in dit conflict. Maar de Russen wensen evenmin vernederd te worden, daarvoor is de traditie te rijk, de trots te groot. Rusland heeft ook nog altijd te veel (kern)-wapens om te worden behandeld als een operettetheater. Als de tragedie in Kosovo één les heeft geleerd, dan is het wel dat de NAVO vooralsnog niet uitblinkt in het beoordelen van emoties die verder zijn verwijderd van rationaliteit dan we in het Westen gewend zijn.

Het Westen vertrouwt kennelijk op het machtigste wapen dat tegen de Russen kan worden ingezet: geld. De Russen staan voor bijna 35 miljard gulden bij het Westen in het krijt en zoeken wanhopig naar manieren om financieel orde op zaken te stellen. Premier Primakov was eerder op weg naar de Verenigde Staten om met het Internationaal Monetair Fonds over nieuwe leningen te spreken, toen hij hoorde van de voorgenomen bombardementen en meteen rechtsomkeert maakte. Het is dan ook opmerkelijk dat de gesprekken die nu worden gevoerd door het IMF en Primakov weinig aandacht krijgen. Die onderhandelingen zijn immers veelzeggend – het betekent op z'n minst dat de economische malaise van het land ver uitstijgt boven gevoelens van trots of de hang naar de status van supermacht.

Het zou een verstandige politiek zijn om de Russen het succes te gunnen geen NAVO-grondtroepen naar Kosovo te sturen. Het is wellicht zelfs verstandig om een politiek te voeren die de Russen ertoe brengt verantwoordelijk te zijn voor het legeren van vredestroepen in Kosovo. Daarmee is ten minste één angel uit het conflict: de voorspelbare Servische reactie op het stationeren van een vredesleger uit een NAVO-land. En de Russen blijft een vernedering bespaard die geen enkel doel dient.

ENQUÊTE KOSOVO

Vindt u het terecht dat de NAVO militair ingrijpt ?

Ja	75 %
Nee	12 %
Weet niet	13 %

Mag de NAVO een grondoorlog beginnen ?

Ja	59 %
Nee	31 %
Weet niet	10 %

Moet Nederland dan ook grondtroepen leveren ?

Ja	98 %
Nee	2 %

© UNAC

Meerderheid achter actie NAVO

Van een onzer verslaggevers
Utrecht

10-4-99

Een ruime meerderheid van de inwoners van Midden-Nederland staat achter de acties van de NAVO in Joegoslavië. Dit blijkt uit een opiniepeiling door onderzoeksbureau Tangram in opdracht van deze krant.

Ook een eventuele inzet van grondtroepen kan op een brede steun rekenen. Volgens Tangram is het onderzoek representatief voor heel Nederland.

Bijna alle mensen die hun mening gaven, vinden dat Nederland in het geval van een grondoorlog ook troepen moet leveren. Ook wanneer zich onder de uit te zenden troepen familieleden zouden bevinden, is dat geen reden van mening te veranderen. Bijna de helft van de mensen die zijn benaderd, gaven aan bang te zijn dat de oorlog zich uitbreidt naar andere landen in Europa. Slechts een minderheid voorziet een spoedig einde aan de crisis.

De cijfers van het Tangram-onderzoek komen in grote lijnen overeen met de bevindingen van een NIPO-marktpeiling in opdracht van het programma 2Vandaag, zij het dat de steun voor de NAVO in Midden-Nederland boven de landelijke cijfers van NIPO ligt. In beide onderzoeken moet rekening worden gehouden met een afwijking van zo'n 5 procent. Volgens het NIPO-onderzoek steunt 57 procent van de bevolking de luchtaanvallen. Bij het begin van de acties was dit nog 64 procent. Slechts een kleine meerderheid is voor het inzetten van grondtroepen.

Oproep

Afgelopen woensdag gaf een groot aantal lezers gehoor aan de oproep van deze krant een mening te geven over de oorlog in Kosovo. Vooral oudere lezers reageerden. Velen van hen gaven aan dat de beelden vanuit Kosovo en de omliggende landen herinneringen opriepen aan de Tweede Wereldoorlog. Op de vraag wat de NAVO moet doen nu de bombardementen niet het gewenste effect lijken te hebben, gaf een groot aantal lezers aan dat diplomatie alsnog een kans moet krijgen. Een grondoorlog vinden velen zowel uit moreel als strategisch oogpunt geen goede optie. Maar als de NAVO toch grondtroepen stuurt, kan Nederland zich daar niet aan onttrekken, vonden veel bellers. Voor een beroepsmilitair behoort een dergelijke inzet tot de risico's van het vak.

Hoewel veel lezers aangaven eventueel bereid te zijn vluchtelingen uit Kosovo in huis op te nemen, zagen de meesten toch grote bezwaren tegen deze manier van opvang. Ter plekke hulp is volgens velen effectiever.

Een greep uit de meningen van onze lezers treft u vandaag in een speciale Kosovo-bijlage bij deze krant. Op Internet is deze selectie terug te vinden op onze Kosovo-site. (www.utrechtsnieuwsblad.nl doorklikken naar City Online)

Omroepen op de bres voor Kosovo

ANP
Hilversum/Harderwijk

De publieke en commerciële omroepen houden donderdagavond een gezamenlijke televisieactie voor de vluchtelingen uit Kosovo. De uitzending is van 20.30 tot 23.30 uur te zien op TV2, RTL 4, en SBS6.

De opbrengst van de inzamelingsactie wordt gestort op het gironummer 555 van de Samenwerkende Hulporganisaties. Het geld gaat naar noodhulp aan vluchtelingen en gebieden in onder meer Macedonië, Montenegro en Albanië.
De uitzending heeft een informatief en journalistiek karakter.
Dinsdag wordt op Nederland 3 het benefietconcert uitgezonden dat in de voorgaande nacht werd gehouden in Carré in Amsterdam. 'Staakt het Vuren' wordt gepresenteerd door Freek de Jonge, die ook het iniatief nam voor het concert. Er zijn optredens van onder anderen Herman van Veen, Jasperina de Jong en Marco Borsato. In de koepel van het Dolfinarium in Harderwijk vindt vrijdag 23 april een optreden ten bate van Kosovaren plaats met André Hazes, JW Roy, Frederique Spigt en Jan Akkerman. De organisatie, bestaande uit drie Harderwijkers, zoekt nog meer bekende artiesten.

Kosovaren

10-4-99

Standplaats

Door Bob Kroon

Enver Avni, de zwartwerkende hovenier, onderbreekt het snoeien van mijn heg en vraagt of hij even het middagjournaal van de Télévision Romande mag bekijken. Hij staart naar de zoveelste reportage over de vluchtelingenstroom uit Kosovo, breekt zijn tweede pakje sigaretten open en uit helse verwensingen aan het adres van de 'Servische bandieten'. Avni behoort tot de bijna 200,000 in Zwitserland toevende Kosovaren en woont hier al vijftien jaar.
De Albanese gemeenschap had hier al wortel had geschoten toen de meeste Europeanen nog nooit van Kosovo hadden gehoord.
Lang voor Tito's Joegoslavische legpuzzel uit elkaar viel, trokken seizoensarbeiders uit Kosovo al naar het rijke Alpenland om wat harde franken te vergaren in de land- of wijnbouwsector. Velen wisten in de jaren tachtig een verblijfsvergunning te bemachtigen en dat maakte een onstuitbare stroom broers, ooms, neven, vrienden en kennissen los, die graag het straatarme Kosovo voor de vleespotten van Helvetia wilden verwisselen. Ook zonder verblijfsvergunning kwamen de nieuwkomers wel aan de slag en als ze het land werden uitgezet, doken ze meestal na een maand of wat weer op — met steun van de solidaire Kosovaarse gemeenschap in Zwitserland.
Maar toen Kosovo vorig jaar een bekende plek op de landkaart werd en de zes miljoen Zwitsers opeens 190,000 Kosovaren plus 140,000 Bosniërs, Kroaten en Serviërs in hun midden ontwaarden, wilde Bern dit explosieve mengsel zo snel mogelijk kwijt. Een aantal Bosniërs moest terug, maar de Albanezen uit Kosovo hebben in de huidige omstandigheden voorlopig niets te vrezen.
Tuinman Avni bezit de begeerde 'Permis B' (verblijfsvergunning), staat in ons dorp Genolier (op 25 km van Genève) te boek als universeel klusjesman, spreekt al aardig Frans en is van een bromfiets overgestapt op een keurig autootje. Zijn neef Yacoub, bijgenaamd 'de ingenieur', was ooit hoofd van een technische school in Pristina, maar timmert nu aan een overkapping voor de parkeerplaats bij het postkantoor. Yacoub heeft geen 'Permis B' , maar burgemeester Gilbert Dumont doet er niet moeilijk over. „Chic type, de ingenieur", zegt Dumont. „De Albanezen in onze regio zijn goede werkers, ze zijn saamhorig, maken geen rotzooi en zitten mij niet in de weg. Alle uitwijzingen zijn door de oorlog trouwens opgeschort".
Zo zitten er in en om Genolier een vijftigtal Kosovaren, vaak met onduidelijke adressen maar wel met zaktelefoons, die nu roodgloeiend staan van de noodkreten uit Macedonië of Albanië van verdreven vrienden of verwanten. De plaatselijke Albanezen maken deel uit van een perfect georganiseerd collectief van 'Zwitserse Kosovaren', die zich in het huidige conflict niet onbetuigd laten. Zo beweert Avni dat het bevrijdingsleger UÇK de Serviërs bevecht 'met Zwitserse wapens en in Zwitserse legeruniformen'. Ik uit twijfel over dit verhaal, maar ook de ingenieur zweert dat het waar is. „We hebben er allemaal aan meebetaald".
Bij navraag in Bern blijkt het ook nog te kloppen, tenminste wat de uniformen betreft. „Vorig jaar heeft het Zwitserse leger een nieuwe camouflage-uitrusting gekregen", zegt een woordvoerder van Defensie behukpzaam. „De voorraad oude uniformen is voor iedereen te koop, dus ook de Kosovaren, en die hebben inderdaad bijna de hele partij voor hun rekening genomen. Dat mocht. Aan wapenhandel doen we uiteraard niet, maar ja, die jongens weten de weg in het ondergrondse circuit. Daar moeten we uiteraard wel tegen optreden".
Zo werd op last van Bern enkele maanden geleden een Zwitserse bankrekening van tien miljoen frank van de Albanezen geblokkeerd. Maar dat was voordat Milosevic in Kosovo toesloeg. Juristen van de 'Kosovo Volksuniversiteit' in Genève, het zenuwcentrum van de Albanese gemeenschap in Zwitserland, proberen nu de rekening vrij te krijgen 'voor steun aan de vluchtelingen'. Maar daarvoor heeft de Zwitserse regering zelf dertig miljoen gulden gegeven en de spaarpot van de militante Kosovaren is nog steeds geblokkeerd. Bij bankzaken gaan ze in Zwitserland niet over een nacht ijs.

Bob Kroon is correspondent in Genève

In iedere NAVO-lidstaat wordt gediscussieerd over de juridische en militair-strategische rechtvaardiging van bommen op de Balkan. In Nederland staat 'links' ineens achter de acties, terwijl fervente NAVO-aanhangers weifelen. In Duitsland speelt het eigen verleden een grote rol. Op deze pagina de Kosovo-discussie bij de buren en in eigen land.

Beknopte geschiedenis van de Balkan

Servië
Serviërs drukken vanaf de 7e eeuw een stempel op de regio en stichten een onafhankelijk Servië dat tot in de Middeleeuwen de Balkan beheerst. Halverweg de 14e eeuw verzwakt de Servische positie als de Turken de Bosporus oversteken.

Turkse juk
Bij de Slag op het Merelveld (het huidige Kosovo) in 1389 verslaan de Turken de Serviërs en hun bondgenoten uit Albanië. De hegemonie van de Turken op de Balkan zou tot in de achttiende eeuw duren.

Oorlog tegen de Turken
In 1876 begin Servië met Russische steun een oorlog tegen de Turken. Tegen 1878 heeft Servië de Turken verjaagd. Oostenrijk-Hongarije verovert in 1879 Bosnië-Hercegovina, maar Kosovo en Albanië blijven in Turkse handen.

Koninkrijk Joegoslavië
In de Eerste en Tweede Balkanoorlog (1912-13) worden de Turken tot Klein-Azië teruggedrongen. Albanië wordt onafhankelijk. In 1919 ontstaat een rijk van Serviërs, Slovenen en Kroaten dat in 1929 wordt omgedoopt in het koninkrijk Joegoslavië.

Kosovo twistappel
Na de Tweede Wereldoorlog wordt Joegoslavië een federatie, die in 1991 uiteenvalt in meerdere landen. Kosovo valt onder Servië. De verwijdering tussen de lokale Albanese bevolking en de Servische staat leidt uiteindelijk tot een gewapend conflict.

OUWAC anp - bron: krt

Duitsland staat gelukkig aan de goede kant

Margreet Fogteloo

Nog maar acht jaar geleden stond half Duitsland op z'n kop vanwege een beperkte 'solidariteitsdeelname' van de *Bundeswehr* in de Golfoorlog. De enkele Duitse oorlogsschepen in de Middellandse Zee en in de Perzische Golf leidden in 1991 tot massademonstraties door het hele land en scherpe debatten in de Bondsdag. Woedende SPD'ers en Grünen-leden probeerden de oorzich door slaapgebrek moe, maar monter. „Een halt toeroepen aan de etnische zuiveringen en de volkerenmoord door Milosevic", zo luidde bondskanselier Gerhard Schröders verklaring van het NAVO-ingrijpen. Gezeten voor een kast met hele dikke boeken, zijn stem een octaaf lager dan normaal en zijn ogen-met-kraaienpootjes smal toegeknepen, sprak hij zijn volk via de televisie toe op dit voor Duitsland zo historische moment. „We voeren oorlog om vrede. Als NAVO-lid doen we natuurlijk mee. Ik roep vanaf deze piële bezwaren die teruggrijpen op het belaste verleden van twee oorlogen: de Tweede Wereldoorlog en de Koude Oorlog.
Op diverse plaatsen door het land – van Leipzig tot Kassel – wordt nog altijd trouw gedemonstreerd door aanhangers van de vredesbeweging. Weliswaar zijn het nog maar kleine groepen, maar het geluid blijft gelijk: het Duitse leger mag zich nooit meer bemoeien met oorlog (wel eventueel met vredestaken) uit angst voor ressentimenten binnen het conservatieve militaire bolwerk. Er klinken komt duidelijk tot uiting in de opiniepeilingen. 64 procent van de West-Duitsers is voor ingrijpen, tegen 39 procent van de Oost-Duitsers. Vóór deelname van Duitse Tornado's is de verhouding 69:41. Wat betreft inzet van grondtroepen liggen de verhoudingen ongeveer gelijk. Dat gaat álle Duitsers te ver.

Binnen de Grünen-partij woedt intussen een kleine oorlog, vergelijkbaar met die bij het Nederlandse GroenLinks. Te-

http://home.t-online.de/home/072722649

Bondskaselier Gerhard Schröder verminkt tot Adolf Hitler: de protesten in Duitsland tegen de oorlog lopen over van emoties. (Foto Reuters)

Links is nu wél voor kruisraketten

Mireille Beentjes

Het lijkt de omgekeerde wereld. Mensen die tijdens de Koude Oorlog met hun neus vooraan stonden om een krachtige NAVO te bepleiten, staan weifelend langs de zijlijn nu de NAVO een aanvalsoorlog voert ter bescherming van de mensenrechten in Kosovo.
De vroegere havik Henry Kissinger, een van de meest slagvaardige Amerikaanse ministers van buitenlandse zaken waar het aankwam op Amerikaans ingrijpen in het buitenland, koestert nu grote bedenkingen. En ook conservatief Europa, vroeger als één man achter de NAVO, twijfelt. Nu zijn het de sociaal-democraten die de bombardementen op Servië steunen.
Nederland past wat dit betreft in het Europese plaatje. De Tweede Kamer hoefde er (aanvankelijk) geen debat aan te wijden, zo groot was de instemming met het NAVO-ingrijpen in de Kosovo-crisis.
De hardste strijdkreten komen van GroenLinks. Kamerlid Marijke Vos verklaarde de tweede dag na het begin van de aanvallen op 24 maart dat ze het liefst meteen grondtroepen naar Kosovo zou zien vertrekken. Niet eerst wachten op de effecten van de bombardementen maar meteen een 'totale oorlog'.
Het zorgde voor enig gemor binnen de achterban. GroenLinks-Kamerleden Farah Karima en Ineke van Gent zeiden hun steun voor de luchtbombardementen op. Het verzet bleef echter beperkt tot een overzichtelijk aantal pacifisten van de oude stempel. GroenLinks is het stadium van geweldloosheid gepasseerd, zei fractieleider Paul Rosenmöller op de partijbijeenkomst van vorig weekeinde in Utrecht.
Bij de PvdA spraken alleen Elske ter Veld en Thanasis Apostolou zich uit tegen de NAVO-acties. D66 liet deze week weten dat zij de inzet van grondtroepen wil overwegen.
Opvallend is ook het standpunt van het Interkerkelijk Vredesberaad, het IKV. Het IKV pleitte al lang voor bommen op Servië. Bij wie zich de onverzettelijke houding van het IKV tegen kruisraketten herinnert, wekt de instemming met kruisraketten tegen Servië – weliswaar zonder kernkoppen – op z'n minst enige bevreemding. IKV-secretaris Mient Jan Faber heeft wel kritiek op de NAVO, maar die luidt dat het bondgenootschap te laat is geweest met ingrijpen en dat er al lang grondtroepen in Kosovo hadden moeten zijn.

En juist van segmenten die traditioneel minder afkerig waren van wapengekletter, klinken nu bezwaren. Oud-VVD-partijleider en minister van defensie Joris Voorhoeve heeft zich zeer voorzichtig uitgelaten over het sturen van grondtroepen naar Kosovo. De VVD wil het NAVO-mandaat uitbreiden, maar sluit de opbouw van grondtroepen voor een bezettingsleger uit. Oud-opperbevelhebber van de landstrijdkrachten Hans Couzy is fel tegen grondtroepen.
De opvallende loyaliteit aan de NAVO-acties binnen links Nederland verbaast Henri Beunders, hoogleraar toegepaste maatschappijgeschiedenis aan de Erasmus Universiteit Rotterdam, niet. „Niets is conservatiever dan een bekeerde rebel. Links is gecapituleerd voor de werkelijkheid, voor een leven zonder grootse illusies."
De val van de Bosnische moslimenclave Srebrenica in 1995 was volgens Beunders de aanleiding van die omslag. „Toen werd het ineens duidelijk dat we een moordpartij op ons geweten hadden door gebrek aan moed. Nu zie je dat links doorslaat naar de andere kant. Links kan geen geweld verdragen en daarom zouden ze bij wijze van spreken nu het liefst een atoombom gooien om een einde aan geweld te maken."

Hij noemt de omslag van links een hele trage inkeer op het gedachtegoed van de jaren zestig: „Het wijdverspreide naïeve idee dat je met goede wil en door het goede voorbeeld te geven het onrecht in de wereld kunt bestrijden. Dat idee is ontstaan met het fiasco van Vietnam en dat is dertig jaar blijven hangen. In de jaren tachtig met de strijd tegen de kruisraketten is het nog versterkt." Beunders meent dat nu het besef is doorgedrongen dat de universele rechten van de mens een illusie zijn, en dat er soms moet worden gevochten om vrede te herstellen.
Aan rechterzijde is er weinig veranderd, meent Beunders: „Rechts heeft altijd de consequenties van handelen overdacht in samenhang met het eigen belang. En dat doet het nu nog."
Gebrek aan opofferingsgezindheid is volgens Beunders nu het knelpunt in het NAVO-ingrijpen in Kosovo. „Ook dat is voortgekomen uit het Vietnamsyndroom, zowel bij links als bij rechts. De inzet van grondtroepen hangt samen met de liefde voor het vaderland. Mensen moeten trots zijn wanneer hun landgenoten sterven voor de goede zaak. In Nederland zijn we daar ver van verwijderd. Neem soldaat Van Renssen die omkwam bij Srebrenica. Hij was geen held maar een slachtoffer dat grote pech had gehad." Durven te sneuvelen voor de goede zaak is volgens Beunders de laatste stap die Nederland op weg naar het realisme nog moet nemen. „Pas als we gevaar voor eigen leven beseffen kunnen we het *Fool's paradise* (gekkenparadijs) verlaten en deze eeuw eindigen in een nuchtere positie."

Tot nu toe is de oorlog zowel door de politiek als de media ontkend, meent Beunders. „Ze hebben twee weken lang gedaan alsof dit de oorlog van de NAVO is, niet onze oorlog. Het besef dat Nederland een van de negentien lidstaten is, dat wij ook in oorlog zijn, ontbreekt. Ik hoop dat Nederland in de beslissing over de inzet van grondtroepen zich anders dan bij het begin van de aanval niet zal laten verrassen. Dat we niet achteraf moeten opmerken: 'We hadden het niet moeten doen', maar dat we van te voren durven inzien dat er Nederlandse doden kunnen vallen."

Het Duitse volk begeeft zich ruim een halve eeuw na '40-'45 bijna geruisloos weer op het oorlogspad. Dit keer keurig binnen NAVO-verband, met een 'goed doel' – in hoeverre er überhaupt sprake kan zijn van een 'goede oorlog' – en nadat de internationale diplomatieke onderhandelingen met Slobodan Milosevic vruchteloos gebleken waren. De regering-Schröder wil zich in het belangrijke halfjaar van het Duitse voorzitterschap van de Europese Unie vooral presenteren als een zelfbewuste, volwassen democratie.
Toch valt het de Duitsers minder makkelijk dan het misschien lijkt. Vanaf de eerste dag dat er op televisie beelden van een brandende Balkan en vluchtende Albanezen te zien zijn, vinden er in iedere huiskamer emotionele discussies plaats. Op straat staan mensen stil om op grote beeldbuizen het laatste nieuws 'over de oorlog' te kunnen volgen. Steevast ontpopt zich er een debat over de Duitse rol die soms tot tranen toe gevoerd wordt. Dwars door de toch al zo ingewikkelde vraag wat de zin van de hele operatie is, lopen er allerlei irrationele twijfels en principiële scrupule. Hij kan het zich eenvoudigweg niet permitteren. Sharping (51) doet allang geen oog meer dicht.
De eerste echte oorlog gaat heel Duitsland niet in de koude kleren zitten. Eigenlijk net zoals ieder verantwoordelijk NAVO-land. Maar toch: het lijkt wel alsof Duitsland zichzelf niet vertrouwt met wapens in de hand. Het gedraagt zich een beetje als een afgekickte alcoholist die voor het eerst weer een biertje drinkt en bang is op het slechte pad terug te keren. Of misschien is het meer zo: volwassen worden doet altijd een beetje pijn.

„Wij zullen er vanaf het begin bij zijn met onze Tornado's," riep dezelfde dag minister van defensie Rudolf Scharping krijgshaftig. „We staan godzijdank voor het eerst aan de goede kant. Er is eenvoudigweg geen alternatief," zei een vastberaden minister van buitenlandse zaken Joschka Fischer. En refererend aan de tegengeluiden van principiële pacifisten binnen zijn eigen Grünen-kring: „Het zou veel erger zijn als we niet zouden meedoen."

In de deelstaten in het oosten zijn de protesten het meest hardnekkig. Een kleine club, vaak van ouderwets communistische snit, koestert nog een ingebakken argwaan tegen 'de imperialistische NAVO'. Erfgenamen van de DDR-vredesbeweging valt het sowieso emotioneel loodzwaar. Wie vroeger de gepredikte 'vredespolitiek' van de communistische partij werkelijk serieus nam en daarvoor de straat op ging, kon rekenen op vergaande pesterijen: de vredesactivist moest als 'vredesondermijner' voor straf drie jaar dienen in het Nationale Volksleger, hij werd permanent afgeluisterd en in zijn carrière geblokkeerd.
Het ideologische onbehagen tegen militarisme, in combinatie met een allergie voor iedere vorm van propaganda, heeft bij deze groep na de val van de Muur niet aan kracht ingeboet. Als de regering in Bonn zichzelf nu verdedigt 'dat er geen alternatief voor ingrijpen bestaat en dat er een oorlog voor de mensenrechten wordt gevoerd', dan klinkt het hen net iets te bekend in de oren. Hoe vaak hebben de burgers van het land van de grote 1-meiparades van hun politieke leiders niet gehoord over 'de noodzaak van militaire actie om de vrede te bewaren'? De scepsis uit Oost-Duitsland tegen Servië, morgen tegen de rest van de wereld?' Van zuiver pacifisme: 'Ik heb mijn zoon op de wereld gezet om te kunnen leven, niet om te sterven.' Kreten van typische Duitse zelfhaat: 'Opnieuw bommen op Belgrado. Vergeten mag nooit worden hoe gruwelijk de nazi's hebben huisgehouden op de Balkan. Ik schaam me er voor Duitser te zijn.'
Inmiddels is Helmut Kohl (van voor de oorlog) van het toneel verdwenen en oogt het huidige politiek verantwoordelijke trio Schröder-Sharping-Fischer na twee weken bommenwerpen alsof het zelf van de slagvelden komt. Het toch al zo doorleefde gezicht van de voormalige linkse activist Fischer (50) kleurt asgrauw. Het hoofd van Schroder (55) lijkt uit graniet gemetseld. Toch vertoont hij tijdens de debatten geen enke-

Het ideologische onbehagen tegen militarisme, in combinatie met een allergie voor iedere vorm van propaganda, heeft bij deze groep na de val van de Muur niet aan kracht ingeboet. Als de regering in Bonn zichzelf nu verdedigt 'dat er geen alternatief voor ingrijpen bestaat en dat er een oorlog voor de mensenrechten wordt gevoerd', dan klinkt het hen net iets te bekend in de oren. Hoe vaak hebben de burgers van het land van de grote 1-meiparades van hun politieke leiders niet gehoord over 'de noodzaak van militaire actie om de vrede te bewaren'? De scepsis uit Oost-Duitsland tegen Servië, morgen tegen de rest van de wereld?' Van zuiver pacifisme: 'Ik heb mijn zoon op de wereld gezet om te kunnen leven, niet om te sterven.' Kreten van typische Duitse zelfhaat: 'Opnieuw bommen op Belgrado. Vergeten mag nooit worden hoe gruwelijk de nazi's hebben huisgehouden op de Balkan. Ik schaam me er voor Duitser te zijn.'
Inmiddels is Helmut Kohl (van voor de oorlog) van het toneel verdwenen en oogt het huidige politiek verantwoordelijke trio Schröder-Sharping-Fischer na twee weken bommenwerpen alsof het zelf van de slagvelden komt. Het toch al zo doorleefde gezicht van de voormalige linkse activist Fischer (50) kleurt asgrauw. Het hoofd van Schroder (55) lijkt uit graniet gemetseld. Toch vertoont hij tijdens de debatten geen enkele scrupule. Hij kan het zich eenvoudigweg niet permitteren. Sharping (51) doet allang geen oog meer dicht.
De eerste echte oorlog gaat heel Duitsland niet in de koude kleren zitten. Eigenlijk net zoals ieder verantwoordelijk NAVO-land. Maar toch: het lijkt wel alsof Duitsland zichzelf niet vertrouwt met wapens in de hand. Het gedraagt zich een beetje als een afgekickte alcoholist die voor het eerst weer een biertje drinkt en bang is op het slechte pad terug te keren. Of misschien is het meer zo: volwassen worden doet altijd een beetje pijn.

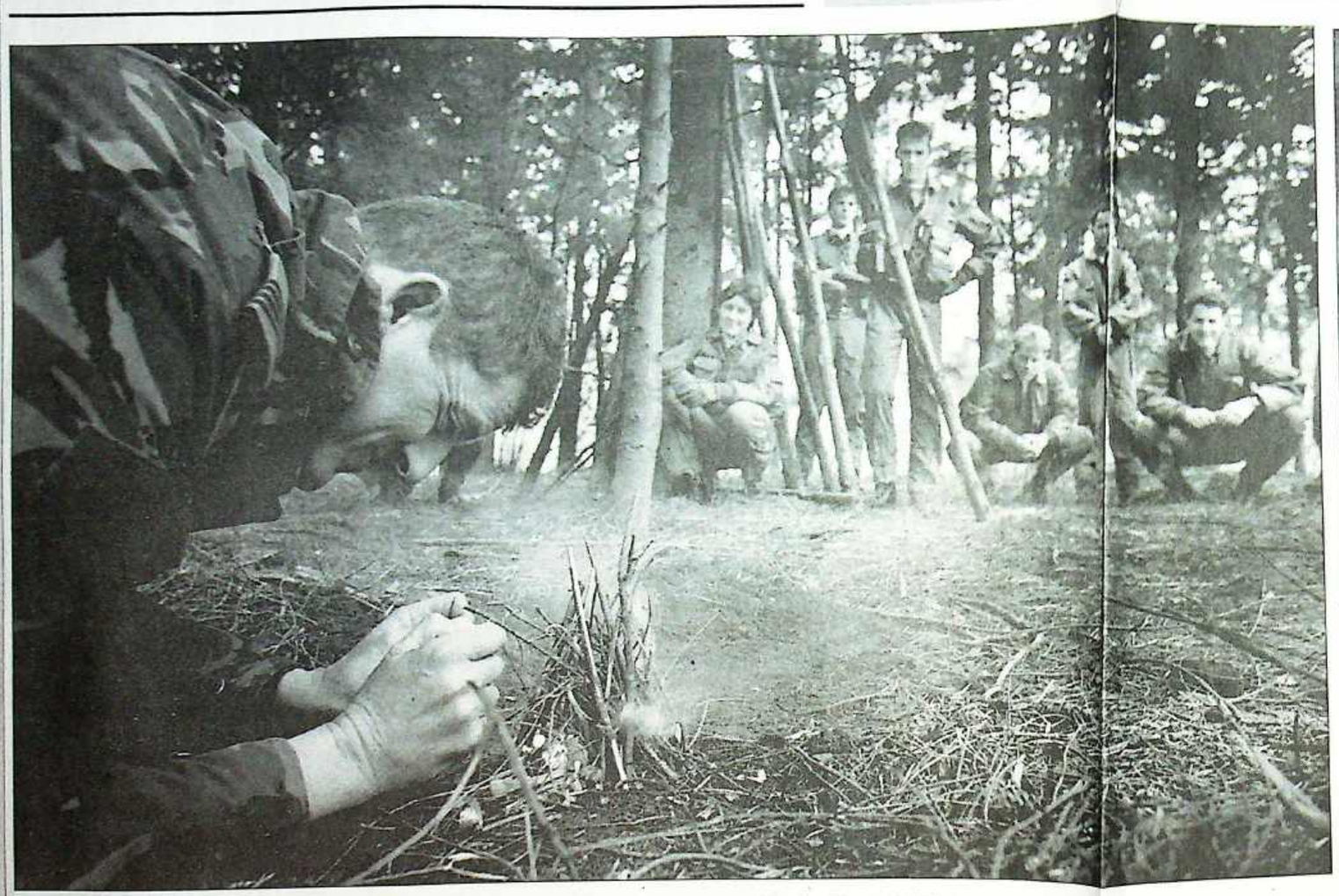

„Iedereen kan keurig zijn centrale verwarming regelen, maar in de natuur geen vuur meer brandend houden." (Foto's UN/AC - Marco Hofsté)

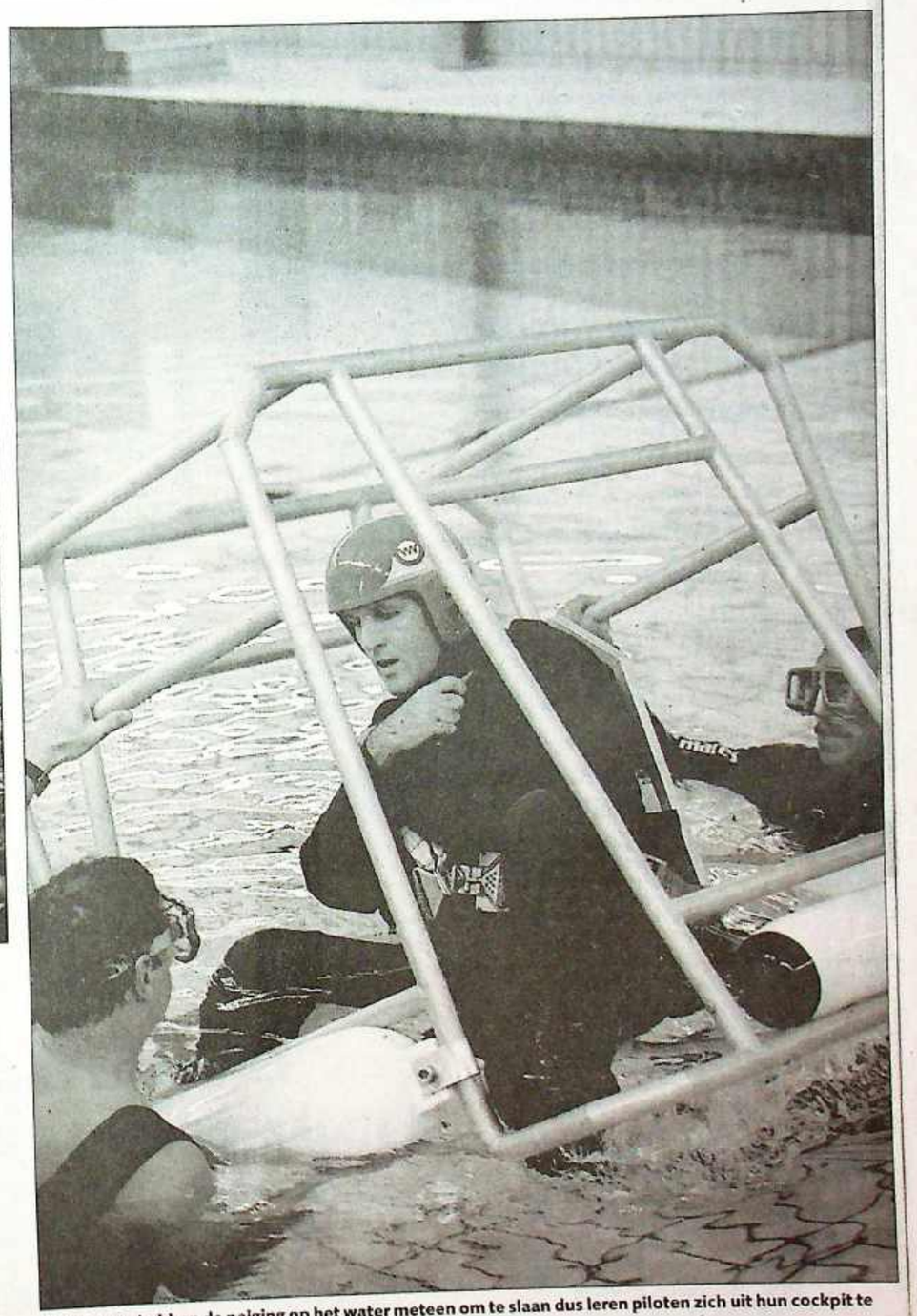

Helikopters hebben de neiging op het water meteen om te slaan dus leren piloten zich uit hun cockpit te bevrijden.

Neergeschoten F16-piloot moet maanden kunnen overleven

Een kast vol overlevingsgereedschap

Zestien Nederlandse F16's nemen bijna onafgebroken deel aan de NAVO-bombardementen boven Servië. Drie Chinook-helikopters uit

staat is in de natuur te overleven, zegt de majoor. „Iedereen kan keurig zijn centrale verwarming regelen, maar in de natuur geen vuur meer brandend houden.

zeep, sokken, een kompas, een seinsignaal met infrarood, een rooksignaal, een radio, en satelliet-kompas.

sis hoe je een gedegen vuur bouwt. Met schors, twijgjes, dunne en dikke takjes. Met zijn mes hakt hij moeiteloos dunne houtjes van een boompje. „Op een laag sneeuw van twee meter moeten ze het ook

Soesterberg zijn in Macedonië. Crasht één van die toestellen boven vijandelijk gebied, dan moet de bemanning terugvallen op de vaardigheden die ze hebben opgedaan tijdens de overlevingstraining op vliegbasis Gilze-Rijen. „Een piloot zou in zijn eentje in Servië maanden moeten kunnen overleven zonder dat de vijand hem vindt."

Istvan Kövi

Zes dagen lang zwerft de piloot tijdens zijn *combatsurvival* alleen door onherbergzaam gebied. Na drie dagen is zijn noodrantsoen op en moet hij zich in leven houden met planten, stropen en vissen. Onderwijl houdt hij zich schuil voor vijandelijke eenheden en speurhonden die massaal naar hem zoeken. De lokale bevolking gaat hij uit de weg.
Uitgeput en gebroken loopt hij toch tegen de lamp en hij wordt onderworpen aan een twintig uur durende ondervraging. Het is maar een oefening. „Maar ook dan is het geen lolletje als er tien uur onafgebroken tegen je wordt geschreeuwd", vertelt commandant Dirk Mes van het Vliegveiligheids- Oefen en Test Centrum (VOTC) op vliegbasis Gilze-Rijen.
Behalve op het overleven in de meest barre omstandigheden en het ontlopen van de vijand, worden piloten en bemanningen voorbereid op het ergste; krijgsgevangenschap. „We mogen geen vingerkootjes breken of martelen, maar in werkelijkheid gebeurt dat wel. Dus proberen we de realiteit te benaderen, door ze geestelijk minder weerbaar te maken. Want als ze de survival hebben gehad, zijn ze moe, vies, gebroken".
Voor het VOTC, dat van de jaren vijftig tot 1978 op vliegbasis Soesterberg was gevestigd, komt slechts het puikje van defensie in aanmerking. „Alleen zij die het risico lopen geïsoleerd in een situatie te komen waarin ze moeten overleven en uit handen van de vijand blijven". Dat zijn vooral bemanningen van F16's, Apache-, Chinook- en Cougar-helikopters, luchtmobiele eenheden, mariniers en commando's. De drie Amerikaanse militairen die enige tijd geleden gevangen werden genomen door Serviërs, zullen geen training hebben ondergaan, neemt Mes aan. „Het is te kostbaar en te arbeidsintensief om iedere soldaat te trainen".
De trainingen op Gilze-Rijen en de survival met afsluitend verhoor moeten piloten vooral zolang mogelijk uit handen van de vijand houden. „Een piloot heeft veel actuele tactische informatie. De vijand wil hem dus zo snel mogelijk vinden en gaat massaal op zoek. De piloot moet het dus zo lang mogelijk volhouden, des te minder waardevol wordt de informatie".
De training is zo noodzakelijk, omdat de moderne mens niet meer in Les een is de crash zelf overleven. Een F16-piloot kan zich redden met zijn schietstoel. „In een heli is het lastiger. Die hebben bijvoorbeeld de nare eigenschap om op water meteen om te slaan." Er wordt daarom veel op water geoefend. „Ook voor de bombardementen op Servië zie je weer dat ze aanvliegen over water, de Adriatische Zee." In een bassin op de basis wordt piloten geleerd hoe ze onder water, omgekeerd vastgeklemd in hun stoel, uit de cockpit moeten komen.
F16-piloten slepen een magazijn aan overlevingsmiddelen met zich mee in hun val aan de parachute. Het voornaamste bevindt zich onder de zitting: het survival-pack. Dat blijft tijdens de val aan de piloot hangen. het relatief kleine pakket bevat een kleine kast vol overlevingsgereedschap.
Aan het zogeheten torsohamas van de piloot zijn zwemvestjes bevestigd. „Je hebt zoveel aan je lichaam dat je zou zinken", zegt Mes, die zelf nog actief missies vliegt. Daaraan vast zit ook de Dingie, het zelf opblaasbare reddingsbootje. „Het valt niet mee om in water van acht graden op volle zee in zo'n rubber ding te klimmen."
De gecrashte piloot draagt mee: een laag tentje, een vacuüm gezogen slaapzak, een waterzak, een sneeuwhoed, een zonne- én sneeuwbril, overhandschoenen, een sneeuwzaag, een kleine oprolbare boomzaag, twee messen, een muskietennetje, kaarsen, een EHBO-doos, vier zakjes water, een kookblik, een stoofje met aanmaakblokjes, een samengeperst noodrantsoen, een visset, een strikdraad voor het stropen, een seinspiegel, een fluit, niet te eten, geeft Mes toe. „Het volstaat voor drie dagen. Dan moet je aan de paardebloem, of een konijn of vis zien te vangen. En niet roosteren, maar koken tot er geen vitamine meer in zit. Want een voedselinfectie kun je niet gebruiken."
Met zijn radio zendt de overlevende af en toe een kort signaal uit naar het Combat Search and Rescue Team dat direct naar hem op zoek gaat. „Het vinden van een survivor heeft altijd hoge prioriteit. Als hij uit handen van de vijand kan blijven, kan het van een half uur tot weken duren voor ze hem hebben teruggehaald."
Menigeen zal zich dagen zo niet weken ongezien alleen moeten redden. En dat kan bij ver onder nul zijn. Daarom wordt er ook onder arctische omstandigheden in Noorwegen getraind. Met hulp van de sneeuwzaag moeten ze hutten van sneeuwblokken kunnen bouwen. „Of een grot in een sneeuwverstuiving".
Vuur is zeker in die ijselijke kou het eerste levensbelang. „Zonder vuur geen leven", zegt Mes. Instructeur Plugge demonstreert bemanningsleden van F16's en transportheli's in een bosje op de ba- Omdat de rook hen kan verraden, moet die drastisch worden beperkt. „Het hout moet droog worden gesneden, want vocht geeft rook. We maken ook wel ondergrondse vuren om de rook te verminderen.
Maar je ontkomt er niet aan vuur te maken. Warmte is zo essentieel. Je voelt je in zo'n isolement echt nergens beter bij dan een kop warme drank. Je kunt ook prima soep trekken van dennennaalden."
Nooit het vuur laten doven, benadrukt Plugge. „Gaat het 's nachts uit, maak het dan meteen weer aan.
Nooit in je tent blijven liggen. Het is beter bezig te zijn, dan houd je de geest ook bezig", zegt hij op zijn knieën bij het vuur voor zijn kleine schuilbivak.
De eenzaamheid kan de grootste vijanden worden. „Je moet elk contact uit de weg gaan, ook al is de bevolking je in principe gunstig gezind, zoals in Kosovo. Maar ook als je al weken niemand hebt gezien, mag je je niet laten verleiden om een herder aan te spreken. Je kunt niemand vertrouwen. Om je geest te verzetten, kun je aan een hobby denken. Als je van muziek houdt, componeer je een muziekstuk in je hoofd."
De overlevende moet één worden met de natuur en zijn omgeving. Mes: „Daarvoor leren ze camouflagetechnieken. Om zelfs op een paar meter afstand ongezien te blijven. Alles wat wit is en contrasteert, moet uit het zicht zijn. Het wit van je ogen is op grote afstand zichtbaar; dus draai je je hoofd af als de vijand in de omgeving is."

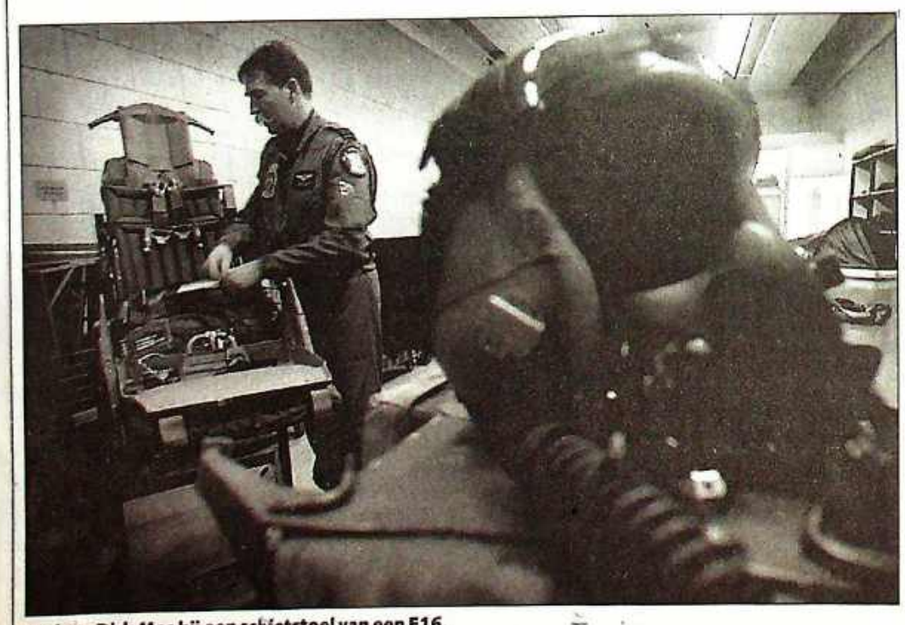
Majoor Dirk Mes bij een schietstoel van een F16.

Een helipiloot ondergaat de watertraining.

Zonder vuur geen leven.

Publicatie : de Gelderlander ed. Arnhem
Datum : 10/04/1999
Pagina : 6

Regio : Arnhem e.o.
Oplage : 179905
Frequentie : dagelijks

17

Plan handelsboycot Servië 'beetje raar'

Nederland pleitte in de afgelopen week vergeefs voor een handelsboycot door de Europese Unie van Joegoslavië. Weinig zinvol, vindt het bedrijfsleven, er werd door de oorlog toch al niet gehandeld met het land van Milosevic.

Door onze verslaggever

NIJMEGEN – De Nederlandse inspanningen om in Europees verband een handelsboycot van Joegoslavië te realiseren, worden door het bedrijfsleven schouderophalend bekeken. Volgens directeur H. van Buren van het Nederlands Centrum Handelsbevordering is er momenteel 'niet één' bedrijf dat nog met Servië of Montenegro handelt.

Minister van Buitenlandse Zaken Van Aartsen heeft in de afgelopen dagen gepleit voor een complete handelsboycot van Joegoslavië. De EU-landen stemden daar niet mee in. Vooral Italië en Griekenland, die beide tot de vijf belangrijkste handelspartners van Joegoslavië horen, voelden niets voor het Nederlandse voorstel.

In 1992, ten tijde van de Bosnië-oorlog, stelde de VN-Veiligheidsraad wel een handels- en sportboycot in. In 1996, na het vredesakkoord van Dayton, werden de sancties versoepeld om vorig jaar, als gevolg van de Servische Kosovo-politiek, weer te worden aangescherpt. Op dit moment gelden onder meer een luchtvaartboycot en een investeringsverbod.

Het Interkerkelijk Vredesverbond (IKV) is geen hartstochtelijk voorstander van een algehele handelsboycot. „Inspanningen daarvoor zijn op dit moment niet opportuun. De handel ligt al stil. Het is een beetje raar daar nu zo voor te ijveren. Bovendien zou zo'n boycot niet in Europees verband moeten worden ingesteld, maar door de Verenigde Naties", zegt een woordvoerster.

Nederland had weinig te verliezen met het boycotvoorstel. De export naar Joegoslavië bedroeg in 1997 nog zo'n 150 miljoen gulden, iets meer dan 2 procent van de totale Joegoslavische import.

„Er spelen twee factoren", zegt Van Buren. „Er bestond argwaan bij het bedrijfsleven. Belangrijker nog was dat het regime de hele economie naar de gossiemijne heeft geholpen. Er is een enorme inflatie, het land heeft amper nog iets te besteden. Veel bedrijven die daar actief waren, zijn uitgeweken naar landen als Noorwegen of Tunesië."

Transportonderneming Bliteb uit Tiel werd in 1992 nog zwaar getroffen door het handelsembargo tegen Joegoslavië, dat toen door de VN-Veiligheidsraad werd ingesteld. Nu ondervindt het bedrijf amper last van de beperkte sancties. „We hebben na dat embargo gereorganiseerd", zegt directeur H. Lageweg. „Onze contacten met Slovenië, Kroatië en Bosnië hebben we geïntensiveerd en die met Servië op een lager pitje gezet. We hadden, voor deze oorlog uitbrak, nog een of twee wagens die kant op rijden."

Belangstelling voor Servië bestaat wel degelijk, ontwaart Van Buren van het NCH. „Novi Sad in Noord-Servië is een bekend tentoonstellingscentrum voor de landbouw. Erg veel Nederlandse bedrijven zaten een paar jaar geleden te kijken of ze daar niet actief konden worden. Enkele jaren geleden is een Nederlandse delegatie op bezoek geweest in Belgrado. Daar deden 25 bedrijven aan mee, en dat is heel behoorlijk. Nederland telt een behoorlijk contingent aan Serviërs en die hadden nog redelijk wat contacten in hun eigen land."

Zonder de Nederlandse Serviërs zouden de handelscontacten tussen Nederland en Servië het niveau van Birma hebben bereikt. „Het aantal bedrijven dat daar nog actief is, is minder dan een handjevol. Er zijn maar weinig ondernemingen die de publieke opinie kunnen negeren."

Ook al zouden economische contacten met Joegoslavië al spoedig weer mogelijk zijn, dan nog denkt Van Buren dat ze er de komende tijd niet zullen komen. „Niet alleen omdat ons bedrijfsleven niet wil, maar vooral omdat Servië zich van het Westen heeft afgekeerd en zich nu helemaal lijkt te richten op Rusland, Oekraïne en Wit-Rusland. De eerstkomende vijf jaar hoef je nergens op te rekenen."

'College GS dichter bij burger'

Onderwerp: **IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD**

Publicatie : Leeuwarder Courant
Datum : 10/04/1999
Pagina : 9

Regio : Friesland
Oplage : 111456
Frequentie : dagelijks

18

'Milosevic schuldig aan alle ellende'

Vanaf dag één van de jongste Balkanoorlog is een exodus uit Kosovo op gang gekomen. Aanvankelijk werd gedacht aan een spontane vluchtelingenstroom. Al spoedig werd duidelijk dat Servië met vooropgezette bedoelingen aan een etnische zuivering was begonnen. De NAVO stelde verrast te zijn en het duurde dan ook even voordat de hulpverlening op gang kwam. De buurlanden Macedonië en Albanië zaten intussen met de last van de vluchtelingenstroom. Deze week toonde een aantal westerse landen zich bereid op beperkte schaal Kosovaren tijdelijk onderdak te bieden. Maar wordt Milosevic hiermee niet op zijn wenken bediend?

Lyia de Vries-Landau, Sneek, als kind in de Tweede Wereldoorlog ondergedoken voor de Duitsers:

„Milosevic is de schuldige van al deze ellende en dat wij vluchtelingen opnemen heeft niets te maken met hem in de kaart spelen. De mensen vluchten gewoon voor de ramp die zich daar afspeelt en die mensen moeten wij helpen. Als je helemaal niets doet, krijgt hij juist zijn zin: dan heeft hij én Kosovo én de vluchtelingen zijn verdreven en zitten in kampen net over de grens."

Mirsad Kuburic, van de Bosnische vereniging in Leeuwarden:

„Het is heel dubbel. Als je vluchtelingen hierheen haalt is dat natuurlijk positief voor Milosevic. Hij gaat net zo lang door totdat hij Kosovo helemaal leeg heeft. Maar je kunt die mensen daar toch ook niet in de modder laten zitten. Het is heel belangrijk dat zij geholpen worden. Ik vind niet dat je Milosevic steunt als je de vluchtelingen bescherming geeft. Je helpt hier mensen mee."

Henk Kamp, Tweede Kamerlid voor de VVD:

„Ik ben het hiermee eens. Milosevic wil de Kosovaren voorgoed uit hun land weg hebben. Als we dan vluchtelingen naar westerse landen halen is de kans groot dat deze mensen inburgeren in de nieuwe landen en dan niet meer terugwillen. Dan heeft Milosevic dus zijn doel bereikt en zijn de Kosovaren van huis en haard verdreven. Ik ben dus vóór het hulp bieden in de regio. Oudere of zieke mensen moeten wel extra zorg krijgen in één van de Europese landen. Zij kunnen dan als het oorlogsgeweld voorbij is, weer terug naar hun eigen land."

Leon Sonnenschein, persvoorlichter Vereniging Vluchtelingenwerk Nederland:

„Ik weet niet of Milosevic hiermee in de kaart gespeeld wordt. Op dit moment is de veiligheid van de mensen dáár het belangrijkst. Die moeten geholpen worden: of je dat nu hier doet of in de buurlanden maakt niet uit. Ook al helpt het Milosevic misschien wel, ik denk niet dat de oorlog over de hoofden van de Kosovaren mag worden uitgevochten."

Mient-Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad IKV:

„De stelling deugt niet, want Milosevic heeft de zuivering uitgevoerd en niet de westerse landen: de vluchtelingen hebben recht op behoorlijke verzorging die de buurlanden niet kunnen geven, ook niet met onze centen. Macedonië en Albanië bezwijken onder de druk en dreigen ook in de chaos ten onder te gaan. Wij moeten de vluchtelingenlast meedragen."

Sanja Milinkovic, Joegoslavische ambassade in Den Haag:

„Als de westerse landen geen bommen hadden gegooid op Servië had niemand hoeven vluchten. Milosevic wordt niet geholpen als Joegoslavië gebombardeerd wordt. (Op de vraag of het hierheen halen van vluchtelingen Milosevic in de kaart speelt, wilde Milinkovic niet reageren).

Leeuwarder Crt. 10/4'99

Toch weer oorlog

Eerste paasdag 1945: In Glanerbrug werden we op eerste paasdag bevrijd door de Schotse woestijnratten. Pasen was dat jaar ook vroeg. De Duitsers hadden van 1933 tot 1945 door hun Wehrmacht Europa in de klem. Na 1918 schreef Berta von Suttner het boek 'De wapens neer'. In 1945 hoefde niemand meer een boek te schrijven want er was 'de bom'. Voor de veiligheid werd evenwel in '49 de Noord Atlantische Verdrags Organisatie opgericht. Alfred van Sprang berichtte ons over de radio over de Hongaarse opstand, maar dat was ver van onze grenzen. Wat we wel binnen onze grenzen moesten dulden was de kruisraket. We hadden een Interkerkelijke Vredesraad en daarnaast een christelijke pendant. Wat een land, wat een land!

Eerste paasdag 1999 toch nog weer oorlog! Het kon nog net deze eeuw! Vanmiddag heb ik nog tien minuten naar de Engelse zender geluisterd. Voor de herfststormen komen is de oorlog voorbij is het blijde nieuws! Maar intussen heeft de booswicht wel ons paasfeest en dat van de paus vernield.

Vijfde paasdag 1999. Een verschrikkelijke gedachte schoot mij vannacht te binnen. Hij heeft zich nog steeds niet voor een NAVO-gat laten vangen. Zou hij de gedachte koesteren, ik laat mij niet levend vangen? Clinton is daar niet voor, maar hij is toch baas over zijn eigen leven. En ten oosten van zijn land ligt de halve wereld nog.

Heerenveen. S. Tip.

Publicatie : Dagblad de Limburger
Datum : 13/04/1999
Pagina : 16

Regio : Limburg
Oplage : 180560
Frequentie : dagelijks

71

COLUMN PAUL VAN DER STEEN

HAPKLAAR

Naarmate de oorlog op de Balkan complexer en complexer wordt, neemt het aantal eendimensionale figuren op de beeldbuis hand over hand toe. Tv houdt niet van mensen die het ook niet meer weten. Hapklare meningen wil het volk. Daarom: een typologie van de oorlogs-orakels:

De deskundoloog: Ik weet niet of ze nog te koop zijn. De dozen die werden aangeprezen met de slogan 'Iedereen kan schilderen met Ravensburger'. Nummertjes op het witte doek correspondeerden met nummertjes op verfpotjes. Deskundoloog worden is bijna net zo gemakkelijk. Lees iedere dag drie buitenlandse kranten en binnen een week laat u diepe indruk na op verjaardagsfeestjes. Surf af en toe ook eens langs wat Kosovo-sites op het web en binnen een maand maakt u Clingendaels Rob de Wijk overbodig.

De woordvoerder: De absolute topper is Jamie Shea van de NAVO. Met een permanente grijns rond de mondhoeken lijkt hij de wereld en het journaille te willen vertellen, dat het eigenlijk allemaal maar een spelletje is. De Schot durft zelfs met droge ogen vanuit zijn eigen leugenfabriek te verkondigen dat de Servische media gebombardeerd moeten worden om de propaganda te stoppen.

De vredesfossiel: Waar hebben ze al die jaren uitgehangen? De Mient-Jan Fabers en de Fred van der Spekken. Doodgewaande fossielen uit een ver verleden waren het. En kijk, sinds het lossen van het eerste schot zijn ze bij het meubilair van elke gerespecteerde tv-studio gaan horen. Faber zie je lijden. Onder de gebeurtenissen op de Balkan en onder de wreedheid van deze tijd. In zijn achterhoofd knaagt de herinnering aan volle Museumpleinen, toen elke lettergreep ongerustheid nog honderdduizenden handen op elkaar kreeg. Het PSP-antiek, dat Van der Spek heet, is nog steeds het gestolde wantrouwen. Een briljante complottheoreticus. Ziet achter elke boom tien kapitalistische oorlogshitsers. Nog een week en hij beweert op de buis dat de Serven aan de etnische schoonmaak zijn gegaan op aandringen van de westerse kampeerartikelindustrie.

De artiest: Omdat één bekende Nederlander bij de beroepszapper meer losmaakt dan honderdduizend vluchtelingen. Varieert van cabaretier en dominéeszoon De Jonge die te pas en te onpas zijn eendimensionale Freek-preken op het volk loslaat tot aan de huilende zigeunerjongen André Hazes, die, een en al oprechtheid, Paul de Leeuw uitlegt dat het wereldleed het zingen van smartlappen tot een potsierlijke bezigheid maakt.

De tv-actie-presentator: De standaard is begin jaren zestig gezet door Mies „lieve, lieve mensen" Bouman. Zij beheerste de kunst om de ergste ellende nog een beetje gezellig te maken. Zo van 'Het is wel een ramp, maar het is tenminste ónze ramp'. Hele volksstammen kwamen op haar bevel met luciferdoosjes vol spaargeld het goede doel steunen. De Mies-achtigen van de huidige generatie (Linda de Mol voorop) worden bij voorkeur gekoppeld aan een journalistieke grijsaard. Heel betrouwbaar, goed voor de serieuze noot, maar in de regel dodelijk voor kijkdichtheid en opbrengst.

Publicatie : BN de Stem
Datum : 10/04/1999
Pagina : 11

Regio : West Brabant
Oplage : 63775
Frequentie : dagelijks

LEZERSBRIEVEN

Pasen

Mijn dank aan Jan Bouwmans voor zijn uitstekende artikel over Pasen in BN/DeStem van 3 april. De onwetendheid van zoveel mensen over het Feest der feesten is inderdaad schrijnend. De uitspraken van bisschop Muskens, Ivan Kantori en Bertus van Schaik, die hij citeerde, vind ik zeer inspirerend. Mogen we vaker dergelijke artikelen verwachten.

Breda,
J. te Brinke

Geweld

Ik ben ontzettend kwaad dat na alle artikelen, tv programma's, etc. over geweld, jullie een walgelijk spel als *excessive speed* aanprijzen. Kinderen die opgevoed worden met het idee dat dit soort vermaak normaal is, zullen op latere leeftijd geen bezwaar maken tegen geweld.

Breda,
Peter Heijmans

Miënt Jan Faber

Toen het rommelde in Joegoslavië en er mensen waren die wilden ingrijpen toen het nog zin had, werden deze door de heer Miënt Jan Faber uitgemaakt voor haviken. Toen de hel eenmaal was losgebarsten en er geen redden meer aan was, vroeg Miënt Jan Faber zich kwaad af waarom er in godsnaam niet werd ingegrepen. Toen de Kosovo-ellende zich begon af te tekenen, moest er door de NAVO onmiddellijk, op last van deze man, flink opgetreden worden. Nu dat toch ook een dubieuze missie blijkt te zijn, kijkt deze strateeg met al het leed van de wereld op zijn schouders, kwaad naar iedereen en roept om grondtroepen. Wat zal hij gaan zeggen als deze troepen even hard in lijkzakken weer terugkomen? Zal hij dan ook weer door – werkelijk – alle tv-programma's als deskundige worden opgeroepen om te vertellen dat men het weer helemaal verkeerd heeft aangepakt?

Utrenhout,
A.E.G. Smits

Hypocriet

De krant staat bol van Kosovo en de ellende van de Albanese Kosovaren ter rechtvaardiging van de militaire agressie tegen Joegoslavië. Washington en co. stellen zich voor als redders van de nationale minderheden. Hypocrieter kan niet. Dezelfde NAVO steunt en bewapent de Turkse fascisten om de Koerden te onderdrukken. Koerden worden met Westerse steun uitgemoord. Datzelfde Westen bewapent de Kosovaarse separatisten. Wat zijn de echte belangen achter deze militaire agressie tegen Joegoslavië? - controle van de Balkan, een strategische zone voor de olieroutes uit het Midden-Oosten en uit de ex-Sovjet republieken. - Rusland elke bondgenoot in de Balkan ontnemen en elke toegang tot de Middellandse Zee. - NAVO-bases inplanten om de sociale revoltes in Oost-Europa neer te slaan als onvermijdelijk gevolg van het verdwijnen van het socialisme en de daardoor ontstane misère. Het Westen bereidt zich voor op een oorlog tegen Rusland om dat land te kunnen plunderen. Het is altijd in naam van de vrede of democratie dat het Westen een opstandig land bombardeert. Na Vietnam en Irak nu Joegoslavië. Morgen Noord-Korea, het Congo van Kabila of misschien Cuba? De eerste keer werd Belgrado gebombardeerd in 1941 door Hitler. Met een 'groene' minister van Buitenlandse Zaken overschrijden Duitse troepen opnieuw hun landsgrenzen; datzelfde Duitsland dat aan de basis heeft gelegen van het uiteenspatten van Joegoslavië en alle etnische ellende!

Kuitaart,
Luk Brusselaers

Slager

Na het lezen van uw artikel 'Arkan, een moordenaar', waarin deze Arkan een slager wordt genoemd, moet het mij even van het hart dat ik dit de grofste belediging vind die ik als slager ooit gehoord heb.
Als slager, die het slagersvak al 55 jaar uitoefen, voel ik mij diep gegriefd om met een oorlogsmisdadiger vergeleken te worden! Kunnen mijn kinderen en kleinkinderen trots op zijn op zo'n opa?

Zevenbergen,
C.J. Wubben

Marx

Als regulier lezer van BN/DeStem las ik geïnteresseerd de gast-opinie geschreven door Thijs Wöltgens, lid van de Eerste Kamer. Zijn artikel handelde over het gelijk van Karl Marx. Het geleverde betoog kwam met interessante punten omtrent de minder draagkrachtigen en over solidariteit. Ik zal het betoog omtrent de economie en het kapitaalbezit met nuances onderschrijven, al is het communisme anders uitgepakt dan was bedoeld. Mij is na het lezen van een werk omtrent de filosofie van de Lenin en Stalin een ding duidelijk: het communisme is, evenals het christendom geheel mislukt.

Breda,
W.J. Koch

Vluchtelingen

Er moet mij iets van het hart, want ik begrijp een aantal dingen niet meer. Een aantal jaren geleden was er ook al oorlog met etnische zuiveringen in Joegoslavië. Veel Joegoslaven, of het nu Bosniërs, Serviërs, Kroaten of Moslims zijn, dat doet er niet toe, zijn toen naar Nederland gekomen. Bij ons in Nederland is elk mens gelijk. Hier zijn (nog) geen rassen of stammenoorlogen. Dat willen we graag zo houden.
Maar wat mij nu zo vreselijk dwars zit, waar ik echt verdriet over heb (want ook ik heb een oorlog meegemaakt) is dat we voor al onze inspanningen nu uitgemaakt worden voor 'Nederlanders moordenaars'. Dat we vergeleken worden met de rassenmoordenaar Hitler! Je hoort de haat van jonge, hier verblijvende Serviërs, tegen alles wat Westers is. En dan denk ik 'waarom zijn jullie dan hier naar toe gekomen? Waarvoor zijn jullie dan gevlucht? Was het dan niet beter geweest om in je eigen land te blijven?
Vluchtelingen opvangen is nog steeds ieders plicht, maar dan a.u.b. wel met het nodige respect voor het gastland en zijn bewoners van de kant van de vluchtelingen. Zeker, in het begin is elke vluchteling getraumatiseerd, maar dat mag nooit een reden zijn om hier de boel te komen vernielen en ons voor van alles en nog wat uit te schelden. We zijn nog tolerant, maar alles heeft zijn grenzen. Sorry, maar ik moest dit even kwijt.

Onderwerp: **MIENT JAN FABER - SECRETARIS IKV**

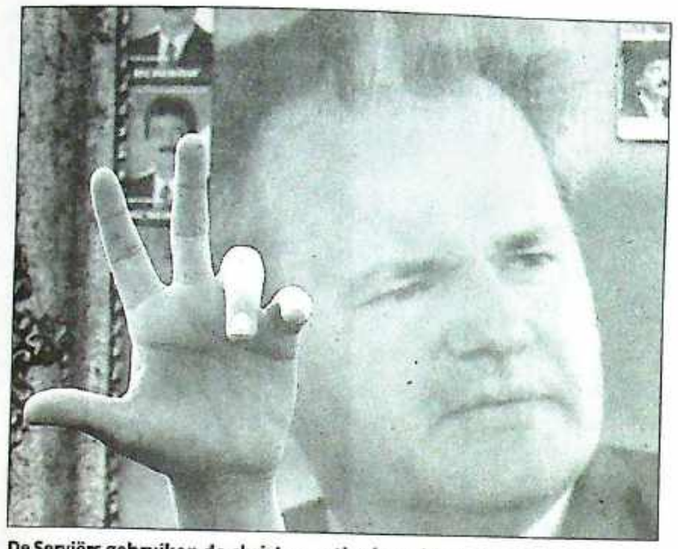

De Serviërs gebruiken de christen-orthodoxe drievingergroet als overwinningsteken. (Foto Reuters)

Voor Slobodan Milosevic is crisis het sleutelwoord

Verslaafd aan macht

Met het moordende tempo waarin hij de 'zuivering' van Kosovo opvoerde, heeft Slobodan Milosevic de NAVO volledig overrompeld. Bijna tien jaar aan de macht, blijft de Servische leider onvoorspelbaar. Hij slaagde erin het oude Joegoslavië uiteen te laten vallen, begon oorlogen tegen Slovenië, Kroatië, Bosnië en de Kosovo-Albanezen, hielp zijn eigen Servië en Montenegro economisch in de vernieling en lokte de NAVO-bommen op Belgrado uit. Maar nog altijd heeft hij de touwtjes in handen. En niemand die het begrijpt.

Harald Doornbos

in één keer over ze heen. Hetzelfde gebeurde in Bosnië. In

De Serviërs gaan naarmate de NAVO-aanvallen langer duren steeds meer achter Milosevic staan. Hier wordt zijn portret meegedragen in een demonstratie die langs een verwoest militair gebouw in Kragujeva ging. (Foto Reuters)

Opresident van Joegoslavië door kunnen gaan voor De Gewone Man. Want posters van 'de grote leider' Slobodan Milosevic zie je nauwelijks op straat. Op televisie verschijnt hij zelden. Charisma heeft hij niet. Echt belangrijke dingen zegt hij zelden. Hij houdt niet van luxe. Ook niet veel van vrouwen. Eigenlijk alleen van zijn werk en zijn echtgenote. Het liefst zit hij 's avonds thuis. Een liefhebber van whisky en Amerikaanse jazz uit de jaren vijftig.

Toch is Slobodan Milosevic verre van De Gewone Man. Eerst als president van Servië en daarna als president van Joegoslavië domineert hij nu al tien jaar de politiek op de Balkan. Hij heeft oorlogen doen beginnen en met een handtekening weer doen eindigen. Hij laat voormalige vrienden vallen als bakstenen. Verandert vriend in vijand in een mum van tijd. En andersom.

Zijn enige drijfveer, zo zegt een ieder die Milosevic van dichtbij heeft meegemaakt, is aan de macht blijven. Niets anders. Geen idealen, geen hogere doelen. Verslaafd aan macht. Zo simpel – en zo gecompliceerd tegelijkertijd – ligt het.

Milosevic staat aan het hoofd van de Socialistische partij van Servië, SPS. Op het eerste gezicht dus een progressief man. En dat komt goed uit. Want Milosevic' vrouw, Mira Markovic, leidt de JUL-partij, wat staat voor Joegoslavisch Links.

De SPS en JUL zitten samen in de regering, maar hadden niet genoeg zetels voor een meerderheid. Dus werd er in 1998 een gelegenheidscoalitie gesloten met de openlijk fascistische Servische Radicale Partij (SRS) van Vojislav Sjeselj. Slechts een paar JUL-prominenten stapten uit protest op en binnen de SPS was er weinig tegenstand ondanks het feit dat Milosevic de SRS een jaar daarvoor nog had beschreven als 'enge nationalisten'.

Nou is Milosevic helemaal niet extreem-rechts of nationalistisch. Noch is hij links of progressief. De samenwerking met de fascisten is gewoon een manier om door te blijven regeren.

Milosevic heeft ook niets specifieks tegen moslims. Tijdens de onderhandelingen in Dayton over een vredesakkoord voor Bosnië, zo noteert de Amerikaanse onderhandelaar Richard Holbrooke in zijn boek 'To End a War', stond Milosevic zonder grote problemen Servisch gebied af ten gunste van de moslims. Hij was van mening dat 'de moslims recht hadden op Sarajevo omdat ze de stad al die jaren hadden verdedigd tegen de Servische belegeraar'. Verdeel en heers, heet het op z'n miloseviciaans. In 1991 steunde hij Servische rebellen in de Krajina-regio tegen het net onafhankelijk geworden Kroatië. Vier jaar later, toen Servisch-Kroatische betrekkingen begonnen te normaliseren, liet Milosevic diezelfde Serviërs in de Krajina stikken. Het Kroatische leger walste veel wapens aan de Bosnische Serviërs en gaf het politieke groene licht om de oorlog tegen moslims en Kroaten te beginnen. Het jaar daarop reisde Milosevic zelf af naar het bolwerk van de ultra-nationalistische Serviërs, Pale, in een poging om hen akkoord te laten gaan met een vredesakkoord. Toen dat mislukte (een van Milosevic' zeldzame publieke nederlagen), bestempelde Milosevic de Bosnische Serviërs plotseling als fascistische idioten die van God los waren geraakt.

Bondgenootschappen sloot Milosevic eerst met de leider van de Bosnische Serviërs, Radovan Karadzic. Die werd vervolgens ingewisseld voor generaal Mladic. Daarna steunde hij de mild nationalistische Socialistische Partij in het Servisch gedeelte van Bosnië en sloot een pact met voormalig aartsrivale Biljana Plavsic. Werkt Milosevic in Servië zelf samen met de Radicale partij, in Bosnië is Milosevic' Socialistische partij juist een vijand van diezelfde Radicalen.

En Milosevic zelf verroert geen vin. Laat publiekelijk niets van zich horen. Hij gedraagt zich als de mysterieuze, ontoegankelijke peetvader. Bij hem weet je het nooit, zo lijken de meesten te denken. Angst en onzekerheid creëert een slaafse bevolking.

Milosevic met zijn vrouw Mira Markovic: onafscheidelijk. (Foto EPA)

Als, zoals Freud beweert, aanleg, opvoeding en milieu de drie factoren zijn die een mens bepalen, dan is Slobodan Milosevic een interessant geval voor onderzoekers.

Geboren op 20 augustus 1941 in Pozarevac in Oost-Servië. Vader orthodox-christelijke priester en professor theologie. Moeder overtuigd communiste met een rechtenstudie. Volgens een Serviër die ooit les heeft gehad van de vader van Milosevic, was deze een rabiate anti-moslim. „Moslimkinderen hadden het heel, heel slecht in de klas", zegt deze Serviër vanuit New York, de plaats waar hij al enkele jaren woont.

Slobodan Milosevic had weinig vrienden. Een stille jongen. Toen hij zestien jaar oud was, ontmoette hij de een jaar jongere Mira Markovic. Liefde op het eerste gezicht? Hunkering naar vriendschap, geborgenheid of veiligheid? Niemand die het weet. Wat wel duidelijk is dat beiden sinds die tijd elkaar zijn trouw gebleven. Onafscheidelijk.

Als Slobodan Milosevic 21 jaar oud is, pleegt zijn vader zelfmoord. Tien jaar later beneemt zijn moeder zichzelf het leven. In die periode heeft een oom van Milosevic, een militair, zich ook al van het leven beroofd. Er valt nauwelijks achter te komen wat voor directe invloed de zelfmoord van beide ouders heeft op Slobodan Milosevic. Een psychiater in Belgrado laat echter weten 'dat je onmogelijk als een normaal persoon uit zo'n situatie kunt komen'.

Milosevic begint vervolgens aan een carrière binnen de bankwereld. Als trouw lid van de communistische partij krijgt hij een functie binnen de Beograd Banka. Hij reist veelvuldig voor zijn werk naar de Verenigde Staten. In Belgrado, op z'n kantoor, is Milosevic een eenling. Een voormalig collega zegt: „Hij praatte nooit over ditjes of datjes. We werkten in het zelfde kantoor, maar we gingen na afloop nooit iets drinken. Nooit. Ik denk niet dat hij er een vriend heeft gemaakt".

De eerste echte stappen naar macht worden gezet wanneer Milosevic Ivan Stambolic ontmoet. Stambolic is een zeer invloedrijk figuur binnen de communistische partij en is onder de indruk van Milosevic' ambitie en werkopvatting. Milosevic volgt Stambolic op als directeur van het bedrijf Technogas. Daarna volgt hij Stambolic op als voorzitter van het Stedencomité van de communistische partij. En even later neemt Milosevic Stambolic' plaats over als het hoofd van de Servische communistische partij.

Steeds als Stambolic een trede hoger gaat, volgt Milosevic hem. Beide mannen lijken dikke vrienden. Maar als Stambolic vervolgens president van Servië wordt, organiseert Milosevic een coup tegen hem en zet hem af. Milosevic wordt nu president van Servië. Stambolic verdwijnt van het politieke toneel. Gebroken en teleurgesteld moet hij nu iedere maand naar het postkantoor om zijn schamele pensioen af te halen.

Met het tijdperk Milosevic brak in Joegoslavië de pleuris uit. De grote vraag voor Milosevic was namelijk: hoe kan ik aan de macht blijven? Communisme werd steeds minder populair; de muur werd neergehaald, zelfs in Roemenië werden de Ceaucescu's afgezet. Toen Milosevic in 1987 als partijleider van de communistische partij naar Kosovo afreisde om daar gesprekken te voeren met Serviërs die klaagden over de Albanezen, smeekte een massa Serviërs hem om bescherming. Milosevic zei toen tegen de meute: „Ik garandeer dat niemand de Serviërs een haar zal krenken". En de massa was blij en tevreden. Sinds dat moment realiseerde Milosevic zich dat zijn troef om de macht te behouden, was gelegen in één simpel woord: crisis.

In 1989 schafte Milosevic de autonome status af voor Kosovo en Vojvodina. Albanezen en Hongaren protesteerden, terwijl Kroaten, Slovenen, Macedoniërs en Bosniërs steeds meer klaagden over het wel heel dominante gedrag van Milosevic en de Serviërs binnen Joegoslavië. Milosevic' Joegoslavië leek steeds meer op een 'Servoslavië', was de kritiek van de andere volkeren.

Ondertussen rees Milosevic' ster in Servië. Eindelijk een man die korte metten maakt met onze aloude vijanden. De televisie zond eindeloos lange documentaires uit waarin niet langer 'Broederschap en Eenheid' centraal stond, maar juist haat, wantrouwen en wraak werd geprogageerd. Milosevic speelde zijn spel als een volleerd politicus.

Crisis bleef het sleutelwoord en crisis is wat hij een ieder zou geven. In de zomer van 1991 was er een korte oorlog tussen Slovenië en de troepen van Milosevic. Toen die voorbij was, begon het in Kroatië. Een staakt-het-vuren werd bereikt in begin 1992.

Een paar maanden later brak de oorlog uit in Bosnië. Servië kreeg vervolgens internationale sancties aan zijn broek, waardoor de economie volledig instortte.

Na het sluiten van het Dayton-vredesakkoord in december 1995, was 1996 gevuld met wekenlange studentenprotesten in de straten van Belgrado tegen Milosevic. In 1997 maakten liberalen in Montenegro aanstalten om zich los te maken uit Joegoslavië; een crisis brak uit tussen Belgrado, de hoofdstad van Servië, en Podgorica, de hoofdstad van Montenegro. De ergste na oorlogse rellen vonden plaats in Montenegro omdat Milosevic niet zomaar akkoord wilde gaan met afscheiding van Montenegro.

Toen de Montenegrijnse crisis uiteindelijk, tijdelijk, bezworen was, brak de oorlog uit in Kosovo. De Albanezen, die er de meerderheid vormen, worden gemarteld en verjaagd door de Serviërs. De NAVO voert bombardementen uit om de etnische zuivering te stoppen, maar Milosevic weigert bakzeil te halen. En hij blijft aan de macht. De NAVO-bombardementen lijken hem zelfs meer en meer steun van de Servische bevolking op te leveren.

• Montenegro voelt de druk
• Spanningen in Macedonië
Pagina 7
• Hoofdartikel
Pagina 19
• Steun voor regio gevraagd
Zaterdags Bijvoegsel
Pagina 37
• Nachten in Belgrado
Dossier Kosovo
• www.nrc.nl

Is het Russische gevaar terug?

Door onze correspondent
FRANK WESTERMAN

MOSKOU, 10 APRIL. Heeft Boris Jeltsin het gezegd, of niet? Worden er weer als vanouds kernkoppen op Westerse hoofdsteden gericht, of was dat loos alarm? Het Kremlin zegt dat Jeltsin, in zijn onvaste televisietoespraakje van vrijdagavond, alleen heeft gezegd dat als Rusland „tot militaire actie wordt gedwongen, dat minstens tot een Europese, misschien zelfs een wereldoorlog kan leiden".

Maar Doema-voorzitter Gennady Seleznjov, die vrijdag op audiëntie was bij de president, zegt dat hij erbij was toen de opnamen werden gemaakt, en dat het staatshoofd zei: *„En voorts heb ik de nucleaire strijdkrachten bevolen onze strategische kernwapens weer op landen te richten die Joegoslavië aanvallen."*

Bij het Russische ministerie van Buitenlandse Zaken wist men van niets, en ook bij het legeronderdeel dat over de atoommacht gaat, reageerde de dienstdoende commandant verbaasd: „Nee, wij hebben geen orders van die strekking gehad." Aangezien CNN en BBC in hun verslaggeving direct de tijden van de Koude Oorlog lieten herleven, voelden ook de NAVO en het Amerikaanse ministerie van Buitenlandse Zaken zich geroepen om het bericht van de onberekenbare Jeltsin te ontkennen.

Maar heeft Seleznjov, een communist die zo'n maatregel zou toejuichen, dan gelogen? Nee, verklaarde zijn woordvoerder, hij is verkeerd geciteerd. De Doema-voorzitter zou gezegd hebben dat hij Jeltsin had horen zeggen dat er „mogelijk" kernkoppen op NAVO-landen gericht zouden worden als de NAVO Kosovo met grondtroepen zou binnenvallen. „Dat staat op film", aldus de zegsman. Maar waarom is die film dan niet uitgezonden? „Dat moet u Jeltsin vragen."

Een Russische tv-verslaggever leek er ook niet meer uit wijs te kunnen worden. Misschien had Jeltsin een tweetraps waarschuwing willen lanceren, zo suggereerde hij, en was alleen de eerste daadwerkelijk van de grond gekomen.

Het valse alarm trok niettemin als een schok over de wereld, terwijl er tot voor twee jaar vele kernkoppen permanent op Westerse hoofdsteden stonden gericht. Veel wijst erop dat het Kremlin dit keer geen proefballon heeft willen oplaten, maar dat Seleznjov de uitspraken van Jeltsin wat in zijn eigen voordeel heeft verdraaid.

UÇK slaags met Serviërs

Strijd bij grens Albanië, Kosovo

TIRANA/MOSKOU, 10 APRIL. Joegoslavische grenstroepen en manschappen van het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK hebben gisteren zeven uur lang strijd geleverd in het grensgebied van Kosovo en Albanië. Daarbij zouden zeker vier UÇK'ers zijn gedood.

Volgens OVSE-waarnemers klonken gisteren de hele dag zware beschietingen rond Tropojë, een bergdorp vanwaar het UÇK wapens en soldaten Kosovo binnensmokkelt. De strijd zou zich in de loop van de dag naar Kosovo hebben uitgebreid, tot bij het voormalige UÇK-dorp Junik. Bij de grenspost Kamenica meldden de Albanese autoriteiten beschietingen met zware mitrailleurs en mortieren door Joegoslavische troepen.

De Albanese en Joegoslavische regering beschuldigden elkaar gisteren er over en weer van de strijd te zijn begonnen. Volgens Amerikaanse bronnen was de aanleiding een infiltratiepoging van enkele honderden UÇK'ers in Kosovo.

Schermutselingen aan de Albanese grens waren het afgelopen jaar eerder regel dan uitzondering, maar OVSE-woordvoerder Andrea Agneli noemde de strijd van gisteren „zeer serieus en veel zwaarder dan normaal". Bronnen binnen de NAVO stelden deze week dat het UÇK, dat afgelopen weken overal werd teruggedrongen, zich in het zuidwesten van Kosovo hergroepeert. Dit gebied grenst aan Albanië.

Aan de grens met Macedonië werd gisteren een Macedonische soldaat doodgeschoten vanaf Joegoslavisch grondgebied. Macedonische troepen beantwoordden het vuur.

De spanning in de grensstreek groeit, nu de eerste troepen van een Amerikaanse eenheid van 24 Apache-helikopters gisteren op vliegveld Rinas van Tirana zijn gearriveerd. De Apaches, die wordt ondersteund door Chinook- en UH-60 helikopters en 2.100 manschappen, gaan vanuit Albanië de Servische troepen en tanks in Kosovo bestoken. Volgens bronnen binnen de NAVO zal hun aantal mogelijk tot 48 worden uitgebreid. Deze 'Task Force Hawk' zal deze week nog niet in actie kunnen komen, maar hun inzet kan leiden tot Servische represailles tegen Albanië.

Franse journalisten die met UÇK-troepen Kosovo zijn binnengetrokken, meldden gisteren dat de NAVO zijn acties soms met het UÇK coördineert. De UÇK-commandant Florin Kulaj zou per satelliettelefoon informatie geven over Servische doelen. De NAVO vernietigde een etmaal na een telefoontje van Kulaj een brug die veel door Joegoslavische troepen wordt gebruikt, meldden de journalisten. NAVO-woordvoerder Shea ontkende gisteren contacten op militair of politiek niveau met het UÇK.

In Rusland ontstond gisteren grote verwarring over de harde woorden die president Boris Jeltsin tot de NAVO richtte. Doema-voorzitter Gennadi Seleznjov zei na een bezoek aan Jeltsin dat de president bevolen zou hebben de Russische kernraketten op de landen te richten die Joegoslavië aanvallen. In zijn televisietoespraak waarschuwde Jeltsin evenwel slechts dat Rusland tot militaire actie kan worden gedwongen, die een Europese- of zelfs een wereldoorlog kan ontketenen. Secretaris-generaal Solana van de NAVO zei gisteren geen verandering te zien in de Russische opstelling.

Ondanks slecht weer werd het luchtoffensief van de NAVO tegen Joegoslavië gisteren voortgezet. Een oliedepot bij Smederevo, een televisietoren bij Jagodina en verschillende doelen in en rond Priština werden bestookt. In Belgrado verzamelden zich opnieuw honderden betogers op de bruggen over de Sava. Ook rond het hoofdkwartier van de staatzender RTS boden duizenden Serviërs zich aan als 'menselijk schild'. Twee jaar geleden sloeg heel Belgrado tijdens het avondnieuws nog op potten en pannen om te protesteren tegen het RTS en werd hetzelfde gebouw meermalen met eieren bekogeld. (AFP, AP, Reuters)

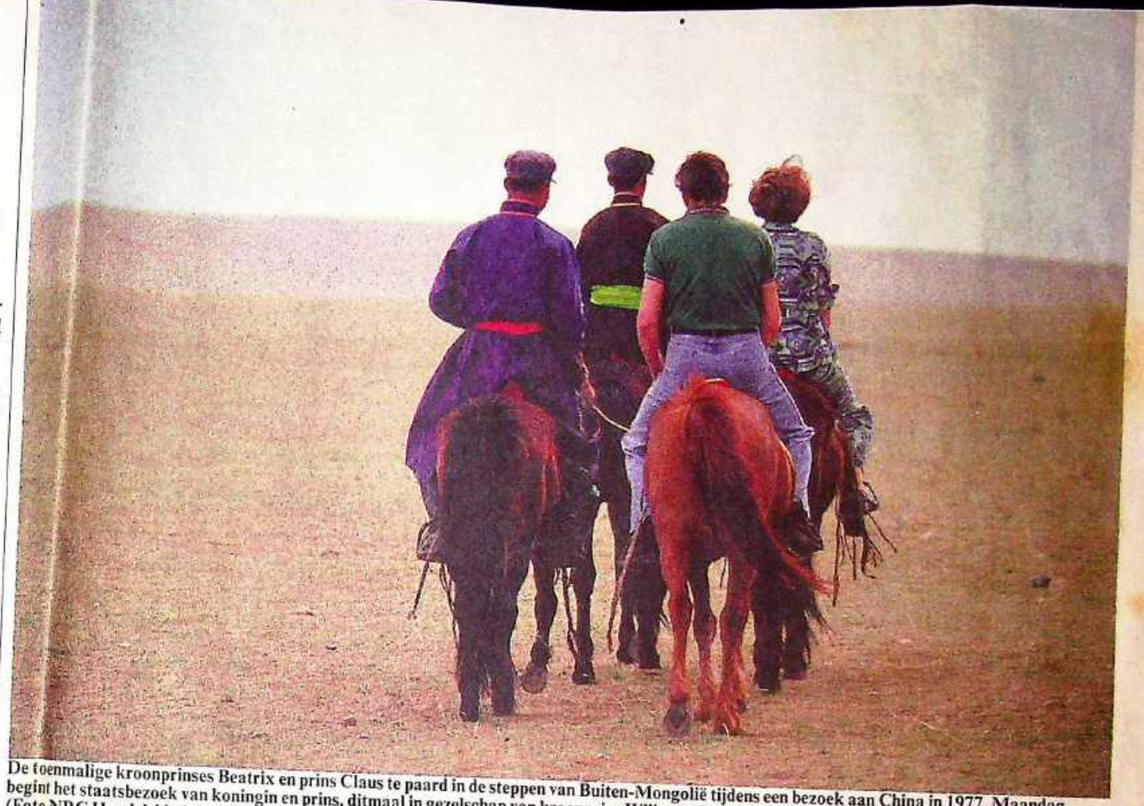

De toenmalige kroonprinses Beatrix en prins Claus te paard in de steppen van Buiten-Mongolië tijdens een bezoek aan China in 1977. Maandag begint het staatsbezoek van koningin en prins, ditmaal in gezelschap van kroonprins Willem-Alexander, aan de Chinese Volksrepubliek. (Foto NRC Handelsblad, Vincent Mentzel). Voorbeschouwing pagina 3, achtergrond pagina 7

Inzamelen, maar geen vredesdebat

Zes op de tien Nederlanders steunen de NAVO-acties tegen Servië, en het inzamelen voor de vluchtelingen is begonnen. Maar de vraag dringt zich op in hoeverre de oorlog leeft in Nederland.

Door onze redacteur
YASHA LANGE

ROTTERDAM, 10 APRIL. Het is stil in Nederland, terwijl operatie Allied Force de derde week ingaat en Nederlandse militairen meevliegen boven Servië. „Vrede is uit", sombert Henk Bos, voorzitter van het Landelijk Beraad Vredesorganisaties (LBVO). „Militair geweld is normaal geworden. Mient-Jan (Faber) slaat nogal oorlogszuchtige taal uit en Pax Christi laat zich niet horen." Net als de grote milieu-organisaties willen ook de grote vredesbewegingen tegenwoordig een 'volwaardige gesprekspartner' zijn. De 'principielen' zijn ernstig in de minderheid. Steeds minder actieve leden en altijd dezelfde gezichten bij demonstraties.

De afgelopen week werd geprobeerd om dagelijks op de Dam in Amsterdam een 'wake' te organiseren. Tegen de NAVO-bombardementen op Servië. Er kwamen welgeteld vijf mensen. De organisatoren besloten noodgedwongen dat „eens per week, op koopavond" ook wel goed zou zijn. Vandaag is er in de hoofdstad een protestmars, maar veel demonstranten worden niet verwacht.

Begin jaren tachtig bracht de vredesbeweging honderdduizenden mensen op de been om te protesteren tegen plaatsing van kruisraketten in Nederland. Begin jaren negentig stroomde de Beurs van Berlage vol met 1.500 mensen voor een 'teach-in' over de Golfoorlog. Er waren demonstraties van groepen die principieel tegen het gebruik van geweld zijn.

Maar nu zijn er geen teach ins, geen grote demonstraties en geen drukbezochte publieke debatten. Er wordt wèl ingezameld, enthousiast en soms wat chaotisch. Een landelijke actie op televisie is al aangekondigd.

Maar gediscussieerd wordt er niet of nauwelijks. Welgeteld één debat was er, in het forum bij uitstek, de Balie in Amsterdam. Maar dat ging over de manier waarop de onafhankelijke informatievoorziening kan worden verbeterd. Niet over de vraag of er gebombardeerd moet worden en evenmin over de vraag of grondtroepen nodig zijn.

[• *Vervolg* STILTE: pagina 3]

UÇK ronselt al bij de veerboot

Het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK heeft alle weerbare mannen opgeroepen zich te melden voor de strijd.

Door onze redacteur
YAËL VINCKX

DURRËS, 10 APRIL. „We hebben jullie grondtroepen niet nodig", bluft Alexander Shaqiri. Hij steekt nog een Davidoff-sigaret op en kijkt naar de Adriatische Zee. Een veerboot uit Italië nadert. „We hebben antitankgeschut nodig, geweren en munitie. Veel munitie. En wil de NAVO ons die wapens niet geven, dan willen de afzonderlijke lidstaten ons die wapens wel verkopen. Stiekem." Zijn mond vertrekt in een grijns.

Alexander Shaqiri is samen met zijn broer Ilir in de Albanese havenstad Durrës. Ilir is een volkszanger, bekend in Kosovo en Albanië. Hij is echter niet gekomen om op te treden; de twee broers wachten een andere broer uit Zwitserland op. Ze willen naar Kukës, in het noordoosten van Albanië op de grens met Kosovo. *Hier verzamelt het UÇK mannen in de weerbare leeftijd (18 tot 50 jaar) om tegen de Serviërs te vechten.*

Alexander en zijn Zwitserse broer geven gehoor aan de oproep van het UÇK. Twee andere broers vechten al voor het bevrijdingsleger, weer twee andere broers in Zwitserland maken zich op om over te komen. Van de zeven mannen blijft alleen Ilir in Albanië – als bekende zanger is hij te kostbaar om te worden gefofferd.

De afgelopen dagen zijn honderden Albanese Kosovaren uit West-Europa in Albanië aangekomen. Rijdend komen ze van de veerboten af, op de achterkant van hun wagens prijken stickers uit Zwitserland, Frankrijk of een kenteken uit het Duitse Hannover. Naar schatting 250.000 Kosovaren wonen in het buitenland. Vooral *Duitsland, Zwitserland, Italië en België herbergen grote gemeenschappen. In de ogen van de Albanezen zijn het veelal geslaagde migranten, met glimmende auto's en* dure kleren. De broer van Alexander en Ilir komt in een Mitsubishi Sport van de boot afrijden. Op de achterbank liggen stapels kleren en eten voor zijn gevluchte familie.

„UÇK-leden staan hier met lijsten met kentekens in hun hand", zegt een Albanese politieman bij het hek naar de veerboot, „dus ze weten precies wie er komen." Hij wil niet vertellen of de West-Europese Kosovaren ook wapens bij zich hebben. Maar in het dagblad *Albanian Daily News* vertelt een politieman over dertig centimeter lange messen, vuurwapens en handgranaten in de koffers van de reizigers.

Shaqiri wil de gang van zaken wel uitleggen. „Jonge Kosovaren *bellen met hun familie of vrienden in Albanië. Die leggen contact met* de plaatselijke vertegenwoordiger van het UÇK, die hen vervolgens van de veerboot laat ophalen en naar Kukës laat brengen. Andere Kosovaren komen op de gok en reizen zelf verder naar de grens. Daar melden ze zich bij de eerste UÇK'er die ze zien."

In Kukës lopen de leden van het UÇK inmiddels in uniform over straat. Hun zelfvertrouwen groeit zichtbaar. Dat was eerder tot een dieptepunt gedaald, want de UÇK'ers konden de afgelopen weken nauwelijks iets ondernemen tegen de Serviërs. [• *Vervolg* UÇK: pagina 5]

Bombarderen tot het ondraaglijk wordt

Na zestien dagen bombarderen is onduidelijk hoeveel militaire schade het Milošević-bewind heeft geleden. Maar de Serviërs staan weer pal achter de leider.

Door onze redacteuren
BIRGIT DONKER
enPETER MICHIELSEN

BRUSSEL/ROTTERDAM, 10 APRIL. Dag zestien van operatie Allied Force. Op het NAVO-hoofdkwartier voltrekt zich het dagelijkse ritueel: aan de hand van foto's toont de militaire woordvoerder welke nieuwe doelen zijn geraakt in de luchtoorlog tegen Joegoslavië: een politiehoofdkwartier in de Kosovaarse hoofdstad Priština, een olie-opslagplaats, een wapenfabriek en een telefooncentrale. „En alle vliegtuigen keerden veilig terug naar hun bases." De standaardzin.

Maar wat is nu het effect geweest van zestien dagen luchtaanvallen? Preciseringover de geraakte doelen wil luchtmachtgeneraal Wilby niet geven, want de vijand luistert mee. Op de vraag welk percentage van het Servische leger inmiddels is uitgeschakeld, antwoordt hij: „Nog onvoldoende." Toch kan hij niet ontkennen dat de gevolgen van de luchtactie tegenvallen. Het weer zat aanvankelijk tegen - nu opnieuw - en de Joegoslavische luchtafweer bleek moeilijk uit te schakelen, omdat deze weinig wordt gebruikt en daardoor moeilijk te vinden is.

De NAVO is inmiddels deels veranderd in een humanitaire organisatie, die steun biedt aan de honderdduizenden Kosovaarse vluchtelingen. Achtduizend soldaten worden daartoe naar Albanië gestuurd en een troepenmacht die al in Macedonië was, bouwt en beheert vluchtelingenkampen.

Zo lang de Joegoslavische luchtafweer niet volledig is uitgeschakeld, kunnen vliegtuigen niet zonder groot gevaar laag vliegen en is het moeilijk grondtroepen te raken. Daarom worden binnenkort 24 Amerikaanse Apache-helikopters ingezet, die laag kunnen vliegen en wendbaar zijn. Maar wat is binnenkort? „De verkenners zijn al ter plekke", zegt een militair. „Het is ook een erg grote eenheid. Achter iedere Apache zit een vijftiental vrachtwagens met materiaal." Probleem is dat het ondersteunend materiaal en de ruim tweeduizend benodigde militairen via het primitieve vliegveld van Tirana moet worden ingevlogen. Daar zorgen de vele vluchten met hulpgoederen nu al voor een chaos.

Formeel was geen tijdsplanning gemaakt voor operatie Allied Force. Toch wordt op het NAVO-hoofdkwartier toegegeven dat de hoop bestond dat de Joegoslavische president Milošević na een dag of tien zou opgeven. Een militair licht de actie toe: „Doel was de militaire operaties in Kosovo te stoppen. Dus eerst moet je de commandolijn kapot maken, zodat niemand meer kan bewegen. Als dat nog niet helpt, ga je tank voor tank afknallen. Daar zijn we nu vier dagen mee bezig."

Er zou tot nu toe een zestal geslaagde acties zijn 'geclaimd' tegen drie of vier doelen van de Servische grondtroepen.

NIEUWSANALYSE

Daarbij zou een onbekend aantal voertuigen, waaronder een grote tank, zijn geraakt. Ook zouden inmiddels acht van de zestien moderne MiG-29's zijn uitgeschakeld. „We gaan door tot het ondraaglijk wordt voor het regime", zegt een NAVO-diplomaat.

De niet-militaire gevolgen van de NAVO-bombardementen zijn vooralsnog moeilijk in te schatten. De NAVO heeft een aantal stappen van het bewind van Miloševi, zoals het eenzijdige bestand van dinsdag, de gemelde stopzetting van alle militaire acties in Kosovo op donderdag en de belofte om de drie gevangen genomen Amerikaanse militairen vrij te laten – bestempeld als een „charme-offensief".

De eisen van de NAVO blijven dezelfde, hoewel de troepenmacht die moet toezien op een vredesakkoord in Kosovo niet langer een „door de NAVO geleide", maar een „internationale" troepenmacht wordt genoemd. Als gebaar richting Rusland, zegt een diplomaat.

Het is onduidelijk of het „charme-offensief" van Miloševi een teken van verzwakking van het bewind is. Politiek zeker niet: het bewind zit steviger in het zadel dan ooit. Alle rechtgeaarde Serviërs staan achter Miloševi, inclusief diegenen die hem en zijn regime verafschuwen. Elke kritiek zou als landverraad worden beschouwd en neerkomen op politieke zelfmoord. De Serviërs hebben zich collectief teruggetrokken in de egelstelling die hun zo goed ligt. Voor de zoveelste keer in zijn geschiedenis wordt dit kleine, weerloze volk weer eens niet begrepen door een agressieve, kortzichtige buitenwereld. De belegerde veste, één rond Slobodan Miloševi.

In de Servische propaganda wordt het thema met overgave uitgewerkt. Clinton, Albright, Solana en Blair worden vergeleken met Hitler en zijn helpers en afgebeeld met nazi-helmen, Hitler-snorren en IJzeren Kruisen. De bombardementen op Belgrado staan gelijk aan die van Hitler in 1941. Van honderdduizenden door de Serviërs verdreven Kosovaren heeft niemand in Belgrado gehoord, en wie er wel van heeft gehoord, gelooft het niet.

Spanningen in Macedonië

Onenigheid over vluchtelingenkampen

Door onze redacteur HARM VAN DEN BERG

SKOPJE, 10 APRIL. Tussen de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties (UNHCR) en de NAVO-commandant in Macedonië groeit een conflict over de dagelijkse verantwoordelijkheid voor de vluchtelingenkampen in de grensstreek met Kosovo.

De bevelhebber van de NAVO-troepen in Macedonië, de Engelse generaal M.Jackson, wil zijn eenheden liever vandaag dan morgen uit de kampen terugtrekken. De Hoge Commisaris voor de Vluchtelingen S. Ogata, die zich de afgelopen drie dagen ter plekke heeft georiënteerd, vindt dit te vroeg.

Diverse bronnen rond de UNHCR bevestigden dat de vrees bestaat dat de vluchtelingen zogenaamd vrijwillig door Macedonische politie en militairen naar Albanië worden overgebracht zodra de NAVO zich heeft teruggetrokken. „Voor de veiligheid van de mensen in de kampen moet de NAVO blijven", zei Ogata gisteren tijdens een persconferentie. De NAVO-commando in Skopje vindt de beveiliging in de eerste plaats een zaak van Macedonië.

In de diverse kampen, opgezet en ingericht door eenheden van de NAVO, verblijven naar schatting nog 50.000 Albanese vluchtelingen uit Kosovo. Een nog groter aantal, zo'n 60.000 personen, is ondergebracht bij particulieren. De NAVO is met groot materieel en manschappen aanwezig in en rond de kampen, maar dit is volgens het commando om de eigen manschappen die helpen met voedsel en materiaal, te beschermen.

VN-commissaris Ogata gaf toe dat de veiligheid rond de kampen een zaak is van het land waar die opvang is gerealiseerd. De Macedonische regering zou hebben verzekerd dat de vluchtelingen kunnen blijven, maar deze beloftes beteken niet zoveel, omdat volgens Ogata „de Macedonische regering de kampen niet als haar verantwoordelijkheid beschouwt". Deze opstelling leidde er in de afgelopen dagen ook toe dat Amerikaanse mariniers geen toestemming kregen om nog een opvangcentrum in te richten. De overdracht zal derhalve even op zich laten wachten.

Een nieuwe uittocht uit Kosovo zal volgens Ogata geen grote problemen geven, omdat de capaciteit nog niet maximaal wordt benut. De regering van Macedonië verzekert dat dan de grenzen open blijven. Een nieuw 'Blace', de grensplaats waar tienduizenden dagenlang moesten kamperen in het niemandsland tussen Kosovo en Macedonië, moet volgens alle partijen worden voorkomen.

Zo ... ta als uit verklaringen van leden van de Macedonische regering blijkt dat de angst voor instabiliteit alle overheerst. Macedonië staat onder grote druk.

De economische situatie verslechtert, voornamelijk doordat geen handel kan worden gedreven met Servië. Deze wegen in dat land kunnen ook niet meer worden gebruikt voor de doorvoer van goederen. Steeds meer fabrieken moeten sluiten, andere onderneming geven binnenkort de werknemers onbetaald verlof.

Deze ontwikkeling en de NAVO-bombardementen op Belgrado en de Servische troepen hebben de regering in Skopje de laatste dagen steeds meer onder druk gezet. In de coalitie is de Albanese Democratische Partij (DPA) alleen komen te staan door haar standpunt dat alle Albanezen uit Kosovo in Macedonië terecht moeten kunnen. Andere regeringspartijen zijn het hier volstrekt niet mee eens, maar hebben DPA-leider Arben Xhaferi in Tetovo meermalen bezocht om een scheuring te voorkomen. De angst bestaat dat de Albanese minderheid zich de komende tijd steeds radi- ... ter zal opstellen.

Jongs citaat komt de lezer niets te weten. De context maakt verschil. Is dat er één waarin De Jong net zo eerlijk als Pam over een eigen ervaring met lijden schrijft en wellicht tot een andere conclusie komt? Dan gaat het niet aan het doormaken van een ervaring van lijden van de één te vergelijken met die van de ander. Maakt De Jong een algemene opmerking, zeker, dan mist zijn opmerking de pastorale wijsheid die een bis-

maar is eenvoudig inquisitie.
BRAM SONNEVELD,
Zoetermeer

Rechters

De krant van 1 april bracht het nieuws dat de PvdA-fractie in de Tweede Kamer de rol van de rechters wil beperken.

Keer op keer blijkt dat rechters hard nodig zijn om het gebrekkige

aangetast door de arbeid van rechters wordt in het geheel niet duidelijk gemaakt. Ik meende dat rechters er voor zijn om wetgeving uit te leggen en dat de wetgever, inclusief het parlement deze wetgeving opstellen. Ik kan niet anders dan constateren dat ook hier wordt meegedaan aan het modieuze rechtertjeschieten dat we al te vaak hebben gezien.
MR. F. VAN DER DEIJL,
Leiderdorp

van de wedstrijd hebben gezien?

En dan de opmerking stoffig isolement. Dit vraagt om nadere beschouwing.

Cubaanse teams reizen de hele wereld af: niet alleen is baseball de meest geliefde sport in het hele Caraïbisch gebied, maar ook in Japan en Korea staat de sport hoog aangeschreven. En dan is er nog Europa. Zo zijn de Cubanen ieder jaar van de partij bij de grote kampioenschappen in Haarlem.

[redacted]

voor het onderwijs, of doen ouders, leerlingen en leerkrachten er nog wat aan, door uiterst krachtig te protesteren?
DRS. E.J. MARTENS,
Hoofddorp

Europees geld

In de krant van 30 maart berichtte u onder de kop 'Europees geld naar kas PvdA' over het illegaal

delsblad, 29 maart). Een feit is dat Japanners juist wel de letter R kunnen uitspreken, maar Chinezen niet.

Als men in Hongkong of Singapore de weg vraagt, zou het antwoord bijvoorbeeld kunnen zijn: "You closs the load hele, then you tuln to the light..."

Precies het omgekeerde is het geval met de letter L bij Japanners en Chinezen, die zul je in de Ja-

zijn in de maak. Partners zijn vaker allebei goed, zelfs hoog opgeleid.

Steeds meer mensen willen zorg voor kinderen en werk combineren. Het komt vast wel eens van de grond.

Maar of het kostwinnerschap echt uitsterft binnen 15 jaar? Daarover heb ik mijn twijfels.
ANNELIES FLIERMAN,
Uitgeest

De opiniepagina is een podium voor discussie. Alleen het hoofdredactioneel commentaar verwoordt de mening van de krant. De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te weigeren dan wel te redigeren of in te korten. Inzending geeft de redactie het recht het artikel in gedrukte, elektronische en/of enige andere vorm vast te leggen, te vermenigvuldigen dan wel openbaar te maken onder meer via databanken, via het netwerk van NRC Handelsblad en daarop toegankelijke andere digitale netwerken, door telecommunicatie, op diskette, op CD-Rom en/of CD-i. Overigens blijven de auteursrechten op die artikelen volledig bij de auteurs berusten. Artikelen (maximumlengte 800 woorden), voorzien van naam, adres en telefoonnummer adresseren aan: NRC Handelsblad, redactie opinie, Postbus 8987, 3009 TH Rotterdam, fax (010) 4 06 69 67, elektronische brievenbus: (010) 4 06 63 07, e-mail: opinie@nrc.nl (vermeld ook in e-mail uw adres en telefoonnummer).

Ingezonden mededeling

EXCLUSIEF

Soms kan een crisis louterend werken

De recente crisis in de Europese Commissie kan ertoe leiden dat Parlement en Commissie minder afhankelijk worden van de lidstaten, meent **W.T. Eijsbouts**.

Als een bliksemflits verlicht de crisis rond de Europese Commissie, naar een beeld van de historicus Geyl, het schemerige stelsel van de Europese Unie. Dan blijkt dit ineens eenvoudig. De politieke hoofdas loopt tussen zijn twee vertegenwoordigende lichamen: Europese Raad en Europees Parlement. De Europese Raad (de vergadering van regeringsleiders) vertegenwoordigt de lidstaten in hun gezamenlijkheid. Het Parlement vertegenwoordigt de inwoners van de lidstaten.

Terecht schreef oud-commissaris Andriessen dat het Europese Parlement in de huidige crisis grote kansen heeft laten liggen (NRC Handelsblad, 30 maart). Maar zijn conclusie dat alles de schuld is van de hybride institutionele verhoudingen, deel ik niet. Integendeel. Komende week komt het Parlement in zitting bijeen. In het zicht van hun verkiezingen kunnen de parlementariërs het initiatief weer naar zich toe trekken. Dan kunnen

ment in de greep van de nationale regeringen. De huidige crisis heeft de tussen Parlement en Commissie sluimerende verantwoordingsrelatie doen ontwaken, die beide minder afhankelijk kan maken van de lidstaten. Dat de Commissie de verliezer was en het Parlement de winnaar, is niet waar: beide kunnen erop vooruitgaan, ook al is de politieke toekomst alleen aan het Parlement.

Andriessen schreef dat het Parlement zich minder op de Commissie en meer op de Raad van Ministers (vakministers uit de lidstaten die op hun terrein Brusselse regelgeving uitbroeden) moet gaan richten. Al sinds de jaren zeventig heeft het Parlement daarbij een steeds grotere voet tussen de deur gekregen. Maar het resultaat valt tegen.

Eerst is het Parlement met de Raad 'begrotingsautoriteit' geworden. In die rol heeft het de Unie wel opgezadeld met allerlei goedbedoelde (en fraudegevoelige) subsidiepotten, maar van de gigantische post landbouwuitgaven (50 procent van het geheel) moest het afblijven.

Sinds de verdragen van Maastricht en Amsterdam onderhandelt het Parlement ook over de regelgeving uit Brussel met ambtenaren van de Raad, volgens de zogenoemde 'medebeslissingsprocedure'. Nu is er aan het specialistische regelwerk in Brussel al betrekkelijk weinig eer te behalen, maar erger is dat deze procedure de parlementariërs dwingt tot onderhandelingen in de beroemde 'achterkamers', daarbij hun publieke status verloochenend.

In de boekjes wordt de Raad van Ministers beschouwd als de vertegenwoordiger van de lidstaten. Dit is juridisch waar, want de leden kunnen de lidstaten binden. Maar feitelijk is de Raad belangenbehartiger van de verschillende afzonderlijke nationale vakdepartementen. Brussel bevrijdt die ministers en hun ambtenaren van de bemoeienis van het parlement en de collega's in hun kabinet thuis.

Politieke vertegenwoordiging,

André Middelhoek overhandigde vorige maand het onderzoeksrapport aan Commissievoorzitter Santer en de voorzitter van het Europees Parlement, Gil Robles. (Foto AP)

het vinden en behartigen van een algemeen gezichtspunt en belang, daarin zijn deze specialisten niet zo sterk. Door zich op op hen te fixeren vergeet het Parlement zijn eigen vertegenwoordigende roeping.

Naast Europese Commissie en Raad van Ministers is er in de boekjes nauwelijks plaatsgemaakt

en de invoering van de euro komt van hem. Zonder deze Europese Raad had de Unie de omwentelingen na 1989 niet kunnen verwerken. Hier zijn de generalisten aan het werk. Zij vertegenwoordigen de lidstaten in hun (betrekkelijke maar zekere) gezamenlijkheid.

Nederlandse gezagsdragers en deskundigen vertrouwen die Eu-

De Europese Raad is bepaald niet ongrijpbaar voor het Europees Parlement

voor de 'Europese Raad', de vergadering van regeringsleiders die een paar keer per jaar op wisselende plaatsen en met veel tamtam een 'Europese top' belegt.

Deze Europese Raad is een succes. Elk groot besluit van de Unie in de laatste decennia, van de invoering van de directe verkiezingen van het EP tot de uitbreidingsbesluiten, de verdragswijzigingen

ropese top niet. In november '89 viel de Berlijnse Muur. Europa schudde op zijn grondvesten. President Mitterrand, voorzitter van de Unie, belegde direct een extra bijeenkomst op zaterdag. Maar premier Lubbers mokte dat het een gastronomisch uitje was en zonde van zijn vrije zaterdagmiddag.

In Nederland kijken we te zuiver

juridisch naar de instellingen van de Unie en daarom zijn we blind voor die Europese Raad met zijn geringe bevoegdheden. We zien niet hoe zijn politieke status hem ver uittilt boven de regels. Hoe hij zijn functie van politiek vertegenwoordiger benut op een manier waarvan het Parlement veel kan leren.

Volgens Harry van Wijnen is aan de recente benoeming van Prodi geen democratie te pas gekomen (NRC Handelsblad, 30 maart). Dat is niet waar, als democratie gaat over vertegenwoordiging. Evenmin is het waar als democratie gaat over openbaarheid. Alles wat op de Europese topconferenties gebeurt is voor iedereen zichtbaar en voor wie wil analyseren begrijpelijk, spannend zelfs: welke landen doen mee aan de munt? Komt Turkije bij de Unie? Krijgt Zalm zijn geld terug? Wie wordt voorzitter van de Commissie?

Vooral is het niet waar dat Europese Raad ongrijpbaar z zijn voor het Europese Parlem Het Parlement kan de benoemi van de Commissie (door de Eu pese Raad) blokkeren, het kan stemming weigeren met belang ke verdragen en met uitbreidi van de Unie. Dat zijn geen klein heden.

Dat het Parlement het er t dusver bij heeft laten zitten is w anders. In de aanloop naar de to treding van Finland, Oostenrijk Zweden dreigde het met een ve als geen ernst werd gemaakt m verbetering van de besluitvo ming. Er kwam geen veranderi en toch geen veto. De benoemi van Santer tot commissievoorzi ter en daarna die van de Commi sie als geheel riepen elk de terech woede op van de Parlementslede maar van de beloofde veto's kwa het weer niet.

Plotseling, drie weken gelede moesten de lidstaten het aftred slikken van de Commissarisse hun protégés. Tot ieders verra sing reageerden ze scherp: in B lijn kwam de Europese Raad vo de dag met de benoeming van P

di, met de landbouwhervorming en met financiële afspraken. Maar in het licht van het bovenstaande is deze plotselinge daadkracht niet zo gek. De regeringsleiders moesten laten zien wie de baas is.

Het Parlement weet nu ook wat het te doen staat. Door de bureaucratische sluiers van Commissie en Ministerraad heen moet het zich richten op deze Europese Raad. De 'Wijzen' zijn inmiddels het apparaat van de Commissie aan het doorlichten. Hun rapport zal niet mals zijn: de Commissie moet grondig gereorganiseerd. Volgende week zullen de lidstaten met die hervorming beginnen, nog voordat het rapport is verschenen. Dat is kleinerend voor het Parlement en kan worden verijdeld. Het Parlement kan zelf de nieuwe Commissievoorzitter direct onder toezicht stellen door expliciete voorwaarden af te dwingen bij de goedkeuring van diens benoeming. Die

Een leerling van het Spieringshoek Lyceum in Spijkenisse pakt een speelgoedslang in. De school organiseert een inzamelingsactie 'Knuffels voor Kosovo'. (Foto Walter Herfst)

STILTE 20-4-99

'Erg-gevoel' vertaalt zich in hulpacties

[• *Vervolg* van pagina 1] Waar ligt het aan, het gebrek aan politieke discussie? Volgens Bos en hoogleraar Leon Wecke van het Instituut voor Vredesvraagstukken komt het door de eenzijdige beeldvorming. De NAVO voert geen oorlog, maar grijpt in. „Een politionele actie", noemt Wecke het. En Milošević is de slechterik. „Dat is zwart-wit. Een ingewikkeld probleem wordt simpel gemaakt zodat mensen weten waar ze aan toe zijn." „De propaganda van de NAVO is kennelijk geslaagd in het demoniseren van Milošević", zegt LBVO-voorzitter Bos.

Anderen wijten het gebrek aan protest juist aan de complexiteit van het conflict. „Mensen weten niet meer wat ze moeten vinden, daarom zijn ze niet meer te porren voor acties", zegt LBVO-secretaris Wijnand Thoomes. Dat was ten tijde van de kernwapendemonstraties anders, toen de tegenstellingen duidelijk waren.

Soms maakt een politiek debat een publiek debat los. Daarvan is nu geen sprake. Alle grote partijen steunen de NAVO-acties en het risico van Nederlandse slachtoffers is (nog) bijzonder klein. Tijdens het Tweede-Kamerdebat over het mogelijk zenden van grondtroepen verzoekt premier Kok de discussie af te kappen, omdat de grond hem te heet onder de voeten wordt. Het parlement accepteert het. En fractievoorzitter Rosenmöller houdt de rijen van GroenLinkskrampachtig gesloten.

En de enige partij die 'tegen' is, de Socialistische Partij, roept niet op tot demonstraties, uit angst dat die wel eens pro-Servisch zouden kunnen overkomen. „Er valt geen politieke munt te slaan uit verzet tegen de acties of het optrommelen van het electoraat", zegt bijzonder hoogleraar H. Amersfoort van de sectie militaire geschiedenis van de Koninklijke Landmacht. Bijna zestig procent van de bevolking staat achter de bombardementen, blijkt uit een recente NIPO-enquête.

Tegelijkertijd heerst er ook een gevoel van machteloosheid. De beelden van de tienduizenden vluchtelingen zijn pijnlijk, maar wat kan je eraan doen? Met een „groeiend gevoel van onmacht" keek pastor M. Horck van Breda de afgelopen weken naar de televisie. „Ik kreeg steeds meer het gevoel dat ik *iets* moest doen. Maar ik wist niet wat." Bellen met een paar bevriende geestelijken hielp niet. „Iedereen vindt het heel erg, maar zij wisten het ook niet." Uiteindelijk kwam Horck met het plan om morgenavond een 'stille tocht' à la Gorkum te organiseren. „Voor de slachtoffers, niet voor één van beide partijen."

Op het militair ingrijpen van de NAVO heeft de Nederlandse bevolking geen invloed, dus vertaalt het gevoel dat het 'heel erg' is zich in hulpacties.

„Het lijkt alsof mensen wakker zijn geworden en deze week massaal in actie willen komen. Duizenden mensen hebben gebeld", zegt Willemijn Verloop van de stichting War Child. Samen met de stichting Motherhood verzamelt War Child pakketten met kleding, een knuffelbeer, een kleurboek, iets lekkers te eten en een rugzakje om alles in te stoppen. Het Amsterdams studentencorps helpt ook mee. „We willen *iets* doen", zegt organisator Judith Fischer. „En het is persoonlijker dan geld storten."

Dat is wel wat de samenwerkende hulporganisaties liever ontvangen, op giro 555. Met het geld vliegen ze hulpverleners en goederen vanuit Nederland naar de Balkan. Ze vinden de particuliere inzamelacties niet zo handig. Toch zamelt Moeder Theresa Nederland medicijnen in „voor Kosovo". Ook gemeenten worden actief. Onder het motto 'Tilburg helpt de Kosovaren' is een actie gestart. Groningen zamelt geld in en wil 250 vluchtelingen opnemen. „We moesten als stad iets doen", zegt burgemeester Jacques Wallage. „Het is de bundeling van de machteloosheid." En donderdagavond volgt een landelijke inzamelingsactie op televisie: de publieke omroepen op Nederland twee en de commerciële zenders RTL4 en SBS6 ruimen daarvoor hun zendtijd in.

Politieke apathie en humanitaire betrokkenheid liggen dicht bij elkaar, volgens cabaretier Freek de Jonge. „Dozen inpakken blijft een beetje gratuit. De bereidheid om offers te brengen is minimaal. Mensen trekken zich terug in hun huisje en denken: 'die politici doen maar'. Dat is nu gebeurd. Nu doen ze maar." De Jonge heeft het initiatief genomen tot een benefietconcert in Carré. Hij wil dat mensen zich afvragen in hoeverre ze bijdragen aan de „waanzin en zinloosheid van oorlog". Boudewijn de Groot, Herman van Veen, Mathilde Santing en Jaap van Zweden zullen maandagnacht optreden.

De Jonge: „Het gaat langs ons heen. Het is heel cynisch. Iedereen kijkt ernaar terwijl het gebeurt en dan gaan we weer over tot de orde van de dag. De vredesbeweging? Die opereert stategisch, willen om de tafel zitten. Maar als je een vredesbeweging bent moet je voor vrede zijn."

110 - 4-99

Servië heropent grens met Albanië

Tirana – De belangrijkste grenspost tussen Albanië en de Servische provincie Kosovo is gisteravond weer opengegaan. Kosovaarse vluchtelingen stromen bij Morina, 250 kilometer ten noorden van Tirana, Albanië weer binnen. Volgens een woordvoerster van de OVSE in Tirana meldden de eerste Kosovaren zich rond 23.00 uur bij de grens. Een uur later zouden al 850 Kosovaren de grens zijn overgestoken. Het Joegoslavische leger sloot in de nacht van woensdag op donderdag de grenspost en gaf volgens OVSE-waarnemers de duizenden wachtende vluchtelingen te verstaan dat zij naar hun woonplaats moesten terugkeren. Sinds het begin van de luchtacties van de NAVO zijn bij Morina naar schatting meer dan 250.000 inwoners van Kosovo naar Albanië gevlucht. Dat is bijna 90 procent van alle Albanese Kosovaren die volgens de OVSE de wijk naar het buurland hebben genomen.

'Albanese vrouwen massaal verkracht'

Washington – Albanese vrouwen worden systematisch verkracht in een militair opleidingskamp van het Joegoslavische leger in het zuiden van Kosovo. Daarbij zouden mogelijk twintig vrouwen zijn vermoord, verklaart het Amerikaanse ministerie van defensie. Jonge vrouwen zouden in een militaire opleidingskamp bij Dakovica worden gedreven. Servische militairen zouden zich vervolgens ernstig vergrijpen aan de Albanese vrouwen en zo'n twintig van hen hebben omgebracht. De verhalen doen denken aan de omvangrijke verkrachting van moslimvrouwen tijdens de Bosnische oorlog (1992-'95).

Jeltsin dreigt met oorlog

Rebellen in aanval met hulp NAVO

Van onze redactie buitenland

Utrecht/Brussel – Het Kosovo Bevrijdingsleger (UÇK) is vanuit Albanië in het offensief gegaan in Kosovo. Bij gebrek aan zware wapens richt het zich vooral op aanvallen op Joegoslavische militairen en paramilitaire politie. Het UÇK lijkt daarbij te worden geholpen door gerichte luchtaanvallen van de NAVO, die het op zijn beurt voorziet van informatie over Joegoslavische troepenbewegingen en de aanwezigheid van militair materieel.

Bij een Servische artilleriebeschieting kwamen gisteren in het grensgebied vier UÇK-rebellen om het leven. In Belgrado werd gezegd dat een grote groep bewapende Albanzen trachtte Kosovo binnen te vallen. Volgens de NAVO trekt Joegoslavië troepen en materieel samen langs de noordgrens van Kosovo.

De mankracht van het UÇK lijkt weer toe te nemen. Deze week sloten zich opnieuw 600 man aan bij de verzetsbeweging en in de opleidingskampen in Noord-Albanië bevinden zich naar schatting nog enkele duizenden manschappen in opleiding.

Het UÇK is wellicht een groot deel van zijn territorium kwijtgeraakt, maar is zeker niet uitgeschakeld, menen hooggeplaatste diplomaten in Brussel. Wel is het Joegoslavische leger erin geslaagd de pas opgebouwde militaire structuur van de verzetsbeweging te vernietigen, waardoor de rebellen zich gedwongen zien terug te vallen op de aloude guerrillatactieken.

De Russische president Jeltsin waarschuwde gisteren voor 'een Europese oorlog, mogelijk zelfs een wereldoorlog' als de NAVO in Joegoslavië acties onderneemt die Rusland dwingen zich te mengen in de strijd. Hij doelde op het sturen van NAVO-grondtroepen naar Kosovo.

Jeltsin herhaalde dat de Russische nucleaire wapens niet op het Westen gericht staan. De voorzitter van het parlement, de communist Seleznjov, had eerder op de dag gezegd dat Jeltsin opdracht had gegeven de atoomraketten te richten op 'landen die thans in oorlog zijn met Joegoslavië'.

Dat werd onmiddellijk ontkend door minister van buitenlandse zaken Ivanov en de chefstaf van de strategische strijdkrachten. Een telefoontje tussen de Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Albright en Ivanov over Kosovo heeft ertoe geleid dat beiden elkaar dinsdag in Oslo ontmoeten.

De pogingen van de Grieks-Cypriotische vice-president Kyprianou om drie door Serviërs in Kosovo gevangen genomen Amerikaanse militairen vrij te krijgen, mislukten gisteravond. Kyprianou weet dat aan de 'opgevoerde bombardementen'.

Bij een bombardement van de Zastava-fabriek, waar personenauto's, vrachtwagens en lichte vuurwapens worden gemaakt, zijn volgens de directeur van het bedrijf gisteren 124 gewonden gevallen. De fabriek is deels verwoest.

'Serviërs, boem boem', grijnzen Albanese soldaten aan de grens

Door Harald Doornbos
Qafe Prushi

De NAVO-bommen zijn al tegen het middaguur ingeslagen, dus de grootste klappen zijn voorbij. Maar bij de kleine grensovergang van Qafe Prushi zijn vanaf Albanees grondgebied twee grote rookpluimen te zien boven het Kosovaarse stadje Djakovica.

Een nabijgelegen berg heeft enkele voltreffers gehad. „Serviërs, boemboem", grijnst een Albanese grenswacht. Een met kalasjnikov en poncho uitgeruste dronken soldaat die Vladimir heet, wijst op de rookpluimen. „Ha, ha, ha", is het enige wat hij kan uitbrengen.

Albanië is blij dat de NAVO doorgaat met het bombarderen van stellingen van de Serviërs. Met name getroffen doelen in Kosovo worden met vreugdekreten begroet. Albanezen en ruim 300.000 vluchtelingen uit Kosovo beschouwen NAVO-bommen als een terechte straf voor de door Serviërs begane etnische zuiveringen.

Ook hopen rebellen van het Kosovaars Bevrijdingsleger (UÇK) een doorgang vanuit Albanië naar Kosovo te creëren. Om dat te kunnen realiseren, is het essentieel voor het UÇK dat de NAVO doorgaat met de aanvallen op tanks en artillerie van de Serviërs. „De vliegtuigen hebben een munitiebunker en luchtafweergeschut van de Serviërs geraakt", zegt Ales Biber, werkzaam voor de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE). Bijna dagelijks patrouilleert hij bij de grensovergang van Qafe Prushi. Vanaf dit 1100 meter hoge punt overzie je een groot gedeelte van West-Kosovo. Aangezien de waarnemers van de OVSE zich al drie weken geleden hebben teruggetrokken uit Kosovo, lijkt dit de enige manier waarop het gebied nog enigszins in de gaten kan worden gehouden. „De NAVO is behoorlijk actief, er is reeds een aantal bruggen in de regio vernietigd", aldus Biber.

Geen sterveling komt bij Qafe Prushi Kosovo in. Hier aan de grens, waar kale bergen het landschap domineren, houden Servische soldaten scherp de wacht. Een Servische bunker en twee sluipschuttersnesten staan op niet meer dan 250 meter verwijderd van een klein wit huisje van de Albanese grenswachten. Tussen de twee plekken een rode slagboom van de Albanezen en twee paaltjes met de Joegoslavische kleuren erop. Over de hele breedte van de grens staan Albanezen en Serviërs op deze wijze tegenover elkaar.

Niemand mag dan Kosovo nog in komen, ook eruit gaat niet meer sinds de Joegoslavische president Milosevic twee dagen geleden besloot dat al die televisiebeelden van vluchtelingen toch niet in zijn voordeel werken. Op dit moment zijn er vermoedelijk nog een half miljoen Albanezen die door Kosovo zelf ronddolen. Dit alles blijft verborgen voor het oog van de wereld.

Jeltsin dreigt met Europese oorlog

Van onze redactie buitenland

MOSKOU – De Russische president Jeltsin dreigt met een 'Europese oorlog' en 'mogelijk een wereldoorlog' als de Navo Rusland tot militaire actie in Kosovo 'dwingt'. Maar hij ontkende dat Rusland bezig is zijn kernraketten te richten op Navo-landen die meedoen aan de acties tegen Joegoslavië.

Dat was gisteren eerder gemeld door Gennadi Seleznjov, de communistische voorzitter van het Russische parlement, die had gezegd dat Jeltsin daartoe opdracht had gegeven. West-Europese landen eisten onmiddellijk opheldering. Na enkele uren werd het bericht tegengesproken door het Russische ministerie van defensie, minister van buitenlandse zaken Igor Ivanov en het Kremlin zelf.

Jeltsin zei dat Rusland een grondoorlog door de Navo in Kosovo niet onbeantwoord zal laten. Dat betekent een aanzienlijke verscherping van zijn standpunt. Tot nu toe had Jeltsin gezegd dat zijn land op geen enkele manier militair bij het conflict in Kosovo zal worden betrokken. Mogelijk is zijn hardere toon bedoeld om de publieke opinie in Rusland, waar de bevolking fel tegen de Navo-aanvallen is, wat te paaien. Slechts een paar procent van de Russen kan nog waardering opbrengen voor zijn presidentschap, en in politiek opzicht ligt hij zwaar onder vuur. Zo begint het parlement volgende week een afzettingsprocedure tegen hem. De doema beschuldigt Jeltsin onder meer van 'genocide' op het Russische volk.

Overigens vindt Jeltsin dat de regering van premier Primakov – wel populair onder de bevolking – niet sterk genoeg is. Primakov zelf voldoet 'voor dit moment' nog wel. Volgens de Russische media wil Jeltsin de regering wijzigen, maar op wat voor manier is nog onduidelijk.

De Amerikaanse minister van buitenlandse zaken Madeleine Albright zal in Oslo met Ivanov overleggen over Kosovo. De landen hebben „een diep meningsverschil" over de aanpak van de crisis in de Balkan, maar werken verder, waar mogelijk, samen, aldus een woordvoerder van Albright.

Intussen blijft de Navo optimistisch over de aanvallen op Servische militairen en voertuigen. In Kosovo bevinden zich naar schatting 40 000 tot 50 000 Servische militairen en paramilitaire eenheden; die beschikken over 300 tanks, 300 gepantserde voertuigen en 200 stuks artillerie. Bronnen bij de Navo zeggen dat zeker vijf à zes tanks zijn vernield, evenals een aantal gepantserde voertuigen en luchtafweer. „Het gaat ons ook minder om de troepen zelf. In de eerste weken hebben we ons geconcentreerd op de militaire infrastructuur", aldus een zegsman. Hij claimt dat Milosevic nog acht Mig-29 gevechtsvliegtuigen over heeft. Een even groot aantal zou zijn vernietigd. „In het begin stonden de vliegtuigen gewoon op het veld."

advertentie

JOHN LE CARRÉ Single & Single
'John le Carré is een reus in zijn genre en een voortreffelijk schrijver bovendien.' - Trouw
f 37,50 • Uitgeverij Luitingh-Sijthoff

Albanese vluchtelingen uit Kosovo luisteren in Kukes, Albanië, gespannen naar het laatste nieuws. FOTO JAN BANNING/HH

UCK beheerst de bergen in Kosovo

Acties rebellen

redactie buitenland

AMSTERDAM – Het Kosovo-bevrijdingsleger UCK zegt dat het nog steeds 45 tot 50 procent van Kosovo in handen heeft.

Zolang de sneeuw nog in de bergen ligt, zijn de rebellen veilig voor de Servische troepenmacht in de dalen. In de hoger gelegen delen van het land heeft het UCK zelfs hele gebieden in handen. De Serviërs zouden slechts 10 procent van het UCK-terrein hebben heroverd, zegt het UCK.

In de regio Rugova, in het westen van Kosovo, heeft de 136ste brigade van het UCK bijvoorbeeld een gebied in handen met dertien bergdorpen. De rebellen hebben er een legertje van 820 soldaten op de been, die zich laten bevoorraden met muilezels. Bijna een derde van de strijders zijn nieuwe rekruten, Albanese mannen uit de verderop gelegen stad Pec die door het Servische leger is gezuiverd. Ook hun families zijn in de bergdorpen neergestreken.

Een verslaggever van het Franse dagblad *Le Monde* wist door te dringen in het gebied. Aan de grens ontwaarde hij geen enkele Joegoslavische bewaking, wél een groot bord met daarop de tekst: 'U gaat gebied binnen dat onder controle staat van het UCK'.

Het verslag van de twee dagen durende tocht naar de UCK-basis, over steile bergpaden, met op sommige plaatsen nog drie meter sneeuw, doet denken aan de romans over de Spaanse burgeroorlog. Onderweg stort een van de paarden in een ravijn. Het laatste deel van de reis gaat te voet.

Leider van de 136ste brigade is een 35-jarige Albanees die tot 1998 in Duitsland werkte als vrachtwagenchauffeur. „Wij zijn niet bang. We kunnen ons altijd nog verschansen in de bergen, ook de burgers. Daar durven de Serviërs niet te komen", vertelde hij aan de *Le Monde*. 's Avonds, als het donker wordt, dalen de UCK-strijders te voet uit hun bergdorpen af om aanvallen uit te voeren op de vijf kilometer verderop in het dal gelegerde Servische troepen. De strijders hebben slechts kalasjnikov-geweren.

De UCK-brigade in Rugova beweert dat de Navo met hen samenwerkt. Een telefoontje, dinsdag, over een brug en een weg die door de Servische troepen werd gebruikt, zou de volgende ochtend hebben geleid tot een Navo-bombardement op deze twee doelen. De UCK-strijders zeggen dat het Servische leger met 180 tot 190 tanks in Kosovo aanwezig is. Zelf heeft het UCK nauwelijks voertuigen. De benzine is op.

UCK-leider Hashim Thaci herhaalde gisteren overigens dat Kosovo nooit meer deel zal uitmaken van Servië. Wel is hij bereid met Belgrado te onderhandelen over vrede.

VS: geen vluchtelingen op Cubaanse basis

WASHINGTON – De Verenigde Staten zien af van het plan om 20 000 vluchtelingen uit Kosovo onder te brengen op hun marinebasis Guantánamo op Cuba. Volgens *The New York Times* willen de VS nu voor woonruimte zorgen in Albanië. De vluchtelingen zelf zouden niets voor de Cubaanse basis voelen en humanitaire organisaties ook niet.

Cypriot krijgt Amerikanen niet vrij

BELGRADO – De poging van de Grieks-Cypriotische waarnemend president Kyprianou om de dri in Joegoslavië gevangen Ameri kaanse militairen vrij te krijge heeft nog geen direct resulta opgeleverd. Een gesprek met d Joegoslavische president Milos vic leverde geen doorbraak o Kyprianou zei dat de bombar menten

tling vluchtelingen rammelt

Albanezen

Jan Bezemer

AMSTERDAM – „Het is een nachtmerrie om deze cijfers op te tellen", zei Judith Kumin gisteren bij de presentatie van de schattingen van het aantal vluchtelingen uit Kosovo. De woordvoerster van het UNHCR, het Hoge Commissariaat voor de Vluchtelingen van de VN, doelde natuurlijk op het hoge aantal van omstreeks 650 000 personen en op de situatie in de kampen en niet op het moeizame telwerk van de UNHCR zelf, al zal menig UN-medewerker hoofdpijn hebben gekregen van de dubbeltellingen en foute inschattingen.

UNHCR en de Navo proberen vast te stellen hoe ernstig de humanitaire ramp in Kosovo is om conclusies te trekken over de misdaden van de Servische troepen. Om greep te krijgen op de verwarrende omstandigheden zijn cijfers natuurlijk een hulpmiddel, maar gegoochel met verkeerde cijfers of een telfoutje kan tot paniekreacties leiden en tot zorgelijke conclusies over slachtpartijen en deportaties.

Zo zijn alle vluchtelingen die in de nacht van dinsdag op woensdag verdwenen uit de velden bij Blace aan de grens van Macedonië, weer terecht. Of beter gezegd: UNHCR heeft de rekensom sluitend gemaakt. Er bivakkeerde een massa mensen die woensdagochtend met achterlating van alles, van babyvoeding tot paspoorten, verdwenen bleek. Langzaam maar zeker werd duidelijk dat vluchtelingen door Macedonische militairen onder dwang op transport waren gezet naar andere kampen. Getuigen in Albanië vertelden inmiddels over een angstige rit van tien uur. Ze vreesden aan de Serviërs te worden uitgeleverd.

UHCR kwam donderdag tot de conclusie dat er een vloot van 350 bussen is geweest, die elk 80 personen hebben afgevoerd: dus 28 000 mensen zijn naar een nieuw kamp bij Braza en een afgelegen plek bij Stankovic gebracht. Nog eens 100 bussen hebben 9 500 mensen naar de Albanese grens vervoerd. Deze groep zou welkom zijn in Albanië. Kortom, 37 500 mensen zijn naar elders afgevoerd. Zoals gezegd waren er rapporten dat er 65 000 mensen in Blace hadden gezeten. Een verwarrende geruchtenstroom was het gevolg. Gisteren maakte UNHCR bekend er inmiddels van overtuigd te zijn dat alle vluchtelingen uit Blace naar andere kampen zijn gebracht. Dus geen vermissing meer van tienduizenden vluchtelingen. Maar hoe de som sluitend is gemaakt blijft de vraag.

Vaak wordt vergeten dat de Albanezen in de regio één volk zijn en dat families uit Kosovo relaties hebben in Macedonië, Montenegro en Albanië. Gisteren maakte UNHCR in Skopje bekend dat zeker 60 000 vluchtelingen in Macedonië op eigen houtje bij familie is ingetrokken. Dat is bijna de helft van het totale aantal vluchtelingen in Macedonië. In Albanië zal het niet anders zijn. Een deel van hen is vorige zomer ook al naar familie over de grens gevlucht en in het najaar, toen het relatief rustig was in Kosovo, naar huis gegaan. Het is waarschijnlijk dat deze nomaden dubbel worden geteld.

Zo zijn er op de persbureaus en bij de UNHCR twee tellingen in omloop. Er is de totale vluchtelingenstroom, sinds maart 1998, die op meer dan 650 000 uitkomt. Daarbij gaat de UNHCR ervan uit dat er in het afgelopen jaar naar schatting 100 000 vluchtelingen naar een breed scala van landen zijn vertrokken. De wijde wereld in dus. Het Servische offensief van de laatste weken alleen, zou 400 000 tot 450 000 mensen naar de buurlanden alleen hebben gejaagd.

De Navo stelde begin deze week dat er in totaal 1,1 miljoen Albanezen van huis en haard verdreven zijn. De organisatie riep daarbij het schrikbeeld op dat Kosovo, dat tot voor kort omstreeks 1,8 miljoen Albanezen telde, binnen enkele dagen leeg zou zijn. Maar als er 1,1 miljoen Albanezen dakloos zijn en er zijn 650 000 vluchtelingen over de grens zijn, dan zitten er bijna 500 000 Albanezen zonder huis of haard vast in de velden van Kosovo. Ze kunnen geen kant op, doordat de Serviërs inmiddels de grenzen hebben gesloten. Strategen vrezen dat deze groepen vluchtelingen als menselijk schild worden gebruikt bij Navoluchtaanvallen.

Deze rekensom volgend zitten er nog altijd 700 000 Albanezen thuis. Dat strijdt met het beeld van de totale chaos en vernietiging die er in Kosovo zou heersen. Zo reisde een verslaggever van *Le Monde* deze week met een groep strijdbare soldaten van het bevrijdingsleger van Kosovo (UCK) mee naar de bergen rondom de stad Pec. Het UCK, dat volgens de Serviërs verslagen is, beweerde de streek vast in handen te hebben. Ook trof de verslaggever dertien dorpen aan waar de mensen niet gevlucht waren, „omdat de Serviërs hier toch niet durven te komen". De dorpen waren overvol, doordat veel Albanezen uit Pec, dat wel verwoest en verlaten is, hier zijn neergestreken.

advertentie

Hoe voelt het om vluchteling te zijn?

Ik had geen keus...

ZOA VLUCHTELINGEN ZOAG

Giro 550 • Apeldoorn • Info: 055 3663339

ZOA geeft hulp aan vluchtelingen in Azië, Afrika en Europa (KOSOVO).

BF

In kleurige, nieuwe kleren naar de oorlog in Kosovo

UCK-werving

Cecile Landman

BARI – Het begon donderdag een week geleden vertelt de havencommandant van Bari. „Sindsdien komen hier in Bari iedere dag meer Albanezen uit Kosovo." Het is inderdaad een komen en gaan van – vooral – mannen. Een jongen van 28 jaar uit Drenica, Kosovo, vertelt dat hij acht jaar in Duitsland heeft gewerkt als tegelzetter. Hij ging een aantal dagen geleden terug om in Albanië zijn gevluchte familie en vooral zijn moeder te zoeken. Hij vond haar pas nadat zowel hij als zijn moeder hadden gebeld met zijn broer in Zweden.

Hij is niet de enige. In de haven van Bari lopen tal van oude mannen met gelooide gezichten die sinds eind jaren zestig in Duitsland werken, en nu via Bari op zoek gaan naar hun familie in het Albanese Kukes.

De jongen is een van de weinigen die terug zullen gaan naar Duitsland. De meeste jongeren blijven in Albanië om zich aan te sluiten bij het UCK. Zijn broer en zwager, die uit Gjakov komen, vechten al bij het UCK.

Aan het eind van de middag arriveert een buslading met ruim vijftig jongens. Het zijn Kosovaren uit Zwitserland – Frans sprekend. Ze zijn gladgeschoren en gestoken in een militair tenue van rood, zwart, groen en beige-witgevlekte stof. De schoenen, de petjes, alles is nieuw. Als ze opgewonden uit de bus stappen, blijven de Kosovaren uit Duitsland in hun oude kloffies staan kijken.

Het contrast is groot. De 'Duitsers' bieden een wat trieste aanblik, alsof het nooit slechter meer zou kunnen gaan. De Zwitserse Kosovaren zien er bijna uit alsof ze naar een feestje gaan. Er valt een lange stilte waarin alleen de havencommandant gilt naar de journalisten dat die zich uit de voeten moeten maken.

De commandant is een 38-jarige man, en ook Kosovaar. Hij is de hele tijd opvallend aanwezig, zijn lichte ogen volgen alle bewegingen in de haven van Bari. Hij loodst de 'Zwitserse' Albanezen naar de ticketbureaus en vervolgens naar de douane.

Voor dit weekeinde verwacht de havencommandant opnieuw honderden Kosovaarse mannen. Hij zegt, na zich meermaals te hebben verzekerd dat hij niet met een Servische journalist van doen heeft, dat de Albanezen uitsluitend teruggaan om te vechten. „Iedereen is zo onder de indruk van wat er in de laatste weken is gebeurd dat ze nu allemaal reageren." En reageren wil zeggen zich aansluiten bij het UCK. „Want dat is onze enige hoop. Het UCK, dat zijn wij Kosovaren allemaal."

Om elf uur vertrekt er weer een boot naar de havenstad Durres in Albanië. „En", verzekert een van de jongens die mee zal varen, „wat de Serviërs in Kosovo gedaan hebben zullen we hun dubbel en dwars terugbetalen." Op de vraag of hij niet bang is voor de goed getrainde en zwaarbewapende Servische militairen, zegt hij: „Mogelijk zullen we allemaal voor ons vaderland sterven. Maar het kan niet dat we zomaar verdreven worden."

Frankrijk: IMF moet Balkanlanden helpen

PARIJS – Frankrijk zal het Internationaal monetair fonds en de Wereldbank vragen een speciale bijeenkomst te houden over economische steun aan Balkan-landen die zwaar zijn getroffen door de Kosovo-crisis. Parijs denkt vooral aan Albanië en Macedonië. Frankrijk wil ook de hulp inroepen van de Club van Parijs, waarin de schuldeisers van ontwikkelingslanden zich hebben verenigd. Die zou schuldbetalingen door Albanië en Macedonië voor dit jaar en voor 2000 kunnen opschorten.

DE ONDERKRANT

CIJFERS / *Vluchtelingen*

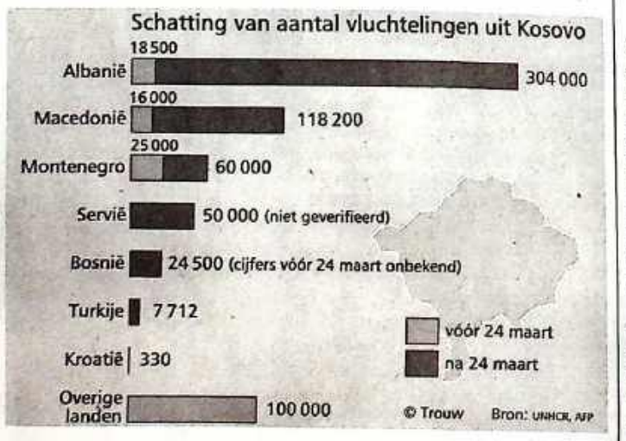

KWESTIES / *Navo-aanvallen op Servische media*

Nederlandse en internationale organisaties van journalisten noemen het aanvallen van Servische radio- en televisiestations om zo objectievere nieuwsuitzendingen af te dwingen 'gevaarlijk en ondoordacht'. Donderdag dreigde de Navo met bombardementen als die stations zouden weigeren per dag zes uur westers nieuws uit te zenden.

Gistermorgen noemde luchtmachtgeneraal David Wilby van de Navo de zenders een 'legitiem doel in de campagne'. „De Servische zenders zijn een instrument voor propaganda en repressie en ze verspreiden haat en leugens", aldus Wilby. Later op de dag echter nam het Noord-Atlantische bondgenootschap opeens afstand van dat dreigement. Alleen radiozenders die gebruikt worden voor bijvoorbeeld communicatie tussen militaire eenheden zouden op de lijst van doelen staan. De waarschuwing van de Internationale federatie van journalisten (IFJ) om niet alleen het nieuws van de Serviërs maar ook de berichten van de Navo met een korreltje zout te nemen, is duidelijk niet overbodig geweest.

De Nederlandse vereniging van journalisten (NVJ) en de IFJ zijn blij dat de Navo het dreigement heeft 'ingetrokken'. „Ook al gaat het om propaganda die wij absoluut niet goedkeuren, het is fout om journalisten en media te betrekken in het conflict", zegt Hans Verploeg, secretaris van de NVJ en bestuurslid bij de IFJ. „Als de Navo dergelijke bombardementen zou uitvoeren, zouden Servische autoriteiten hard uit kunnen halen naar de westerse journalisten ter plaatse." Ook zijn de twee journalistenorganisaties bang dat er een precedent wordt geschapen. „De kans bestaat dat het in een volgend conflict als normaal wordt gezien om media aan te vallen die partij kiezen."

Ook directeur Paul Staal ziet niets in bombarderen van nieuwszenders. Hij is directeur van *Pressnow*, een organisatie die de onafhankelijke media in Joegoslavië ondersteunt. „We kennen veel voorbeelden van propaganda uit de tijd van de oorlog in Bosnië en Kroatië en het is vreselijk om te kijken naar de haat en leugens die Serviërs gebruiken om mensen klaar te maken voor oorlog en zuiveringen. Er moet wel iets gebeuren, maar bombarderen is een te grote stap."

Verploeg vindt de eis van de Navo om minstens zes uur per dag westers nieuws uit te zenden in Joegoslavië lachwekkend. „En het lijkt me ook niet het meest effectieve middel. Belgrado hoeft de steun van de bevolking namelijk niet meer te verkrijgen, want die heeft het al. Steun aan bijvoorbeeld de onafhankelijke media op de Balkan is veel effectiever, zij het op de wat langere termijn", meent Verploeg.

De Verenigde Staten kondigden gisteren aan binnenkort met een radioprogramma te beginnen dat speciaal op de Servische bevolking van Joegoslavië is gericht. De VS willen een tegenwicht bieden aan de 'compleet vooringenomen en niet op feiten gebaseerde' informatiestroom van de Servische media, zei directeur Marc Nathanson van de Amerikaanse regeringszender tegen de nieuwszender CNN.

De uitzendingen, in het Servisch, worden mogelijk gemaakt door de plaatsing van zes kortegolfzenders op hooggelegen plaatsen langs de Joegoslavische grens. De programma's zullen worden gemaakt door medewerkers van *Radio Free Europe* en *Voice of America*.

Mirjam Hagen

12-4-94

Commentaar

Oorverdovend

Met enige meewarigheid en zeker ook gretigheid heeft de Nederlandse publieke opinie zich gestort op GroenLinks, dat zich afgelopen zaterdag intern, maar in alle openbaarheid beraadde over het eigen standpunt inzake de Joegoslavische oorlog. Twee zittende kamerleden van GroenLinks hadden vorige week aangegeven dat ze het fractiestandpunt – steun aan de Navo-acties – niet langer konden steunen, gezien de escalatie van het geweld tegen Albanezen in Kosova die de Navo-acties onbedoeld hadden bewerkstelligd. De partij belegde daarop een vergadering in Utrecht, enerzijds om het fractiestandpunt aan de leden toe te lichten, anderzijds om meningen, ook kritische, in te zamelen en te verdisconteren in toekomstige standpunten. Zo gaf GroenLinks in alle openbaarheid uiting aan de verscheidenheid aan meningen in eigen gelederen, aan onzekerheid en twijfel die velen die over de kwestie-Kosova en het Navo-optreden serieus nadenken bekend zal voorkomen.

Het optreden van de kamerfractie van GroenLinks verlokte dagblad *Trouw* vorige week tot een hoofdredactioneel commentaar waarin werd gesteld dat de partij hiermee duidelijk maakte onvolwassen en nog niet aan regeringsverantwoordelijkheid toe te zijn. Wat een flagrante onzin! Men moet voor de publieke twijfel van GroenLinks de grootst mogelijke bewondering hebben. Iedereen die de democratie een warm hart toedraagt en de vernieuwing van het politieke bestel in Nederland hoog in het vaandel heeft, ziet aanschouwelijk voor ogen hoe zoiets nu en in de toekomst zou kunnen gaan. Wat sinds het vertrek van partijvoorzitter Rottenberg bij de PvdA nauwelijks meer lukt – intensief, 'onaf' en openbaar intern debat en meningvorming over politieke vraagstukken van gewicht – brengt GroenLinks nu in de praktijk. Een gemakkelijke mening over de voortzetting van de Navo-acties tegen Joegoslavië bestaat nu eenmaal niet en met welk standpunt dan ook zijn mensenlevens gemoeid. Dan moet een serieuze politieke partij met de billen bloot; wie daarentegen de compromissen in achterkamertjes bedisselt en als consensus presenteert bewijst het publieke debat en dus de democratie geen dienst.

Waar is bijvoorbeeld de PvdA? Heerst daar geen twijfel? Is partijpolitiek tegenwoordig uitsluitend gericht op een eensluidend, vaag standpunt? Of is een oorlog een te hachelijk onderwerp om aan 'gewone' politici over te laten? De sociaal-democraten hebben afgelopen dinsdag tenminste nog een vergadering belegd, al was tot op het laatst niet eens bekend of die openbaar zou zijn. Waar zijn de VVD en het CDA? Bezig met rekeningrijden? Waar is D66 met haar aversie van politiek gekonkel en haar voorliefde voor transparantie van bestuur en meningvorming? Waar is de SP met haar standpunt en bijdrage aan het debat? Of was het 'tegen' omdat de SP altijd 'tegen' is? De Nederlandse participatie in de Navo-acties gaat gepaard met een oorverdovend stilzwijgen van de politieke partijen, temidden waarvan GroenLinks een gunstige uitzondering vormt. Hulde dus, ongeacht de uitkomst voor het fractiestandpunt.

Het blijft intussen merkwaardig dat ook de Nederlandse regering volhardt in haar weigering regelmatig verslag te doen van haar beraadslagingen en publiekelijk verantwoording af te leggen van het verloop van de militaire acties en van de Nederlandse betrokkenheid daarbij. Men kan er desnoods vrede mee hebben dat in tijden van oorlog de informatievoorziening over de krijgshandelingen zelf onder de maat blijft in het belang van het succes van die handelingen, maar dat behoeft toch de verantwoordelijke ministers en de minister-president er niet van te weerhouden zich van hun democratische taken te kwijten? Wat premier Kok vorige week in de Tweede Kamer te zeggen had, was niet nieuw, maar volstrekt oprecht en riep als vanzelf de vraag op naar meer openbaarheid en meer verantwoording. Participatie in een oorlog mag reden zijn voor terughoudendheid, maar niet voor politiek stijzwijgen. In dagen als deze zou politiek een 'spel' van vraag en wedervraag moeten zijn, van een optimale vergaring van feiten en opinies, van het benutten van zoveel mogelijk deskundigheden, van een debat dat zich niet laat ringeloren door politieke scheidslijnen of fractiediscipline, geleid door een standvastige regering die durft te kiezen en zich op haar keuze durft te laten bevragen, een regering ook die zo wijs is een eventuele verkeerde keuze op grond van argumenten te herzien. Geen 'nationaal' kabinet, maar een nationaal debat.

De regering zou een voorbeeld kunnen nemen aan GroenLinks. Die partij ten slotte heeft de niet gemakkelijke taak haar standpunt te toetsen aan de kritiek. Met name de opmerking van fractievoorzitter Paul Rosenmöller: 'GroenLinks is geen pacifistische partij. Dat station hebben we al eerder gepasseerd' zal nog wel even nasudderen in de eigen gelederen. En de pathetische uitroep van afgelopen zaterdag: 'Waar is de vredesbeweging gebleven?' is meer dan een retorische vraag.

Willem van der Meiden

Kanttekening

Vijandbeelden

Ondanks de gruwelijke tv-beelden en berichten over selectie, deportatie en moord geloof ik niet aan een afwijkend karakter van het Servische volk. Dat wordt wel eens gesuggereerd. Het zou irrationeel zijn, emotioneel en romantisch, zich gemakkelijk uitleverend aan mythen, mystiek en tragiek. Arrogant en onverzoenlijk ook, vol haat en minachting ten opzichte van andere volken.
We moeten ons niets wijs laten maken. De ordentelijke mensen in de wereld vormen een overweldigend grote meerderheid en daartoe behoren ook de meeste Serviërs. Ik herinner me van enige jaren geleden de massale Servische straatprotesten tegen Milosevic en vóór een democratische toekomst met vrije media. Intussen hebben 300.000 Serviërs de wijk naar het buitenland genomen en wie gebleven zijn, laten zich, hoewel overgeleverd aan gemanipuleerde informatie, lang niet allemaal onder de fascistoïde dictatuur van Milosevic gelijkschakelen. Al in de eerste dagen van de oorlog heeft het regime zich gedwongen gezien wegens 'ondermijning van de defensiecapaciteit' strafvervolging tegen Serviërs in te stellen en in Kosovo zijn Serviërs gesignaleerd die Albanezen tegen Milosevic' politie probeerden te beschermen.
Je kunt een parallel trekken met Hitler-Duitsland. Er zijn nog steeds mensen van mening dat het slagen van Hitlers jodenvernietiging was te wijten aan algemeen antisemitisme onder het Duitse volk. Maar Richard Breitman heeft onlangs aangetoond dat Hitler er als de dood voor was dat de Duitsers lucht zouden krijgen van wat de joden werd aangedaan. Eerder signaleerde Sebastian Haffner, dat Hitler al vóór de oorlog uitprobeerde hoe het Duitse volk op gewelddadig optreden tegen joden zou reageren en zich vervolgens genoodzaakt zag de vernietigingsacties met strikte geheimhouding te omgeven.
Kissinger heeft gezegd, dat Milosevic een Balkan-schurk is, geen Hitler, maar ook hier zie ik een zekere parallellie. Milosevic' persoonlijke leven is even leeg en gevoelloos als Hitlers leven was. Ook het bestaan van Milosevic kenmerkt zich door gewetenloosheid, meedogenloosheid en vooral door machtsdrift. Leven onder dit soort maniakken en hun meelopers is geen sinecure. Ik wil maar zeggen dat andere volken het er onder eendere omstandigheden niet veel beter zouden afbrengen dan de misleide Serviërs. De Serviërs zijn even goed als de Albanese Kosovaren slachtoffer van ordinaire machtswellust.

Bert van Duijn

COA tegen enkel Kosovaren in Steffenberg

10-4-99

Van onze correspondent
Peter de Graaf

VUGHT

Het Centraal Orgaan Opvang Asielzoekers is niet voornemens om louter Kosovaren op te vangen in het voormalige blindeninstituut De Steffenberg in Vught. Het COA wil met de eigenaren slechts praten over de vestiging van een regulier asielzoekerscentrum in het gebouw.

'We willen het gesprek ingaan onder dezelfde voorwaarden als vorig jaar, toen we De Steffenberg ook al wilden toevoegen aan de reguliere opvangcapaciteit. Dat blijft onze inzet. Het is niet onze bedoeling om aparte centra voor Kosovaren te ontwikkelen', aldus COA-woordvoerder W. van Bastelaar.

Negen rijke Vughtenaren kochten De Steffenberg afgelopen december voor 3,7 miljoen gulden. Daarmee dwarsboomden ze de plannen van het COA om een asielzoekerscentrum in het gebouw onder te brengen. Het COA had reeds een optie genomen op een huurovereenkomst, maar wachtte nog op toestemming van de gemeente Vught.

De stichting Elzenroode, waarin vooral buurtbewoners zich hadden verenigd, zei de aankoop als een belegging te beschouwen. Maar ze verhulden ook de achterliggende reden niet: het weren van asielzoekers in de buurt. Deze week baarde Elzenroode opzien door bekend te maken dat De Steffenberg beschikbaar is als locatie voor de opvang van ontheemde Kosovaren. In samenspraak met de gemeente is eerder deze maand een aanbod gedaan aan het ministerie van Justitie.

Justitie zit duidelijk in haar maag met het aanbod. 'Het heeft wel een beetje vieze bijsmaak', aldus een ambtenaar. Want waarom wel Kosovaren en bijvoorbeeld geen Somaliërs of Irakezen? Penningmeester Verhulst van Elzenroode windt daar geen doekjes om. Hij vindt dat er 'een duidelijk verschil' is tussen Kosovaren of Somaliërs en andere asielzoekers. 'De Kosovaren zijn het land uitgejaagd in een oorlogssituatie', zegt Verhulst. Verhulst wil niet reageren op de inzet van het COA, die alleen over De Steffenberg wil praten als regulier asielzoekerscentrum. 'Dat zien we dan wel weer', is het enige wat hij kwijt wil.

Het gemeentebestuur van Vught heeft de afgelopen maanden verschillende gesprekken gehad met de eigenaren van De Steffenberg over de mogelijkheid om alsnog asielzoekers op te vangen in het gebouw. Maar de rijke buurtbewoners gaven geen krimp.

De Stichting Elzenroode mikt eigenlijk op de opvang van bejaarden die door renovatiewerkzaamheden uit hun woningen moeten. Die kunnen dan tijdelijk in De Steffenberg worden gehuisvest. Maar ook gesprekken met bejaardencentra hebben nog niet tot concrete resultaten geleid.

Daarom staat het gebouw nog steeds leeg en wonen er slechts enkele kraakwachten. Vanuit de Vughtse bevolking groeide echter de druk om De Steffenberg beschikbaar te stellen voor ontheemde Kosovaren. Dat leidde zelfs tot enkele verontwaardigde brieven in de krant.

Mede vanwege 'hernieuwde negatieve berichten' besloten de eigenaren deze week ruchtbaarheid te geven aan hun aanbod. 'Rond de paasdagen zijn ons inziens verantwoorde suggesties voorgelegd aan de bewindslieden van Justitie', schrijft het bestuur van Elzenroode in een woensdag uitgegeven verklaring. Maar in Den Haag is minder happig gereageerd op het aanbod dan de rijke Vughtenaren hadden verwacht. Volgens het COA bieden de centra in Ermelo, Ter Apel, Raamsdonkveer en straks wellicht Arnhem voorlopig voldoende ruimte voor de opvang van Kosovaren.

Kabinet bereid meer dan 2000 Kosovaren op te vangen

Van onze verslaggevers

DEN HAAG

Nederland is bereid een nog onbekend aantal vluchtelingen meer uit Kosovo op te nemen dan de tweeduizend waartoe eerder was besloten. Het kabinet heeft vrijdag een verzoek van de Tweede Kamer daartoe ingewilligd. Premier Kok zei na afloop van de ministerraad wel duidelijkheid te willen over de aantallen vluchtelingen die andere Europese landen opnemen.

Kok heeft de indruk dat sommige landen in werkelijkheid minder vluchtelingen herbergen dan ze hebben beloofd. Kok: 'Sommige landen waren op het oog heel scheutig, maar blijken nogal traag met het nakomen van hun beloften.' Staatssecretaris Cohen van Justitie heeft opdracht gekregen te onderzoeken hoe andere landen hun toezeggingen uitvoeren.

Het kabinet heeft nog geen besluit genomen over het aantal extra vluchtelingen. Dat gebeurt in overleg met de VN-vluchtelingenorganisatie Unhcr en de andere Europese landen.

Het kabinet heeft wel besloten grootouders van in Nederland verblijvende Kosovaren toe te laten, maar wil niet ook nog andere familieleden laten overkomen. 'Met stapelen kun je altijd alles opvangen', zei Kok, 'maar een ruimer beleid voor familieleden zou de opvang van overige Kosovaren in het gedrang brengen.'

Kok toonde zich voorzichtig optimistisch over het diplomatieke offensief dat is ingezet om een einde te maken aan de bombardementen op Servië. Hij wees op de diverse topontmoetingen in Bonn en Moskou. Behalve Rusland speelt in zijn opvatting ook Duitsland, als voorzitter van de Europese Unie, een belangrijke rol om te komen tot opschorting van de NAVO-bombardementen.

10-4-99

De schone handen

'Wie meent dat afzien van geweld en doorgaan met 'onderhandelen' een soort 'status confessionis' verdient, die levert in Gods Naam de wereld uit aan de meest gevoellozen.' Europarlementariër Arie Oostlander kapittelt de Wereldraad van kerken om zijn partijdigheid in de Balkan-oorlog.

Tijdens het moorddadig beleg van Sarajevo door de troepen van Karadzic stelde ik de collega's in het Europees Parlement voor om te pleiten voor de opening van de luchthaven van Sarajevo, desnoods met militair geweld. Wijlen mijn goede vriend Alexander Langer, aanvoerder van de Italiaanse Groenen, heeft daarover uitvoerig met zijn – min of meer pacifistisch georiënteerde – fractie overlegd. De volgende morgen kwam hij met wallen onder zijn ogen naar me toe. 'Arie, we steunen je. Streven naar geweldloosheid is mooi, maar niet over de ruggen van de slachtoffers.' Alexander is aan Bosnië ten onder gegaan, twee maanden voordat de Navo, onder andere door intensieve bombardementen, een eind aan de oorlog maakte. Die kwamen ook voor hem te laat.

Bosnië was een wel heel schrijnend voorbeeld van het onvermogen van velen om een antwoord te geven op het kwaad. Kosovo is dat nu weer. Daardoor vielen er in Bosnië minstens tweehonderdduizend doden en werden miljoenen mensen vernederd en verdreven. Van een radicale afrekening met de verantwoordelijken voor dat onheil is het niet gekomen. Integendeel. Het Dayton-akkoord heeft Milosevic voor een nederlaag behoed. Die man werd nota bene als garant voor vrede op de Balkan gezien! Deze halfslachtigheid leidt nu tot het vreselijke drama in Kosovo, een provincie die tien jaar lang alle mogelijke geweldloze methoden heeft gebruikt om zich tegen een toenemende onderdrukking te verweren.

Kerken spelen bij deze conflicten zo hun eigen rol. Vlak voor de oorlog van Servië tegen de andere Joegoslavische republieken sprak ik uitvoerig met de kardinaal van Zagreb, met de orthodoxe patriarch Pavle in Belgrado en enkele van zijn bisschoppen en met de Reis el Ulema van Sarajevo. Als rapporteur van het Europees Parlement en als christen-democraat leek het me nuttig om deze geestelijke leidslieden te spreken.

Het wantrouwen tussen katholieken en orthodoxen was groot. Het zijn daar eigenlijk geen zusterkerken, maar machtsblokken ter verdediging van een bepaalde cultuur. De hoogste leiders zelf waren nog wel bereid tot een onderlinge briefwisseling. Maar het was wel merkwaardig dat het concept 'verzoening' door hen niet erg praktisch gevonden werd. Een van de orthodoxe bisschoppen vertelde met trots hoe hij plechtige herbegrafenissen had georganiseerd van monniken die in de Tweede Wereldoorlog door Kroaten in een put waren gegooid. De haat van de orthodoxe gelovigen was door die kerkdiensten weer fel opgezweept... Er was toen nog geen schot gelost, maar dat werd weldra anders. En de bisschop had geholpen om de geesten daarvoor rijp te krijgen.

Verreweg het fatsoenlijkst en het meest bewust van de betekenis van het bijbelse begrip verzoening was de Reis el Ulema. Ook de joden hielden zich verre van alle etnische haat en brachten bijbelse denkbeelden in praktijk. Van de christelijke kerkleiders is minder goeds te vermelden. Toen later Karadzic al het merendeel van zijn gruwelijke misdaden ten uitvoer had gebracht, werd hem door de Griekse kerk de medaille voor de verdediging van het geloof uitgereikt. De felle, katholieke bisschop van Mostar droeg zijn steentje bij aan het misdadige klimaat in Mostar-west, dat leidde tot grootscheepse etnische zuiveringen en het platschieten van Mostar-oost, waar de moslims heenvluchtten.

De broodschappen die de Wereldraad van kerken in die tijd verspreidde, zagen er precies zo uit als de compromisteksten van de Verenigde Naties. Zij leken gemotiveerd door de vrees dat de orthodoxen wellicht de Raad zouden verlaten. Dat zou een aanzienlijk machtsverlies voor de Wereldraad betekenen. Platte kerkelijke macht overschaduwt de kritische evangelische opdracht. Als christelijk gemotiveerd politicus besef je dan dat je net zo goed het telefoonnummer van 'Genève' uit je agenda kunt schrappen. Je kunt dan alleen maar dankbaar zijn dat je ouders je in een geloof hebben opgevoed dat redelijk immuun is voor de schadelijke invloeden van kerkelijke hiërarchie en bureaucratie.

Kerken 'fout' in Kosovaarse oorlog?

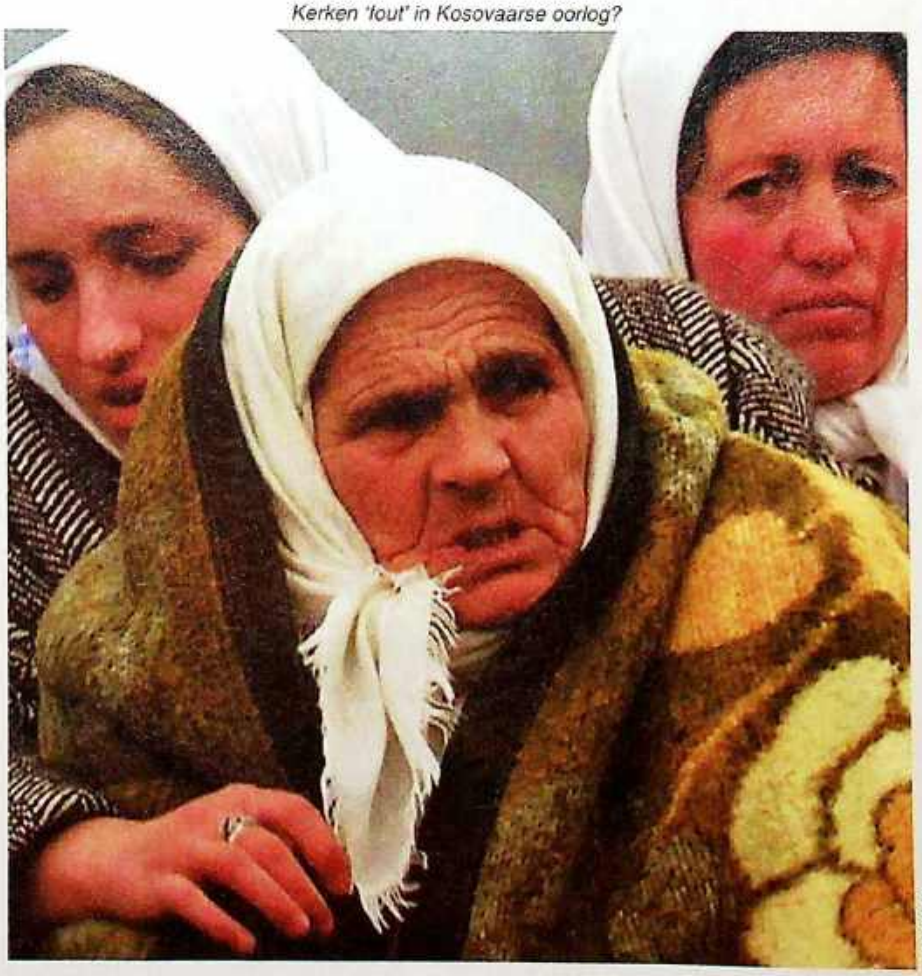

Foto EPA

van de kerken

En de teleurstelling houdt niet op. Op 25 maart zond de Wereldraad een pastorale brief aan de kerken in Joegoslavië, dat wil zeggen aan de patriarch Pavle en de Servisch Orthodoxe kerk die zo'n bijzondere, nationalistische visie op Kosovo heeft. En tevens aan de Slowaakse evangelische kerk en de (Hongaarse) gereformeerde christelijke kerk, beide kerken van minderheidsgroepen die geleidelijk uit de Vojvodina worden weggepest. Je denkt dan dat die minderheidskerken een hart onder de riem gestoken zal worden en dat de Servische kerk broederlijk vermaand zal worden vanwege de grootscheepse misdrijven die door nationalistische Serven in Kosovo bedreven worden. Maar nee, de Wereldraad drukt slechts 'zijn diepe medegevoel uit vanwege de Navo-bombardementen op Joegoslavië'. Iemand met een normaal gevormd geweten heeft zijn gebedstijd vol met voorbeden voor de honderdduizenden verschoppelingen aan de grenzen van Macedonië en Albanië. Het herenleed van de vrienden van Milosevic valt daarbij in het niet.
Later in de brief wordt nog gezegd dat de Wereldraad 'geweld en intimidatie in elke vorm' veroordeelt en dat 'alleen onderhandelingen een duurzame en rechtvaardige vrede kunnen brengen'. Hier blijkt een gebrek aan moreel onderscheidingsvermogen tussen legaal en bevrijdend geweld enerzijds en illegaal onderdrukkend geweld anderzijds.
Wat vindt de Wereldraad achteraf van de Tachtigjarige Oorlog? Of om recentere voorbeelden te noemen: het joods verzet in het getto van Warschau, de invasie in Normandië, de gewelddadige bevrijding van Nederland? De brief van de Wereldraad maakt vervolgens een opmerking over onderhandelingen die suggereert dat men in Genève het nieuws niet volgt. Zelfs de beste vriend van Servië, de zeer intelligente Primakov, heeft na vele uren van onderhandelingen geen beweging in het standpunt van Milosevic kunnen bereiken. Het laatste resultaat dat we met Milosevic hebben bereikt, is het akkoord van Dayton. En ieder kan zien dat dit niet tot duurzame en rechtvaardige oplossingen heeft geleid. Sommige regimes zijn zo verdorven dat ze ten val moeten worden gebracht. Maar dat is geenszins de bedoeling van de Wereldraad. In een brief van 29 maart aan de secretaris-generaal van de Verenigde Naties vragen de Wereldraad en enkele andere kerkelijke organisaties om een onmiddellijk moratorium op de Navo-acties en om onderhandelingen onder leiding van de Verenigde Naties. De schuld van het falen van de onderhandelingen wordt niet bij Milosevic gelegd, maar bij 'de internationale gemeenschap'. Als dát geen collaboratie met de etnische zuiveraars is!
Gelukkig een stuk minder ondoordacht is de boodschap van de Raad van kerken in Nederland van 31 maart. Daar staat althans de zorg voorop voor de duizenden die in 'Kosovo en de wijdere regio' onder 'zeer ernstig geweld' lijden. De etnische zuiveringen worden met name genoemd – anders dan in de brieven van de Wereldraad. Waarden als 'mensenrechten en de internationale rechtsorde' komen aan de orde. Bij dat laatste moet ik denken aan de bijdrage van de orthodoxe bisschop van Kosovo tijdens een ontmoeting tussen de diverse orthodoxe kerken en de fractie van Europese christen-democraten. Hij stelde terecht dat het alleen maar wat worden kan met Kosovo als Servië tot een democratische rechtsstaat wordt hervormd. Niets van zulke opmerkingen in de brieven van de Wereldraad!
De Nederlandse Raad spreekt tevens over onze verantwoordelijkheid voor de opvang van de enorme aantallen vluchtelingen. De zeer arme landen Albanië en Macedonië die nu voor die taak staan, zijn daar in de eerste orde niet op berekend. De Raad snijdt dus de echte problemen aan en verstoezelt die niet achter het leed van de feestvierders in de straten en theaters van Belgrado. Maar ook de Raad van kerken gaat voorbij aan de mislukking van het geweldloos verzet der Kosovaren en de kille hardnekkigheid waar Primakov op stuitte.
Wie meent dat afzien van geweld en doorgaan met 'onderhandelen' een soort 'status confessionis' verdient, die levert in Gods Naam de wereld uit aan de meest gevoellozen. Het is opvallend dat de Raad na de eerste honderdduizend etnisch gezuiverden niet opriep tot een spoedvergadering van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties. Ook niet na de tweede en derde honderdduizend, maar wel na het ingrijpen van de Navo dat aan die zuiveringen een einde wil en zal maken. Men bedenke daarbij dat de etnische zuiveringen met grootscheepse moordpartijen en roverij gepaard gaan en dat de Navo-aanvallen wel veel militaire infrastructuur verwoesten, maar niet tegen burgers zijn gericht. Het ethisch niveau van het appel van de Raad schiet op deze punten ernstig tekort. We moeten Paulus toegeven: als de wettelijke overheden van rechtsstaten 'het zwaard tevergeefs dragen', dan laten ze de verdrukte burgers creperen. Vanwege het langdurig aarzelen over die zwaardmacht voltrekt zich dat creperen al op grote schaal aan de grenzen van Kosovo.

Wat zouden kerkleden en anderen van de leiding van hun kerken mogen verwachten? Wat zou de eigen karakteristieke inbreng van kerken kunnen zijn? De bevoegdheden en instrumenten van de geloofsgemeenschap verschillen van die van de staat en zijn organen. Verwarring daarvan zien we in Iran en andere 'theocratieën'. Ze treedt ook op waar de geloofsgemeenschap als dienaar van de staat wordt gezien, zoals destijds met de Deutsche Christen het geval was. Een Wereldraad van kerken die de werkwijze van de Algemene Vergadering van de Verenigde Naties nabootst, heeft geen toegevoegde waarde, heeft niets eigens. Dogmatisering van politiek pacifisme ten koste van slachtoffers van crimineel geweld roept ernstige twijfel op aan de ethische inzichten van de kerk en ondermijnt haar overtuigingskracht. De instrumenten van de kerk zelf zijn, anders dan die van de staat, geweldloos: verkondiging van de Goede Boodschap, getuigenis en pastorale en diaconale zorg. Dat zal leiden tot versterking van het draagvlak voor hulp aan onderdrukten en weggezuiverden, tot versterking van inzicht in de betekenis van bijbelse gerechtigheid. Dat zal niet leiden tot schone handenpolitiek ten koste van wie geen helper heeft. Het getuigenis binnen de geloofsgemeenschap en het pastoraat moet de gelovigen helpen bij het ontdekken van de zin van hun bestaan.
Dat de kerken de zelfkritiek, of zo men wil het zondebesef, van haar leden in

Als christelijk gemotiveerd politicus kun je het telefoonnummer van 'Genève' beter uit je agenda schrappen

gezonde banen moet leiden, hoeven we de Raad van kerken niet te zeggen. Dat is namelijk al een vast nummer. Ons past geenszins de plat-nationalistische identificatie van de kerk met het eigen belang van het volk: het *right or wrong, my country*, dat we bij kerken op de Balkan zo uitbundig aantreffen, heeft niets evangelisch. Maar de zelfkritiek mag niet leiden tot eindeloos aarzelen over herstel van het recht. Er zijn al eerder denkers geweest die benadrukten dat men rekening moet houden met het bestaan van het kwaad. Om dát, desnoods door middel van wettig geweld te beteugelen, daarvoor hebben we de staat. Als de kerken dat niet willen erkennen, verwerpen ze in feite de staat als zodanig.
De plaats van de kerk is niet op de roze wolken. Wellicht is de waardering voor de joodse wortels van het christendom een stimulans voor een herlezing van het oude testament, waar uitvoerig over de bestrijding van het kwaad wordt verhaald.
De analyse van de rol van een aantal kerkleidingen in Centraal- en Oost-Europa en van de Wereldraad van kerken tijdens de Koude Oorlog is zeer ontnuchterend. Zij collaboreerden met de onderdrukker, lieten zich op sleeptouw nemen. Het zou toch een ramp zijn als men van personen en organen in die kring opnieuw zou moeten zeggen: 'fout in de Kosovaarse oorlog'?

Arie M. Oostlander

Arie Oostlander is CDA-lid van het Europees Parlement.

Publicatie : Provinciale Zeeuwse Courant
Datum : 05/05/1999
Pagina : 2
Oplage : 61475
Frequentie : dagelijks
Advertentiewaarde : 1154,37
Regio : Zeeland

Arnh Dagbl 7/5 Leidsch Dagbl / Gravenhage Courant 08.

Alleen veiligheidselite praat mee over toekomst van de krijgsmacht

Defensiedebat blijft angstig stil

door Cees van der Laan

De door minister De Grave van Defensie uitgeroepen brede maatschappelijke discussie over de toekomst van zijn krijgsmacht, dreigt een mislukking te worden. Behalve bij aan Defensie gelieerde clubjes leeft het debat vier maanden na de start nauwelijks in de samenleving. „Het is een discussie voor de veiligheidselite", reageert Jan van der Meulen van de Stichting Maatschappij en Krijgsmacht.

GroenLinks-Kamerlid en defensiewoordvoerder Ab Harrewijn heeft ook weinig hoop dat het debat over de toekomst van het veertien miljard kostende defensieapparaat leidt tot heftige discussies in het maatschappelijk middenveld: „Ach, het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV) houdt zich ermee bezig, de top van de kerken en clubs als Clingendael, de veiligheidselite dus. En voor de rest leeft het niet, ben ik bang." Bovendien is de discussie volledig ondergesneeuwd door de crisis in Kosovo, die alle aandacht opeist van alle betrokkenen.

Rond de met veel nijvere energie in elkaar gezette, van leuke plaatjes voorziene Internetpagina's over de toekomst van de krijgsmacht blijft het angstig stil. 'Geen reactie gekregen' melden vrijwel alle sites waar stellingen de bezoeker tot discussie moeten prikkelen over de zin van vredesoperaties.

Het hoofdstuk 'Visies' van de nieuwe internetsite Strategische Toekomstdiscussie Defensie (STD) vermeldt slechts vier bijdragen, twee uit kerkelijke hoek en twee van lieden met een militaire achtergrond.

Ook onder krantenlezers is de belangstelling voor STD marginaal. De landelijke advertentiecampagne leverde tot nu toe slechts 400 reacties op, meldt een betrokkene.

Discussie

De Grave riep vorig jaar op tot een brede maatschappelijke discussie over de krijgsmacht. Hij vroeg universiteiten, vakbonden, kerken en andere organisaties bijdragen te leveren. De bewindsman wilde de samenleving meer betrekken bij de veranderingen die nodig zijn om Defensie klaar te stomen voor de 21e eeuw.

Als grondslag dient zijn hoofdlijnennotitie van eind januari waarin hij aangeeft welke richting zijns inziens de krijgsmacht op moet. Minder tactische verdediging van het eigen of NAVO-grondgebied en meer crisisbeheersings- en vredesoperaties waar ook ter wereld. Ook gaf hij in deze notitie aan waar 375 miljoen gulden per jaar bezuinigd kon worden. Het commentaar op de hoofdlijnennotitie vanuit de STD zal volgens De Grave verwerkt worden in de definitieve defensienota die eind dit jaar of begin volgend jaar verschijnt. Maar velen betwijfelen dat, omdat de hoofdlijnennotitie in tegenstelling tot wat de naam suggereert uiterst gedetailleerd is en waarover ook politieke overeenstemming is bereikt binnen de regeringspartijen. Afwijkende opvattingen zijn in dit verband niet gewenst.

Een speciale projectgroep, onder leiding van de onlangs ter zijde geschoven woordvoerder van Defensie B. Kreemers, stuurt de STD aan. Overal in het land worden wisselend bezochte discussieavonden gehouden, soms in aanwezigheid van de minister of staatssecretaris of bijgewoond door één van de bevelhebbers. Zo mocht landmachtbevelhebber Schouten de krijgsmacht verdedigen voor leerlingen van een Montessorischool in Amsterdam.

De directeur van de stichting Maatschappij en Krijgsmacht, Jan van der Meulen, geeft toe dat praten over Defensie op 'werkstuk-niveau' ook niet helemaal de bedoeling is. „Ik denk niet dat de STD breed weerklinkt in de samenleving. Toch ben ik niet zo negatief. De discussie genereert kennis en studies van defensie-experts, op zowel praktisch als theoretisch terrein. De politiek kan aan de hand daarvan beslissen. Dat is de winst."

Denktanks

Maar deze denktanks zouden toch wel met hun opvattingen zijn gekomen. Daar was geen STD voor nodig, erkent Van der Meulen echter ook.

Ab Harrewijn mag sinds GroenLinks defensie echt serieus neemt ook zitting nemen in STD-forums. Maar hij maakt zich geen illusies over de betrokkenheid in brede lagen van de bevolking. „Deze bijeenkomsten worden voornamelijk bezocht door militairen of exmilitairen. Het is meestal hetzelfde kringetje. De deelname van GroenLinks is de enige echte aanvulling, de rest was altijd al met defensie bezig."

De woordvoerster van minister De Grave, M. Rothfusz, erkent dat de STD nauwelijks potten kan breken in de samenleving. Maar volgens haar verloopt de discussie wel volgens plan. „Er zijn veel ontmoetingen en gesprekken. Maar dat is voor het grote publiek niet zichtbaar. Dat komt later als de meningen en opvattingen bij elkaar worden gebracht", legt ze uit.

Op 30 juni wordt de STD afgerond met een grootse slotmanifestatie in Den Haag. *GPD*

Publicatie : NRC Handelsblad
Datum : 09/04/1999
Pagina : 3
Regio : landelijk
Oplage : 269667
Frequentie : dagelijks

89.

De eenmansguerrilla van Mient-Jan Faber

Met de oorlog in Kosovo staat Mient-Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad, weer volop in de belangstelling. Een dagje lobbyen voor de vrede 'Wat doet ú aan Kosovo?'

Door onze redacteur
MARGRIET OOSTVEEN

DEN HAAG, 9 APRIL. Petre Mitev lucht zijn hart. „Het is niet wáár dat we de vluchtelingen dwongen ons land te verlaten", zegt de ambassadeur van Macedonië. „Allemaal sensatiezoekerij van CNN en de BBC!" Mient-Jan Faber, secretaris van het Interkerkelijk Vredesberaad (IKV), luistert, knikt, hummt instemmend. Dan toch weer een puntje van kritiek: „Waarom zeggen de vluchtelingen die ik spreek dat Albanezen meer doen dan Macedoniërs?"

Gisteravond, even voor zevenen. Faber, vredeslobbyist van beroep, is nog lang niet klaar. Straks nog opnames voor de ontbijttelevisie van morgen, dan naar de NCRV-radio, daarna zijn vrienden op de Balkan bellen. Vroeg begonnen, even na enen 's nachts zit het erop – het normale schema. Topdrukte in de oorlog tegen Kosovo.

Twintig medewerkers heeft het IKV-hoofdkantoor in Den Haag. Van daaruit worden radio- en televisieprogramma's van informatie over Kosovo voorzien. Die komt via contacten in het Europese platform van mensenrechten- en vredesbewegingen Helsinki Citizens' Assembly, waarvan Faber eveneens secretaris is. En zo komen de uitnodigingen voor media-optredens vanzelf. Faber, permanent onderweg per fiets en trein, krijgt instructies per mobiele telefoon. De ambassadeur kan je om vijf uur ontvangen. Vergeet het ANP niet te bellen. En de burgemeester van Tuzla wil minister Herfkens spreken, regel je dat even? (Faber, in een fietsenstalling: „Even Eveline bellen.") „Nog altijd" zijn er zo'n honderdvijftig lokale IKV-afdelingen in het land, zegt Faber. Maar zij zijn dezer dagen vrijwel onhoorbaar. Mient-Jan Faber komt in persoon.

Een eenmansguerrilla voor vrede is overal te voeren. Donderdagmiddag, even voor enen op de stoep voor de Tweede Kamer, bijvoorbeeld. Korte ontmoeting met Kamerlid Gerrit Valk, PvdA-woordvoerder Defensie. Faber: „Gerrit? Je bent er zaterdag, neem ik aan?" Valk, betrapt-geïrriteerd: „Nee ik ben er niet. Ik heb namelijk ook andere afspraken." Faber, dwingend: „En wie komt er in jouw plaats?" Valk mompelt een groet en schiet het gebouw in. Zaterdag discussieren de Jonge Socialisten over Kosovo, vertelt Faber. „Maar Valk moet zeker bridgen." Dan springt hij weer op de fiets. Op naar de Amsterdamse televisiezender AT5.

Alles is anders sinds de antikernwapenacties van de jaren '80, bromt hij in de trein. Tweedeklas kaartje, zakje boterhammen uit zijn aktentas, Mient-Jan Faber verschijnt overal om niet en declareert ook geen reiskosten. „Toen trok ik ook van 's ochtends tot 's avonds het land door, maar dan om in gehuchten met IKV-groepen te discussiëren." Hij kreeg er honderdduizenden de straat mee op. Nu hij vrijwel alleen nog met de media praat, zucht hij, lukt het niet meer de samenleving te *engageren*. „Van Sittard tot Stadskanaal moeten mensen hun lokale bestuurders aan hun jasje trekken: Wat doet ú aan vrede in Kosovo?" Maar dat gebeurt niet meer.

Neem de PvdA, zegt hij. Twee uur eerder was hij bij Kamerlid Bert Koenders, woordvoerder buitenlandse zaken van de PvdA. „Bert", zegt Faber, „we hebben altijd onze bezorgdheid geuit over een onstabiel Macedonië. Nu wordt het land overspoeld met vluchtelingen en blijft onze grens zo goed als dicht! Dat is toch minnetjes? Neem tienduizend Kosovaren op!" Koenders belooft een *taskforce'je* „om de kwestie vanmiddag opnieuw te bespreken". Maar Faber is na afloop niet hoopvol: „De PvdA durft geen discussie meer te voeren. Die is overgenomen door GroenLinks."

GroenLinks, in verwarring over de eigen steun aan de NAVO-bombardementen, liet zich vorige week al door hem voorlichten. Faber: „Kamerleden heb ik al het hele jaar bewerkt, en ik dacht dat we op één lijn hadden ingezet over Kosovo. Maar op het moment dat het fout gaat, dan is het moeilijk praten met ze. Bij politici lijk je het eens, maar uiteindelijk beslissen ze anders." Wie luistert nog naar Mient-Jan Faber? „Ik kan nu beter overweg met militairen. Die staan tenminste voor wat ze zeggen."

Vorige week nog dreef hij het VVD-Kamerlid Dirk Jan Blaauw voor televisiecamera's van Den Haag Vandaag tot woede door hardnekkig de inzet van grondtroepen te blijven eisen. Of moesten alle Kosovaren soms eerst worden vermoord? Demagogie, gromde Blaauw. Deze week heeft Faber een nieuwe zienswijze: „Grondtroepen zijn zinloos, alle Europese landen moeten vluchtelingen opnemen." Maakt hij zich zo niet wat ongeloofwaardig? Faber: „Helemaal niet. Grondtroepen waren nodig toen er nog Albaniërs in Kosovo waren. Om ze te beschermen. Nu ze zijn weggezuiverd kan een grondoorlog alleen maar leiden tot het innemen van Belgrado. Dan krijg je een tweede Vietnam." Om de Balkan nog enigszins stabiel te houden, vindt hij nu, moeten de vluchtelingen over Europa worden verspreid. „Etnisch gezuiverd is Kosovo al."

De Macedonische ambassadeur Mitev vertelt over de „ruim 135.000" Albanese vluchtelingen in zijn land. „Onze minister heeft de ene na de andere brief om hulp gestuurd. Maar de VN gaven pas na twaalf dagen antwoord." Macedonië wil zo snel mogelijk lid van de EU en de NAVO worden. „De Serven zijn woedend op ons", zegt de ambassadeur. Hij hoopt nog steeds op Rambouillet. Faber: „Rambouillet is *finished*."

Dan wordt gemeld dat een cameraploeg is gearriveerd. Ambassadeur Mitev trekt zijn stropdas recht. Mient-Jan Faber, voorzichtig: „I'm afraid they came for me." Dat klopt.

Hi, had de cameraman van AT5 's middags gezegd. „Jij bent zeker Mient-Jan? Nina zocht je al." Op weg naar de Dam legde presentatrice Nina Jurda uit wat de bedoeling was. „U gaat gewoon effe daar staan, en dan vragen wij de mensen of ze vluchtelingen willen hebben." Dat duurt een uurtje. Als Faber het vraagt zegt men ja. Laat maar komen hoor, die Albanezen. „En schrijft u dat ook even in een brief aan de minister?", vraagt Faber steeds. Het is zijn toon. Uiteindelijk knikt iedereen. Ja, hoor. Mij best.

„Goh" had Nina Jurda gezegd. En Faber doceerde: „Ja Nina, het draagvlak in de samenleving is toch breder dan je denkt. En dan de politiek je wijs wil maken."

Onderwerp: IKV - INTERKERKELIJK VREDESBERAAD

Opvang Kosovaren wacht op de ministerraad

Van onze verslaggeefster

AMSTERDAM – 'Vluchtelingenwerk Nederland vindt het 'zeer teleurstellend' dat gisteravond nog steeds onduidelijk was in hoeverre Nederland hier vluchtelingen uit Kosovo gaat opvangen. Ook over de 'adoptie' van vluchtelingen bij het oorlogsgebied bestaat nog te veel onduidelijkheid.

Justitie wacht eerst af wat vandaag in de ministerraad wordt besproken. „Wij willen zelf ook graag zo snel mogelijk duidelijkheid", zegt een woordvoerster. Vluchtelingenwerk Nederland vindt dat Nederland nog maar 'een heel bescheiden aantal' vluchtelingen wil opvangen. „Het gaat alleen nog maar om 'zieken en kwetsbaren'. Wie daar precies voor in aanmerking komen, is nog niet eens duidelijk."

Ook wil de organisatie weten hoe Nederland de 'adoptie' van grotere aantallen vluchtelingen in bijvoorbeeld Albanië precies gaat regelen. Het zou daarbij gaan om vier- tot vijfduizend mensen. „Opvang voor hen ter plekke regelen, tijkt me nogal een klus", zegt een woordvoerster.

Ondertussen gaan de voorbereidingen voor opvang in Nederland volop door. In Eemelo wordt een tentenkamp voor zo'n 900 mensen opgebouwd. Volgens burgemeester T. Bunjes kunnen daar eventueel ook verzwakte mensen en ouderen terecht. „De tenten zijn verwarmd en er wordt goed gelet op privacy. Maar hospitaals zijn dit natuurlijk niet."

De gemeente Groningen heeft een speciale werkgroep opgericht die probeert alvast speciale opvang te regelen voor 'zieken en kwetsbaren'. De gemeente overlegt onder meer met ziekenhuizen, instellingen voor psychologische en psychiatrische zorg e het ziekenfonds. De stad zou zo' 250 vluchtelingen kunnen opne men.

„Maar wij wachten ook af w nationaal en internationaal wor besloten. We doen niets daarbi ten om."

'Pas op voor te groot inzamel-enthousiasme'

DEN HAAG – De Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) waarschuwen particulieren voor te groot enthousiasme bij het inzamelen van goederen, kleding en voedsel voor vluchtelingen uit Kosovo. De SHO tonen zich 'verheugd' over de betrokkenheid van de bevolking maar zijn bezorgd dat spullen niet aankomen of dat verkeerde spullen worden opgestuurd.

„De beste hulp kan worden gegeven door een goede georganiseerd aanpak", aldus een woordvoerder. „Mensen sturen bijvoorbeeld spullen naar het gebied, maar plaatsen zijn moeilijk bereikbaar. Hoe groot is dan de kans dat een vrachtwagen op de plaats van bestemming komt? Het logistieke probleem is groot."

Geld geven, bij voorkeur via giro 555 ziet SHO als beste hulp. Gisteren werd rond het middaguur op dat gironummer een opbrengst van drie miljoen gulden bereikt. Initiatieven om plaatselijk financiën te werven, worden toegejuicht.

Dagelijk groeit het aantal inzamelingsinitiatieven. Dit weekeinde staat bijvoorbeeld het Lucent Danstheater in Den Haag open voor een inzamelingsactie. De Orde van Vrijmetselaren heeft 100 000 gulden overgemaakt.

Het Tros-programma Coulissen toont vandaag een actie van artiesten, theaters en producenten, waarvan de opbrengst ten goede komt aan giro 555. Maandag 26 april geven artiesten in meer dan twintig theaters, verspreid over het hele land, benefietvoorstellingen. In elk theater treden combinaties van artiesten op.

Luchtmacht-Apaches mogelijk naar Kosovo

Van onze redactie politiek

DEN HAAG – Er is nog geen verzoek van de Navo om ze over te vliegen, maar Den Haag houdt er wel rekening mee dat ook Nederlandse Apache-gevechtshelikopters zich zullen aansluiten bij de strijdkrachten aan de grenzen van Kosovo.

De Amerikanen besloten eerder deze week al 24 van deze 'vliegende tanks' over te brengen naar Albanië. Zijn er meer van dit soort zware wapens nodig, die op lage hoogte Servische tanks en troepen kunnen aanvallen, dan valt een Nederlandse bijdrage niet uit te sluiten.

De op één na hoogste militair in Nederland, generaal Van Baal, zei gisteren dat de inzet van Apaches van de luchtmacht 'nu' niet aan de orde is. Maar hij beaamde ook dat het geen enkel probleem om de Nederlandse gevechtshelikopters in samenwerking met de Amerikanen te laten vliegen.

Dat gebeurt nu al in Bosnië. Van de twaalf Apaches die de luchtmacht sinds kort heeft, zijn er momenteel twee ondergebracht bij een Amerikaanse helikoptergroep die veiligheid van de SFOR-troepen in Bosnië moet bewaken. Ze staan op een Bosnische basis bij Tuzla. Ook zijn alle Nederlandse vliegers recent opgeleid in Amerika.

Dit soort gevechtshelikopters kunnen bijdragen aan de kleinere grondoperaties in Kosovo die de Navo overweegt om groepen Albanese vluchtelingen in het gebied te hulp te schieten. Minister De Grave van defensie liet deze week in de Tweede Kamer doorschemeren dat zulke kleinschalige grondoperaties worden overwogen.

Herfkens vervangt Van Aartsen in China

DEN HAAG – Minister Van Aartsen van buitenlandse zaken gaat volgende week niet mee op staatsbezoek met koningin Beatrix, prins Claus en prins Willem-Alexander naar China.

Hij laat zich in verband met de Navo-acties tegen Joegoslavië vervangen door minister Herfkens van ontwikkelingssamenwerking. Van Aartsen heeft door de Navo-acties en de voortdurende internationale besprekingen daarover, in overleg met koningin Beatrix en premier Kok, besloten af te zien van deelname aan het staatsbezoek.

Herfkens zal namens Van Aartsen met de Chinese vice-minister van buitenlandse zaken praten over de mensenrechten in China. Van Aartsen sprak eind maart tijdens een bijeenkomst van EU-landen en Aziatische landen in Berlijn al met zijn Chinese ambtgenoot Tang Jiaxuan over de mensenrechtenproblematiek. Tang is tijdens het Nederlandse staatsbezoek aan China in

JAMIE SHAE

Gezicht van NAVO

Door onze correspondent

BRUSSEL, 9 APRIL. NAVO-woordvoerder Jamie Shae moet op dit moment meer bekendheid genieten dan zijn baas, secretaris-generaal Javier Solana. De dagelijkse persbriefing van de Britse woordvoerder op het Brusselse hoofdkwartier wordt live door CNN verslagen. Terwijl Amerikanen in cafés hun ontbijt nuttigen, volgen ze op de televisie boven de bar zijn verslag. In Brussel is het dan drie uur 's middags en zit de grote Luns-perszaal stampvol.

Het is de taak van Shae, een Schot, om samen met de Britse air commodore David Wilby het dagelijks zegebulletin van de NAVO toe te lichten en de wandaden van de Joegoslavische president Milošević te onderstrepen. Met krasse beeldspraak zet Shae zijn woorden kracht bij. Serviërs worden beticht van „geïnstitutionaliseerd gangsterisme", de NAVO gedraagt zich als een „barmhartige Samaritaan" bij de opvang van vluchtelingen en het verdrijven van Kosovaren is een „deportatie van het type dat we niet meer hebben gezien sinds Stalin".

Om woorden zit de 45-jarige Shae nooit verlegen. „*It takes two to tango*", is een geliefde uitdrukking als het gaat om Milošević die weigert iets te doen. Het was een uitdrukking die zijn militaire collega Wilby deze week even leende, met de woorden „om een cliché van Jamie te gebruiken". Even leek de NAVO-woordvoerder verbaasd.

Shae spreekt goed Frans, de tweede officiële taal van de NAVO, weliswaar met zwaar Brits accent. Eloquent omzeilt hij lastige vragen en onderstreept hij de consensus onder de negentien lidstaten. Als er verdeeldheid is in de alliantie, zal hij dat niet zeggen. De NAVO werkt bij consensus en dat moet de woordvoerder uitdragen.

Foto Reuters

In de Luns-perszaal noemt Shae de meeste journalisten bij naam. Hij werkt dan ook al sinds 1980 bij de NAVO, sinds 1985 bij de woordvoering en sinds 1993 als de officiële woordvoerder van de alliantie. Shae, vaak aangeduid als *doctor* Shae, heeft geschiedenis gestudeerd en werkte vroeger als politiek adviseur. Nu zijn persconferenties live de wereld over gaan onthoudt Shae zich aan het eind van zijn (gewoonlijk wekelijkse) briefings van opmerkingen over zijn zoontje die jarig is of de pizza waarnaar hij verlangt. Als hij vragers teleur moet stellen, is het nu omdat hij „naar de vergadering van NAVO-ambassadeurs" moet. Zijn nieuwe status als hèt gezicht van de NAVO lijkt Shae maar matig te waarderen. Lachend wimpelt hij de opmerking af dat hij de afgelopen weken wereldfaam heeft verworven. „Over twee weken hoop ik weer in vergetelheid te zijn geraakt."

Mensenrechten

Na jarenlang gebakkelei over de moraal is het nu tijd voor een slotsom van het zo gerieflijke landsbrede debat. Want als de moraal inderdaad zoek zou zijn, zoals sommigen beweren, zou dat fataal zijn voor het moreel van de Nederlanders die in de Kosovo-oorlog hun leven in de waagschaal stellen.

Waar gaat deze oorlog om? Niet om wraak. Die bezielt vooral de initiatiefnemers ervan, de Serviërs, en als gevolg daarvan de Kosovaren. Maar niet het bondgenootschap. Het gaat dit keer ook niet om olie of bodemschatten, zelfs niet om grondgebied of een ideologie – het communisme is al jaren geleden verslagen. Ook is het geen godsdienstoorlog – je hoort niemand zeggen dat nu de christenen de moslims tegen de orthodoxen helpen. Nee, deze oorlog gaat maar om één ding: om de Mensenrechten, de rechten die geheiligd zijn door al het bloed dat in deze verschrikkelijke eeuw vergoten is.

Daarmee is de Kosovo-oorlog een nieuw type oorlog, een oorlog die al in Rwanda gevochten had moeten worden, als de wereld daar toen klaar voor was geweest. Nu lijkt dat wel het geval, de NAVO weet inmiddels waar Abraham de mosterd haalt: bij de Mensenrechten. Na het verdampen van de absolutistische, mensvijandige religies van fascisme en communisme, ontstaat het uitzicht op de 'religie van het recht', op de ontheïstische eredienst van de Mensenrechten.

Mensenrechten gaan boven staatsrechten. Geen staat kan worden toegestaan op zijn grondgebied een grote minderheid te verdrijven, verkrachten, vermoorden. Zo'n staat verliest zijn soevereiniteit en dwingt de wereldgemeenschap tot ingrijpen. In die gemeenschap is de NAVO na de val van de Muur de dominante militaire macht. Als die macht in handen zou zijn van een demonisch systeem van mensenschenners zou dat het einde zijn van de beschaving zoals wij die kennen. Maar dat is duidelijk niet het geval. Het bondgenootschap is niet alleen in staat met zijn precisiewapens ziekenhuizen te sparen maar ook om een grote hulpactie in gang te zetten. Dat is een rechtvaardige zaak, waar de hele wereld getuige van is.

Uiteindelijk zal Kosovo moeten worden omgebouwd tot een protectoraat van de Mensenrechten, waar de ontrechten en verdrevenen kunnen terugkeren en genezen. Dat is het hoge en nog verre doel.

In de geschiedenis van het oorlogvoeren is dat een noviteit. De instelling van dergelijke protectoraten zal in de volgende stralende eeuw nog hevig aan de orde komen, denk aan Jeruzalem, Koerdistan, Tibet, al willen we daar nu liever even niet aan denken. Daarom moet deze oorlog koste wat kost gewonnen worden. Helemaal, tot aan het oorlogstribunaal, niet half, zoals tegen de tiran van Bagdad. Anders dooft in Europa het licht, zoals nu in Belgrado, waar een volk in duisternis wandelt. Maar om zo'n oorlog te winnen moet je dat allereerst willen. Met man en macht, met grondtroepen eventueel, met hart en ziel. En daar komt de moraal van dit verhaal boven water.

PETER SCHAT,
Amsterdam

Albanese vluchtelingen wachten soms zeven uur lang op hun maaltijd in het kamp Stenkovec, even buiten Skopje in Macedonië. Het kamp is ingericht voor 4 000 mensen, maar er zitten er al 24 000. FOTO REUTER

Barre verhalen drijven amateur-soldaten naar UCK

9-4-99

Albanië

Minka Nijhuis

KRUME – In de noodkliniek van het Italiaanse tentenkamp even buiten de Albanese plaats Kukes ligt de 10-jarige Dea Caka. „Hij verkeert in een zware shock", zegt een arts. Sinds het Servische leger en de milities op 2 april Dea's huis binnenstormden heeft hij alleen nog een vader en een grootvader over.

De Serviërs openden het vuur op de vier families die zich schuil hielden in het huis en ze staken het gebouw in brand. Negentien of twintig mensen kwamen om. Dea was geraakt in zijn schouder maar hij ontkwam door uit het raam te springen. Over de schotwond in zijn schouder praat Dea niet. Wel over zijn 2-jarige zusje dat aldoor om hulp riep. Met zijn gewonde schouder kon hij haar niet uit de vlammenzee redden.

Het zijn dergelijke verhalen die de 28-jarige Arben ertoe brachten de straten van Brussel te verruilen voor de heuvels van noordelijk Albanië. In het gloednieuwe uniform van het Kosovobevrijdingsleger UCK zit hij in een geïmproviseerde wachtpost aan de grens met Kosovo. „Dit gaat om mijn volk en om mijn vaderland", zegt hij in redelijk helder Nederlands. Achter de heuvels in de wazige verten ligt zijn vroegere woonplaats Djacovica. „Daar zit waarschijnlijk nog een deel van mijn familie", wijst hij.

Onder zijn medesoldaten bevinden zich jonge mannen uit Engeland, Denemarken en Macedonië, die gehoor hebben gegeven aan de algehele mobilisatie die het Kosovaarse verzet heeft afgekondigd. Ze hebben nog nooit van hun leven een geweer vastgehouden, maar ze krijgen training in een van de militaire kampen in Noord-Albanië. Ook mannen die de afgelopen week uit Kosovo zijn gevlucht nemen in groten getale dienst in het bevrijdingsleger. Er staat een lange rij bij het aanmeldingscentrum van het UCK even buiten Kukes. „Het moreel is hoog en aan nieuwe rekruten is geen gebrek", zegt een van de commandanten die anoniem wenst te blijven. Hij heeft geen idee waar zijn vrouw en twee dochters zich bevinden. Hij vertelt dat het vooral een probleem is om voldoende wapens te krijgen. Al eerder moest het UCK om die reden nieuwe rekruten afwijzen. Het leger wordt betaald uit 'belastingen' die het alternatieve regeringsapparaat heft. Ook de duizenden Kosovaren in het buitenland zouden geld bijdragen.

In militair opzicht is het UCK – de schattingen variëren van 20 tot 50 duizend manschappen – nauwelijks partij voor het zwaarbewapende Servische leger. Veel gevechtservaring hebben de Kosovaarse soldaten niet en velen van hen zijn ook nog boer. Toch menen de UCK-strijders dat ze in het voordeel zijn omdat ze in hun eigen land vechten.

De commandant is optimistisch. Volgens hem zijn de bombardementen van de Navo zo effectief dat het UCK op korte termijn de strijd op de grond met het Servische leger aan kan gaan. „Ironisch genoeg is het voor ons gunstig dat de bevolking voor een groot deel het land uit is. Nu hoeven we ons over hen geen zorgen meer te maken", zegt hij. Naar schatting enkele honderdduizenden van de 1,8 miljoen Kosovaren van Albanese afkomst zijn naar de buurlanden gejaagd. Sinds een paar dagen hebben de Serviërs de grenzen gesloten en het is onduidelijk wat het lot van de achtergebleven bevolking is. Het bevrijdingsleger kan niet veel meer doen dan hier en daar kleine groepjes burgers door de mijnenvelden loodsen.

Maar er worden duidelijk voorbereidingen getroffen voor de strijd. In de dorpen van noordelijk Albanië lopen UCK-soldaten openlijk in uniform rond. Ze laden wapens in en bemannen hier en daar controleposten langs de wegen. Het geweld tegen de burgers heeft de aanhang voor een echt onafhankelijk Kosovo versterkt. „Met minder nemen we nu geen genoegen meer", laat een UCK-rekruut weten.

Duitsland wil 'stabiliteitspact' Balkan

Lidmaatschap EU en Navo als lokkertje voor ruziënde volkeren

LUXEMBURG – EU-voorzitter Duitsland pleit voor een 'stabiliteitspact' voor de Balkan, waarmee op lange termijn de vrede en veiligheid in de regio kan worden gewaarborgd.

De Duitse minister van buitenlandse zaken Fischer presenteerde het plan gisteren aan zijn collega's. Volgens hem is een breed programma van economische en politieke handreikingen cruciaal voor de stabilisering van Zuidoost-Europa. Duitsland heeft het plan opgesteld op verzoek van de EU-leiders. Op een top in december in Wenen spraken zij hun zorg uit dat het einde van de Koude Oorlog weliswaar nieuwe stabiliteit heeft gebracht in een groot deel van Oost-Europa, maar dat de Balkan uitermate explosief is gebleven. De escalatie van het conflict in Kosovo en de Navo-campagne tegen Servië heeft dat alleen maar versterkt.

Het Duitse plan omvat onder meer de vorming van een 'Zuidoost-Europese rondetafel' – waar over grensgeschillen, rechten van minderheden, terugkeer van ontheemden en economische samenwerking wordt gepraat –, deelname van Servië, wapenbeheersing, en samenwerking met internationale organisaties. Voor de deelnemers zou op termijn het lidmaatschap van de EU en de Navo in het verschiet liggen. De ministers gingen gisteren verder akkoord met meer dan een half miljard gulden hulp aan de vluchtelingen rond Kosovo. Er werd geen overeenkomst bereikt over verscherpte sancties tegen Joegoslavië, zoals een olieboycot of een algemene handelsboycot. De Nederlandse minister Van Aartsen heeft de opstelling van de andere EU-landen gehekeld.

De Navo zei gisteren dat de duizenden vluchtelingen die Kosovo weer zijn gedreven door de Serviërs mogelijk als menselijk schild worden gebruikt tegen de Navo-aanvallen. Volgens de Navo is dat een teken dat Belgrado de bomaanvallen vreest.

MEER NIEUWS OP PAGINA 4, 5 EN 15

de Verdieping

BRIEVEN

9-4-99

Pacifisme helpt niet tegen fascist Milosevic

De oorlog in Servië roept herinneringen aan de Tweede Wereldoorlog op. Hoe oordelen de kleinkinderen van de toekomst over hun grootouders nu?

Russen (1)

De eis aan Milosevic het verdrag van Rambouillet te ondertekenen betekent voor hem politieke zelfmoord, omdat een vijandelijke krijgsmacht op Joegoslavisch grondgebied zonder verzet wordt toegelaten. De grote vraag is waarom de Navo-landen de eis zo hebben gesteld en waarom die in feite nog steeds op tafel ligt. Waarom is er niet een andere vredesmacht voorgesteld, geleid door de OVSE of de VN? Waarom wordt dit nu niet gedaan? Het duurt weken voordat een minimale invasiemacht van minstens 100 000 man ter plekke is om heel Kosovo te bezetten. In die tijd zijn de etnische zuiveringen al lang voltooid. De enige mogelijkheid is om onmiddellijk concessie te doen aan de Joegoslavische regering met als voorwaarde dat de zuiveringsoperaties in Kosovo worden gestaakt. Een mogelijkheid is een aanbod voor een vredesmacht onder VN-leiding met deelname van Russische en Navo-troepen. Dat biedt tevens de mogelijkheid de Russische diplomatie een kans te geven. Rusland heeft behalve goede relaties met Milosevic namelijk ook de controle over de energieleveranties van Joegoslavië. Voor die medewerking moet een prijs worden betaald, misschien via monetaire ondersteuning of andere hulpprogramma's.

Utrecht — Karel Koster

Russen (2)

Jan Marijnissen vindt dat de bombardementen moeten stoppen en de Servische troepen terugmoeten de strijdende partijen te starten. Dat is wat Milosevic ook aanbiedt, want dan kan hij weer een tijd ongestraft huishouden in Kosovo. Marijnissen ziet dat anders: „Dan kan een internationale vredesmacht snel naar Kosovo en kunnen de vluchtelingen terug naar huis." Doelt Marijnissen hiermee op het ongeloofwaardige voorstel van Milosevic dat onder meer inhoud dat de Navo uit Macedonië moet vertrekken? Want de 'internationale vredesmacht' zou iets VN-achtigs moeten zijn, waarin uiteraard de Russen een hoofdrol zouden spelen. In Bosnië is al gebleken dat Russische, Indiase of Pakistaanse soldaten niet doeltreffend kunnen optreden tegen de Servische nationalisten. Terugkeer van de Albanese vluchtelingen naar Kosovo is alleen mogelijk als de 'Joegoslavische' (lees: Servische) troepen in Kosovo verslagen zijn en als het huidige bewind is vervangen zijn door een democratische regering. „Stop de bombardementen op de Balkan", zegt Marijnissen. Ja, het ondoelmatige bestoken van lege kazernes moet ophouden. Maar doelmatige bombardementen op functionerende commandocentra, tanks en troepen moeten worden verhevigd. Tegen een fascistische vijand baat pacifisme niet.

Amsterdam — Roel van Duijn

Democratie

Servië moet opgenomen worden in de Navo; ten eerste om het land op te bouwen en ten tweede om te laten zien wat democratie is.

Oegstgeest — J.J. Kroon

Tegen

Onder het meest misleidende motto aller tijden, 'het doel heiligt de middelen', worden door de Navo, mede uit mijn naam, mensen vermoord. Ik kan niet anders dan daar mordicus tegen zijn.

Haarlem — Liesbeth Hoppen

Links

mensen die aanvankelijk riepen dat 'de Navo in moest grijpen' beginnen nu te zeggen dat er een andere oplossing gezocht moet worden. Veel mensen, vooral uit de (al of niet groen)linkse hoek, die zich nu kritisch uitspreken tegen het bombarderen, zijn dezelfden die in de afgelopen jaren nogal eens wilden roepen dat wij, de oudere generatie, 'veel te weinig verzet hebben gepleegd tegen Hitler', en dat deze oudere generatie daardoor medeschuldig is aan het uitmoorden van het Joodse volk. Ik zal het niet meer meemaken, maar als deze spijtoptanten hun zin zouden krijgen, en het bombarderen zou worden gestopt, dan zullen hun nazaten wellicht in de media van 2050 hun teleurstelling uitspreken jegens hun grootouders, 'die veel te weinig verzet hebben gepleegd tegen Milosevic, en daardoor medeschuldig zijn aan het uitmoorden van de Albanese Kosovaren'.

Groningen — Jan van den Berg

Europagevoel

De ontwikkelingen in Kosovo waren al vóór het begin van de Navo-aanvallen zó voorspelbaar, dat de politieke en ... van óf ... lugubere huichelarij. Europa had naast militaire steun, een humanitaire luchtbrug naar Albanië en Macedonië moeten organiseren. Het initiatief verenigd hulp te bieden in een Europees drama, is blijkbaar door geen van de regeringsleiders aan de orde gesteld. Het zou een sterke stimulans voor het Europagevoel zijn geweest.

Naarden — A.E. Gerretsen Sr.

Normandië

Als in de Tweede Wereldoorlog de Geallieerden zich hadden beperkt tot het bombarderen van de Duitse stellingen en niet in Normandië waren geland, hadden wij in 1946/47 de bevrijding gevierd op het kerkhof.

Mijdrecht — A. van der Velde

Machiavelli

Ik las een oproep om met 200 000 Nederlanders Kosovo vreedzaam binnen te trekken. Dat zou een einde aan de oorlog maken. Ik ben een oude man, en oude mensen leven op hun herinneringen. Het is april 1940. In Nederland heerst grote angst dat de Duitsers zullen binnenvallen. Mijn moeder leidt een leesclubje van de socialistische vrouwenbond dat een mooi plan maakt: als de Duitsers komen, gaan alle vrouwen met hun kinderen op de arm dwars over de invalswegen voor de Duitse tanks staan. In eerlijke, waardige discussies zal de bemanning van die tanks dan worden verteld dat ze geen onschuldig, neutraal land mogen binnenvallen. Als jochie van negen jaar vond ik het een mooi idee. Toen ik veertien was, en de oorlog net was afgelopen, leerde ik dat, terwijl mijn moeder en haar medestandsters dit bedachten, de Duitsers al druk bezig waren de Poolse Joden, en de Poolse niet-Joodse intellectuelen te vermoorden. Hadden we maar gebombardeerd toen Hitler het Rheiland binnentrok, dacht ik toen, en denk ik nu nog. Sindsdien ben ik een beetje bang voor idealisten, en houd ik me liever aan Machiavelli, die al zo'n vijfhonderd jaar geleden schreef: „Alle gewapende profeten hebben gezegevierd, alle ongewapende profeten zijn te gronde gegaan".

Vries — Johan Rijfkogel

Oorlogskosten

Ik kan niet geloven dat de militaire investering leidt tot een duurzame vrede. Misschien wel tot een kostbare detente, zowel menselijk als financieel. ... zou de Navo-landen zeker zeven miljard dollar hebben gekost. De schade in het land van oorlog zelf zal wel een veelvoud van dit bedrag zijn. Bij de inzet van grondtroepen kunnen we nog veel hogere kosten rekenen. We willen het menselijk lijden niet in financiële termen uitdrukken. Maar stel dat de rijke landen in het conflict-gebied meer dan 20 miljard dollar investeren in economische en culturele samenwerking, civiele structuren, vredesopbouw, scholing. Zou dat een duurzame vrede dichterbij brengen?

Egmond aan Zee — Thijs de la Court

Gedeporteerd

Waarom spreekt de politiek en de nieuwsvoorzienigen over vluchtelingen uit Kosovo? Zelf de Servische zaakgelastigde in Nederland spreekt over vluchtelingen. Als ik de interviews beluister van de mensen die uit Kosovo over de grens komen, hoor ik ze zeggen dat ze uit hun huizen zijn verdreven al of niet met treinen afgevoerd. Als het over verdreven, gedeporteerden, verjaagden, verbannen mensen uit Kosovo gaat, kunnen wij toch niet spreken over vluchtelingen.

Egmond

Een Nederlandse soldaat aan het werk vlakbij Skopje, de hoofdstad van Macedonië. FOTO REUTERS

ten in de kazernes (*Trouw*, 3 april).
Dat zou kunnen door nieuwe, open onderhandelingen tussen

De protesten tegen de Navo-actie in Joegoslavië nemen toe. Ook

Sterven voor de camera rechtvaardigt oorlog

Vluchtelingen zijn nog steeds een dankbaar object voor de oorlogvoerders. De wereld moet vooral boos worden op de leiders die hele bevolkingsgroepen op transport zetten. Niemand maakt mij echter wijs dat de foto's uit satellieten en vliegtuigen niet allang hadden aangetoond dat een enorme stroom vluchtelingen op komst was. Hulpverlening had op basis van deze kennis al vooraf kunnen beginnen en de vluchtelingen hadden met open armen ontvangen kunnen worden. Er zijn dan (helaas) geen schrijnende beelden. Er ontstaat geen enorme verontwaardiging. Met alle risico van dien voor de westerse leiders. De verdrevenen moeten wel in armoe verkeren. Er moeten vrouwen en kinderen voor onze camera's doodgaan. Dat rechtvaardigt de oorlog en laat aan iedereen zien hoe slecht onze tegenstander wel is.

Wij schijnheiligen. Onze moderne verslaggeving en communicatie wil slachtoffers zien. Ten gunste van de hulpverlening. Wrang, een ander woord heb ik niet.

Bodegraven **Matthijs Warnaar**

Het is niet de taal het is de boodschap

Dankzij de spellingscontrole op elke computer hoeft niemand zich meer zorgen te maken over zijn taalgebruik. Dat komt de boodschap ten goede.

Dames

De titel van de brief van de hoofdredactie 'Niet alles wat kan moet kunnen' klinkt geruststellend (*Trouw*, 2 april). Maar de inhoud van het artikel is verontrustend. Er wordt onderscheid gemaakt tussen goed Nederlands en finesses voor een grammaticales, en elders wordt bijval betuigd aan de redactie van het maandblad *Onze Taal* die ertegen is dat een schrijver gedwongen wordt na te denken over de grammaticale functie van zinsdelen. Uit het artikel in *Trouw* spreekt een weerzin tegen nadenken over grammatica. Grammatica echter is geen kunstmatig bedenksel, maar de beschrijving van de in de taal inherent aanwezige logica. En nadenken is een voorwaarde voor kwaliteit. Het is tekenend dat *Trouw* het hele artikel ophangt aan een verkeerd voorbeeld. De constructie „de dames worden verzocht" is namelijk niet foutief; verzoeken te is een correct gebruik van het overgankelijke werkwoord verzoeken.

Waalre **Joop A.Klaassen**

Boodschap

Complimenten voor de brief van de hoofdredactie. Muggenzifters over taalgebruik dienen geen enkel belang. Het gaat immers om de boodschap. De grammatica dient zich aan te passen aan het taalgebruik en niet andersom. Als we voortdurend bezig zouden zijn met het uitpluizen of een zin grammaticaal juist is of niet, dan komen we niet meer toe aan het eigenlijke doel van een verhaal: een boodschap overbrengen. Pas als de inhoud van de boodschap in gevaar komt, kunnen we onze toevlucht nemen tot wat de grammatica ons als regels dicteert, maar dat is in de meeste situaties niet het geval. Nu we bij alle tekstverwerkingsprogramma's spelling- en stijlcontroles hebben, is het een fluitje van een cent om een tekst daar vóór publicatie even 'door heen te jagen'. Spelen met taal is leuk, maar alleen als dat ook het doel is.

Nieuwegein **Jeanne de Jong**
docente Nederlands

Kosovo: barrières tussen krant en waarheid

Een foto op de voorpagina toonde vorige week vluchtelingen uit Kosovo die hun handen uitstrekten naar een brood. Een beeld te mooi, te idyllisch, om waar te zijn, vonden enkele lezers. Ze verdachten de fotograaf van trucage. Een merkwaardig idee. Waarom misère in scène zetten wanneer de werkelijkheid die iedere tv-kijker kan waarnemen, al meer dan ellendig genoeg is?

Bij een enkele criticus strekte de argwaan zich uit tot de berichtgeving over Kosovo en omstreken. Hoeveel vertrouwen mochten de lezers daar eigenlijk in stellen?

Het antwoord moet beginnen met de constatering dat die berichtgeving geen aanspraak maakt op onfeilbaarheid. Daarvoor liggen er te veel barrières tussen de krant en de waarheid. Journalisten hebben tot Kosovo geen vrije toegang. Niet elk verhaal van een vluchteling is per se geloofwaardig. En van militaire en politieke leiders mag zeker niet worden aangenomen dat publicatie van de waarheid hun eerste zorg is.

Niet dat ze één pot nat zijn. Wanneer Milosevic c.s. de waarheid spreekt, gebeurt dat vermoedelijk bij vergissing. Van een regime dat geen persvrijheid duldt en de vluchtelingenstroom uit Kosovo toeschrijft aan andermans bombardementen, valt weinig meer te verwachten dan leugenachtige propaganda.

Met de Navo is het beter gesteld. In een bondgenootschap van 19 landen met 19 parlementen en een vrije, kritische pers, is geïsoleerd met de feiten niet alleen politiek riskant, maar ook onderhevig aan stevige beperkingen. Lekdicht is vrijwel geen instantie. Dat ervoer president Clinton deze week, toen de *Washington Post* ruchtbaarheid gaf aan een geheime bijeenkomst, vorige maand, waarop militaire topadviseurs te verstaan hadden gegeven dat hij met luchtaanvallen zijn politieke doel niet zou bereiken.

Opzettelijke desinformatie is ook bij de Navo allerminst uitgesloten, getuige het 'nieuws' over Rugova en diens adviseur Agani dat woordvoerder generaal Wilby onlangs bekendmaakte. En de geschiedenis zal wel leren – aan iedereen die er dan belangstelling voor heeft – dat de briefings over de luchtaanvallen niet de volle waarheid weerspiegelden.

Brief van de hoofdredactie

Intussen zou het een misvatting zijn te menen dat de redactie van *Trouw* slechts op een combinatie van gezond verstand en kritische achterdocht is aangewezen om in Amsterdam het nieuws uit en over de Balkan te schiften. Verslaggevers ondervragen vluchtelingen en hulpverleners kritisch ter plekke. Buitenland-redacteuren die de regio meermalen bereisden, beoordelen het nieuws mede op grond van de kennis en ervaring die ze daar opdeden.

Er zijn ook contacten met Kosovo, via Internet en telefoon – zolang de hoorn wordt opgenomen, wat helaas niet altijd meer gebeurt. De redactie raadpleegt externe deskundigen, in binnen- en buitenland. Een redacteur op rondreis langs Navo-instellingen krijgt veel te horen dat publicatie waard is, maar niet aan nauwkeurig gedefinieerde zegslieden mag worden toegeschreven.

Ook lezers kunnen een nuttige bron van informatie zijn. Eén voorbeeld bood deze week de Engelse *Guardian*. Minister Cook had wereldkundig gemaakt dat in het dorp Goden in Kosovo 20 leraren en het hoofd van een school waren geëxecuteerd. Het getal leek een lezer ongeloofwaardig: hij kende Goden, schreef hij, en wist dat er maar 200 mensen woonden.

Voor nieuws zijn we ook op persbureaus aangewezen. Het is goed te bedenken dat zij, net als *Trouw*, een reputatie van betrouwbaarheid hebben te verliezen. Toch nemen we niet alles klakkeloos over. Een ervaren redacteur buitenland weet waar en hoe ze verschillen in evenwichtigheid en gevoel voor lokale verhoudingen.

Een feit blijft dat veel nieuws uit en over Kosovo niet door de redactie kan worden geverifieerd. In zulke gevallen rest een krant die naar eerlijke berichtgeving streeft, niets anders dan haar onzekerheid met de lezers te delen. Dat doen we door zoveel mogelijk van iedere mededeling of bewering de bron te vermelden en niet te volstaan met te rapporteren dat iets gebeurd is, wanneer we alleen maar weten dat X of Y zégt dat het gebeurd is. Liegen, of althans zuinigheid met de waarheid betrachten, doen we alleen in commissie.

Jaap de Berg

Autonomie op Balkan begin lange crisis

Tom Janssen

Als de Navo grondtroepen naar Kosovo stuurt, moeten die voorkomen dat er nieuwe grenzen worden getrokken. Want een onafhankelijk Kosovo betekent nog vele jaren een crisis op de Balkan. Het ingewikkelde kaartenhuis van landen en bevolkingsgroepen stort dan in.

Kosovo

René Grémaux en Abe de Vries

Wat is de toekomst van Kosovo? Nu binnenkort wellicht een besluit valt over het sturen van Navo-grondtroepen, dient die vraag zich des te dringender aan. Naar buiten toe houdt de Navo nog vast aan de regeling uit het slotdocument van Rambouillet, maar het Witte Huis bespreekt voorstellen om van Kosovo een protectoraat te maken. Over onafhankelijkheid-op-termijn voor de Servische provincie wordt openlijk gespeculeerd.

De leiders van het Kosovo-rebellenleger UCK grijpen de vluchtelingentragedie aan om wederom te pleiten voor een onafhankelijke staat. Toen het legertje in 1996 voor het eerst opdook, ontkenden westerse experts het bestaan ervan. Belgrado zou wel weer een spook hebben bedacht om het harde optreden van de speciale politietroepen te rechtvaardigen. In werkelijkheid kan de escalatie van de crisis in Kosovo niet los worden gezien van het optreden van deze nieuwe bondgenoot van de Navo.

Nadat het centrale gezag in Albanië in 1997 instortte, werden in dat buurland op grote schaal wapenopslagplaatsen geplunderd. Meer dan 500 000 handvuurwapens overspoelden de markt. Een groot deel passeerde via smokkelroutes door de bergen de Joegoslavische grens en kwam bij het UCK terecht. Het aantal moorden, aanslagen en kidnappingen in Kosovo nam explosief toe. Afgaande op gegevens uit Albanese en Servische bronnen zijn er vorig jaar meer dan 2 200 mensen gedood en meer dan 1 600 ontvoerd of verdwenen.

De in agressiviteit niet voor het Servische nationalisme onderdoende UCK-ideologie heeft een groot aantal jonge Kosovaren gemobiliseerd. Het UCK blijft openlijk lonken naar de volksgenoten in Albanië, Montenegro en Macedonië. Een onafhankelijk Kosovo onder UCK-leiding is een uitnodiging voor afscheidingsbewegingen waar ook ter wereld de wapens op te pakken en legt een bom onder de hele Balkan. Op termijn betekent het vrijwel zeker het einde van Macedonië. Dat land herbergt een minderheid van 25 procent Albanezen. Ook Bulgarije en Griekenland zitten op het vinkentouw om, als de tijd rijp is, delen van Macedonië te claimen.

Onder Albanezen zal na een eerste periode van samenwerking met de Navo de teleurstelling toeslaan en de Groot-Albanese gedachte weer de kop opsteken. Servië zal ook onder de meest democratische regering nooit haar nationale kerngebied met talrijke Servisch-orthodoxe kerken en kloosters zal vergeten. Het gevaar bestaat dat Navo-troepen op den duur worden meegezogen in een permanente guerrilla-oorlog naar Noord-Iers model, en dan met vijanden op twee fronten.

Welbeschouwd kan een militaire interventie in Kosovo alleen dan de situatie verbeteren als er een politieke oplossing komt die zowel acceptabel is voor alle bevolkingsgroepen in Kosovo als voor de Servische staat. Komt die oplossing er niet, dan worden de veiligheid en stabiliteit van de regio juist in gevaar gebracht. Zonder Servië geen vrede in Kosovo.

Journalisten die het conflict dienen te verslaan, beperken zich noodgedwongen tot interviews met vluchtelingen. Ze mogen Kosovo niet in. Wat de Navo-bommenwerpers daar aanrichten blijft onbekend, en wat de Joegoslavische leger- en politietroepen en het UCK elkaar aandoen dringt evenmin tot de huiskamer door. Het is de vraag of de gemiddelde televisiekijker en krantenlezer wel beseft dat er in Kosovo een oorlog woedt.

Uit een telefonisch interview van de Washington Post met UCK-commandant Syleman Selemi, op 1 april, blijkt dat er hard wordt gevochten. Hij waarschuwde dat het UCK binnenkort zonder munitie komt te zitten. Ten noorden en westen van Pristina stonden de rebellen tegenover vijftig Servische tanks. In centraal-Kosovo, de regio rond Malisevo, hebben de Serviërs tweehonderd tanks opgesteld.

Niet alle vluchtelingen nemen de wijk vanwege opzettelijke intimidaties van het Joegoslavische leger of de Servische politie en paramilitaire groeperingen. Ze zoeken een veilig heenkomen, uit vrees vermalen te worden tussen de strijdende partijen. Zeker 50 000 Serviërs en ook duizenden Albanezen uit Kosovo zijn naar de rest van Servië gevlucht. Behalve de Joegoslavische president Milosevic ziet ook het UCK voordelen bij het (tijdelijk) wegjagen van de burgerbevolking. Zij en de Navo hebben dan de handen vrij. Militair gezien zijn de van dorp tot dorp trekkende grote groepen vrouwen, kinderen en bejaarden een hinderlijke sta-in-de-weg. UCK-leider Lirak Cela onderstreepte dat voor de BBC-microfoon als volgt: „Wij voeren nu overwegend een defensieve oorlog omdat we niet in de positie zijn de aanval te kiezen. Het hele gebied zit vol vluchtelingen.' Eergisteren was te zien wat de Navo in het net op tijd leeggelopen Pristina heeft aangericht. Voor de Kosovaarse rebellen is de inzet van Navo-grondtroepen en daarna onafhankelijkheid de verhoopte politieke hoofdprijs.

De Navo-bombardementen op Servië hebben in twee weken meer schade aan de democratische politieke krachten toegebracht dan Milosevic in jaren had kunnen veroorzaken. Ook de materiële en economische ramp is nu al niet te overzien. Fabrieken worden platgegooid, wegen vernield, bruggen kapotgebombardeerd. Voor een relatief arm land dat al jaren gebukt gaat onder economische sancties zijn het zware klappen. Tot nog toe wist Servië in sommige gebieden met een ingewikkelde bevolkingssamenstelling nog een fragiel evenwicht te bewaren. Wat zijn de vooruitzichten straks, bij een nieuwe economische crisis en om zich heen grijpende werkloosheid? Of wat te denken van een nog veel grotere vluchtelingenstroom in de toekomst, als miljoenen Serviërs hun aan puin geschoten land willen verlaten?

Het valt te betwijfelen of de Verenigde Staten, die tenslotte de politieke lijn voor de Navo uitstippelen, al deze overwegingen een rol laten spelen bij de bepaling van de strategie ten aanzien van de Balkan de komende jaren. Maar als de westerse alliantie werkelijk goede diensten wil bewijzen aan duurzame vrede en stabiliteit, dan dient zij zich in te spannen om de gematigde, democratische krachten in het ondanks alles nog steeds multi-etnische Servië te versterken. Medewerking aan afscheiding betekent een knieval voor de 'Alleingang' van de Albanese meerderheidsbevolking: een Kosovo waarin nauwelijks nog plaats is voor anderen.

Als het dan tot de inzet van grondtroepen moet komen, dient die operatie gericht te zijn op het vervagen van grenzen, niet op het trekken van nieuwe lijnen in het zand. Een onafhankelijk Kosovo betekent een permanente Balkancrisis die tot diep in de volgende eeuw voortduurt.

René Grémaux is Balkandeskundige, Abe de Vries is journalist

J.A.A. VAN DOORN
EMERITUS HOOGLERAAR VERGELIJKENDE POLITIEKE WETENSCHAP

NAVO-socialisme

Opmerkelijk: de NAVO, traditioneel het mikpunt van socialistische kritiek, gaat in de aanval op gezag van socialistische regeringen.

De acties van het Atlantisch bondgenootschap tegen Joegoslavië vormen een van de wonderlijkste miltaire avonturen van deze eeuw. Hier is een defensief verbond bezig met een grootscheeps militair offensief dat geen oorlog mag heten maar het wel is. Die oorlog is ontketend zonder een formele machtiging van de VN-Veiligheidsraad, van welke volkerenorganisatie zowel de aanvaliers als de aangevallenen lid zijn.

Geholpen door de onverwachte brute zuivering van Kosovo door Servië, wordt de NAVO-aanval ijlings omgebouwd tot een kruistocht voor mensenrechten, hoewel NAVO-lid Turkije met de Koerden in eigen land al vele jaren doet wat Servië nu tegen de Kosovaren onderneemt. En terwijl het bondgenootschap de operaties begon met het doel Milosevic naar de onderhandelingstafel te bombarderen, dreigt men hem na een paar dagen al naar het Internationaal Tribunaal in Den Haag te verwijzen, wat onmogelijk tegelijk kan gebeuren.

Het meest trieste van alles is natuurlijk dat de strafexpeditie die het gezicht van de NAVO moest redden, heeft geleid tot het honderdvoudig verhevigen van de humanitaire ramp die men wilde voorkomen. Overigens: die men wilde voorkomen zonder zelf werkelijk gevaar te lopen; het mocht geen bloed kosten, geen NAVO-bloed in ieder geval, want al is men zeer begaan met de Kosovaren, men is wel meer begaan met de eigen mensen.

Twee dingen heeft de NAVO echter in korte tijd al bereikt. De Serven die nog aarzelden, hebben zich thans eendrachtig achter Milosevic gesteld: het volk is klaar voor de strijd. Rusland is opnieuw diep vernederd en kan een verdere versterking van de nationaal-communisten in de politiek tegemoet zien.

Dat de NAVO desondanks toch tot actie is overgegaan, is ook al merkwaardig omdat de burgers in de lidstaten niet overlopen van enthousiasme. De stemming is per land verdeeld, maar nergens fors pro oorlog. Het moet vooral TV-divertissement blijven.

Dit is inderdaad geen oorlog van volken maar van regeringsleiders. Zij zijn dezer dagen dan ook druk in de weer om het gelijk van de NAVO publicitair te masseren. Vooral Bill Clinton schaatst op dun ijs en is dagelijks bezig de rijen gesloten te houden.

Het allermerkwaardigste is evenwel het feit dat de leiders van de NAVO-lidstaten in overgrote meerderheid namens regeringen spreken waarin sociaal-democraten meer of minder sterk zijn vertegenwoordigd. De grootste drie – op Amerika na – zijn Engeland, Frankrijk en Duitsland waar socialisten zelfs de lakens uitdelen, in de laatstgenoemde twee landen terzijde gestaan door nog linksere formaties: communisten en Groenen. En wat Amerika betreft: Clinton voelt zich in dit progressieve gezelschap zeer op zijn plaats.

Nu kunnen socialisten veel op hun conto schrijven, maar geestdrift voor militairen en oorlogsvoering hoort daar niet bij. De noodzaak van landsverdediging is uiteindelijk wel erkend, maar het wantrouwen in de gewapende macht is nooit helemaal geweken en aanvalsoorlogen zijn uiteraard zonder meer verwerpelijk.

Wat zien we nu in Europa? Op gezag van een door socialisten geleid bondgenootschap gaat de NAVO voor het eerst in haar vijftigjarig bestaan een andere staat militair te lijf, zonder te zijn bedreigd, zonder te zijn gelegitimeerd.

Vele jaren was de NAVO in socialistische ogen bedreigender dan de Sovjet-Unie. Rond 1980, in de tijd van de grote vredesdemonstraties, was de NAVO zelfs als defensief verbond nauwelijks aanvaardbaar. Men speelde de Sovjet-Unie in de kaart door versterking van de bondgenootschappelijke defensie zoveel mogelijk te saboteren. Het Kremlin registreerde het met dankbaarheid en gaf daar openlijk uiting aan. Een kop uit NRC Handelsblad van 4 november 1981: 'Moskou prijst de socialisten in W-Europa'.

Ons land was destijds een middelpunt van progressief verzet tegen de NAVO. Momenteel steunen de progressieve partijen zelfs gewapende aanvallen van de NAVO op een Europees land. Terwijl de Socialistische Partij als enige bezwaar blijft maken, gaat GroenLinks, handenwringend weliswaar, mee met de regering. GroenLinks, waarin onder meer de Communistische Partij Nederland en de Pacifistisch Socialistische Partij zijn opgegaan.

In Duitsland wordt het helemaal zout gegeten. De nog piepjonge linkse regering van Gerhard Schröder is de eerste sinds een halve eeuw die Duitse soldaten aan een aanvalsoorlog laat deelnemen, nota bene op de Balkan, waar de Wehrmacht in de Tweede Wereldoorlog beestachtig te keer ging. Servië ziet opnieuw de gevreesde Luftwaffe in zijn luchtruim verschijnen.

De luchtaanvallen vinden plaats op gezag van een Duitse minister van Defensie, Rudolf Scharping, die als socialistisch voorman jarenlang de Duitse deelname aan vredesoperaties heeft bestreden. Hij geldt sinds een week als een echte *Soldatenvater*.

Nog lachwekkender is de rol van de minister van Buitenlandse Zaken Joschka Fischer, die met zijn Groenen altijd een principieel pacifistisch standpunt heeft ingenomen, maar na een half jaar op het regeringspluche is bekeerd. Over politieke karakterloosheid gesproken.

Het optreden van de NAVO op gezag van de Europese sociaaldemocratie – om het maar eens polemisch toe te spitsen – markeert het definitieve einde van het socialisme als ideologie. Eerder werd de marktekonomie omhelsd, nu ook de aanvalsoorlog. Op de drempel van het tweede millennium wordt 'de eeuw van het socialisme' afgesloten met een vuurwerk van kruisraketten.

Fred van der Spek: 'Deze oorlog leent zich er toevallig wel goed voor om nieuwe Stealths uit te proberen.'

dan vijftig jaar niet zijn gebruikt, is er voor mensen minder aanleiding om pacifist te worden."

Ook de nieuwe rol van de strijdkrachten als 'Legers des Heils' neemt pacifisten de wind uit de zeilen. "De politiek stimuleert het imago van het militaire machtsapparaat als humanitaire organisatie, gericht op het redden van mensen," zegt Van der Spek. "Zeker op dit moment ziet men de NAVO graag als hulpverlener, omdat de oorlog in Kosovo zo walgelijk is: buren en familieleden vermoorden elkaar. Dat was in de Golfoorlog anders; daar ging het tenminste om legers die elkaar bestreden. Toen werd er dan ook veel meer actie gevoerd."

Van der Spek bestrijdt dat het militaire apparaat een humanitaire functie kan hebben. Zijn toon is verdedigend noch verongelijkt, meer die van een geduldige, wijze leraar. Historische anekdoten, jaartallen, namen herinnert hij zich moeiteloos. De NAVO heeft hij nooit zien zitten. Hoe kon zo'n organisatie een hommage brengen aan het begrip vrijheid, terwijl destijds landen als het fascistische Portugal, Turkije en Griekenland er lid van waren? Om nog maar niet te spreken van NAVO-opperbevelhebbers met een fascistisch verleden of heden (volgt een lange rij namen) en de oorlogen die NAVO-leden voerden in derdewereldlanden. "De NAVO verdedigt nog altijd de macht van hoog-kapitalistische landen," concludeert de bejaarde links-radicaal. "Waarom heeft de NAVO anders niet ingegrepen toen Soeharto miljoenen Indonesische communisten afmaakte, of toen Tutsi's en Hutu's elkaar te lijf gingen? Ook Turkije werd geen strobreed in de weg gelegd bij het optreden tegen de Koerden."

Maar vooral onoverkomelijk is voor Van der Spek de strikte geheimhouding in militaire apparaten, waardoor democratische controle onmogelijk is. Militaire inlichtingendiensten belazeren het militaire apparaat; dat liegt de ministers voor, die op hun beurt het parlement en de bevolking belazeren. Met zichtbaar genoegen dist hij de ene militaire leugen na de andere op. "Houd je vast, je schrikt je rot als je deze hoort," zegt hij vrolijk. "Ooit vroeg ik Reagan's wapenonderhandelaar in Genève, Paul Nitze, of de Russen goed op de hoogte waren van de Amerikaanse bewapening. Toen antwoordde hij: 'Perfect, ik heb van hen daarover veel informatie gekregen die mij door de Amerikanen zelf was onthouden.'"

Het sluwe-vossengezicht van vroeger komt tevoorschijn. "Ik had natuurlijk niet gezegd wie ik was."

Volgens Van der Spek hebben de militaire bevelhebbers een tomeloze fantasie. "Destijds besloot Lubbers nieuwe kruisraketten te plaatsen, omdat het aantal SS-20's aan Sovjet-kant zou zijn toegenomen. In 1987 bleek dat helemaal niet waar; ze hadden Lubbers gewoon voorgelogen." Hij verbaast zich erover dat het wantrouwen op dit moment verdwenen lijkt te zijn. "De huidige oorlog leent zich er toevallig wel bijzonder goed voor om nieuwe Stealths uit te proberen."

Maar over de politiek discussieert hij nu het liefst met zijn vrouw, tijdens wandeltochten in de gezonde Alpenlucht. Voormalige medewerkers spreekt hij nauwelijks meer. Wel heeft hij een vaste column in het antimilitaristische blad VD/Amok, maar gebundeld hoeft er niets te worden. "Mijn ideeën zijn vastgelegd in de Handelingen van de Tweede Kamer," klinkt het gedecideerd.

ergestuurde wereld zal worden uitgestort. Maar een lid van de Tweede Kamer dat met heel weinig concrete argumenten roept dat het misschien allemaal wel heel gevaarlijk kan zijn (Oussama Cheribi in HP/DE TIJD van 19 maart), is niet erg overtuigend, en als hij dan ook nog Tsjernomyrdin als Russisch premier noemt in januari 1999, en als de redactie dan een inderdaad onfris uitziend vliegdekschip wil

laten doorgaan voor een Russische kernonderzeeër in de haven van Moermansk, dan bekruipt me de angst dat het hier om een slordig gelegenheidsstukje gaat.
Eugène D. Chateau, Odemira (Portugal)

Naschrift redactie: Het bijschrift had moeten luiden: 'Opslagplaats voor radioactief afval, afkomstig van kernonderzeeërs, in de haven van Moermansk.' Achter de vaten ligt inderdaad een vliegdekschip.

Zuurgraad

Verlos ons heer (Vuijsje) van de zure stukjes van Hans van den Bergh. Hoe krijgt een mens het voor elkaar om bijvoorbeeld alles, maar dan ook alles van de Bijlmerenquête zó negatief te duiden. In het vervolg dus ook maar overslaan, net als de bijdrage van Peter Bügel en de recensies van Max Pam.
Nog een paar meer van die vrolijke fransen en ik heb binnen het uur de hele HP/DE TIJD uit.
Sandra Hartwijk, Nijmegen

If you'd like to know more about how we age our whiskey, drop us a line.

AT JACK DANIEL DISTILLERY, moving a whiskey barrel uphill takes sure hands and strong arms.

Richard McGee has both. And is as good at "reading" a barrel as he is at changing its location. That writing on the barreltop informs him how long this particular whiskey has been resting in the barrelhouse. And whether it's sufficiently aged to go out in the world. They say most things in life don't improve with age. But after a sip of Jack Daniel's, you'll discover a rare exception to the rule.

JACK DANIEL'S TENNESSEE WHISKEY

Tennessee Whiskey, 43% alcohol, Distilled and bottled by Jack Daniel Distillery, Lem Motlow, Proprietor, Route 1, Lynchburg (population 361), Tennessee 37352.

'De NAVO verdedigt het kapitalisme'

Hij was een pacifist en hij is het gebleven, vrijwel als enige. Fred van der Spek (PSP) over de oorlog in Servië en de strijdkrachten als 'Leger des Heils'. 'Nu de kernwapens al meer dan vijftig jaar niet zijn gebruikt, is er steeds minder aanleiding om pacifist te worden.'

AIMÉE KERSTEN

In 1981 sprak Fred van der Spek, toenmalig leider van de Pacifistisch Socialistische Partij, 400.000 vredesactivisten toe tijdens de kruisrakettendemonstratie op het Amsterdamse Museumplein. Twee jaar later waren er in Den Haag 550.000 demonstranten op het Malieveld samengestroomd. Nu Nederlandse F16's zijn ingezet in de oorlog tegen Servië lijkt het pacifistische geluid echter ineens verstomd.

De inmiddels 75-jarige oudpoliticus omhelst nog steeds de ontwapeningsgedachte en wil graag uitleggen waarom. Zijn haar is grijzer geworden, de kleur van het brilmontuur iets lichter, maar zijn ideeën brengt hij met onverminderd vuur over het voetlicht. Op verzoek van de fotograaf maakt hij zijn ondoorzichtige brillenglazen schoon, waarna een paar levendige ogen uitdagend de lens inkijken. "Volgens mijn dochter is er een Van der Spek-revival gaande. Ik ben de afgelopen weken wel door zeven media gebeld," grapt hij.

Terwijl de meeste linkso's achter het militaire ingrijpen in Servië staan en zelfs pleiten voor het sturen van grondtroepen, houdt Van der Spek onwankelbaar vast aan het gebroken geweer. "De gruwelen in Kosovo zijn veel erger geworden na de bombardementen, en Milosevic zit steviger in het zadel dan ooit. Waar moet dat op uitdraaien? Is het een oplossing als straks een permanente buitenlandse dictator twee van haat vervulde bevolkingsgroepen uit elkaar en van het eigen lijf moet houden?"

Een oplossing heeft ook Van der Spek niet, of het zou 'een levend vredesschild van gewone burgers' moeten zijn. Zoveel mogelijk mensen uit de hele wereld zouden naar Kosovo moeten trekken om daar geweldloos een einde aan de oorlog te maken. Maar hij ziet ook wel in dat het geen realistisch plan is. "Het hoort bij een oorlog dat er soldaten sneuvelen, maar dat burgers zich blootstellen aan gevaar wordt niet geaccepteerd."

Dat hij voor zijn oplossing geen mensen op de been krijgt, lijkt hem niet te deren. Ook zijn vroegere strijdmakker Mient Jan Faber van het IKV staat niet meer aan zijn zijde. "Faber wil grondtroepen sturen," zegt Van der Spek op een *matter of fact*-toon. Weliswaar hebben ze in het verleden vaak succesvol samengewerkt, maar, zegt hij: "Dat deed ik ook wel met de VVD in de acties tegen jodenvervolging in Rusland."

Waar zijn de pacifisten toch gebleven? Niet bij GroenLinks, reageert Van der Spek onmiddellijk. "Althans, ze zullen er wel zitten," nuanceert hij, "maar ik vraag me af wat ze er doen. Die partij keurt immers defensiebegrotingen goed, verzet zich niet tegen de NAVO en accepteert zelfs de kernwapens die bij Volkel liggen. Ook regeringsverantwoordelijkheid gaan ze niet uit de weg: dat is voor pacifisten allemaal onacceptabel." Alleen bij Tweede-Kamerlid Ineke van Gent meent hij nog enige PSP-restgevoelens te bespeuren.

Bij de SP voelen pacifisten zich evenmin thuis. "Die partij heeft geen pacifistische uitgangspunten opgenomen in het programma. Ze zijn alleen maar tegen de huidige bombardementen." De blik van Van der Spek verraadt dat hij met deze partij nog veel minder op heeft.

Neen, de pacifisten zijn natuurlijk bij de PSP te vinden. "Die hebben we in 1992 opnieuw opgericht," legt hij uit. "Maar bij de verkiezingen haalden we bijzonder weinig stemmen. Wellicht hebben we te vroeg deelgenomen." Hij bezoekt alleen nog als trouw lid de vergaderingen, maar speelt verder geen actieve rol meer in de partij.

Van der Spek is niet verbaasd over de minimale aanhang van de uit de mottenballen herrezen PSP. "Veel mensen zijn na de oorlog pacifist geworden uit vrees voor het eigen leven. Dat kwam voort uit een persoonlijke betrokkenheid. Men was reuze benauwd voor de wapenwedloop die in het dichtbevolkte Oost- en West-Europa gaande was tussen de twee grote pacten. In zo'n klein land als het onze ben je snel de pineut als ze erop los gaan schieten. Dat is na de val van de Berlijnse muur in 1989 fundamenteel veranderd. Ook nu de kernwapens al meer

9-4-99

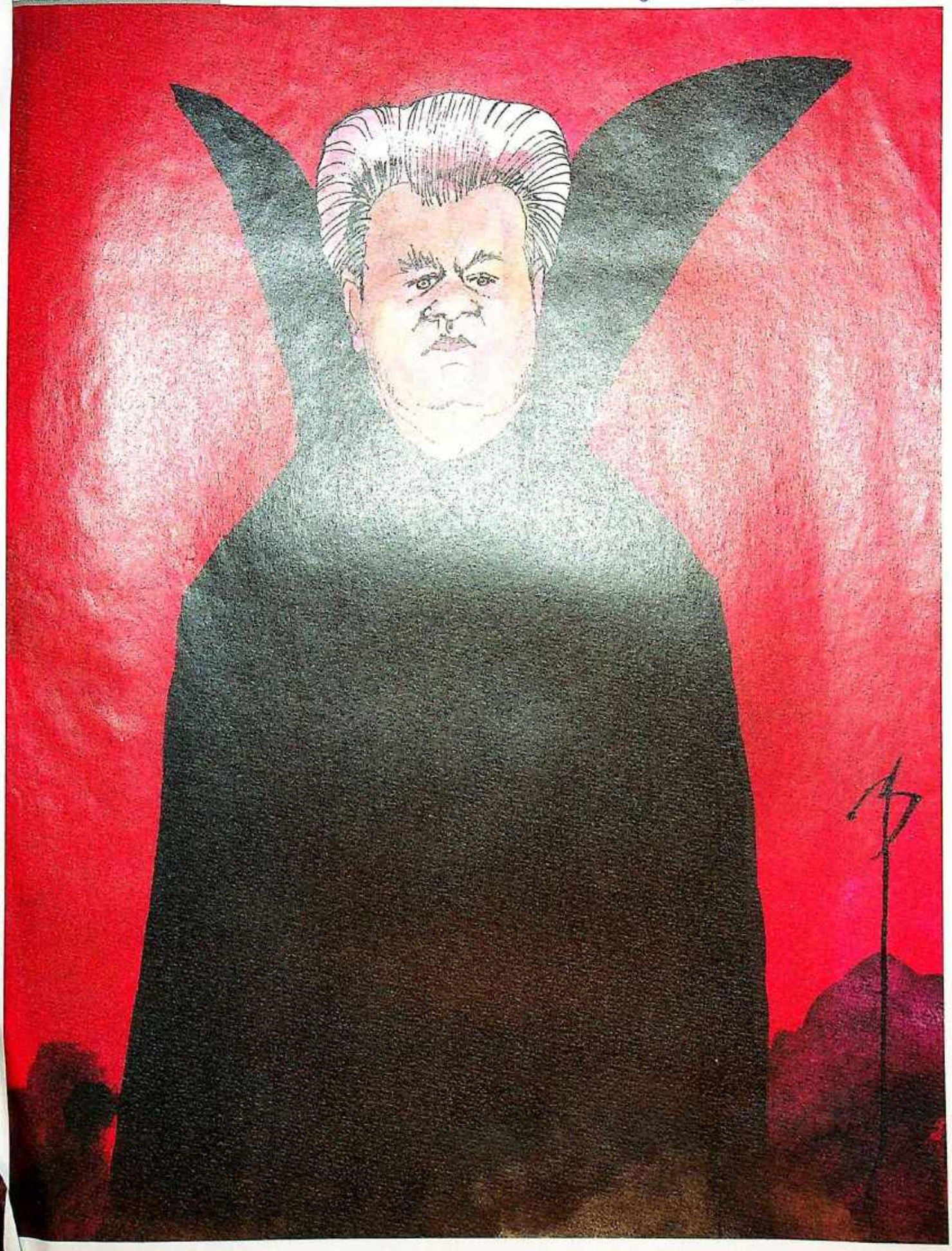

Kosovo

Na twee weken bombardementen lijkt een oplossing inzake Kosovo verder weg dan ooit. Gerard Berkhof, Bram Stemerdink en Maarten van Rossem in dispuut: 'De Balkan ligt te dicht bij ons om aan boeven over te laten.'

Matt Dings & Gert Hage

ALEX MAJOLI / MAGNUM / ABC PRESS

Verdreven Kosovaren aan de Macedonische grens

De begroeting is allerhartelijkst. Alledrie worden ze regelmatig door de media te hulp geroepen als het erom gaat internationale problemen te duiden, en ze komen elkaar in dat verband kennelijk wel vaker tegen. Er worden wat huiselijke wederwaardigheden uitgewisseld – Berkhof heeft hand en nek gebroken toen hij tijdens het stofzuigen van de trap viel, Stemerdink kookt graag, Van Rossem juist weer niet – en dan verschuift het gesprek al heel snel naar Kosovo.

Wat ze president Clinton en NAVO-chef Solana zouden aanraden als die hen als adviseur zouden inschakelen?

"God verhoede dat," bromt buitenlandcommentator Maarten van Rossem.

"Zo'n adviseurschap is het ergste dat er is," weet oud-staatssecretaris van Defensie Bram Stemerdink.

Generaal b.d. Gerard Berkhof draait peinzend een zware Van Nelle en staart naar buiten, waar het stemmig miezert. Even valt er een stilte in het morose zaaltje van het Utrechtse Holiday Inn.

"Stel dat je geen grondtroepen inzet..." begint Van Rossem.

"Alsjeblieft!" haakt Berkhof in. "Landstrijdkrachten, geen grondtroepen!"

"Goed," vervolgt Van Rossem. "Stel dat je geen landstrijdkrachten inzet, dan zul je toch tot een of ander vergelijk met Milosevic moeten komen. Ik zou een massale inzet van landstrijdkrachten niet aandurven."

Berkhof: "Waarom denk je dat je massale inzet nodig hebt, Maarten? Ik denk dat je met 40.000 man al een heel eind komt. Dan bedek je niet het hele gebied, maar kun je wel de belangrijkste kruispunten in handen krijgen. En dan kun je er een *safe haven* van maken."

Van Rossem: "Ik zie de NAVO-bondgenoten nog niet eensgezind besluiten tot zo'n inzet. Dus als ik adviseur was, zou ik zeggen: roep een grote conferentie bij elkaar en probeer daar een deal te maken, waarbij Milosevic een gedeelte van Kosovo wordt gegund. Ook al moet je dan constateren dat de NAVO een geweldige zeperd heeft gehaald en erken je in feite het etnisch zuiveren. Sorry, zou ik zeggen, we zijn overbluft. Je kunt óók zeggen dat Milosevic's optreden van een zodanige kwaadaardigheid is dat een gesprek onmogelijk is, maar dan zie ik helemaal geen uitgang meer uit dit verschrikkelijke doolhof."

"Mijn advies," reageert Berkhof, "zou zijn geweest: hou van meet af aan rekening met het inzetten van landstrijdkrachten. Want met bommenwerpers bezet je geen grond."

"We beginnen aan de verkeerde kant van de discussie," komt Bram Stemerink tussenbeide. "Je moet constateren dat de westerse wereld niets heeft nagelaten om Milosevic's positie in de regio zo sterk mogelijk te maken. Dat is ook met Saddam Hoessein gebeurd. Kort door de bocht kun je concluderen dat het Westen bereid is politieke criminelen sleutelfuncties te geven en op hen te bouwen. En Milosevic ontleent daaraan een vrijbrief om te handelen op de Balkan zoals hij dat wil. Het is van tweeën

RUWALD HOSEN

één. Of je zegt: Milosevic is onze man, we moeten ondanks alles met hem aan tafel. Of je zegt: het is uitgesloten dat je met de slager van de Balkan nog tot een akkoord wilt komen, dus je moet hem uitschakelen. De bombardementen moeten zich in dat geval helemaal richten op het machtscentrum in Belgrado."

"Alsof hij daardoor zou worden uitgeschakeld," smaalt Van Rossem.

"Het is niet eenvoudig Milosevic met bombardementen uit te schakelen," vindt Berkhof. "Dat is met Saddam ook al moeilijk gebleken. Probleem is dat Milosevic net als Saddam in een leunstoel tussen de bevolking gaat zitten, en daar zit hij veilig."

De huidige koers van de NAVO is twijfelachtig, daar zijn ze het gedrieën over eens. Biedt Stemerdinks suggestie – een gerichte aanval op de macht in Belgrado – dan niet toch een uitweg?

"Zie je de negentien lidstaten van de NAVO akkoord gaan met gigantische verwoestingen in Belgrado?" vraagt Van Rossem retorisch.

Stemerdink: "Heb niet zo'n primitief oordeel over bombarderen! De meest moderne kruisraketten zijn zó precies dat je ze bij wijze van spreken door het WC-raampje bij Milosevic naar binnen kunt schieten."

"Die zit veilig in een bunker," grijnst Van Rossem.

Stemerdink: "Weet ik, maar als je week in, week uit het regeringscentrum onder schot neemt, is het echt moeilijk nog effectief leiding te geven aan dat land."

Berkhof: "Ik denk dat Stemerdink gelijk heeft. Niet als het erom gaat Milosevic zelf uit te schakelen, maar wel als de verbindingsknooppunten het doel zijn. Dan wordt het commanderen op grote afstand moeilijker."

Stemerdink: "Wat ik gek vind, Gerard: er kan zoveel méér dan vroeger en toch doet men alsof het nog 1940 is. De militairen hebben de grootste moeite af te stappen van orthodoxe methoden."

Berkhof: "Het is ook een kwestie van politiek. Kijk, die B-52 kost twee miljard en die moet dus wel ingezet worden. De F117 en de B2 moéten worden gebruikt. Omdat ze die hebben."

Stemerdink: "Ook elk Nederlands krijgsmachtonderdeel wil meedoen, al is het met een kok. Om te laten zien dat ze onmisbaar zijn. De marine heeft onmiddellijk een onderzeeboot beschikbaar gesteld om bij Gibraltar berichten uit de lucht te pikken. Dat kan op duizend andere manieren ook, maar ze willen hun onmisbaarheid demonstreren."

Van Rossem: "Misschien dat de ontwerpers blij zijn dat hun producten functioneren, maar dáárom worden ze niet gebruikt. Het is niet zo dat de president van de Verenigde Staten zegt: jongens, het is tijd dat we die B2 eens gaan gebruiken, laten we iets lolligs op die Balkan organiseren."

Stemerdink: "Maarten, jij onderschat dat."

"Absoluut," valt Berkhof hem bij, "dit is een kernpunt."

Stemerdink: "De oudere officieren in de top, die een grote afstand hebben tot de technologische ontwikkelingen, hebben de neiging terug te vallen op het vertrouwde. En zij maken de plannen."

Van Rossem blijft sceptisch over het idee dat het regime-Milosovic met gerichte militaire acties is weg te bombarderen.

"Je moet zichtbaar maken dat je hem niet meer wilt," preciseert Stemerdink. "Saddam ontleent zijn sterke positie voor een groot deel aan het feit dat we hem niet echt weg willen hebben. Ik vind dus dat die regio duidelijk gemaakt dient te worden dat het afgelopen moet zijn met Milosevic. Hij moet ook voor het tribunaal in Den Haag worden gedaagd, net als Mladic en Karadzic."

Van Rossem: "Zet dan Tudjman ook maar meteen op die lijst. Als je toch bezig bent, moet je principieel zijn."

Berkhof: "Machtspolitiek is nooit principieel."

Van Rossem: "Ah, we gaan eindelijk naar de *Realpolitik*. Waarom heeft Milosevic steeds het initiatief kunnen nemen? Omdat wij niet serieus van plan zijn om te vechten tegen de Serviërs. Dat vind ik volstrekt terecht, want het zou een enorm bloedige onderneming worden. Natuurlijk is de deal die ik heb voorgesteld in feite een legitimatie van etnische zuivering, en dat is een heel beroerde zaak, maar de vraag is of het niet nog beroerder wordt als de zaak massaal militair wordt aangepakt."

Berkhof: "Zo massaal hoeft het niet te zijn. In Macedonië zitten al 28.000 man, daar hoef je maar tussen de 12.000 en 20.000 man bij te hebben, en dat kan snel."

Stemerdink: "Gerard, daar geloof ik niks van. Zo werken Amerikanen niet. Voordat die met landstrijdkrachten beginnen, willen ze de zaak compleet platgebombardeerd hebben. En dan vermenigvuldigen ze die 50.000 man van jou met een factor vijf om geen enkel risico te lopen. Je moet lucht- en landmacht gecombineerd inzetten, en wil je dat niet, dan moet je de hele actie afblazen. Tenzij ze geconcentreerd wordt op het regeringscentrum in Belgrado. Het alternatief is met Milosevic om de tafel gaan zitten en aan zijn wensen tegemoetkomen zodat hij kan glorieren."

Van Rossem: "Milosevic is een rund van de bovenste plank. Kijk eens wat hij wilde realiseren en wat hij nu heeft: zijn Groot-Servië is mislukt en wat is overgebleven, is een straatarm Balkan-republiekje. Een eindeloze nederlagenstrategie. Het zou me niet echt verbazen als ook dit conflict na een verschrikkelijke hoop ellende opnieuw op een nederlaag voor hem uitdraait."

Berkhof: "Je moet ook beseffen dat Milosevic van die oorlogen beter wordt. Alles wat niet wordt tegengehouden aan de grenzen, daar handelen hij en zijn kliek in."

Stemerdink: "Het is één grote mafia. We moeten het signaal afgeven dat we niet langer vertrouwen op criminelen die het land plunderen. De Balkan ligt te dicht bij ons om aan boeven over te laten."

Van Rossem: "Laatst stelde iemand voor te stoppen met de bombardementen omdat het effectiever zou zijn allerlei tegoeden van die leiders in het buitenland te blokkeren, want dat zou hen regelrecht in de mafiose portemonnee treffen. Leuk plan, maar of dat nu het beoogde effect zal hebben? Die lui zullen niet gelijk zeggen: och jee, onze tegoeden op Cyprus zijn bevroren, nou capituleren we maar. We dachten ook dat Milosevic na een paar dagen bombardementen wel zou inbinden en terugkeren naar Rambouillet."

Stemerdink: "Wie zijn 'we'? Er is geen sprake van dat de topadviseurs van de NAVO aan de politici hebben verteld dat er binnen enkele dagen een oplossing zou zijn."

Van Rossem: "Iedereen is totaal verrast, behalve natuurlijk een paar mensen die achteraf zeggen dat ze het hadden zien aankomen."

Stemerdink: "De militairen hebben een geïntegreerde aanpak voorgesteld. De politiek wilde geen landstrijdkrachten. Dan, zeiden de militairen, kan er geen enkele garantie voor een snelle oplossing worden gegeven. En dat is geaccepteerd."

Van Rossem: "Je begrijpt toch wel waarom? Omdat er geen draagvlak is voor massaal militair optreden."

Stemerdink: "En omdat ze Milosevic bleven beschou-

Ooit kiest u voor mooist

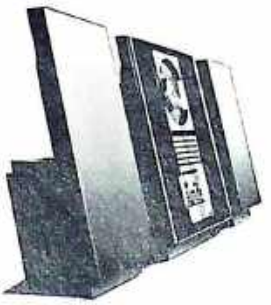

De **BeoSound Ouverture** met cd, radio en cassette klinkt met de **BeoLab 2500** actieve luidsprekers drie keer zo indrukwekkend als hun omvang doet vermoeden. Voor deze speakers is altijd plaats.

Het idee van een wisselaar voor een aantal cd's is niet nieuw. Bij de **BeoSound 9000** zijn het echter niet de 6 cd's die bewegen, maar is het de cd-speler. U kunt ook gebruik maken van de radiofunctie

Een royaal 16 : 9 beeldscherm, een ingebouwde videorecorder en een indrukwekkend stereo- of surround geluid. Een op afstand bediende gemotoriseerde voet. De **BeoVision Avant** brengt u wel heel dicht bij het bioscooptheater in de huiskamer.

3 jaar garantie

BANG & OLUFSEN B&O

Voor informatie omtrent dealeradressen:
telefoon 020 355 55 44 / www.bang-olufsen.com

wen als de man met wie zaken moesten worden gedaan. De militaire strategie is afgestemd op het handhaven van Milosevic. Als hij met zijn hele entourage kan blijven functioneren, is dat een keus voor criminele politici."

Van Rossem: "Een keus omdat andere oplossingen nog minder aantrekkelijk zijn. We accepteren de regering van Turkije ook ondanks haar acties tegen de Koerden."

Stemerdink: "We willen dat de Turken wat doen aan het Koerden-probleem en tegelijkertijd zeggen we: ga eens wijdbeens staan, dan trappen we jullie keihard in het kruis, want jullie zijn te mohammedaans om ooit bij de Europese Unie te komen."

Van Rossem: "Ik ben er faliekant tegen dat Turkije, in alle opzichten een politiestaat, tot de EU wordt toegelaten. Maar je kunt je de principiële vraag stellen of je de wereld moet meten naar onze maatstaven. De wereld is heel anders dan een buitenwijk van Apeldoorn."

Stemerdink: "De Russen schofferen we ook. We maken Polen, Tsjechië en Hongarije zo snel mogelijk lid van de NAVO, en vervolgens zijn we verbaasd dat Rusland niks voor ons doet op de Balkan. Het zou voor ons de hete kolen uit het vuur kunnen halen. Dat betekent dat je de Russen meer status moet geven dan ze op basis van hun economische en militaire kracht hebben."

Van Rossem: "De weg die Stemerdink aanwijst, biedt geen enkele garantie. Ik zou zeggen: sorry, we hebben een zeperd gehaald omdat wij veel te braaf zijn, laten we de minst beroerde van alle oplossingen kiezen en een conferentie bij elkaar roepen."

Stemerdink: "Dus jij zou na alles wat er gebeurd is toch verder gaan met Milosevic."

Van Rossem: "Leuk vind ik het niet, maar ik ben alleen bang voor een escalatie waarvoor noch in Europa, noch in de Verenigde Staten een draagvlak bestaat. We zijn niet bezig een Derde Wereldoorlog te voorkomen, en evenmin is Milosevic een nieuwe Hitler, allemaal de grootst denkbare onzin. Het gaat om een humanitaire actie. Grote strategische en economische belangen staan niet op het spel. Wat onze terughoudendheid verklaart."

Wat in elk geval wél op het spel staat, zo heet het in vrijwel elke beschouwing, is de geloofwaardigheid van de NAVO.

Stemerdink: "Er is altijd een spanning tussen de NAVO als organisatie en de politiek. Zo'n organisatie gaat heel snel opereren als een bureaucratische eenheid. Als zo'n apparaat gezichtsverlies gaat lijden, probeert het koste wat kost toch van de ingezette lijn een succes te maken. De opdracht om aan te vallen is gegeven, en nou moeten jullie niet gaan ouwehoeren wanneer we van fase één overgaan op twee, en van twee naar drie."

Berkhof: "De geloofwaardigheid van de NAVO staat volgens mij niet op het spel. Daarvoor is het belang van het gebied te gering en de onderlinge samenhang te groot. Ik denk wel dat er een verschuiving optreedt naar fase drie. Dan moet je uitkijken dat ze je niet voor je kloten gaan schieten. Het is een veel moeilijker gebied dan Irak, een woestijn waar je eindeloos bommen kon gooien. Hier hebben ze bossen waarin van alles valt te verstoppen. Of ze stoppen hun materiaal ondergronds, want tijdens de Koude Oorlog zijn er in voormalig Joegoslavië tal van holen gegraven."

Van Rossem: "Dat betekent dus dat een puur militaire oplossing haast onmogelijk is."

Berkhof: "Dat moet nog blijken hoor, we kennen de pijngrens van Milosevic niet als we de doelen gaan veranderen."

Van Rossem: "En als het dan toch niet lukt? Milosevic hoeft het maar vol te houden tot 23 april, als de verjaardag van de NAVO wordt gevierd, want dat partijtje mag niet worden bedorven, heb ik van de Amerikanen begrepen. Het is bizar dat zulke factoren van invloed kunnen zijn."

Stemerdink: "Dit domme beleid is heel lang vol te houden. Neem nou Irak: vandaag meldt een tweeregelig berichtje in de krant dat de Britten en Amerikanen weer zijn uitgevlogen om te bombarderen. Maar uiteindelijk ontkom je er dan niet aan met Milosevic om de tafel te gaan zitten."

Van Rossem: "De les die je uit deze hele geschiedenis kunt trekken is dat je met militaire interventie ongelooflijk voorzichtig moet zijn, als de tegenstander weet dat jouw bereidheid om op te treden van beperkte aard is."

Stemerdink: "De grote fout is het militaire apparaat te beschouwen als haarlemmerolie voor humanitaire conflicten. Dat is idioot, zo doe je dat niet. Niet dat het militaire instrument altijd onbruikbaar is, maar alleen in onderlinge samenhang en binnen bepaalde grenzen."

Berkhof: "Ik heb er niet veel van geleerd. Alleen dat alles gaat zoals het gaat, en dat is niet fraai."

Stemerdink: "Een conclusie is dat we voor de oostelijke regio's een beleid moeten ontwikkelen waarin voor Rusland een belangrijke rol is weggelegd en dat we dat land niet alsmaar onder zijn ballen moeten schoppen. Inzake Kosovo hadden we de Russen moeten uitnodigen met een oplossing te komen. Misschien met hun strijdkrachten. Zorgen jullie nu eens voor toezicht in jullie invloedssfeer."

Berkhof: "Ik mag wijzen op de nestor onder de strategen: Carl von Clausewitz. Die heeft het over de continue spanning tussen regeringsleiders die een doel willen bereiken en de oorlog een ratio moeten geven, krijgsmachtdelen die te maken hebben met fricties (al is het maar de bewolking) en de bevolking die in feite de last moet dragen."

Van Rossem: "En die dat mijns inziens volkomen terecht niet wil. En wat Stemerdinks opmerking over de Russen betreft: die zullen een intensief bombardement op Belgrado top vinden, zeg! Ik probeer het maar een beetje realistisch te houden."

Stemerdink: "Als je zo denkt, dan kun je beter meteen stoppen met bombardementen, een hek om Joegoslavië zetten, de marine voor de kust leggen, wat extra vliegtuigen in Italië neerzetten, nog eens 30.000 man in Macedonië legeren en aan de andere kant ook, en dan over vijf jaar nog eens kijken hoe de stand van zaken is."

En hoe het over vijf jaar met Kosovo zal zijn?

Stemerdink: "Geen flauw idee."

Berkhof: "Zover kun je niet vooruit kijken."

Van Rossem: "De laatste twee weken waren al onvoorspelbaar, laat staan de komende vijf jaar. Feit is dat iedereen verrast is door de grootschalige kwaadaardigheid van Milosevic."

Stemerdink: "Hoe kwaadaardig politieke leiders kunnen zijn, daarover zijn we altijd verbaasd."

"Och," zegt Berkhof, "ik ben altijd verbaasd dat we ons steeds opnieuw verbazen."

9-4-99

De triomf van het zandmannetje

De NAVO-aanvallen op Kosovo betekenen de politieke wederopstanding van Rudolf Scharping (SPD). Jarenlang kreeg hij alle vormen van hoon over zich heen, nu dwingt zijn optreden bewondering af van vriend en vijand.

HANS VERBEEK • BERLIJN

Tegen wil en dank werd Rudolf Scharping vorig jaar herfst minister van Defensie. Eigenlijk was hij het liefst fractievoorzitter gebleven van de SPD. Maar bij de vorming van het rood-groene kabinet moest hij buigen voor de druk van Oskar Lafontaine, die als minister van Financiën geen lastige fractieleider tegenover zich duldde. Scharping diende binnen de regering aan de financiële leiband van Lafontaine te lopen, en zo geschiedde.

Inmiddels is Lafontaine weg en werd het oorlog in Kosovo. Plotseling blijkt Scharping de juiste man op de juiste plek te zijn. Alle eigenschappen die hem de afgelopen jaren zijn losers-imago bezorgden, zijn ineens in zijn voordeel omgeslagen. Zo is er zijn slaapverwekkende manier van praten, die hem de bijnaam 'het zandmannetje' opleverde.

Maar nu straalt deze bedachtzaamheid juist een grote mate van autoriteit uit, die hij als minister van Defensie nodig heeft. En zijn volslagen gebrek aan dynamiek, dat hem in het verleden vaak werd verweten, komt hem in zijn nieuwe rol, waarin hij soliditeit en standvastigheid moet tonen, juist goed van pas.

De man die jarenlang alle vormen van hoon over zich heen kreeg, heeft nu de anders zo genadeloze Duitse pers mee. "Hij heeft zijn levensopgave gevonden," schrijft de Berlijnse Tagesspiegel. En zelfs het linkse dagblad 'taz' spreekt van een 'zegetocht'. Andere media speculeren driftig over een internationale carrière; Scharping wordt al genoemd als opvolger van NAVO-chef Javier Solana.

Binnen de rood-groene regering zorgt Scharping voor de kalmte die dringend nodig is na de openlijk uitgevochten ruzies tussen de coalitiepartners, en na de onrust rond het aftreden van Lafontaine. Ook de Duitse legerleiding, die al sidderde bij de gedachte aan een sociaal-democraat als hoogste baas, spreekt inmiddels louter in positieve zin over de manier waarop Scharping het ministerie leidt. Hij staat open voor zijn ambtenaren, en heeft voorlopig alle plannen voor een reorganisatie van het leger in de ijskast gezet. "Hij luistert naar ons," zei een hoge officier onlangs verbaasd. (Scharping's voorganger Volker Rühe (CDU) stond bekend om zijn autoritaire leiderschap.)

Op de Duitse soldaten die gelegerd zijn in Macedonië kwam de Defensie-minister bij een recent werkbezoek verrassend nuchter over. Scharping at een boterham, dronk een kop thee en liet zich door zijn jongens uitgebreid bijpraten over de leef- en werkomstandigheden. Eindelijk eens een minister die zich niet als een kleine jongen laat gaan bij de aanblik van echte tanks.

Rudolf Scharping (51) heeft lang op erkenning moeten wachten. De laatste keer dat het hem in zijn politieke carrière meezat, was in 1993, toen hij zowel het partijvoorzitterschap als het lijsttrekkerschap naar zich toe wist te trekken. Maar daarna ging het snel bergafwaarts. In 1994 verloor hij de parlementsverkiezingen van Helmut Kohl, waardoor de SPD tot nog eens vier jaar oppositie werd veroordeeld. Het smadelijke verlies werd mede toegeschreven aan een aantal domme uitspraken van Scharping midden in verkiezingstijd, die van weinig financieel-economische kennis getuigden.

Een jaar later, op het SPD-congres in Mannheim, werd Scharping door een regelrechte putsch van Lafontaine ontroond als partijvoorzitter. Tussen de twee kwam het nooit meer goed. SPD-televisiespotjes, waarin Scharping (toen nog met baard) gebroederlijk naast Gerhard Schröder en Oskar Lafontaine opliep, moesten de indruk van een verscheurde partij wegnemen. Maar terwijl de laatste twee van elkaar wisten dat zij (toen nog) op elkaar aangewezen waren, liep Scharping er als vijfde wiel aan de wagen verloren bij.

Ver verwijderd van interne partijruzies voelde Scharping zich als SPD-fractievoorzitter in de Bondsdag eindelijk op zijn plaats. Maar opnieuw was het Oskar Lafontaine die een eind maakte aan dit kortstondige genoegen. Met tegenzin aanvaardde Scharping het hem opgedrongen ministerschap op Defensie, onder voorwaarde dat noch de Groene coalitiepartners, noch minister Lafontaine van Financiën zouden morrelen

---

...aar ook omdat het voor veel werkgevers op een gegeven moment een onverantwoord zakelijk risico wordt om mensen in dienst te nemen. Dat is slecht voor de werkgelegenheid. En hoe minder werkgelegenheid, hoe meer geklaag, enzovoort.

Om de groei van het aantal arbeidsongeschikten te beperken, moeten we mensen meer verantwoordelijkheid gunnen voor hun eigen gedrag, door te bevorderen dat ze niet op een baan blijven zitten waar ze ziek van worden, en niet machteloos worden als ze eenmaal ziek zijn. Dat vereist in de eerste plaats dat werkgevers werknemers die hun draai niet kunnen vinden, moeten kunnen ontslaan voordat ze echt ziek worden. In de tweede plaats moeten we af van het kleverige net waarin mensen zonder werk verstrikt raken. Dat betekent dat het aantrekkelijk voor hen moet worden om iets nieuws te proberen, dat ze erop vooruit moeten gaan (ook financieel) als ze gaan werken. Dat lijkt hardvochtig, maar is uiteindelijk minder mensonterend dan de huidige zachte-heelmeesters-behandeling. Het is ook geen pleidooi voor afschaffing van de sociale zekerheid, maar voor sociale zekerheid zoals die ooit bedoeld was: een inkomensgarantie die voorkomt dat mensen die ziek of ontslagen worden, brodeloos raken.

De enigen die profiteren van inkomensafhankelijke regelingen als ziekengeld, WAO en WW zijn mensen die genoeg verdienen om zelf een verzekering te sluiten of geld opzij te zetten voor moeilijke tijden. En overigens vindt de WAO zijn oorsprong in een heel ander soort rampspoed die werknemers kan treffen dan chronische vermoeidheid of depressiviteit: invaliditeit. Als dat begrip toen gedefinieerd kon worden, zou daar nog steeds een regeling voor te treffen moeten zijn.

Rudolf Scharping op een persconferentie in Bonn naar aanleiding van de NAVO-acties

aan zijn budget. Inhoudelijk had hij met zijn nieuwe betrekking weinig op. Wegens beperkt gezichtsvermogen duurde zijn militaire dienst destijds niet langer dan zes maanden.

Toen hij bij het recente parlementsdebat over de Duitse deelname aan de NAVO-acties in Kosovo vooraan mocht zitten in de regeringsbankjes, beleefde Scharping een persoonlijke triomf. Het was de plek die tot dusver was gereserveerd voor Oskar Lafontaine. Met een mengeling van koelheid, nuchterheid en oprechte verontwaardiging over het optreden van Milosevic verdedigde veldheer Scharping in het parlement de inzet van zijn manschappen, en wist zo ook het grootste deel van de fractie van de Groenen voor zich te winnen. Zelfs de leider van de neocommunistische PDS Gregor Gysi, een verklaard tegenstander van de NAVO-acties, huldigde de manier waarop Scharping de slag met het parlement aanging.

Een ingelast programma-onderdeel voor het partijcongres van 12 april wijst op een wonderbaarlijke wederopstanding van Rudolf Scharping binnen zijn partij. De Defensie-minister mag er een rede houden over 'de actuele toestand in Kosovo'. Een uniek verschijnsel op een SPD-congres, dat onder de afgetreden partijvoorzitter Lafontaine nooit zou zijn voorgekomen. Achter de blik van Scharping, die altijd op ernstig staat, gaat de laatste weken een ingetogen triomfalisme schuil.

Balverliefd

Liefde voor Holland Sport

Altijd weer nodigt het voetballen uit tot romantiseren. De club voedt de dromen van zijn fans, want zonder dromen wordt het leven saai. Voor de dubieuze aspecten van hun club hebben de fans daarom meestal geen oog – de lamellen van hun herinneringen laten de zonnestralen alleen binnen voorzover zij de dribbels beschijnen, de schoten van afstand, de lol die je had onder mekaar.

De journalist die aandacht wijdt aan 'zijn' club heeft het om die reden altijd moeilijk. Hij streeft hardnekkig naar objectiviteit, maar de spanning tussen professionele afstand en clubliefde blijft bijna tastbaar aanwezig in het eindresultaat. In zijn documentaire *Papa, vertel nog eens over Holland Sport* (1996) bijvoorbeeld toont de Hagenees Cees Grimbergen duidelijk meer nieuwsgierigheid naar de nostalgie van de man in de (Haagse) straat, de slaloms van Bertus de Harder bijgenaamd de Goddelijke Kale, de doelpunten van Sjaak Roggeveen, dan naar de (Amsterdamse!) zakenlieden die de club in 1954 hadden opgericht om aan de eerste, 'wilde' profcompetitie te kunnen deelnemen. Holland Sport (begin jaren zeventig met ADO gefuseerd in FC Den Haag) was een merkwaardige club uit Scheveningen, waar spelers zwart werden bijbetaald, waar ijzerhandelaren met de complete spelersselectie leurden als betrof het een pallet met pakjes suiker. Eigenlijk veel interessanter materiaal dan de naburige sigarenboer die het niet kon maken toegangskaartjes van rivaal ADO te verkopen.

Grimbergen vervaardigde met weinig geld een leuke docu, maar je hebt overzichtsboeken als *Om 't spel en de knikkers – veertig jaar betaald voetbal* nodig om te beseffen hoe bedroevend het met de reputatie van Holland Sport was gesteld.

In zijn NRC-column vroeg ex-wedstrijdcommentator Herman Kuiphof zich laatst af of hij op 12 april wel naar de doop van het boek *Op Hout-rust geen zegen* (Uitgeverij De Nieuwe Haagsche) zal gaan. Kuiphof voelde de neiging 'er zand over te gooien'. Onder dat zand ligt onder anderen Wim Landman, de elegante topkeeper die zich in 1955 zou hebben laten omkopen door NAC, dat won van Holland Sport en kampioen werd. Kuiphof , destijds verslaggever bij de Haagsche Courant, werd nog getipt, vertelt hij in Grimbergens docu, maar publiceerde wegens gebrek aan bewijzen niet. Hij volstond met de beschrijving van Landmans 'onbegrijpelijke' missers.

Ik heb gebeld met de uitgever: de auteurs, werkzaam voor de lokale radio, stippen de zaak-Landman alleen even aan. Kuiphof kan er gerust heen.

Auke Kok

DIRK-JAN VAN BAAR
BUITENLANDSE ZAKEN

9-4-99

Een onvergeeflijke blunder

De NAVO heeft een krakkemikkig strijdplan bedacht, en zich ook nog eens fors misrekend. Tijd voor 'damage control'.

De oorlog tegen Servië gaat door, maar het Westen kan niet meer winnen. De humanitaire ramp die vermeden moest worden, en na de NAVO-bombardementen pas echt op gang is gekomen, kan niet ongedaan worden gemaakt. Natuurlijk praten westerse beleidsmakers zichzelf moed in om niet door vertwijfeling, die overal voelbaar is, te worden overmand. De exodus van Albanezen uit Kosovo zou ook zonder NAVO-aanval hebben plaatsgehad, en moet nu bewijzen hoe belangrijk het is het geweld van Milosevic te stoppen (wat ondertussen niet lukt).

Deze lezing wordt door de verdrevenen gedeeld. Logisch, want hun laatste hoop is op de NAVO gevestigd. Het geeft het Westen het gevoel een juiste oorlog te voeren. Toch heeft het machtigste bondgenootschap ter wereld een onvergeeflijke blunder begaan. Het idee was dat de Serviërs na een paar bommen zouden inbinden. Het Westen miste het voorstellingsvermogen dat Milosevic – een Balkanschurk die nu als kruising van Hitler en Pol Pot wordt afgeschilderd – het NAVO-offensief zou aangrijpen om de Kosovaren in recordtempo te verdrijven. Aan een herhaling van Srebrenica, maar dan in het groot, die óók nog eens de etnische balans in Macedonië verstoort (de echte geopolitieke ramp), dacht niemand.

Van brave burgerpolitici die graag voor Churchill spelen kan misschien niet anders worden verwacht. Zij zullen zeggen dat kritiek achteraf gemakkelijk is. Dat neemt niet weg dat het Westen grondtroepen achter de hand had moeten hebben alvorens tot de aanval over te gaan. De Amerikaanse minister van Buitenlandse Zaken Madeleine Albright, die de Serviërs gezellig in hun eigen taal meende te moeten toespreken, zal nu zelf inzien dat ze te ver voor de troepen is uit gelopen.

Zo'n misrekening is erger dan een misdaad. Het Westen staat nu in het krijt bij de Albanese slachtoffers, en doet beloften die onmogelijk kunnen worden waargemaakt. Als straks de ergste ellende uit zicht is, zullen de Kosovaren in de steek worden gelaten. Tony Blair, de zelfbenoemde woordvoerder van de internationale gemeenschap, mag dan roepen dat de Serviërs zullen boeten voor hun misdaden, maar de realiteit in Zuidoost-Europa is dat etnische zuiveringen nooit worden teruggedraaid. Zij dienen juist als uitgangspunt voor nieuwe regelingen. In Kroatië, waar de Serviërs uit de Krajina zijn verjaagd, heeft het Westen daaraan zelf meegewerkt.

De Balkan, in de Ottomaanse tijd multinationaal, is deze eeuw steeds verder 'opgeschoond'. Het zou gekkenwerk zijn de Grieken, die door de Turken in zee zijn gedreven, te laten terugkeren naar Klein-Azië, of om van Cyprus weer een 'gemengd' eiland te maken. Ook Bosnië is langs etnische lijnen opgedeeld. Het idee om het inmiddels verwoeste Kosovo met militaire middelen voor de Albanezen terug te veroveren en als westers protectoraat in te richten, wordt nog absurder als men bedenkt dat de hele operatie tegen Milosevic als preventie is begonnen en dat de NAVO het inzetten van grondtroepen juist wilde vermijden.

Wie zo'n krakkemikkig strijdplan bedenkt, nota bene om de eigen geloofwaardigheid te redden (de Kosovaren waren van ondergeschikt belang), zou zich voor het Joegoslaviëtribunaal moeten verantwoorden. Dat draait overigens toch op vrijspraak uit; onze clintoneske politici komen overal mee weg. Maar laten we niet op de zaken vooruitlopen. Het is nu geen tijd om schuldigen aan te wijzen, dat doe je pas als de oorlog voorbij is. Bovendien is niet het Westen, maar de duivelse Milosevic de bron van alle kwaad. We moeten de dingen niet op hun kop zetten.

Het beroerde is dat onze humanitaire oorlogvoerders dat wél doen. Het ontbreekt hun aan het meest elementaire strategisch inzicht (een gevoel voor volgorde). Zij zetten vredesverdragen in elkaar als de oorlog nog moet beginnen. Zij starten een oorlog met doelstellingen die al in de eerste week worden losgelaten. Zij dreigen Milosevic met berechting voor het VN-tribunaal als hij eerst nog een handtekening moet zetten. Dat moet dan onder het verdrag van Rambouillet, waarvan iedereen al wist dat het nooit kon werken en dat nu is achterhaald. Er wordt gespeculeerd over een protectoraat in Kosovo, terwijl dat nu leegstroomt en straks niet alleen de Albanezen, maar vooral de resterende Serviërs het probleem zijn.

Intussen heeft het lot van drie Amerikaanse krijgsgevangenen een hogere prioriteit dan de tienduizenden stakkers uit Kosovo, waardoor wij in Europa – die ons achter Amerika verschuilen – het gevoel krijgen dat onze beschermheren in het Pentagon wel erg hypocriet zijn. Helemaal bizar is dat de oorlog tegen Servië toch op een grote humanitaire hulpoperatie uitdraait (wat het vechten bemoeilijkt), en dat strategen die nooit grondtroepen wilden sturen dat nu ineens wel willen doen.

Er is geen derde weg in oorlogvoeren. Je doet het goed, of je doet het niet. Het is tijd voor *damage control*. Volgens de regels der Realpolitik moeten westerse politici hun fiasco onder ogen zien, de nederlaag erkennen, ophouden met bombarderen, een tweede Karremans naar Belgrado sturen, met Milosevic onderhandelen, en daarna samen met de Russen iets beters verzinnen. Dat is de prijs voor de westerse lichtzinnigheid. Bill Clinton kan dan altijd nog zeggen dat het hem spijt.

De geloofwaardigheid van de NAVO ligt in puin, maar moet tegen een stootje kunnen. De Amerikanen hebben zich ook van hun echec in Vietnam hersteld (al kostte het jaren om er weg te komen). Maar onze politici zijn niet cynisch genoeg om een strijd die zichtbaar de verkeerde kant uitgaat te staken. Zij laten zich door morele verontwaardiging leiden, en zijn al improviserend in het moeras beland.

surdere etnische versnippering van de Balkan.

Volwassen worden gaat nu eenmaal met vallen en opstaan. Een enorm cliché, maar wel waar. Europa had opschudding nodig. Dat werkt louterend. De genoemde voorbeelden (Prodi op het schild, de 'ennou-is-het-genoeg-actie' tegen Servië) zijn staaltjes daadkracht die in de vijftigjarige geschiedenis van de Europese integratie nog niet waren vertoond.

De val van de Europese Commissie kwam vooral door het door een Comité van vijf Wijzen opgestelde rapport. Daarin kwamen erg veel oude, bekende zaken aan de orde. De Franse Eurocommissaris Edith Cresson, die haar vriend, tandarts en plaatsgenoot een lucratief baantje gaf, haar Portugese collega Pinheiro, die zijn vrouw en zijn zwager aan leuke posten hielp, een Commissie die haar eigen ambtenaren en diensten niet onder controle had en een algeheel gerommel met de regels van fatsoen.

Wel verontrustend, maar ook weer niet heel erg vernietigend. De conclusie van het rapport had volgens de Commissie weinig te maken met de paragrafen daarvoor. De conclusie stond op zichzelf. De conclusie leek wel van tevoren bedacht. Schoon schip.

Voor de journalistieke verwijten aan het Europees Parlement (culminerend in het boek van Joep Dohmen) geldt in feite hetzelfde. Ook erg veel oude, bekende zaken. Parlementariërs die tijdens de maandelijkse Straatsburg-zitting op vrijdagochtend de presentielijst tekenen, aldus geld opstrijken, maar stiekem naar huis vertrekken; Europees geld dat via fiscale U-bochten naar de verkiezingskassen van nationale politieke partijen wordt gesluisd; het als medewerker aanstellen van familieleden. Wel verontrustend, maar ook weer niet heel erg vernietigend.

Inmiddels hebben de Europarlementariërs zichzelf een gedragscode opgelegd, maar nog veel belangrijker is de datum van 10 juni. Dan worden, althans in Nederland, de verkiezingen voor het Europees Parlement gehouden. En er staan veel (jonge) idealisten te trappelen om aan een volksvertegenwoordigende taak te beginnen. Eveneens schoon schip.

De nieuwe Eurocommissarissen en de nieuwe Europarlementariërs hebben als zij aantreden niet alleen duidelijker taken en bevoegdheden, ze zullen ook hun uiterste best doen om een streep te zetten onder de aan de kaak gestelde misstanden. Dat waren niet zij, dat waren hun voorgangers.

Al met al een uitstekende timing.

Want als het abstracte Europa in 2002 eindelijk tastbaar wordt voor iedereen – de euro in de portemonnee, onontkoombaar – zijn er waarschijnlijk ook een bestuur en een volksvertegenwoordiging die zich verdiepen in de echte noden van de Europeanen.

Geld & Böhm

RENZO VERWER

In de jaren zeventig had Hans Böhm weinig geld. Als profschaker reisde hij met Jan Timman in een bestelbusje Europa rond, de schaaktoernooien af. Ze leefden met de dag. "Zo begonnen Jan en ik het Stockholm Open '73 in een schapenhut in een park. Toen duidelijk werd dat we in de prijzen zouden vallen namen we een kamer in het sjieke Sjofehrthoilet."

Die tijd is nu definitief voorbij. Böhm deed het goed, maar haalde niet de top, en hij stopte in 1985 met profschaak. Inmiddels verdient hij een goede boterham als TV-presentator (Ook dat nog) en als bedrijfsadviseur. En nu valt hem zijn vreemde relatie met geld op. Toen het er niet was, voelde hij zich rijk, en nu het er is, vormt het vaak een bron van zorg. Het is de aanleiding voor een boekje, dat hij samen met zijn financieel adviseur Tom van Loonen schreef.

Böhm heeft de rol van cliënt, de nieuwe rijke, die zijn pensioen wil veiligstellen en daartoe spreekt met zijn financieel adviseur. In de jungle van aandelen, opties, onroerend goed en hypotheken ziet hij door de bomen het bos niet meer. Op luchtig-ironische toon vertelt hij over een probleem of uitdaging op financieel gebied. Van Loonen probeert antwoord te geven, al weet hij ook niet altijd een oplossing. Maar toch kun je niet zonder adviseur, beweert hij. En wij moeten toegeven dat dit boekje handig kan zijn. Schenkingen, testamenten, verschillende hypotheken, de AEX, allerlei financiële zaken worden samengevat. Van Loonen geeft ook praktische tips.

Böhm spaart zichzelf niet. Hij spreekt vrijuit over een investering in een vakantiehuisje, waar hij zonder veel nadenken instapte. Vroeger bezocht hij vaak casino's, nu houdt hij nog steeds van een gokje op de beurs en gaat hij in risicovolle opties. Een en ander heeft hem niet alleen maar winst opgeleverd. Hij verhaalt over vriend Jaap die nu veel geld heeft, zelfs op het strand nog aan het beleggen is, maar

KIPPA

Hans Böhm: vreemde relatie met geld

die vroeger vrolijker was. De voormalig profschaker krijgt wel eens aandelentips op recepties, voordat jaarcijfers in de pers komen. Hij wil kopen, maar 'Is dat nou voorkennis?', vraagt hij zich af. Van Loonen meent van wel, en verbiedt het.

Böhm en Van Loonen hebben een praktisch boek geschreven voor mensen die wel eens thuis willen raken in de magische wereld van het geld. Eén vraag wordt echter niet beantwoord: hoeveel bezit die Böhm nou eigenlijk?

Hans Böhm en Tom van Loonen: 'Je praat wel over geld. Een cliënt in dialoog met zijn bankier.' Bruna, f15.

Nederland biedt NAVO Apache-helikopters aan

Door onze diplomatiek redacteur

DEN HAAG, 9 APRIL. Als de NAVO daarom vraagt is Nederland bereid en in staat bij acties in Joegoslavië Apache-helikopters in te zetten voor directe aanvallen op militaire doelen.

Dit heeft plaatsvervangend chef defensiestaf generaal Van Baal gisteren gezegd. Eind deze week begint een groep Amerikaanse Apaches met zulke acties. De inzet van Nederlandse Apaches is thans niet aan de orde omdat de NAVO er alleen de VS om heeft gevraagd, aldus Van Baal. „Maar samenwerking met de Amerikanen is absoluut geen probleem." Nederland heeft, in afwachting van de levering later dit jaar van dertig Delta-Apaches, thans twaalf Apaches in 'lease'. Tien daarvan staan op de basis Gilze-Rijen, twee in Tuzla, op een SFOR-basis in Bosnië.

In totaal hebben NAVO-landen de afgelopen twee weken 3.500 luchtacties boven Joegoslavië uitgevoerd, waarvan 400 van woensdag op donderdag, zei Van Baal. Nederlandse F-16's zijn 210 keer van de Italiaanse basis Amendola vertrokken voor zulke acties. Nederland is nog niet gevraagd voor de humanitaire hulpactie Allied Harbour, die 8.000 NAVO-militairen gaan opzetten in Albanië.

Nederland kan daarvoor 300 militairen leveren, die tot een gespecialiseerde rampenbestrijdingseenheid (NL DART) behoren.

The Washington Post

PRINT EDITION TOP NEWS WORLD NATION FOREIGN METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER

Partner Sites:
- Newsweek.com
- Britannica Internet Guide

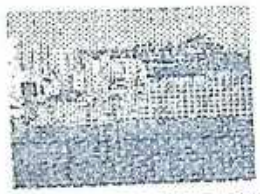

Clinton Decries Ethnic Cleansing

By Laura Myers
Associated Press Writer
Friday, April 9, 1999; 12:19 p.m. EDT

WASHINGTON (AP) -- President Clinton accused Yugoslav President Slobodan Milosevic today of presenting an ``illusion of partial compliance'' with NATO demands in Kosovo by declaring a cease-fire after violently chasing nearly 1 million ethnic Albanians from the province. Clinton said the ethnic rout won't stand and NATO airstrikes will continue.

``He hopes we will accept as permanent the results of his ethnic cleansing. We will not,'' Clinton said. ``What we have from Mr. Milosevic is not even partial compliance, but the illusion of partial compliance. We and our allies have properly rejected it.''

Clinton, speaking at the White House, didn't mention a Cypriot leader's mission today in Belgrade to try and obtain the release of three U.S. soldiers from the Yugoslav government. Hopes appeared to be dim today after Serb officials suggested the POWs may be held until NATO airstrikes stop -- a move the Pentagon and NATO have rejected.

Milosevic called a unilateral cease-fire earlier this week in honor of the Orthodox Easter holiday, claiming his troops would halt fighting ethnic Albanians.

But the Clinton administration and NATO dismissed it as meaningless and pledged to intensify airstrikes to cripple the ability of Serb army, police and paramilitary troops to kill Kosovar Albanians and keep them from returning to their homes.

The president said that during the past several days of good weather, NATO airstrikes have ``struck hard at the Serb machinery of repression and at the infrastructure that supports it,'' including fuel and arms depots and armored military vehicles.

``NATO is determined to persist and prevail,'' Clinton said, repeating a refrain he has used time and again since airstrikes began March 24.

He accused Milosevic of trying to ``rearrange the facts on the ground'' through ethnic cleansing, then by calling a cease-fire. But Clinton said the Serbs are continuing to attack ethnic Albanians and are now

``If anything, Mr. Milosevic's actions have strengthened the unity and resolve of our allies,'' Clinton said.

White House officials, meanwhile, said the administration has received assurances that Russian President Boris Yeltsin has not decided to target nuclear missiles against NATO countries, discounting an impression given by another Russian politician.

``We've been officially reassured by Russia at a high level that Russia will not allow itself to be drawn into the conflict in the Balkans,'' said David Leavy, a White House spokesman.

The president laid out the conditions under which NATO airstrikes would stop: a withdrawal of Serb forces from Kosovo; the safe return of refugees under international protection; and allowing for some form of self-government for the Kosovar Albanians, who had made up 90 percent of the 1.9 million population of Kosovo.

Meanwhile, Clinton said the U.S. military is helping ease the humanitarian crisis by transporting more than 1 million meals and other supplies to the refugees.

``We will continue to do all we can to help the victims of this tragedy,'' he said.

A U.S. emergency relief official today requested Americans call 1-800 USAID RELIEF and donate money to help more than 400,000 ethnic Albanians who have fled Kosovo in the past three weeks to refugee camps in neighboring countries.

``This is a human disaster and these people need our help,'' James Lee Witt, director of the Federal Emergency Management Agency, said on NBC's ``Today.''

A U.S. plan to house 20,000 refugees at a U.S. naval base at Guantanamo Bay, Cuba, may be scrapped because refugees are being better cared for in Albania, Macedonia and elsewhere in Europe thanks to massive international relief efforts.

``It's possible it won't happen,'' said J. Brian Atwood, the administration's foreign aid chief and also coordinator for the U.S. relief effort in support of the refugees.

Meanwhile, a Cyqr Belgrade to meet with Milosevic today in hopes of securing the U.S. soldiers' release. But a Serb representative to the United Nations said it would be ``unnatural'' to expect his government ``to make a gesture of good will'' as NATO bombs contined to rain down.

``We have a lot of other priorities on our list, although we fully

Serbia's hard-line vice premier, Vojislav Seselj, said that freeing the three Americans was ``out of the question'' and that the soldiers should be tried as terrorists.

The Clinton administration said there won't be any negotiation for the release of the POWs or any pause in NATO airstrikes, except to allow safe passage for the acting president of Cyprus and the prisoners of war out of Belgrade.

Clinton said the soldiers never should have been captured March 31 since they were on a reconnaissance mission in Macedonia and were not part of NATO airstrikes that began March 24. Serb authorities claim the soldiers crossed into Yugoslav territory.

Spyros Kyprianou, speaker of the Cypriot parliament and acting president, said he hoped to secure the soldiers' release today or during the long Orthodox Easter weekend. But he also suggested NATO should relax its bombing campaign.

The Army has made contingency plans to reunite the families of the POWs with the soldiers in Europe as soon as possible after their release, a defense official said.

The POWs, who would probably travel to Cyprus after any release, most likely would then be taken to the Ramstein Air Base in Germany, where they could be reunited with their families and go to a nearby U.S. hospital for a medical examination, the official said.

The three are Staff Sgt. Andrew A. Ramirez, 24, of Los Angeles; Staff Sgt. Christopher J. Stone, 25, of Smiths Creek, Mich.; and Spc. Steven M. Gonzales, 21, of Huntsville, Texas.

In Los Angeles, Vivian Ramirez said she wanted to let her son know that ``everyone in the family, his friends, his school, his teachers and the community of East Los Angeles are coming together to fly the yellow ribbons and pray for his safe return along with his two buddies.''

© Copyright 1999 The Associated Press

Back to the top

PRINT EDITION TOP NEWS WORLD NATION POLITICS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER

No roaming or long distance charges with AT&T Digital One Rate! Click for details.

Spring Specials

6-4-99

Dubbele slagkracht NAVO

door Guido van de Kreeke

BRUSSEL, dinsdag

De NAVO gaat de komende tijd dubbel zo hard toeslaan in Joegoslavië, gebruik makend van de inmiddels betere weersomstandigheden.

De laaghangende bewolking heeft de afgelopen dertien dagen van de luchtacties precisiebombardementen ernstig bemoeilijkt. Nu is de bewolking echter goeddeels opgelost, zodat een 'venster' is ontstaan voor de NAVO-piloten.

De niet aflatende vluchtelingenstroom en de slechte omstandigheden waaronder de Kosovaren moeten worden opgevangen, hebben de Verdragsorganisatie tot de verdubbelde inzet gebracht.

Verdeeldheid over opvang Kosovaren
Pagina 7

Menselijke vloedgolf Macedonië
Pagina 9

Risico's

Het betere weer brengt echter ook grotere risico's mee voor de aanvalsvluchten, vooral voor de gisteren door de NAVO-raad goedgekeurde inzet van 24 Apache gevechtshelikopters. Zij worden gestationeerd in Noord-Albanië en krijgen rugdekking van meervoudige raketwerpers en 2600 man troepen.

De Apaches staan bekend als een perfect wapen tegen tanks, die zij al op vier kilometer afstand kunnen uitschakelen en geven de strijd een andere dimensie: de NAVO gaat veel dichter op de Joegoslavische troepen zitten, of, zoals de Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen gisteren zei: „We gaan jagen op Milosevic' tanks, zijn pantsereenheden, zijn artillerie en de troepen die zich bezighouden met de verschrikkelijke etnische schoonmaak."

Zie verder pag. 6 kol. 1

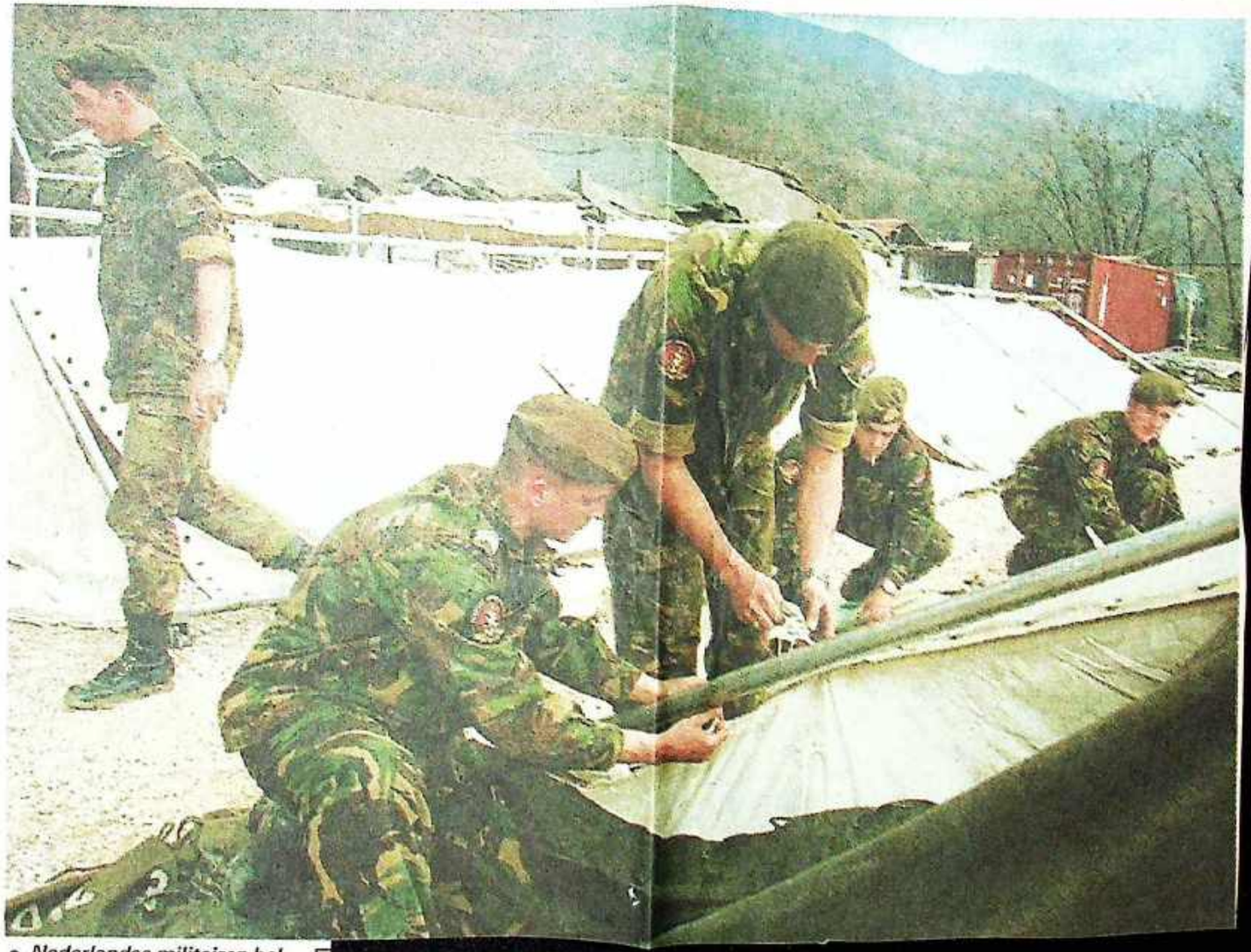

• *Nederlandse militairen helpen bij de opbouw van een tentenkamp in Tetovo, Macedonië. Zelfs 's nachts werd doorgewerkt om zo snel mogelijk vluchtelingen te kunnen opvangen.* FOTO: WIM HOFLAND

De internationale hulpverlening aan de Albanese Kosovaren komt langzaam op gang. De situatie aan de grens met het straatarme Albanië is mensonterend. „Ons grootste probleem: schoon water."

'Zo'n exodus hadden we niet verwacht'

Door onze redacteur
YAEL VINCKX

TIRANA, 6 APRIL. Voor het eerst sinds weken schijnt de zon in de Albanese hoofdstad Tirana en dus wordt er gewassen. In de heg rond het sportcentrum hangen vluchtelingen hun kleren te drogen, op het veld gooit een moeder kopjes water over haar blote zoon, verderop trekt een vrouw de luier van haar baby en houdt het kind spartelend onder de tuinslang. Het is een komen en gaan van vluchtelingen in het sportcentrum. Niemand telt nog. Tirana is vol. Overvol.

Binnen, in het sportcentrum, liggen oude mannen en vrouwen op schuimrubber matjes en hangen honderden mannen en vrouwen op de houten stoelen van de tribune. Ze slapen op meegebrachte dekens en matrassen. Het ruikt vreemd hier, naar natte kleren, opgedroogde modder, oksels en tranen. Een metalen stem klinkt door de hal, roept de namen af van net gearriveerde vluchtelingen die op zoek zijn naar hun echtgenotes, kinderen, broers, zussen. Kinderen rennen met plastic bordjes langs de stoelen. Vanmiddag krijgt iedere Kosovaar een schep bonen in witte saus, brood en een bekertje mineraalwater.

De situatie is beter in het tentenkamp, ingericht in het zwembad van Tirana. Jongens voetballen op de bodem van een bad en kinderen gillen – er is poppenkast. De Albanese regering heeft tweehonderd tenten neergezet voor zo'n tweeduizend mensen, de Italiaanse regering heeft vier grote tenten geleverd. Buiten worden de eerste hulpgoederen afgeleverd. De oorlog in Kosovo duurt al twee weken, maar de internationale hulpverlening komt nu pas op gang.

„U moet het begrijpen", zegt Macarena Aguilar van het Internationale Rode Kruis in Tirana. „De logistiek is moeilijk. De grensstreek bijvoorbeeld is zeer bergachtig, de wegen zijn slecht, de vrachtwagens doen er uren over om in het noorden van Albanië, in Kukës, te komen." Waar blijven de helikopters dan? „We mogen van de NAVO niet zomaar vliegen, maar de eerste helikopters zijn nu onderweg." Waarom moest dat twee weken duren, als per dag 30.000 mensen over de grens komen? „We hadden niet gedacht aan een humanitaire ramp van zo'n omvang", zegt Aguilar en dan zucht ze. „Ik heb dezelfde vragen. Ik weet het niet. Het gaat zo moeilijk. Ik had collega's uit Kukës aan de telefoon. Huilend. Waar blijven jullie, vroegen ze." Aan Albanië ligt het niet. Het is een van Europa's armste landen. Toch stelt het alles in het werk om de vluchtelingen op te vangen. [• *Vervolg* ALBANIË: pagina 5]

Inwoners van Belgrado tijdens een orthodoxe kerkdienst, zondag. (Foto Fotoloods)

Beter weer helpt NAVO

Luchtacties Joegoslavië opgevoerd

BRUSSEL, 6 APRIL. De NAVO heeft haar bombardementen op doelen in Joegoslavië geïntensiveerd. Geholpen door beter weer concentreert ze de acties op Servische politietroepen die in Kosovo doorgaan met de etnische zuivering.

Voor de aanvallen op die troepen worden in Albanië 24 Apache-helikopters gestationeerd, met achttien raketlanceerinstallaties en 2.600 man personeel. De NAVO sluit de inzet van grondtroepen in Kosovo nog steeds uit.

Inmiddels is de hulpverlening aan de uit Kosovo verdreven of gevluchte Kosovaren dit weekeinde op gang gekomen. Ook begon een luchtbrug naar landen die zich bereid hebben verklaard vluchtelingen tijdelijk op te nemen: 1.100 Kosovaren werden naar Turkije gevlogen, 91 naar Noorwegen. In Macedonië en in Noord-Albanië blijft de situatie van de vluchtelingen evenwel catastrofaal. De NAVO gaf bij monde van opperbevelhebber Wesley Clark toe met luchtaanvallen alleen niet in staat te zijn de 'etnische zuivering' in Kosovo tot staan te brengen.

Bij de luchtaanvallen zijn volgens de NAVO de afgelopen dagen tientallen militaire en industriële doelen verwoest: commandocentra van het Joegoslavische leger en de luchtmacht, een opleidingscentrum van de Servische politie, bruggen over de Donau in Novi Sad, Bačka Palanka en Sombor, olieraffinaderijen, aquaducten, een verwarmingscentrale in Belgrado, en bruggen, spoorlijnen, fabrieken, communicatiecentra en andere installaties in Čačak, Pančevo, Raška, Alekšinac, Vranje en diverse steden in Kosovo. Volgens de Servische televisie zijn in Kuršumlija, in Zuid-Servië, dertien doden en 27 gewonden gevallen, onder wie burgers. In Alekšinac werd een woning geraakt waar vijf mensen om het leven kwamen en in Vranje zouden bij de NAVO-aanvallen op een kazerne twee doden zijn gevallen, in Čačak en Belgrado één. In Bosnië blies de vredesmacht SFOR een spoorlijn op die Servië met Montenegro verbindt en die over een afstand van negen kilometer over Bosnisch gebied loopt. De spoorlijn kon worden gebruikt voor militair transport. Volgens de NAVO zijn gisteren dankzij de weersverbetering alle doelen getroffen. De aanvallen van vannacht waren de meest intensieve tot nu toe.

De exodus van vluchtelingen uit Kosovo is dit weekeinde onverminderd doorgegaan. Macedonië sloot tijdelijk zijn grens met Kosovo omdat het de stroom niet meer aankon. De vluchtelingen – uitgeput, berooid en uitgehongerd – gaven opnieuw unaniem een schrikbarend beeld van massamoorden en etnische zuiveringen door de Serviërs. De Amerikaanse regering stelde gisteren president Milošević van Joegoslavië persoonlijk verantwoordelijk voor de excessen tegen Kosovaren en liet weten bewijsmateriaal over oorlogsmisdaden te zullen overhandigen aan het Haagse VN-tribunaal – dat Milošević inmiddels volgens een Britse krant heeft aangeklaagd wegens oorlogsmisdaden in Bosnië en Kroatië. De paus riep zondag op tot de instelling van een „humanitaire corridor" voor de vluchtelingen. Hij zei dat „de duivelse spiraal van wraak en absurde broederkrijg" moet worden gestopt.

De drie vorige week door de Serviërs gevangen genomen Amerikaanse soldaten krijgen in Servië geen proces. Volgens Belgrado worden ze vrijgelaten „zodra deze stupiditeit [de bombardementen] stopt". (Reuters, AFP, AP)

• ACHTERGROND: pagina 2, 4, 5
• DOSSIER: via www.nrc.nl

New York Times on Clinton road to hell

April 06, 1999

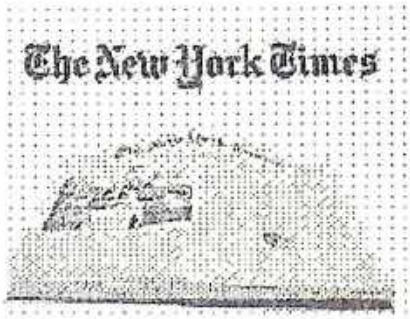

New York, April 2 (Tanjug)- The dangerous policy pursued by the leadership in Washington towards Yugoslavia and the Balkans constitutes a road to hell, The New York Times said Friday in a commentary in which it went all the way and without any reservations in pointing up the terrible mistake made by the U.S. Administration and President Bill Clinton by launching aggression on Yugoslavia.

Commentator Charles Krauthamer listed and analyzed one by one the mistakes made by President Clinton, i.e., the alleged reasons given by Clinton for brutal aggression on sovereign Yugoslavia, and refuted each one.

Krauthamer said that, instead of preventing war to spread to neighbouring countries, as Clinton had claimed, it was now obvious that all countries in the region had been destabilized.

The New York Times commentator set out that the situation in Kosovo and Metohija, itself, had also greatly been aggravated, compared with what it was like before Clinton interfered.

He quoted a Clinton statement made on the eve of the air strikes against Yugoslavia, in which the U.S. President said that he wanted to prevent the Balkan powder keg and ethnic hatred from again sparking a war, a world war III, and asked where in the world did Clinton learn history.

World War II did not start because of the Balkans, while World War I certainly did not break out as a result of ethnic conflicts and hatred in the Balkans, according to The New York Times commentator.

Krauthamer said that what Clinton was doing was not the prevention of the World War I scenario but in fact its repetition. Commenting Clinton's argument that the intervention in Kosovo and Metohija safeguarded NATO, Krauthamer said the Western Alliance had been fine until it took action against a sovereign country.

BUITENLANDSE ACHTERGRONDEN

Macedonië ten einde raad door menselijke vloedgolf

SKOPJE, dinsdag

,,Schiet me dood. Toe dan, schiet me dood. Ik heb niets meer om voor te leven.''

De smeekbede van de bejaarde Albanese vluchtelinge zorgt voor een siddering in de stroom van mensen die met doffe ogen en bleke gezichten bij de grensplaats Jazince vanuit Kosovo Macedonië binnenstrompelt. Wie zelf veel ellende heeft meegemaakt wil niet meer geconfronteerd worden met het leed van een ander.

Tot grote opluchting van de Macedonische soldaat wordt de vrouw razendsnel weggeleid door behulpzame Albanezen uit Macedonië. Ze vertellen dat de vrouw haar man en twee zonen heeft verloren.

Meer willen ze niet zeggen. De vrouw moet zo snel mogelijk weg van de grens. Uit ervaring weten de mannen dat de politie en het leger prikkelbaar zijn. Bij de meer oostelijk gelegen grensplaats Blace houdt een kordon van agenten en soldaten de mensenmassa in de gaten.

Reportages door Frank van Vliet en (foto's) Wim Hofland

Hier zijn minstens 60.000 mensen in een vallei samengepropt. Wie nog niet is geregistreerd kan het geïmproviseerde kamp niet verlaten. In het gunstigste geval worden ze afgesnauwd, soms volgen er klappen met de wapenstok.

Tot diep in Macedonië houden militairen de wacht om te voorkomen dat er ongewenste personen binnenkomen.

Macedonië is niet blij met de enorme stroom vluchtelingen. De grote Albanese minderheid in het 2,2 miljoen inwoners tellende land heeft een moeizame verhouding met de Macedoniërs. Dan is er ook nog eens een kleine Servische minderheid. De regering vreest daarom voor maar de achterste regionen van het enorme vluchtelingenlint wordt vaak niet meer gehaald. Bij Blace zagen we zelfs hoe broden maar de menigte in werden geworpen, alsof er leeuwen in een dierentuin werden gevoederd.

Te midden van deze ellende voelt Neshot Riwanolbi zich weer mens worden. De arts heeft waarschijnlijk net een mensenleven gered door een oude man te reanimeren. Dat gebeurt in een klein tentje bij de grens waar het Amerikaanse International Medical Core een eerste hulppost heeft ingericht.

- *Een onafzienbare menigte vluchtelingen uit Kosovo wordt bij de grensplaats Blace zo goed en zo kwaad als het kan door Macedonische militairen in toom gehouden.*

- *Een gevluchte moeder kan haar tranen niet bedwingen wanneer een arts van een hulppost bij de grens haar baby onderzoekt.*

Vrijwilliger

Riwanolbi is zelf een paar uur geleden de grens overgekomen. De arts uit Pristina heeft zijn vrouw en dochter bij familie ondergebracht en is als vrijwilliger aan het werk gegaan. Zijn witte doktersjas vermeldt een andere naam, geleend van een collega.

Zelf kreeg hij als zoveel vluchtelingen de Servische politie op bezoek die hem twee minuten gaf zijn woning te verlaten. Meer dan wat water en een paar broden kon hij zo snel niet inpakken. Zijn dokterstas mocht

zoek naar zijn twaalf jaar oude broertje. De jongen rende een week geleden in paniek weg toen de gemaskerde milities zijn dorp binnentrokken. Sindsdien heeft Adem niets meer van hem vernomen. Omstanders praten hem moed in. Bekenden zullen de jongen wel onder hun hoede hebben genomen.

Opvangkamp

Op zo'n tien kilometer van Depciste werken Duitse en Nederlandse NAVO-troepen aan een opvangkamp. Hier kunnen

Nederlandse soldaten zijn enthousiaste hulpverleners

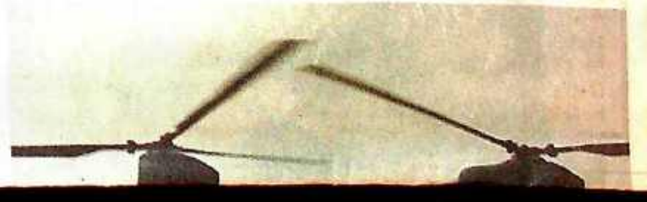

SKOPJE, dinsdag

Met hun hele ziel en zaligheid doen de Nederlandse militairen in Macedonië mee aan hulpacties voor de vluchtelingen uit Kosovo. Genietroepen werkten zelfs 's nachts door aan de bouw van een vluchte-

het overslaan van de etnische onrust vanuit Kosovo.

Voor Jazince staat een rij van zeker tien kilometer vluchtelingen. Sommigen staan daar al vier dagen in de kou in deze bergachtige streek. Desondanks worden de mensen maar mondjesmaat binnengelaten. Twee (2!) beambten doen hier de administratie. Dat gebeurt met de hand. De gegevens van de vluchtelingen worden met pijnlijke precisie in boeken geschreven.

Koekjes

Wie eenmaal de grens is gepasseerd valt in een warm bad. De hulpverlening is hier voor het grootste deel in handen van de Albanese minderheid in Macedonië. Vanuit Tetovo, een bijna 100 procent Albanese stad, rijden voertuigen met brood, water en koekjes af en aan.

De producten zijn afkomstig van lokale bedrijven. Het maakt niet uit wat je geeft, als je maar geeft. Dus zijn er ook blikken met vis, pakken citroensap, hompen kaas en broodjes met worst. De vluchtelingen durven het nauwelijks aan te nemen.

Kinderen staren verbaasd naar de enorme voorraad. Veel Kosovaren hebben dagenlang honger geleden. Vanaf de grens wordt wel voedsel verstrekt, niet mee.

„Ik heb op de vlucht mensen zien sterven en ik kon niets doen. Ik had niet eens een bloeddrukmeter bij me. Ik heb me nog nooit zo geschaamd", zucht hij. De dokter geeft grif toe dat het werken voor hem nu een therapie is. „Zolang ik werk denk ik niet aan de gruweldaden die ik heb gezien."

De meeste patiënten die zich bij het tentje melden hebben last van uitdrogingsverschijnselen, aandoeningen aan de luchtwegen en ondervoeding. Veel mensen laten ook hun voeten verzorgen. Ze hebben dagenlang gelopen, de schoenen zijn stuk en de voeten vol blaren en zweren.

De hulp van de arts wordt weer verlangd. Een verlamde zevenjarige jongen wordt met onderkoelingsverschijnselen aangemeld. Zijn moeder zeult nog een peutertweeling mee. Hun fleurige kleertjes contrasteren met de bleke gezichtjes. Ook die voelen ijzig koud aan.

De moeder komt uit Vucitern. Ze vertelt dat gemaskerde Servische agenten de mannen van de vrouwen daar hebben gescheiden. Wat er met hen is gebeurd weet ze niet. Haar zieke moeder is nog aan de andere kant van de grens. Alleen zij en de kinderen mochten van de

Macedonische autoriteiten verder.

De verlamde jongen krijgt wat pijnstillers. De dokter ziet nog meer patiënten. „Tot ziens in Pristina", luidt zijn afscheid. Het is onder de vluchtelingen een geuzenkreet geworden. Zo laten ze blijken zich niet neer te leggen bij de etnische schoonmaak van Kosovo.

In het nabijgelegen dorp Depciste bekijkt een groepje mensen een lijst met namen die op een garagedeur is geplakt. Ze zijn op zoek naar familieleden en vrienden. Het tafereel doet denken aan vluchtelingenkampen in het Bosnische Tuzla, waar op die manier gezocht werd naar overlevenden van het Srebrenica-drama.

De organisatie is ook hier geheel in handen van Albanese vrijwilligers. Het gehucht met zo'n 600 huizen zit tot de nok toe vol. Men heeft al 11.000 vluchtelingen opgenomen.

Het plaatselijke transportbedrijf print de lijsten op een computer uit. Adem Fetahmi spelt iedere nieuwe versie. Hij is op

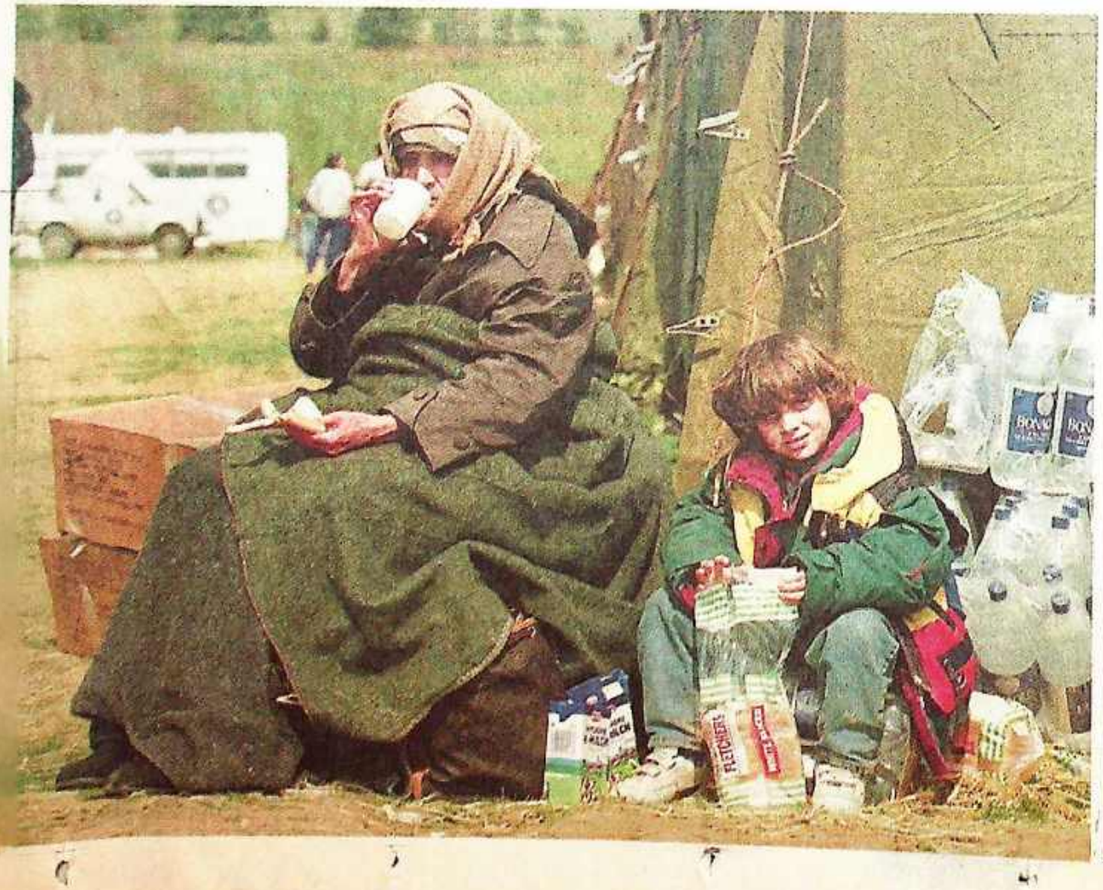

• *Een Albanese vrouw en haar kind genieten in een door NAVO-militairen opgericht opvangkamp voor het eerst sinds vele dagen weer van voedsel en drinken. De oude man (foto rechts) moest het doen met een homp brood toen hij de grens passeerde.*

betere omstandigheden terecht. De Macedonische autoriteiten werken hier wel mee. Met bulldozers prepareren de Macedoniërs de grond, waarop de soldaten de tenten bouwen.

Als de eerste vluchtelingen aankomen en de Duitse soldaten wat schaapachtig met glaasjes drinken klaarstaan slaat de bureaucratie weer toe. De Macedonische politie schrijft iedereen hier ook weer met de hand in en zelfs de meest bejaarde vluchteling wordt nog met een metaaldetector afgetast.

Het getreuzel van Macedonië heeft er toe geleid dat twee weken na de start van de luchtaanvallen op Joegoslavië de NAVO de opvang naar zich toetrekt. Binnen twee dagen verschijnen er opeens tentenkampen met luxe zaken als kachels, dekens en veldbedden.

Vanuit Blace worden de mensen per bus naar een nabijgelegen kamp vervoerd dat voorheen een schietbaan van het Joegoslavische leger was. Macedonische soldaten bewaken het, bang dat er Kosovaren ontsnappen die dan bij familie in Skopje en andere plaatsen zullen onderduiken.

Ook deze kampen druppelen slechts langzaam vol. Het lijkt een politiek spel. Skopje weet dat het Westen met de vluchtelingen te manipuleren valt. Het is opvallend dat pas na toezeggingen van onder meer Duitsland en Amerika dat ze vluchtelingen zullen opnemen de Kosovaren de grens over mogen.

Desondanks gaat alles veel te langzaam. Meer dan plastic zeiltjes hebben de vluchtelingen bij de grens niet. Gevreesd wordt voor epidemieën. Er zijn geen toiletten, de mensen doen hun behoefte in het openbaar. Volgens hulpverleners waren er zondagnacht bij Blace alleen al twaalf doden. Vooral ouderen en kinderen zijn kwetsbaar. Als de situatie niet snel verbetert zullen er nog veel meer volgen.

De mededeling dat de NAVO hulp zou verlenen werd door onze landgenoten dan ook met gejuich ontvangen. Zelfs administrateurs van de genie pakten gereedschap op om een tentenkamp bij de plaats Tetovo in te richten.

Daar begon men zaterdag onder Duitse leiding aan de bouw van het kamp dat aan 3000 vluchtelingen plaats biedt. Een druppel op de gloeiende plaat want voor de grens staan nog 850.000 etnische Albanezen te wachten tot ze Macedonië in komen. „Maar elk beetje helpt. Het is een goed gevoel hier te werken", aldus een soldaat.

Onze landgenoten hebben ook hun voedselvoorraad, zes dagen eten en drinken voor 200 man, beschikbaar gesteld. Dat wordt nu aangevuld vanuit Nederland. Verder zijn drie ambulanceteams beschikbaar.

De 65 leden tellende helikoptereenheid werd pas zondag ingeschakeld. Volgens plaatsvervangend detachement-commandant Marielle (een achternaam wordt uit veiligheidsoverwegingen niet gegeven) geen dag te vroeg. „Ik wil niet zeggen dat er muiterij op komst was, maar we raakten goed gefrustreerd dat we niet werden ingezet."

Tandpasta

Onder de manschappen waren al plannen ontstaan om kleding te versturen en om te kijken wat er van de eigen voorraad kon worden gemist. „Het klinkt misschien gek, maar we barsten van de tandpasta. Ik kan me voorstellen dat je daar na dagen op de vlucht behoefte aan hebt", aldus Marielle. De wilde ideeën werden afgelast op het moment dat het detachement begreep ingezet te worden.

De drie Chinook-helikopters zijn bij uitstek geschikt voor het transporteren van materiaal. Met twee haken wordt in een groot net materiaal verplaatst met een maximaal gewicht van 13 ton.

Het vervoeren van vracht is weliswaar een routineklus, maar de omstandigheden zijn allesbehalve normaal. De heli vliegt binnen het bereik van Servisch geschut. Aan alle veiligheidsmaatregelen wordt dan ook gedacht. Twee boordschutters gaan standaard mee, al is hun taak vooral gericht op eventuele aanslagen van, zoals Marielle het uitdrukte: „De dronkelap met een geweer op de grond."

We vlogen mee met commandant Peter Hardenbol die zijn lading kachels en tenten keurig op de gemarkeerde plek op een veldje naast het vluchtelingenkamp bij Tetovo neerzette. Niet iedereen was daar overigens gelukkig mee. Een Nederlandse soldaat vertelde boos dat een boer 1200 mark schadevergoeding eiste. Daar gingen de Nederlanders verder maar niet op in.

De hoogste baas van de 200 Nederlanders in Macedonië, kolonel Toon Wolters, vloog ook mee. Na dagenlang plannen wilde hij het resultaat van zijn werk met eigen ogen zien. De kolonel was tevreden. Kritiek op het late 'vluchtelingenwerk' van de NAVO weersprak hij.

„We zijn afhankelijk van verzoeken van de Macedonische regering. Binnen twee dagen is dit al ingevlogen. Dat is snel. Bovendien moesten we met de NAVO-partners coördineren wie wat beschikbaar had. Zoiets moet via strakke lijnen verlopen, je kunt niet zo maar even wat gaan doen."

Bijna de helft van de 200 Nederlanders is aan het werk voor de vluchtelingen. De gewone taken gaan daarnaast gewoon door.

De eerste ladingen werden zondag vanuit Nederland ingevlogen met twee Herculestransportvliegtuigen, een Orion en drie Fokkers 60. Ze brachten 30 ton. Onder de lading 500 tenten, 3000 dekens, 1500 slaapzakken en 900 matrassen. Een Antonov-transportvliegtuig bracht gisteren nog eens 90 ton aan hulpgoederen, het merendeel tenten. Als het nodig is zal vandaag nog meer materiaal arriveren.

• *Een Nederlandse Chinook-helikopter laat met grote precisie twee manden met hulpgoederen zakken nabij een vluchtelingenkamp.*

Russische hulp naar Servië

Van onze correspondent

MOSKOU, dinsdag

Het zelf door een diepe economische crisis geteisterde Rusnd heeft gisteren besloten om voor ruim twee miljoen gulden n humanitaire hulp te sturen naar Servië.

Volgens de Russische minisr van Noodsituaties, Sergej Sjoigoe, is de lading kleding, voedsel en medicijnen uitsluitend van Russische makelij.

Het Russische spionagevaarig **Liman** *passeert de brug wer de Bosporus die het Europee en het Aziatische deel van de Turkse stad Istanboel met elkaar rbindt. De oorlogsbodem gloomt op naar de Middellandse Zee als blijk van solidariteit met Belgrado in het conflict met de NAVO.* FOTO: REUTERS

Voorts is de hulp bestemd voor zowel de Servische als de Albanese slachtoffers van de 'NAVO-agressie', zoals het optreden van het Atlantisch Bondgenootschap in de Russische media consequent wordt genoemd.

Het is de vraag of de hulp, die in twee etappes, over land en door de lucht, naar Belgrado zal worden gestuurd, ook daadwerkelijk bij de Kosovo-vluchtelingen aankomt.

De steun wordt eerder gezien als een propagandastunt van de Russen om hun Servische 'bloedbroeders' op de Balkan een hart onder de riem te steken. Het feit dat Rusland zelf ontvanger is van miljardenhulp uit de Verenigde Staten en van de Europese Unie, maakt de actie enigszins bizar.

Terwijl in Rusland nationalistische groeperingen blijven aandringen op het zenden van vrijwilligers naar Servië om de aanval van het perfide Westen te weren, bereikte gisteren de Russische oorlogsbodem 'Liman' de Middellandse Zee. Nog zes andere schepen van de Russische Zwarte-Zeevloot, gelegen in de havenstad Sebastopol op het Oekraïense schiereiland Krim, liggen klaar om naar de Adriatische Zee op te stomen.

Turkije heeft dit oorlogseskader al het recht op vrije doorvaart verleend. Maar het is zeer de vraag of de door geld-, voedsel- en brandstofgebrek geteisterde Russische marine de schepen ook daadwerkelijk zal stu-

ren, als tegenwicht voor de NAVO-aanwezigheid in de wateren voor Joegoslavië.

Verdeeldheid over opvang Kosovaren

Van onze redactie buitenland

AMSTERDAM, dinsdag

Door de almaar aanzwellende vluchtelingenstroom uit Kosovo hebben verschillende NAVO-lidstaten en andere landen toezeggingen gedaan om ontheemden 'tijdelijk' in Europa en Amerika op te vangen. Op deze plannen kwam echter meteen kritiek van een aantal lidstaten van de Europese Unie.

Macedonië verklaarde geen enkele Albanees uit Kosovo meer te zullen toelaten als deze niet onmiddellijk naar een ander land kan doorreizen. In het 'spookgebied' tussen Macedonië en Kosovo verblijven inmiddels 85.000 vluchtelingen.

Het totaal aantal ontheemden heeft sedert het begin van het conflict volgens de NAVO inmiddels de 831.000 bereikt. Woordvoerder Jamie Shea verwacht als deze exodus aanhoudt, dat over 10 tot 20 dagen alle 1.8 miljoen etnische Albanezen Kosovo zullen hebben verlaten.

De verscheidene lidstaten van de NAVO zouden 100.000

Bij steeds meer landen binnen de Europese Unie zijn echter bedenkingen gerezen tegen deze tijdelijk opvang, omdat zo de Joegoslavische president Milosevic geholpen zou worden bij zijn 'etnische zuivering' van Kosovo. Ook EU-commissaris voor Hulpverlening Bonino en de regering van Albanië uitten felle kritiek.

Groot-Brittannië heeft schoorvoetend ingestemd „enkele duizenden" vluchtelingen op te nemen. De regering-Blair is echter voorstander van plaatselijke opvang en vindt het de verkeerde weg om „deze mensen te verspreiden over Europa", aldus de premier in een eigen artikel in *The Sun-*

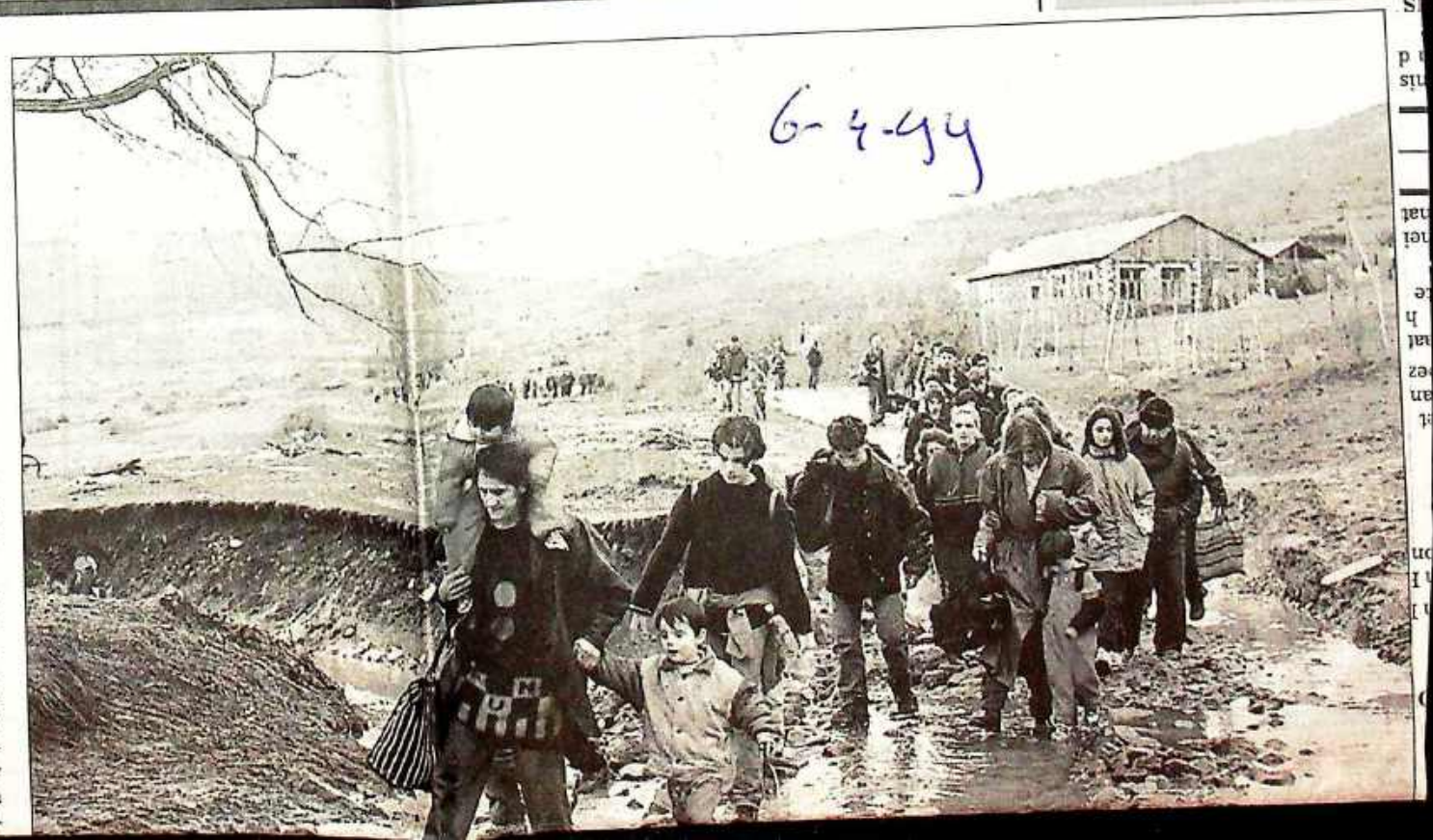

• *Een etnisch Albanese vluchteling uit Kosovo, in een Albanees ziekenhuis behandeld voor brandwonden, zegt dat Servische soldaten hem overgoten met benzine en in brand staken.*
FOTO: AP

vluchtelingen voor korte tijd willen opvangen. De Verenigde Staten willen er 20.000 uit het gebied laten overvliegen. De Turkse premier Ecevit heeft de opvang van 20.000 vluchtelingen toegezegd. In Turkije kwam gisteravond een eerste groep van 160 Kosovaren aan.

Duitsland zou bereid zijn 40.000 vluchtelingen op te nemen. Zweden denkt aan 15.000, Noorwegen aan 6.000, Canada en Griekenland aan 5.000 mensen die tijdelijk onderdak zou worden gegeven.

Duitsland zal op een vergadering morgen in Luxemburg bij de andere Europese lidstaten aandringen op een eerlijke verdeling van vluchtelingen uit Kosovo. Het zou daarbij om 100.000 vluchtelingen gaan.

day Telegraph.

De Franse premier Lionel Jospin sprak zich in soortgelijke bewoordingen uit. Volgens Jospin wordt met de opvang van Kosovaren in het Westen de etnische zuiveringspolitiek van de Joegoslavische president Milosevic alleen maar in de kaart gespeeld. De Fransen hebben laten doorschemeren eventueel ook mensen te willen op te vangen.

De Britse minister van Buitenlandse Zaken, Robin Cook, kwam gisteren met een driestappen-plan voor de vluchtelingen. Cook zei dat het eerste doel is om de vluchtelingen ter plekke te voeden en te huisvesten, daarna kunnen sommigen tijdelijk naar andere landen. In de derde fase moet Milosevic gedwongen worden om de etnische Albanezen te laten terugkeren.

De NAVO gaat een hoofdkwartier uit Duitsland overbrengen naar Albanië om van daaruit de vluchtelingenhulp organisatorisch te ondersteunen. Vanuit de lidstaten zelf vertrokken gisteren 31 vliegtuigen vol hulpgoederen naar Albanië en Macedonië. In Albanië wordt inmiddels gebouwd aan een kamp waar zo'n 100.000 vluchtelingen kunnen worden opgevangen. In het grensgebied van Macedonië kan aan de opbouw van een kamp begonnen worden. De verstrekking van voedsel levert daar nog grote problemen. Oekraïne, fel tegenstander van de luchtaanvallen, heeft ook hulp toegezegd.

In het zuidoosten van Italië heeft de politie gisteren 180 Kosovaarse vluchtelingen opgepakt die probeerden het land binnen te komen.

Legertop VS aanvankelijk tegen Joegoslavië-acties

Van onze correspondent

NEW YORK, dinsdag

De Amerikaanse legerleiding blijkt slechts schoorvoetend akkoord te zijn gegaan met de luchtaanvallen op Joegoslavië. In de hoogste militaire kringen werd voorafgaand aan de acties getwijfeld aan het effect van bombardementen en de noodzaak van interventie door de VS.

Uiteindelijk stelden de generaals zich op achter president Clinton om de leidende rol van de VS binnen de NAVO zeker te stellen en om een eind te maken aan de humanitaire ramp in Kosovo. Europa zou echter het voortouw moeten nemen als het aankomt op het sturen van grondtroepen, zo luidt de mening van de topmilitairen.

Dit meldde gisteren *The Washington Post*. Volgens de krant leidde generaal Hugh Shelton, de voorzitter van de chefs van staven, het aanvankelijke verzet tegen militair ingrijpen. Binnen het Pentagon werd kritiek geuit op het ontbreken van een lange-termijnvisie voor de Balkan-crisis en werd aangedrongen op een verscherping van de economische sancties tegen het bewind van president Milosevic.

Generaal Shelton zou met name de 'domino-theorie' van minister Madeleine Albright (Buitenlandse Zaken) hebben gehekeld. Volgens Albright was ingrijpen gewettigd omdat het 'verlies' van Kosovo zou kunnen leidden tot een verdere destabilisatie op de Balkan, waardoor Amerikaanse belangen in Europa in gevaar zouden komen. De legerleiding was daarvan niet overtuigd en vond dat het beleid herinneringen opriep aan het politieke gedachtegoed dat leidde tot de traumatische Vietnam-oorlog.

De National Security Agency, die wereldwijd communicatieverkeer afluistert, beschikt over informatie dat Albright mogelijk het doelwit zou zijn van een Servisch terreurcomplot. De dienst sloeg alarm nadat afgelopen vrijdag een uit Joegoslavië afkomstig bericht werd onderschept waarin werd gesproken over de woning van Albright in de chique wijk Georgetown van Washington.

Video vluchteling toont wreedheden

KUKES, dinsdag

De naar Albanië gevluchte Kosovaar Melaim Bellanica heeft op zijn tocht een videoband meegenomen die volgens hem laat zien wat de Serviërs hebben aangericht in zijn dorp Velike Krusa.

Op de beelden, die Bellica zelf zou hebben vastgelegd, zijn de lijken te zien van enkele tientallen Kosovaarse mannen in burgerkleding. De meeste slachtoffers lijken met een nekschot te zijn omgebracht. Sommige lichamen zijn verbrand. (AP)

• *Ploeterend door regenplassen en modder passeren etnisch-Albanese vluchtelingen na een barre tocht de kleine grensovergang bij Pashtrikut, in het noorden van Albanië. Volgens de VN-Vluchtelingenorganisatie Unhcr zijn sinds het begin van de NAVO-operatie 'Allied Force' 400.000 mensen uit Kosovo voor het Servisch geweld gevlucht.*
FOTO: EPA

Paus vraagt om hulpcorridor

Van onze correspondent

ROME, dinsdag

De jaarlijkse paasboodschap Urbi et Orbi („aan de stad en de wereld") van paus Johannes Paulus II heeft dit keer volledig in het teken van de NAVO-acties tegen Joegoslavië gestaan. De 78-jarige kerkvader riep op tot vrede en het instellen van een corridor om gestrande vluchtelingen uit Kosovo te kunnen opvangen.

• *Paus Johannes Paulus II ...geen grenzen...*

De oproep van de paus was vooral gericht aan de Joegoslavische president Milosevic. „Er mogen geen grenzen zijn die het solidariteitswerk verhinderen. Corridors van hoop zijn altijd een vereiste", aldus de paus voor het stampvolle Sint-Pietersplein.

Inmiddels is de paus teruggekeerd naar zijn vakantieoord in Castelgandolfo. Ook van hieruit riep hij op tot vrede en loofde hij de hulpverlening die Italië in Albanië biedt. „Ik moedig iedereen aan om onze broeders in Kosovo te hulp te komen", zei de paus.

Tribunaal krijgt bewijs Servische oorlogsmisdaden

WASHINGTON, dinsdag

De Verenigde Staten hebben gisteren bewijsmateriaal aan het in Den Haag gevestigde Joegoslavië-Tribunaal verstrekt waaruit blijkt dat er oorlogsmisdaden en misdaden tegen de menselijkheid gepleegd worden bij de etnische zuiveringen in de Servische provincie Kosovo.

De Amerikaanse woordvoerder van Buitenlandse Zaken, James Rubin, noemde de Joegoslavische president Slobodan Milosevic nog geen oorlogsmisdadiger maar houdt hem wel „politiek verantwoordelijk" voor de etnische zuiveringen in Kosovo. (Reuters)

6-4-99

VERVOLG VAN PAGINA 1

NAVO vergroot inzet

De gewone burger in Joegoslavië werd gisteren bestookt met televisiebeelden van NAVO-makelij en strooibiljetten vanuit vliegtuigen. „Als u eens wist wat voor een etnische schoonmaak-methodes er toegepast worden in Kosovo, zou u verbluft zijn", aldus een van de boodschappen.

Onduidelijk is vooralsnog in hoeverre de Joegoslavische eenheden de afgelopen weken gebruikt hebben om hun zware wapens en tanks in te graven of in dorpen en steden te verbergen.

Door het opklarende weer konden gisteren al tal van doelen beter bestookt worden. In Zemun, een voorstad van Belgrado waar de fel-nationalistische Servische vice-premier Vojislav Seselj burgemeester is, werd het commandogebouw van de Joegoslavische luchtmacht geraakt. Een brug over de rivier Ibar kreeg een voltreffer, om te voorkomen dat troepen vanuit Belgrado naar Montenegro zouden kunnen oprukken, waar gevreesd wordt voor een coup tegen de pro-westerse regering van president Djukanovic.

Bij de Noord-Servische stad Novi Sad werd een tweede brug over de Donau, de Vrijheidsbrug, zaterdagavond met een aantal inslagen onbruikbaar gemaakt. Bij de stad is nu nog één brug over. Een raffinaderij in Pancevo, een brandstofdepot in Kraljevo, een stadsverwarmingsinstallatie in Novo Beograd en een chemische fabriek in Lucani, die kruit en raketbrandstof produceerde, gingen in vlammen op. In de Kosovaarse hoofdstad Pristina kreeg een olie-opslag een voltreffer.

SFOR-troepen in Bosnië hebben zaterdag een spoorlijn tussen Montenegro en Servië opgeblazen, om te voorkomen dat die door Joegoslavische troepen zou worden gebruikt.

Voor het eerst zijn het afgelopen weekeinde gevechtsvliegtuigen opgestegen vanaf Duitse bases.

Volgens de NAVO heeft het inschakelen van Duitse vliegvelden ten doel de Italiaanse bases te ontlasten. Op een basis in de Eifel kwamen dertien F117 Stealth-bommenwerpers aan, die zullen opereren vanuit Italië.

7-4-99

'Vluchtelingen moeten terug als oorlog voorbij is'

Van onze verslaggever
DEN HAAG

De Nederlandse regering wil vluchtelingen uit Kosovo slechts tijdelijk opvangen. Als de oorlog in Kosovo voorbij is, moeten alle vluchtelingen terug. Dat heeft minister Korthals van Justitie (VVD) dinsdag in de Tweede Kamer gezegd.

De regering streeft, met steun van de Tweede Kamer, naar een 'evenredige' verdeling van het aantal vluchtelingen over de Europese Unie. Daarbij wordt volgens Korthals 'in beginsel' vastgehouden aan het inwonertal van Nederland in vergelijking met andere EU-lidstaten. Daarmee honoreerde Korthals een verzoek van het VVD-Kamerlid Kamp. Volgens Kamp zal Nederland 4 procent van het aantal vluchtelingen dat naar de EU gaat moeten opnemen.

Het Duitse EU-voorzitterschap heeft het totale aantal voor de EU op honderdduizend gesteld. Dat betekent dat de VVD, die gisteren geen aantallen noemde, pleit voor de tijdelijke opvang van vierduizend Kosovaren.

Korthals noemde geen aantallen, omdat hij daarmee zijn onderhandelingspositie in de EU zou ondermijnen. 'Ik wil geen getal noemen, anders krijg je dat ook.'

Korthals overlegt vandaag in Luxemburg met zijn Europese collega's van Justitie en Binnenlandse Zaken over de verdeling van het aantal vluchtelingen over de Europese Unie.

De VVD'er Kamp wil dat de Kosovaren de mogelijkheid wordt ontnomen in Nederland asiel aan te vragen. Dat is volgens zijn partijgenoot Korthals 'helaas niet mogelijk' op basis van de huidige vluchtelingenwetgeving. Wel kan behandeling van asielaanvragen drie jaar achterwege blijven, aldus Korthals. Voordat die periode voorbij is, wil de regering de Kosovaren terugsturen, op voorwaarde dat het in Kosovo veilig is.

Korthals probeert in Luxemburg een 'EU-terugkeerbeleid' af te spreken. De kans dat dat lukt, wordt uiterst klein geacht. Daarom wordt op het ministerie van Justitie gedacht aan noodwetgeving, waarmee moet worden voorkomen dat de Kosovaren toch kunnen blijven.

Afgesproken is dat de vluchtelingenorganisatie van de Verenigde Naties, de Unhcr, de vluchtelingen in de regio registreert en aan EU-lidstaten toewijst. Mensen met een slechte gezondheid krijgen de voorkeur. Vluchtelingen die niet via de Unhcr naar Nederland komen maar via een ander land, krijgen geen verblijfsvergunning. Ze zullen echter niet worden teruggestuurd.

Volgens minister Van Aartsen van Buitenlandse Zaken is de hulpverlening zo langzaam op gang gekomen, omdat de Unhcr tegen samenwerking met de NAVO was. Pas afgelopen zaterdag ging de Unhcr om.

De Oude Man van het UCK richt zi

Van onze verslaggever
Mark van Driel
KRUME

Plaku verlaat het aftandse gebouw zonder op te vallen. Ook in het Noord-Albanese bergdorp Krume lijken weinigen bekend met de man wiens uiterlijk het midden houdt tussen een gepensioneerde Britse generaal en een verstrooide natuurkundige. Maar Plaku, Albanees voor 'oude man', is een belangrijk leider van het Kosovaarse bevrijdingsleger UCK.

De Oude Man mag zich dan graag verschuilen, wereldvreemd is hij in geen geval.

Kort voor de Servische afkondiging van een wapenstilstand heeft hij de BBC en twee Britse kranten toegelaten tot een van zijn onopvallende onderkomens. Hij wilde een verzoek aan de NAVO richten en weet dat hij daarvoor Engelstalige media nodig heeft. 'Ik heb geen tijd voor vragen van anderen', bromt hij en verdwijnt in zijn Japanse jeep.

De oproep van Plaku was in nederigheid verpakt, rapporteert de BBC-journalist. De gerespecteerde, maar ook gevreesde leider heeft volgens de Brit gezegd dat het UCK dankbaar is voor de bombardementen van de NAVO. Hij heeft laten weten dat zijn leger mede daardoor nog enkele enclaves in het westen van Kosovo in handen heeft. Plaku heeft geopperd dat westerse steun bij de aanschaf van bijvoorbeeld draagbare raketten beslist niet zal worden afgeslagen. Want het UCK mist moderne wapens.

Aan manschappen lijkt geen gebrek. Over de kronkelende bergwegen komen steeds meer bussen met vrijwilligers naar grensplaatsen als Kukes en Krume. Ze komen van verre. Het UCK en onafhankelijke waarnemers zeggen dat er dagelijks rekruten uit Duitsland, de Verenigde Staten en Zwitserland arriveren. Een Duitse woordvoerder van de Organisatie voor Veiligheid en Samenwerking in Europa (OVSE) heeft het UCK de afgelopen twee maanden zien groeien. 'Geëmigreerde Kosovaren komen hier met tientallen tegelijk aan.'

Ook onder gevluchte Kosovaren is de animo om te vechten groot. De wervende televisiespots van het UCK slaan aan, de ronselende vrouwen werken. In een leegstaande fabriek voor treinonderdelen in Kukes stonden dinsdag ten minste driehonderd rekruten aan hun uniform te wennen.

Jonge Albanese vrijwilligers arriveren in Durres om zich aan te sluiten bij het Kosovo Bevrijdingsleger (UCK).

Rwandese burgers ontvluchten de burger

'Ook de Tutsi-rebell

Van onze correspondent
Kees Broere
KIGALI

De genocide in Rwanda van 1994 kwam ten einde door een militaire overwinning van het rebellenleger RPF. Door het gewapende optreden van het Rwandees Patriottisch Front zijn tienduizenden Tutsi's gered. Maar de acties van de rebellen hebben mogelijk ook tienduizenden Rwandezen, Tutsi's zowel als Hutu's, het leven gekost.

Die opmerkelijke conclusie valt te trekken uit het rapport *Leave None to Tell the Story* van de Amerikaanse mensenrechtenorganisatie Human Rights Watch (HRW). Het rapport is verschenen aan de vooravond van de herdenking van de volkerenmoord. Op 7 april 1994 begon in Rwanda de genocide, waarvan honderdduizenden Tutsi's en duizenden gematigde Hutu's het slachtoffer werden.

De meeste aandacht in het rapport gaat uiteraard uit naar de wijze waarop een extremistisch Hutu-bewind de volkerenmoord voorbereidde en uitvoerde. Volgens HRW was sprake van een 'weloverwogen keuze van een moderne elite' om de Tutsi-minderheid te elimineren. De internationale gemeenschap wist vooraf van de plannen, maar trad niet op.

Over de genocide in Rwanda zijn reeds talrijke rapporten verschenen. Het verslag van HRW is een van de best gedocumenteerde. De organisatie stelt het internationaal aanvaarde dodencijfer van 800 duizend bij naar 500 duizend. Daarnaast maakt HRW duidelijk hoe de genocide gelijk opliep met

Ook PvdA is verdeeld over NAVO-acties

Van onze verslaggever
UTRECHT

'Het lijkt mij op het eerste gezicht een manoeuvre in de schier oneindige reeks van schijnbewegingen van Milosevic', reageert PvdA-fractievoorzitter Melkert op het nieuws dat Servië een eenzijdig bestand heeft aangeboden dat dinsdagavond om acht uur zou *ingaan.*

PvdA'ers bij elkaar gekomen. Onder druk van de parlementaire pers en een aantal PvdA'ers is de bijeenkomst op het laatste moment toegankelijk gemaakt voor de journalistiek. De voorspelling van internationaal secretaris Pinto Scholtbach eerder die middag dat er alleen verdeeldheid is bij GroenLinks, wordt niet bewaarheid.

'We hebben vorige week als Par-

DE OORLOG VAN ARBEN QIREZI

'Kosovaren hebben geen leiders meer'

Van onze verslaggeefster
Wil Thijssen
AMSTERDAM

In een café 'ergens in Nederland' zwijgt Arben Qirezi. Hij wil niet vertellen waarom hij hier is, niet waarom hij uit Kosovo is weggegaan, en al helemáál niet hoe het met zijn vrienden en zijn familie gaat.

telefoon niet meer beantwoordt. 'Blok voor blok worden de mensen verdreven. Het aantal locaties dat ik kan bellen neemt dagelijks af. Van sommige mensen weet ik dat ze zijn gedeporteerd. Van anderen weet ik helemaal niets. Wie ondergedoken zit, kan mij niet bellen. Niemand durft de straat meer op.'

Arben Qirezi (28) was politiek actief in het jongerenplatform van

Handke wil ruiken aan Servisch aroma

Van onze correspondent
Philippe Remarque
BERLIJN

Peter Handke heeft woord gehouden. Al in februari had de Oostenrijkse dichter en schrijver tegen de Servische staatstelevisie gezegd: 'Mijn plaats is in Servië, in het geval dat de NAVO-misdadigers het land bombarderen.'

Eind vorige week is hij naar

Daarin verheerlijkte hij het Servische platteland met zijn 'helder smakende wijn en andersgele noedels'.

Handke geldt als een romanticus, die op hoge toon schrijft over een ideale poëtische wereld. Hij zet zich af tegen Amerikanisering en popcultuur. Als zoon van een Sloveense moeder verheerlijkte hij Joegoslavië en was hij verbitterd toen Slovenië uit de federatie stapte.

specialisten die niet voelen voor het initiatief, dat in het begin van de avond in hoofdletters op teletekst verscheen. 'Dan komen we weer in een situatie terecht waarin we het afgelopen half jaar hebben gezeten met Milosevic', verwacht Kamerlid Valk.

Voorzitter van de Jonge Socialisten Ramadan vindt het te makkelijk om achter NAVO-woordvoerder Shea aan te lopen. 'Kunnen we niet wat kritischer zijn?' Maar Melkert is vooralsnog niet te vermurwen.

Natuurlijk, ieder sprankje hoop moet worden aangegrepen, zegt Melkert. 'Milosevic heeft zo'n slechte record. Onze geloofsbrieven zijn die van de achthonderdduizend gevluchte Kosovaren. Die zeggen niet: goed idee daar moeten we op ingaan.'

Dinsdagavond zijn onder leiding van partijvoorzitter Van Hees een kleine honderd fractie een brief gestuurd dat de steun aan de bombardementen moet worden ingetrokken', stelt voorzitter IJzerman, 'door buiten de Verenigde Naties om te gaan, geef je als Partij van de Arbeid steun aan het recht van de sterkste'.

Voor Partij van de Arbeid-lid Koning uit Utrecht moet de NAVO-top eruit worden gegooid. 'Die hebben geblunderd. Als ze wisten wat Milosevic zou doen, is het erg dat ze er niet op waren voorbereid. Als ze het wel wisten was het nog erger.'

Koning staat niet alleen in zijn kritiek op de NAVO. Zijn onverwachte bondgenoot is PvdA-fractievoorzitter Melkert. Die heeft zijn bekomst van de mediashow van NAVO-voorlichter Shea. 'Hij is niet het beste wat de NAVO te bieden heeft. Ik zou graag zien dat de woordvoering langs politiekere lijnen loopt dan de gehaalde militaire targets.'

list Fehmi Agani, vertelt het liefst helemaal niks over zijn situatie. Waarom is hij dan toch op het verzoek voor een gesprek ingegaan? Na een lange stilte reageert hij fel: 'Wat wil je horen? Mijn frustratie? Mijn verdriet? Ik ben gekomen omdat iemand de stem van Kosovo moet laten horen. Iemand moet vertellen hoe we systematisch zijn onderdrukt, al lang voordat de internationale organisaties zich ermee gingen bemoeien. Al lang voordat de westerse media geïnteresseerd raakten in het probleem-Kosovo.

'De Serviërs laten voortdurend hun stem horen, de Kosovaren zijn stil omdat hun leiders zijn verdwenen. Ik wil niet onzichtbaar zijn. Ik wil een klein gaatje prikken in de muur die de Serviërs rond het concentratiekamp Kosovo hebben opgebouwd.'

Nors roert hij in zijn koffie. De student voelt zich machteloos en

Arben Qirezi FOTO MARTIJN BEEKMAN

komt daar ook voor uit. Alles wat hij zeggen wil, is al gezegd. 'Het Kosovaarse volk heeft geen leiders meer. Het ondergronds verzet ligt volledig stil. Je kent de geruchten van de executies in Pristina. De berichten zijn weliswaar tegenstrijdig – sommigen beweren dat Agani nog leeft – maar feit is dat niemand van onze leiders meer in het openbaar verschijnt om het volk toe te spreken. Ik weet niet waar Agani is. Ik heb geprobeerd hem te bellen, maar zijn telefoon wordt niet beantwoord. e-mail krijg ik al lang niet meer van hem.'

Qirezi spreekt over 'de professor' in de verleden tijd. Hij vertelt hoe hij dagelijks naar Kosovo belt, naar vrienden en bekenden. En elke dag is er wel iemand die de van Kosovo, de partij van Albanezenleider Rugova. In Pristina schreef hij de rapporten van Fehmi Agani tijdens diens onderhandelingen met buitenlandse diplomaten in Rome, Belgrado en Rambouillet. Qirezi zag een mooie, 'misschien wel politieke', carrière voor zich. Nu is hij een tweede studie begonnen, 'ergens in West-Europa'. Vanaf een veilige plek houdt hij zijn contacten op de hoogte van de situatie in Kosovo. Maar zijn bronnen drogen snel op.

'De hele situatie is frustrerend. Verder heb ik er geen woorden voor. Morgen reis ik terug naar mijn studiestad. Ik heb een hekel aan inpakken. En terwijl ik dit zeg, denk ik aan de duizenden vluchtelingen die niet eens hun spullen kunnen meenemen. Moet ik me schuldig voelen? Zeg mij, hoe moet ik mij voelen om met deze situatie te kunnen omgaan?'

Belgrado gereisd. 'Toen ik hoorde dat de NAVO-bombardementen tot de laatste Serviër zouden doorgaan, heb ik besloten te komen en hier, in Servië, met jullie te zijn', zei Handke tegen de Joegoslavische krant *Politika*. Hij zei te willen ruiken wat hij thuis in Frankrijk niet heeft: 'Het aroma van dit land'.

Collega-intellectuelen hebben hem in de ban gedaan. De Franse filosoof Finkelkraut sprak over Handkes 'verandering in een ideologisch monster'. Susan Sontag kondigde aan dat 'in New York Peter Handke voor veel mensen die hem vroeger lazen, heeft afgedaan'.

In 1996 verklaarde Handke zijn steun aan de Servische zaak in het pamflet *Eine winterliche Reise zu den Flüssen Donau, Save, Morawa und Drina oder Gerechtigkeit für Serbien*.

de het verloren ideaal zich in politieke steun aan de Serviërs. De Westerse media gaven volgens hem een eenzijdig anti-Servisch beeld van de oorlogen op de Balkan.

'Gerechtigheid voor Servië' maakte Peter Handke in een klap tot het bête noir van de Duitstalige literatuur. Een rol die hij met verve speelt.

In februari wekte Handke grote verontwaardiging toen hij het leed van de Serviërs boven dat van de joden in de Tweede Wereldoorlog leek te stellen. 'Hij was verkeerd begrepen, verklaarde hij later. 'De joden vallen buiten iedere categorie. Daaraan kan niet worden gewrikt. Maar het volk dat in deze eeuw (na de joden) in Europa het meest heeft geleden, dat zijn voor mij de Serviërs.'

'Het weer was grote spelbreker van de NAVO'

Van onze verslaggever

DEN HAAG

'Eindelijk is het weer goed. Er is geen wolkendek meer boven voormalig Joegoslavië', verzucht een vlagofficier van de marine tijdens de dagelijkse persbriefing op het ministerie van Defensie.

Na twee weken bombarderen is Defensie plots opmerkelijk open. De admiraal geeft toe dat het weer tot nu toe de 'grootste spelbreker' is geweest voor de NAVO.

'Je wilt uiteindelijk de man met het mes die de ander de keel afsnijdt pakken', zegt de anders zo keurige admiraal. Hij is tevreden, want 'de publieke opinie' die wil dat het moorden ophoudt, wordt nu op haar wenken bediend.

Sinds Tweede Paasdag is het zicht eindelijk goed, en kunnen tanks, pantservoertuigen en Servische troepen vanuit de lucht worden aangevallen.

De vlieger moet zo'n klein doel namelijk zelf kunnen zien. Of hij moet er naartoe worden geleid door een andere vlieger die het doel ziet. Tot op heden zijn 'minder tanks uitgeschakeld dan we zouden willen', geeft de admiraal toe. Want zo maar in het wilde weg met bommen gooien, dát doet de NAVO niet.

Binnenkort zullen de Amerikanen met 24 uit Duitsland afkomstige Apache-helikopters vanuit Albanië op jacht gaan naar nog meer Servische tanks. En er is méér goed nieuws: de weersverwachting is tot donderdag 'redelijk'.

Jakarta straft militairen voor ontvoeringen

Executies in Irak wegens moord op shi'itische leider

AP

BAGDAD

Vier Iraki's zijn terechtgesteld nadat ze door een speciaal gerechtshof schuldig waren bevonden aan de gewelddadige dood van ayatollah Mohammed Sadiq al-Sadr, de hoogste shi'itische leider van het land. Dit is dinsdag officieel bekendgemaakt in Bagdad.

De vier mannen, die vorige maand voor de televisie een bekentenis aflegden, sterven aan de galg. Er werd niet vermeld waneer en waar de executie plaatsvond.

Al-Sadr werd in februari vermoord in de heilige stad Najaf, 160 kilometer ten zuiden van Bagdad. Bij de aanslag kwamen ook zijn twee zonen om het leven. De moordaanslag veroorzaakte grote onrust in de shi'itische gemeenschap. Openlijke protesten werden met geweld door leger en politie onderdrukt. De meerderheid van de Iraakse moslims is shi'itisch, maar de regering wordt gedomineerd door sunnieten.

Drie van de vier geëxecuteerde mannen waren geestelijken. Volgens de Iraakse oppositie in het buitenland was de voormalige veldachte een dissidente shi'itische leider uit het zuiden, die al sinds 1991 gevangen zat.

MILOSEVIC

DEMOCRATIEËN hebben het in de confrontatie met tirannen altijd moeilijk gehad. Ze gedragen zich niet rationeel. Ze voeren een contraproductief beleid. Ze leiden hun land naar rampzalige oorlogen.

En ze jagen niet eens zo effectief hun eigen doelen na. Stalin decimeerde voor de Tweede Wereldoorlog zijn eigen officierskorps. Hitler zette voor de jodenvernietiging strategische goederen en diensten in, die anders voor de oorlogsvoering hadden kunnen worden gebruikt.

Democratische leiders die worden geconfronteerd met zulke lieden gaan hopeloos de mist in, omdat ze uitgaan van hun eigen politieke logica. Zo denken ze dat een dictator die zijn volk naar de afgrond leidt, gevoelig zal zijn voor de publieke opinie in zijn land, indien ze hem onder druk kunnen zetten.

Er moet toch iets zijn wat hij wil? Werd het fascisme geboren uit een vernederend verdrag? Stel het verdrag dan bij. Zo wordt een fascistische dictator tot bedaren gebracht, toch? En zo niet, dan zal én de binnenlandse én de internationale publieke opinie zich tegen hem keren. Daarbij zien we over het hoofd dat gestroomlijnde dictaturen helemaal geen publieke opinie hebben.

Dit alles vergeten we als we de door de dictator zelf verkondigde doelstellingen tegen hem proberen te gebruiken om de internationale publieke opinie te mobiliseren. Maar waarom proberen we dat? Als Slobodan Milosevic belooft dat alle 'vredelievende' vluchtelingen mogen terugkeren naar Kosovo, is het juist hij, Milosevic, die onze publieke opinie manipuleert.

Het zijn de democratische leiders, en diegenen die hen hebben gekozen, die vrede willen, en die niet 'voor Danzig' willen sterven, zoals de Franse fascist Marcel Deat het aan de vooravond van de Tweede Wereldoorlog formuleerde.

Dictators voeren geen oorlog omdat ze hun doelen niet langs vreedzame weg kunnen bereiken. Hun primaire doel is juist het voeren van oorlog.

Stalin en Mussolini kenden de beperkingen van de echte wereld en verkozen vaak bluf boven actie. Dat geldt echter niet voor de kleine tirannen van heden.

Vlak na het begin van de NAVO-bombardementen zei een medewerker van Clinton dat Milosevic een onaanvaardbaar hoge prijs voor zijn gedrag zou moeten betalen. Maar de enige onaanvaardbare prijs voor Milosevic is het verlies van zijn macht. In alle andere gevallen spint hij alleen maar garen bij dit aura van heldhaftig isolement en lijden.

Het idee van vele westerse militairen dat Milosevic na een aantal bombardementen wel zou bijdraaien, geeft aan hoe slecht onze leiders de wereld waarin ze leven begrijpen.

Aanpak tiran kost democratieën moeite

Democraten hebben een hekel aan types als Milosevic, Saddam Hussein en hun Noord-Koreaanse en Afrikaanse collega's omdat ze voortdurend normen en waarden schenden die zijn vastgelegd in internationale verdragen of die nog uit de Tweede Wereldoorlog stammen. Het vervelende is dat deze schendingen niet ongedaan zijn te maken door bommen en lasergestuurde projectielen.

In Kosovo is etnische zuivering handwerk, het is het werk van groepjes mannen met bijlen, messen, pistolen of vlammenwerpers, en soms de hightech-variant daarvan: machinepistolen.

Democratieën staan vrijwel machteloos tegenover dat soort wapens en diegenen die ze gebruiken. Milosevic maakt allereerst gebruik van onze diepgewortelde zwakheid: onze weerzin tegen oorlog of ingrijpen in andermans zaken.

Als dat mislukt, test hij onze kracht, een militaire machine die is ontworpen voor een totaal ander doel dan Kosovo. In het geval van de VS heeft hij nog een ander wapen: de Amerikaanse vrees voor slachtoffers. We zijn op dit moment nog het meest trots op het feit dat er nog geen Amerikaanse doden zijn gevallen.

De VS hebben voortdurend verschillende doelen gehad: eerst moest er een humanitaire ramp worden voorkomen, toen een Balkanoorlog en nu is besloten dat Milosevic het probleem vormt. En dat terwijl eigenlijk het enige doel was Amerikaanse doden te voorkomen. In een tijdperk van professionele legers lijkt dat streven belachelijk. Het speelt bovendien Milosevic in de kaart. Die maakt zich namelijk geen enkele zorg over doden aan eigen kant.

Hij is waarschijnlijk de laatste kleine dictator van zijn soort in Europa. Dankzij Stalin en Hitler is Joegoslavië het enige stukje land waar de ingewikkelde menselijke lappendeken uit de vorige eeuw nog aanwezig is. Maar het algemene probleem zal niet vanzelf verdwijnen. Om dat het hoofd te kunnen bieden, moeten we af van ons overwinningsconcept uit de Koude Oorlog, dat was gebaseerd op enorme militaire uitgaven en een afschrikkingsstrategie.

Die schrikt niet langer af en dat betekent inderdaad grondtroepen en ja, dat betekent ook slachtoffers aan onze kant. Als we dat niet erkennen, ontbreekt het ons aan militaire moed om onze morele overtuiging te staven.

We moeten bidden om een nieuw leiderschap dat dit begrijpt en het ook kan uitleggen aan de kiezer. Het alternatief is dat we alle lessen uit de laatste zestig jaar overboord moeten gooien. Dictators hebben een goed geheugen – dat zouden wij ook moeten hebben.

Tony Judt

©The New York Times

only at Newsweek.com
NEWS

Albright Misjudged Milosevic on Kosovo

By Thomas W. Lippman
Washington Post Staff Writer
Wednesday, April 7, 1999; Page A01

As the clouds of violence darkened over Kosovo throughout 1998, Secretary of State Madeleine K. Albright argued repeatedly that Yugoslav President Slobodan Milosevic would respond to the threat of force.

That conviction underlay U.S. negotiating tactics last fall, when Milosevic appeared to back down from a campaign of repression in the province of Kosovo under the threat of NATO bombing. It was a basic assumption driving the peace conference at Rambouillet, France, in February, when Albright and her colleagues expected Milosevic to accept a U.S.-brokered deal rather than face a NATO bombardment.

And it was reflected in the belief at the State Department that when airstrikes began Milosevic would probably back down after a few visible targets were hit.

These miscalculations about the efficacy of the threat, and a collective underestimation of Milosevic's defiance, have led the United States and its allies into an air war in Europe that has produced some of the same negative consequences they said they were trying to head off, and forced the NATO alliance to modify its political goals.

State Department officials dispute the notion that Kosovo is "Albright's war," as one said it has been called. Nevertheless, the NATO pounding of Yugoslavia embodies bedrock principles of Albright's view of the world. Born in Czechoslovakia and twice a refugee as a child, Albright believes that the United States and its allies must unite to check aggression, especially in Europe, because they will be drawn into wider conflicts if they do not. She also has said many times Milosevic represents a last vestige of a nondemocratic Europe that was plagued by war for much of this century, and that his record shows he will destabilize a large swath of the continent unless bottled up.

That view has been embraced by the alliance and has framed NATO's deliberations about Kosovo. At the same time, the Yugoslav leader's defiance, and the mass deportation of Kosovo's ethnic Albanian population by Serb security forces, represent the response to NATO bombing that Albright and her advisers had calculated as least likely.

Albright and her closest aides expected Milosevic to behave like a "schoolyard bully," as one senior official put it, backing down after a few punches were thrown. They admit they were unprepared for the

Print Edition
Today's National Articles
Inside "A" Section
Front Page Articles
On Our Site
Top News/Breaking News
Politics Section
National Section
Total IT Solutions for...
THANK YOU AMERICA

scope and speed of the deportation campaign. By contrast, senior Pentagon officials expressed doubts before the war that Milosevic could be moved by air power, and CIA Director George J. Tenet warned that the Serbs might respond with a campaign of ethnic cleansing.

While administration officials have argued that the bombing was necessary to try to stop a campaign of ethnic cleansing that began a year ago, they also said that nobody predicted that Milosevic would respond by forcing civilians onto trains and deporting them, a scene not witnessed in Europe since the depths of World War II.

"As we contemplated the use of force over the past 14 months, we constructed four different models," one senior official said. "One was that the whiff of gunpowder, just the threat of force, would make [Milosevic] back down. Another was that he needed to take some hit to justify acquiescence. Another was that he was a playground bully who would fight but back off after a punch in the nose. And the fourth was that he would react like Saddam Hussein," the president of Iraq, who hunkered down through Operation Desert Storm in 1991 and still holds power.

"On any given day people would pick one or the other," this official said. "We thought the Saddam Hussein option was always the least likely, but we knew it was out there, and now we're looking at it."

Albright's thinking about Milosevic, aides close to her said, has been driven in large part by events of half a century ago in Europe. "Madeleine Albright, more than anyone else in this administration, is driven by her own biography," said one senior U.S. diplomat. "Time and again, she raises the sights to the moral and historic issues." She believes deeply that Adolf Hitler and other tyrants could have been deterred if confronted early, and has applied that view to her diplomacy in Yugoslavia.

Albright's conviction that Milosevic could be persuaded by the threat of force was strengthened by his initially promising partial compliance with a cease-fire agreement brokered in October by special U.S. envoy Richard Holbrooke -- an agreement Milosevic accepted after NATO's initial decision to use force if necessary.

"Today," she said on Oct. 27, "the alliance is able to report that the President Milosevic is in very substantial compliance [with U.N. Security Council resolutions on Kosovo] . . . and that this compliance is sufficient to justify not launching airstrikes at this time. This is an important and welcome development. It would not have happened if we had not combined diplomacy with the threat by NATO to use force."

That experience, combined with the memory of how NATO airstrikes and a ground offensive by Croatian troops had induced Milosevic to accept a peace agreement in Bosnia, reinforced the belief that Milosevic would back down rather than fight, or at least retreat after a few missile strikes, officials said.

"What happened in Bosnia and in October showed that the threat of force can work, not that it will work, and therefore it was worth trying," an aide to Albright said.

Given the outcomes of those earlier confrontations, administration officials said they are still baffled by Milosevic's refusal to accept the U.S.-sponsored peace agreement that was offered to him at Rambouillet.

While it would have required an end to repression of the Kosovo Albanians and promised them wide-ranging political and administrative autonomy, it would also have allowed some Serb troops and security forces to remain in the province, maintained Serb sovereignty for at least three years -- guaranteed by NATO -- and provided security for the province's minority Serb population.

It also would have required the rebel Kosovo Liberation Army to disarm, and U.S. officials said Milosevic was promised that the United States would take steps against the ethnic Albanian group, such as freezing its bank accounts, if he accepted the agreement and the KLA refused.

"We walked right up to the edge of appeasement" at Rambouillet to craft a peace plan Milosevic could accept, one senior official said.

The only conceivable reason Milosevic would have rejected that deal -- even after a last-minute effort by Holbrooke to convince him that force was imminent unless he signed -- is that "he's detached from reality. His mind just can't process new inputs," another official said. "He never even asked Holbrooke for any changes in the text."

The Kosovo rebels and representatives of Milosevic participated at Rambouillet because they were, in effect, ordered to do so by Albright and the foreign ministers of the five other countries in the so-called Contact Group: Britain, France, Germany, Italy and Russia.

Milosevic and the rebels were not to arrive at Rambouillet with delaying tactics or plans for drawn-out negotiations, according to Albright's scheme. They were to arrive prepared to accept the peace plan within two weeks, subject only to minor modifications. "Showing up is not going to be good enough," Albright said.

State Department officials now say they had to have a detailed peace plan because the European allies said they would carry out the threat of force only if the Serbs were clearly refusing a reasonable offer that the Kosovo representatives had accepted. At the time, though, Albright's aides offered a different reason for the ultimatum and the tight timetable: They said she was tired of fighting the same fires over and over again, and wanted the Kosovo issue resolved well before NATO's 50th anniversary celebration this month.

in an appearance at the Brookings Institution yesterday, Albright declined to reflect on what she might have done differently in the past few months.

http://www.washingtonpost.com/wp-srv/WPlate/1999-04/07/065l-040799-idx.html 14.4.99

"We will have plenty of time to go back and look at what we did or did not do," she said. "I am completely focused on what we are doing now and what we have to do in the future."

© Copyright 1999 The Washington Post Company

NEWS
FOR NEWS WORLD NATION POLITICS METRO BUSINESS & TECH HEALTH OPINION WEATHER
yellowpages
Just because you trust it,
doesn't mean you have to pay for it.

April 1999 = April 1941

April 07, 1999

Belgrade, 6th April (Tanjug) - Bill Clinton provided for himself a special place in the history and with large dark letters - next to Adolph Hitler, the greatest criminal known in the civilization so far.

For the second time in this century American bombs fall on Belgrade and other Yugoslav towns.

The history sometimes repeats till the last detail. Criminals who call themselves fighters for the New World Order - headed by the so far greatest misfortune of the American people - have already for days being pouring Belgrade with bombs such as Adolph Hitler did on the date of today.

Nazis left after them two thousand coffins, hundreds in massive burial places. If Clinton continues like this, he will be even crueler.

Hitler's followers - Clinton, Blair, Cook, Schreder, Solana and Clark - as they are not humans - threaten "We shall extend the area of attacks including the center of Belgrade".

Bridges and other civilian facilities, even hospitals in which innocent people - babies come, are under the attack.

While rockets were flying over their heads, inhabitants of Belgrade these days could see on TV the film "Great dictator" and to recognize in Charley Chaplain Adolph - Bill Clinton.

It is not the first time that the allies lead by Americans, pour bombs onto Belgrade and Yugoslavia. It happened, also in April and May 1944. Then, as well as now, something unexplainable happened: in Belgrade, Nis, Podgorica, Niksic and some other towns they killed twice more Yugoslavs than Nazis.

Civilians were killed much more than Germans, who these bombs were intended to.

Who could believe that on the threshold of the twenty-first century citizens of Belgrade would meet this nice April morning - like 58 years ago - in tears, at cemeteries, in hospitals and in lines of refugees? Nobody except these malicious people in Washington, London and Brussels who in fact are not humans.

Already for days Yugoslavs perish and suffer in the same way, or even worse, as in the time of fascism. Similarities are frightening. Now as well the strongest forces from the West are against us. In this unequal fight - without any example for comparison in the human history - ratio of forces as per personnel is 1:7 and as per techniques 1:7000. Possibly it is even more unfavorable.

But the Yugoslavs will win this battle. There is only the question: earlier or later and at what price. The nervous killer from the White House is aware of that but he does not come to himself.

Yugoslav people will forgive this crazy act to Americans, Britains..., as it is human to forgive and only brave and strong ones could do it.

They will never be able to understand what happened with France that it seems we loved more than it loved us. After that let God help them if he could.

Is it possible to put equalsign between that what happened in April forty-four and in this April? It is pity, but we can not! This time killers arrived from where we could not expect them, from the allies from the two world wars.

This morning the bells ring in Belgrade, but not as once in Paris. But, the history does not recognize force: it will judge everybody and pass judgment according to mis(deeds).

[Home | Encyclopedia | Facts&Figures | News]
Copyright © 1998, 1999 Ministry of Information
Email: mirs@srbija-info.yu

FOTO GUUS DUBBELMAN – DE VOLKSKR

Bommen zijn niet het ergste

De Servische dramaturg Igor Dobricic kwam zestien dagen geleden naar Amsterdam. Voor een bespreking van zijn werk met kinderen in Belgrado, die schade opliepen door het oorlogsgeweld. Hij kan en wil niet meer terug. 'Ik zou deel worden van een oorlog die de mijne niet is, waarin ik geen idee heb voor wie of wat ik vecht.'

door Erik van den Berg

7-4-99

IGOR DOBRICIC voelt zich een verrader. Ineengedoken op zijn eenpersoonsbed in Amsterdam probeert hij zijn emoties over de bombardementen op zijn geboortestad te verwoorden. 'Ik heb een vreselijk gevoel in mijn maag. Dat ik hier zit in Amsterdam, en niet bij mijn vrienden in Belgrado. Hoewel ik weet dat ik dáár ook niets kan doen.'

Zestien dagen geleden kwam Dobricic (32) naar Nederland. Op een bijeenkomst van de European Cultural Foundation in Amsterdam zou hij uitleggen hoe hij als dramaturg in Belgrado werkt met kinderen die opgroeien in een omgeving die is vergeven van geweld. Die 22ste maart bleek hij een van de laatste reizigers die van de luchthaven Surcin vertrokken. Een dag later staakten vrijwel alle maatschappijen hun vluchten van en naar de Servische hoofdstad.

Sindsdien bivakkeert Dobricic ergens in de Amsterdamse Kinkerbuurt, op een kamertje waarvoor hij elke keer een 'wonderbaarlijk' lange trap beklimt. Terug naar Belgrado kan en wil hij niet. Hij zou binnen de kortste keren worden opgeroepen voor militaire dienst. Het logeeradres dankt hij aan de bemiddeling van zijn voormalige stadgenoot Dragan Klaic, de directeur van het Theater Instituut Nederland, bij wie Dobricic in de jaren tachtig zijn studie voltooide. Hij is blij dat zijn oude docent hem meteen wilde helpen.

'We hebben het niet één keer over de bommen gehad.'

Zijn gesprekken met in Amsterdam neergestreken geestverwanten (onder meer vertegenwoordigers van het onafhankelijke radiostation B-92 uit Belgrado) maken hem niet minder onzeker over zijn toekomst. 'Ik wacht en ik denk en ik pieker, de hele dag door', zegt hij in een zorgvuldig gearticuleerd Engels, waaraan je afhoort dat hij na zijn studie enige jaren in Australië werkte.

Persoonlijke spullen zijn in de kamer nauwelijks te bekennen. Boven het logeerbed hangt een poster van Benetton, in de hoek zoemt een computer, op tafel ligt een boek, opengeslagen bij een reproductie van Jan Steen: *De gevangenneming van Samson*.

'Zelfs mijn adresboek met telefoonnummers ligt thuis. Alsof ik dat niet nodig zou hebben, alsof ik niet onder ogen wilde zien dat er bombardementen zouden komen, alsof ik na een week weer gewoon terug zou zijn.'

Hij probeert zijn Servische vrienden te bellen en e-mailen, maar meestal zijn de lijnen geblokkeerd. Buitenlandse kranten en Internet vertellen hem niet genoeg naar zijn zin. Zopas nog hoorde hij dat B-92 ook op Internet het zwijgen is opgelegd. 'Al met al is er weinig informatie.'

Dobricic maakt er geen geheim van dat hij niets van Milosovic moet hebben. De oorlog vervult hem met walging. 'Ik voel me op dit moment op geen enkele manier verbonden met mijn land. Want welk woord je ook gebruikt voor wat in Kosovo gebeurt, uitroeiing of verdrijving of wat dan ook – wat daar gebeurt is weerzinwekkend. En waarom? De *bottom line* is dat er een oorlog wordt gevoerd omdat Slobodan Milosevic aan de macht wil blijven. Het hele politieke systeem is parasitisch. Het wil overleven, de rest interesseert het niet.'

Dobricic lacht, werpt een donkere blik en hapt naar adem: 'Ik voel me verlamd door een storm van paradoxale gevoelens. Hier ben ik, in een NAVO-land dat officieel in staat van oorlog verkeert met mijn eigen land, en wat blijkt: ik voel me *veilig*. Als ik terug zou gaan, als dat al zou kunnen, zou ik deel worden van een oorlog die de mijne niet is, waarin ik geen idee heb voor wie of wat ik vecht.'

MAAR EVEN geëmotioneerd praat hij over de NAVO-bombardementen, die hij het resultaat acht van een 'heel slechte inschatting' van de situatie. 'Ik weet niet of er mensen zijn die méér weten, of er geheime oogmerken zijn, maar ik zie louter een vermenigvuldiging van het lijden. Alsof je met een paar bommen de problemen oplost. Dat alles maakt me heel erg bang.

'Ik schaam mij diep voor wat zich afspeelt in Kosovo, maar ik moet bekennen dat voor mij persoonlijk het ergste is, dat de fragiele infrastructuur van nuchtere, intelligente, kosmopolitische geesten vernietigd wordt. Dat is Milosovic' triomf. De verdeeldheid is weg, iedereen schaart zich achter hem. Het is moeilijk rustig te blijven denken als ze bommen op je gooien. Dus ik begrijp wel dat het nationalisme om zich heen grijpt, *zelfs bij mensen van wie je het niet verwacht*.

'Ik durf ook niet te zeggen hoe ik zélf zou reageren. Dat is moeilijk, heel moeilijk. . . Maar ik maak me zorgen over mijn vrienden. Niet eens om de bommen. Ze zijn vindingrijk, in materieel opzicht zullen ze het wel redden. Ik ben bang dat mijn vrienden óók veranderen. De omstandigheden zijn zó destructief. Daarom probeer ik hen steeds te bereiken, om te zeggen: *try to save your spirit*. Als zij hun hoop opgeven, ben ik die ook kwijt.

'Met elke bom die op Belgrado valt, wordt dat tere netwerk minder. Veel Joegoslaven leefden in een soort parallelwereld, naast het officiële systeem. Ze walgden van het geweld, probeerden te overleven en werkten intussen heel omzichtig aan een alternatief, dat zich manifesteerde in de demonstraties van 1996. Ze hebben nooit veel steun van buiten ondervonden. Ik weet dat het een cliché is, maar ik zeg het toch: een kruisraket kost een vermogen – als zo'n bedrag eerder in dat fragiele netwerk was geïnvesteerd, hoeveel goeds had dat niet bewerkstelligd?

'De democratische krachten verdwijnen, tien keer sneller dan ze werden opgebouwd. Mijn angst is dat ik straks geen land heb om naar terug te gaan. Als Milosovic niets in de weg wordt gelegd, resteert een dictatuur waarin niemand zich verbergen kan.'

Igor Dobricic heeft weinig familie in Belgrado. Zijn moeder is hertrouwd en woont in Australië. Alleen zijn vader en grootmoeder zijn achtergebleven; broers of zussen heeft hij niet. Hij maakt zich zorgen over de kinderen van zijn toncelgroep in het culturele centrum Stari Grad. 'Ik voel me rot. Ik heb geen idee hoe het met hen is. Ze zijn in elk geval alleen, want het centrum is dicht.

'We hadden een uitzonderlijke band. In het theater word je vanzelf intiem, maar met kinderen komt er een factor bij. Je wordt een autoriteit en een vertrouwensfiguur, of je wilt of niet. Het goeie is dat die rol je gevoel van verantwoordelijkheid versterkt, en zonder dat gevoel kun je dit werk niet doen.'

Samen met zijn collega Ivana Despotovic geeft Dobricic sinds 1995 leiding aan het *Theatre of Growing Up*, een in omvang wisselende groep van 14- tot 19-jarigen, die gemeen hebben dat ze in een of ander opzicht schade opliepen door het oorlogsgeweld. Dat kan gaan om kinderen uit het belegerde Sarajevo die onder de hoede kwamen van Servische familieleden in Belgrado, of om tieners uit de buurt. 'In het begin van de oorlog lagen de granaten zo'n beetje voor het grijpen. Het kwam voor dat kinderen ergens zo'n ding vonden, er trots een café mee binnen gingen, en de boel dan exploderde.'

Lang niet altijd gaat het om zulke directe confrontaties. 'De hele Joegoslavische maatschappij is doordrenkt van geweld, de officiële politiek in Servië stoelt erop. Al sinds het begin van de oorlog: dag in dag uit ging het mediabombardement door en werd je met de heftigste beelden ingeprent dat de Serviërs in Bosnië gevaar liepen. Het effect daarvan op kinderen moet je niet onderschatten.'

HET toneelgroepje is een los, nauwelijks aan regels gebonden verband van ongeveer twintig 'probleemgevallen', die meedoen op basis van vrijwilligheid. 'Het kind is extreem koppig of agressief en dan komen de ouders met de vraag of je kunt helpen. Het allerbelangrijkste wat we doen, is zorgen dat het kind zich veilig voelt. Dat het ontdekt dat het bij ons eerlijk kan zijn.

'Met improvisaties, spelletjes en toneelstukjes stimuleren we creativiteit-in-groepen. Dat is iets wat ze enorm bijblijft, want in de echte maatschappij maken ze zoiets niet mee. Joegoslavië is zo ziek en verscheurd, dat iedereen er zo langzamerhand van overtuigd is dat het onmogelijk is een individu te zijn en tegelijk in een groep te functioneren. Wij maken onze eigen kleine samenleving, waarin we laten zien dat je zonder angst kunt samenwerken.'

De conferentie in Amsterdam was bedoeld om de resultaten te evalueren van deze en soortgelijke initiatieven, die met steun van The Soros Foundation plaatsvinden onder de koepel van het Play Against Violence-project. Elf theatermakers uit onder andere Joegoslavië, Noord-Ierland, Polen en Roemenië bracht de European Cultural Foundation samen, om ideeën uit te wisselen en te bouwen aan een netwerk. Dobricic moest in zijn eentje het woord voeren namens Joegoslavië. Zijn leermeesteres Ljubica Beljanski-Ristic kon geen vlucht meer krijgen en bleef achter in de gebombardeerde stad.

Igor Dobricic zoekt zijn weg in een vreemde stad. 'Ik kom uit een land waar elke sociale infrastructuur is vernietigd, in een land waar die infrastructuur buitengewoon goed functioneert. Op het verschil raak ik niet uitgekeken.' Denkt hij nog aan iets anders dan Belgrado? Ja, een vriend gaf hem *The Discovery of Heaven* van Harry Mulisch. 'Leuk, het speelt in Amsterdam. Ik wandel door straten waar ik net over las. Dat houdt me van onoplosbare vragen af.'

TEKENING: WOLFGANG AMMER

Milošević zal de uiteindelijke confrontatie verliezen

De NAVO aarzelde geen seconde en veegde het bestandsaanbod dat Milošević deed, van tafel. **Jonathan Eyal** sluit echter niet uit dat dit aanbod bedoeld kan zijn als een eerste stap om Joegoslavië voor een ramp te behoeden.

President Milošević gedraagt zich naar verwachting: zijn jongste 'vredesaanbod' heeft alle schijn van een ernstige poging om de oorlog te beëindigen, maar heeft in wezen niets om het lijf. Het komt aan geen van de Westerse voorwaarden voor een duurzame regeling tegemoet. En Belgrado komt zelfs met een nieuwe conditie: het stelt een toekomstige terugtrekking van Joegoslavische strijdkrachten uit Kosovo afhankelijk van de algehele verwijdering van NAVO-militairen uit de regio. Milošević moet hebben geweten dat zijn bestandsvoorstel onmiddellijk zou worden verworpen. Maar hij had andere bedoelingen op het oog – zijn initiatief past in een verder reikende psychologische campagne die Joegoslavië nu voert.

Oproepen om de luchtaanvallen te staken tijdens het orthodoxe paasfeest dat komende vrijdag wordt gevierd, zijn de afgelopen dagen gedaan door Griekenland – een NAVO-lid dat van oudsher banscheppen de NAVO-strategen moed uit het feit dat de publieke steun voor de operatie standhoudt in landen als Duitsland, Italië en de vs, die oorspronkelijk waren aangemerkt als potentiële zwakke plekken. En het belangrijkst is dat zich geleidelijk een nieuwe NAVO-strategie ontvouwt, die voorziet in het sturen van grondtroepen ter bescherming van de Albanezen.

Nu al is duidelijk dat het NAVO-commando bij de voorbereiding van de luchtacties een aantal cruciale fouten heeft begaan. De eerste was het tijdstip dat voor de operatie gekozen werd. De Westerse inlichtingendiensten beschikten al in september vorig jaar over betrouwbare informatie dat Milošević een massaal offensief tegen de Albaniërs in Kos[illegible] ring nog moest worden overtuigd van de noodzaak van een NAVO-operatie.

Afgelopen februari wist het opperbevel van de NAVO al dat een humanitaire catastrofe met luchtaanvallen alléén waarschijnlijk niet af te wenden zou zijn. Toch bleef de NAVO opgescheept met luchtaanvallen als enige strategie. De strategen in Brussel hoopten nog dat Milošević op het laatste moment zou terugkrabbelen. Dat de leider van een betrekkelijk klein Europees land het machtigste bondgenootschap op aarde kon tarten en twee weken later nog in het zadel zat, heeft velen in Brussel verrast. En toen de verwachte catastrofe kwam, verdwaalden de NAVO-leiders in een doolhof van [illegible] litaire planologen stellen – terecht – dat het geen zin heeft te dreigen met een grondoffensief zolang de daarvoor benodigde troepen niet ter plaatse zijn. Maar thans vinden wel gestage voorbereidingen voor zo'n offensief plaats, onder het mom van een operatie om de vluchtelingen in de buurlanden Macedonië en Albanië te beschermen. Intussen stelt het bondgenootschap zijn oorlogsdoelen bij: officieel streeft de NAVO nog steeds naar handhaving van het vredesakkoord dat in februari in Frankrijk is gesloten. Maar in de praktijk weet iedereen dat dat akkoord een dode letter is. Zelfs als Milošević vandaag nog terugkeert naar de onderhandelingstafel, zullen de Albanezen niet langer genoegen nemen met de autonomie binnen Joegoslavië die hun aanvankelijk was beloofd. Toch moet de NAVO voorzichtig zijn met beloften van een onafhankelijk Kosovo, enerzijds omdat dat de publieke opinie in Macedonië tegen het bondgenootschap in het harnas zou kun-

Vluchtelingen

IN HET NIEMANDSGEBIED tussen Albanië, Macedonië, Montenegro en Kosovo ontrolt zich een menselijke tragedie van catastrofale proporties. De honderdduizenden Albanezen uit Kosovo zijn geen directe oorlogsslachtoffers, maar mensen die van de ene dag op de andere zijn verdreven uit hun dorpen en steden, uit hun huizen en van hun land. Onder de fysieke druk van de NAVO-bombardementen zijn de Servische politie- en legereenheden hard bezig om de 'etnische schoonmaak' in Kosovo in versneld tempo af te ronden. De ontwrichting is totaal: in Kosovo, in het onherbergzame grensgebied, in Macedonië, Montenegro en Albanië, in de wijdere Balkan-regio. Maar ook in de hoofdsteden van de Westerse landen weet men zich geen raad met de situatie die aan de rand van het oorlogsgebied is ontstaan.

De afgelopen dagen hebben Westerse politieke en militaire leiders in alle toonaarden gezegd dat ze niet waren voorbereid op dit zwartste scenario in de Kosovo-crisis. Maar na de Servische afwijzing van het akkoord van Rambouillet en het begin van de aangekondigde NAVO-luchtacties lag het toch voor de hand dat president Milošević op enigerlei wijze zou reageren en dat de Kosovaarse Albanezen, de mensen om wie het conflict in eerste instantie te doen is, daarvan de slachtoffers zouden worden. Misschien had men niet kunnen voorzien dat een hele burgerbevolking zou worden gedeporteerd op een schaal die zich op Europees grondgebied sinds de Tweede Wereldoorlog niet meer heeft voorgedaan. Maar de Westerse politici mag terdege worden aangerekend dat ze volstrekt onvoorbereid waren op zelfs maar de mogelijkheid van een menselijke tragedie in deze omvang. Politieke leiders die een oorlog beginnen, kunnen zich achteraf niet achter 'naïviteit' verschuilen, maar moeten van tevoren rekening houden met de zwartste scenario's.

Het verwijt van een gebrek aan voorbereiding op een catastrofe van deze omvang treft ook de internationale organisaties voor hulpverlening – het Rode Kruis, de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR en niet-gouvernementele organisaties zoals Artsen zonder grenzen. Uit de berichten van verslaggevers ter plaatse blijkt dat de medewerkers van deze organisaties zich geen raad weten. Pas nu komt een stroom van hulpgoederen, eerste levensbehoeften, tenten, dekens, medicijnen, drinkwater enigszins op gang. Maar het allesoverheersende gevoel is dat van machteloosheid, chaos en verbijstering omdat zich deze dramatische taferelen kunnen afspelen in Europa op de drempel van de 21ste eeuw.

HET DEBAT IN de Westerse hoofdsteden gaat intussen over de vraag waar de Kosovaarse verdrevenen moeten worden opgevangen. In de regio, dat wil zeggen in Albanië, Macedonië en wellicht Montenegro – de twee of drie armste landen van Europa? Of verspreid over een groot aantal landen, inclusief West-Europa, Canada en de Verenigde Staten? Een bescheiden, eerste groep vluchtelingen is gisteren overgevlogen naar Turkije en Noorwegen.

De terughoudendheid die het Nederlandse kabinet in de Kosovo-crisis toont, mag opmerkelijk worden *genoemd*.

TEKENING: WOLFGANG AMMER

Milošević zal de uiteindelijke confrontatie verliezen

De NAVO aarzelde geen seconde en veegde het bestandsaanbod dat Milošević deed, van tafel. Jonathan Eyal sluit echter niet uit dat dit aanbod bedoeld kan zijn als een eerste stap om Joegoslavië voor een ramp te behoeden.

President Milošević gedraagt zich naar verwachting: zijn jongste 'vredesaanbod' heeft alle schijn van een ernstige poging om de oorlog te beëindigen, maar heeft in wezen niets om het lijf. Het komt aan geen van de Westerse voorwaarden voor een duurzame regeling tegemoet. En Belgrado komt zelfs met een nieuwe conditie: het stelt een toekomstige terugtrekking van Joegoslavische strijdkrachten uit Kosovo afhankelijk van de algehele verwijdering van NAVO-militairen uit de regio. Milošević moet hebben geweten dat zijn bestandsvoorstel onmiddellijk zou worden verworpen. Maar hij had andere bedoelingen op het oog – zijn initiatief past in een verder reikende psychologische campagne die Joegoslavië nu voert.

Oproepen om de luchtaanvallen te staken tijdens het orthodoxe paasfeest dat komende vrijdag wordt gevierd, zijn de afgelopen dagen gedaan door Griekenland – een NAVO-lid dat van oudsher banscheppen de NAVO-strategen moed uit het feit dat de publieke steun voor de operatie standhoudt in landen als Duitsland, Italië en de VS, die oorspronkelijk waren aangemerkt als potentiële zwakke plekken. En het belangrijkst is dat zich geleidelijk een nieuwe NAVO-strategie ontvouwt, die voorziet in het sturen van grondtroepen ter bescherming van de Albanezen.

Nu al is duidelijk dat het NAVO-commando bij de voorbereiding van de luchtacties een aantal cruciale fouten heeft begaan. De eerste was het tijdstip dat voor de operatie gekozen werd. De Westerse inlichtingendiensten beschikten al in september vorig jaar over betrouwbare informatie dat Milošević een massaal offensief tegen de Albaniërs in Ko[illegible] ring nog moest worden overtuigd van de noodzaak van een NAVO-operatie.

Afgelopen februari wist het opperbevel van de NAVO al dat een humanitaire catastrofe met luchtaanvallen alléén waarschijnlijk niet af te wenden zou zijn. Toch bleef de NAVO opgescheept met luchtaanvallen als enige strategie. De strategen in Brussel hoopten nog dat Milošević op het laatste moment zou terugkrabbelen. Dat de leider van een betrekkelijk klein Europees land het machtigste bondgenootschap op aarde kon tarten en twee weken later nog in het zadel zat, heeft velen in Brussel verrast. En toen de verwachte catastrofe kwam, verdwaalden de NAVO-leiders in een doolhof van [illegible] wisten. Volgens militaire planologen stellen – terecht – dat het geen zin heeft te dreigen met een grondoffensief zolang de daarvoor benodigde troepen niet ter plaatse zijn. Maar thans vinden wel gestage voorbereidingen voor zo'n offensief plaats, onder het mom van een operatie om de vluchtelingen in de buurlanden Macedonië en Albanië te beschermen. Intussen stelt het bondgenootschap zijn oorlogsdoelen bij: officieel streeft de NAVO nog steeds naar handhaving van het vredesakkoord dat in februari in Frankrijk is gesloten. Maar in de praktijk weet iedereen dat dat akkoord een dode letter is. Zelfs als Milošević vandaag nog terugkeert naar de onderhandelingstafel, zullen de Albanezen niet langer genoegen nemen met de autonomie binnen Joegoslavië die hun aanvankelijk was beloofd. Toch moet de NAVO voorzichtig zijn met beloften van een onafhankelijk Kosovo, enerzijds omdat dat de publieke opinie in Macedonië tegen het bondgenootschap in het harnas zou kun-

Vluchtelingen

IN HET NIEMANDSGEBIED tussen Albanië, Macedonië, Montenegro en Kosovo ontrolt zich een menselijke tragedie van catastrofale proporties. De honderdduizenden Albanezen uit Kosovo zijn geen directe oorlogsslachtoffers, maar mensen die van de ene dag op de andere zijn verdreven uit hun dorpen en steden, uit hun huizen en van hun land. Onder de fysieke druk van de NAVO-bombardementen zijn de Servische politie- en legereenheden hard bezig om de 'etnische schoonmaak' in Kosovo in versneld tempo af te ronden. De ontwrichting is totaal: in Kosovo, in het onherbergzame grensgebied, in Macedonië, Montenegro en Albanië, in de wijdere Balkan-regio. Maar ook in de hoofdsteden van de Westerse landen weet men zich geen raad met de situatie die aan de rand van het oorlogsgebied is ontstaan.

De afgelopen dagen hebben Westerse politieke en militaire leiders in alle toonaarden gezegd dat ze niet waren voorbereid op dit zwartste scenario in de Kosovo-crisis. Maar na de Servische afwijzing van het akkoord van Rambouillet en het begin van de aangekondigde NAVO-luchtacties lag het toch voor de hand dat president Milošević op enigerlei wijze zou reageren en dat de Kosovaarse Albanezen, de mensen om wie het conflict in eerste instantie te doen is, daarvan de slachtoffers zouden worden. Misschien had men niet kunnen voorzien dat een hele burgerbevolking zou worden gedeporteerd op een schaal die zich op Europees grondgebied sinds de Tweede Wereldoorlog niet meer heeft voorgedaan. Maar de Westerse politici mag terdege worden aangerekend dat ze volstrekt onvoorbereid waren op zelfs maar de mogelijkheid van een menselijke tragedie in deze omvang. Politieke leiders die een oorlog beginnen, kunnen zich achteraf niet achter 'naïviteit' verschuilen, maar moeten van tevoren rekening houden met de zwartste scenario's.

Het verwijt van een gebrek aan voorbereiding op een catastrofe van deze omvang treft ook de internationale organisaties voor hulpverlening – het Rode Kruis, de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR en niet-gouvernementele organisaties zoals Artsen zonder grenzen. Uit de berichten van verslaggevers ter plaatse blijkt dat de medewerkers van deze organisaties zich geen raad weten. Pas nu komt een stroom van hulpgoederen, eerste levensbehoeften, tenten, dekens, medicijnen, drinkwater enigszins op gang. Maar het allesoverheersende gevoel is dat van machteloosheid, chaos en verbijstering omdat zich deze dramatische taferelen kunnen afspelen in Europa op de drempel van de 21ste eeuw.

HET DEBAT IN de Westerse hoofdsteden gaat intussen over de vraag waar de Kosovaarse verdrevenen moeten worden opgevangen. In de regio, dat wil zeggen in Albanië, Macedonië en wellicht Montenegro – de twee of drie armste landen van Europa? Of verspreid over een groot aantal landen, inclusief West-Europa, Canada en de Verenigde Staten? Een bescheiden, eerste groep vluchtelingen is gisteren overgevlogen naar Turkije en Noorwegen.

De terughoudendheid die het Nederlandse kabinet in de Kosovo-crisis toont, mag opmerkelijk worden *genoemd.*

den met Joegoslavië onderhoudt – en zoals te verwachten viel ook door Rusland. Door dit thema te kiezen en een eenzijdig staakt-het-vuren af te kondigen doet Milošević een indirect beroep op de publieke opinie in deze twee landen, wat hem broodnodig propagandavoordeel kan opleveren. Ook in eigen land levert het winst op. Enkele van de zwaarste nazi–bombardementen op Belgrado vonden plaats met Pasen 1941, en de pijn bij de plaatselijke bevolking zit nog altijd diep.

De NAVO hoeft echter geen wroeging te hebben voor haar resolute afwijzing van het aanbod. Zelfs al hadden Milošević' troepen het bestand geëerbiedigd, dan nog waren de diverse paramilitaire groeperingen die de Albanese bevolking in Kosovo terroriseren gewoon doorgegaan met hun offensief.

De wezenlijke vraag is of het bestandsaanbod het eerste teken is van een breuk in het Joegoslavische verzet. Milošević weet dat de militaire campagne tegen zijn land op het punt staat een andere wending te nemen. Er zijn nieuwe vliegtuigen gestuurd die onder alle weersomstandigheden kunnen opereren en dat, samen met de verheviging van de aanvallen met kruisraketten op overheidsgebouwen in Belgrado, brengt zijn land een ontzaglijke schade toe. Verder bereidde. Milošević wist dat een eenmaal op gang gekomen guerrilla–oorlog tegen zijn regime vrijwel niet te onderdrukken zou zijn. Dus besloot hij het Kosovo Bevrijdingsleger in de kiem te smoren door het zijn morele en materiële voedingsbodem te ontnemen. Al maanden werd daarom in Belgrado gewerkt aan een krijgsplan waarvan een massale volksverhuizing deel uitmaakte. Interessant is echter dat het plan verzet ondervond van de toenmalige opperbevelhebber van de Joegoslavische strijdkrachten, generaal Momčilo Perisić, die tegenover NAVO-commandanten bedekte toespelingen over de kwestie wist te maken. Luchtaanvallen op dat ogenblik hadden wellicht een afschrikwekkend effect gehad en zouden een bij uitstek kwetsbaar Joegoslavisch leger hebben getroffen. Maar de regering van president Clinton werd geheel in beslag genomen door de *impeachment*-procedure in het Congres, terwijl een pas verkozen Duitse coalitieregering nog steeds uitgesloten, althans officieel. Westerse mi-

houden dat ze niet wisten dat mogelijk etnische Albanezen zouden

De Albanezen zullen niet langer genoegen nemen met autonomie binnen Joegoslavië

worden verdreven, konden ze niet; immers, de aanvankelijke rechtvaardiging van de NAVO voor de luchtaanvallen was het streven ontheemding te voorkomen. Maar Westerse politici konden niet uitleggen hoe ze met alleen luchtaanvallen een humanitair doel dachten te bereiken, of waarom ze niet voor de nodige civiele infrastructuur zorgden om de verwachte stromen vluchtelingen op te vangen. Uiteindelijk werden de betrokken regeringen het eens over een plan om kool en geit te sparen: ze erkenden op de hoogte te zijn geweest van Milošević' moordzuchtige plannen maar zeiden 'verrast' te zijn door de 'meedogenloosheid' van de Joegoslavische leider. Daarmee plaatsten ze zich in een onbehaaglijke positie waarin pas nu langzaam verandering komt.

Een grondoperatie tegen Joegoslavië wordt nog steeds uitgesloten, althans officieel. Westerse minnen jagen, anderzijds omdat Brussel nog altijd niet zeker weet of de Amerikanen wel troepen willen afstaan voor een groot offensief.

De verspreiding van vluchtelingen door heel Europa moet de Macedoniërs geruststellen, die zelf een Albanese minderheid kennen. Intussen is de toestroom van militairen naar de regio bedoeld om Westerse regeringen een scala aan mogelijkheden te bieden, waaronder mogelijke grensoverschrijdingen naar Joegoslavisch grondgebied teneinde 'vrijplaatsen' voor de Albanezen te creëren. In wezen verdoezelt het bondgenootschap hiermee het onderscheid tussen een zuiver luchtoffensief en een grondoffensief – beide zullen vermoedelijk in de nabije toekomst plaatsvinden. Als dat gebeurt, zal Milošević steeds meer grondgebied kwijtraken, en de oorlog met het Westen zal zich over lange tijd gaan uitstrekken. En intussen beseft de Joegoslavische dictator wel dat hij de uiteindelijke confrontatie moet verliezen. Wellicht is het bestandsaanbod dat Belgrado gisteren zo aarzelend heeft gedaan dus bedoeld als het begin van verder strekkende concessies, bedoeld om Joegoslavië voor een ramp te behoeden.

Jonathan Eyal is verbonden aan het Royal United Services Institute for Defence Studies in Londen.

aan stond als het ging om humanitaire acties, voert het kabinet-Kok nu een beleid van maximale afhoudendheid. De nationale paniek over de onbeheersbare stroom asielzoekers en de rel over de 'lekkende tenten' voor vluchtelingen eind vorig jaar spelen hierbij ongetwijfeld een rol.

De situatie is zó dramatisch, dat dit achterhaalde discussies zijn. Op korte termijn is iedere vorm van behoorlijke opvang te verkiezen boven de ellende van de modder en de afwezigheid van elementaire voorzieningen in het open veld waar de vluchtelingen nu worden opgevangen. Een tentenkamp in Blace of Kukës voor een paar honderdduizend ontheemden is niet van de ene op de andere dag gebouwd.

Anderzijds zijn er twee gerechtvaardigde bezwaren tegen verspreiding van de vluchtelingen in te brengen: ten eerste zou dit de etnische schoonmaak van Milošević legitimeren en ten tweede zou ongewild een permanente situatie kunnen ontstaan zoals de Palestijnse vluchtelingenkampen. De Kosovaren moeten zo snel mogelijk beschermd kunnen terugkeren naar hun land, hun grond, hun dorpen en steden. Dat blijft terecht het doel van de NAVO-actie.

DE NAVO-LANDEN kunnen niet terug, nu de luchtoorlog tegen Servië voor de Kosovaarse burgerbevolking zo'n ellendige wending heeft genomen. Maar evenmin kunnen de Westerse landen de lasten van de ontwrichting overlaten aan de onderontwikkeldste regio van Europa. Met alle militaire en civiele middelen die beschikbaar zijn, moet deze menselijke tragedie worden aangepakt.

Virtuele vraagstukken

H.J.A. Hofland

NEW YORK. Gesteld dat de afgelopen twee weken *niet* was gebombardeerd. Proberen we ons een voorstelling te maken van de toestand in en om Kosovo onder vreedzamer omstandigheden. Het is niet waarschijnlijk dat, na het mislukking van Rambouillet en de laatste poging in Parijs, Milošević nog een aanleiding zou hebben gezien om een Servische delegatie op de volgende conferentie te laten verschijnen. De partijen waren uitgepraat. De facto waren de Kosovaren op zichzelf aangewezen; hun bevrijdingsleger had zich verder op eigen houtje verdedigd. Daarmee had het Milošević – binnen de grenzen van zijn eigen logica – de rechtvaardiging gegeven om krachtiger op te treden tegen de 'terroristen en bandieten' die zich schuil hielden in de dorpen. Dat was, bij afwezigheid van waarnemers, een goede reden geweest om zulke dorpen te zuiveren, ongeveer zoals Lidice, Oradour en Putten zijn gezuiverd. Vier jaar oorlogspraktijk in Bosnië heeft geleerd hoe dat in zijn werk gaat.

Misschien was, na schokkende beelden op de televisie, de 'internationale gemeenschap' weer gemobiliseerd. Men weet wat zo'n mobilisatie waard is. Nieuwe dreigementen van het Westen ('Nooit meer Bosnië') hadden de VN ertoe gebracht, zich weer met de kwestie te bemoeien. Er was een soort Akashi, of hij zelf (men herinnert zich deze soepele diplomaat nog) naar Belgrado gestuurd. Zijn voorstellen waren aanvaard. Er werd een wapenstilstand bereikt. Opnieuw zouden waarnemers naar Kosovo zijn gestuurd. Die hadden daar een ander land aangetroffen dan ze hadden verlaten: met de grenzen verlegd in het voordeel van de Serviërs en, wie weet, al nieuwe bewoners. De waarnemers zouden hun plicht doen, toezicht houden op de wapenstilstand. Feitelijk zouden ze de veroveringen hebben geconsolideerd, terwijl Milošević zijn goede wil had getoond.

In werkelijkheid was hij intussen in de gelegenheid gesteld, het Bosnische scenario volgens Radovan Karadžić te volgen. De Kosovaren, die zich verraden voelden, hadden de wapenstilstand geschonden (niet onbegrijpelijk). De Servische 'paramilitaire politie' (hoe moeten we ons die voorstellen? Bij gebrek aan beter denk ik aan de SA) had zich gedwongen gevoeld in te grijpen. Zo werd het beproefde scenario nog een keer uitgevoerd, en daarna nog eens, tot het doel was bereikt: Kosovo vrij van lastige Kosovaren.

Dit alles had kunnen gebeuren als er niet was gebombardeerd. Er zou geen 'humanitaire catastrofe' zijn geweest, geen verwoestingen in Belgrado, en meer krokodillentranen in het Westen zoals na Srebrenica. Daarmee was het afgelopen. Een ongure staatsman was de nationale held, zijn land de laatste dictatuur in Europa, met alles wat erbij hoort: censuur, geheime politie, armoede, isolement. De NAVO had zich definitief ontmaskerd als papieren tijger.

Maar niets is onvergetelijk. De zuivering van Kosovo, was bij gebrek aan schokkende beelden snel verdrongen behalve door de overlevende gezuiverden. De Westerse openbare mening heeft bij het betreden van de volgende eeuw meer aan zijn hoofd. En ook Milošević is sterfelijk, lichamelijk en politiek. Een isolement als hij had aangericht, was niet te handhaven. Er kwamen weer toeristen en zakenlieden uit het Westen. Onder druk van de buurlanden en de internationaal-Westerse cultuur had het regime zich geleidelijk aangepast. Zo is het per slot van rekening ook in de Sovjet–Unie gebeurd. Joegoslavië werd, onder zijn tanende bewind een Sovjet–Unie in miniatuur. Zo zou het op zijn manier de val van de muur beleven, een jaar of vijftien nadat de echte Muur was gevallen. De ondergang van Kosovo was dan allang als een niet uitzonderlijk incident in de lange reeks van Balkandrama's opgenomen. In Nederland werden nog heftige discussies gevoerd over de vraag of een groepje witte illegale Kosovaren teruggestuurd moest worden. Ze werden het land uitgezet, want in Kosovo was alles weer veilig. Zou dat beter zijn geweest?

Degenen die volhouden dat de NAVO nooit had moeten aanvallen, en die zo consequent zijn dat ze op dit ogenblik de actie willen staken, weten het antwoord. Ja. Alles beter dan die bommen. Ook de voortgezette etnische zuiveringen? Ook een volksverhuizing? Ja. Misschien hebben ze gelijk, maar dan is het een virtueel gelijk achteraf – en bovendien is het de vraag van welke instantie ze het krijgen. De menselijkheid? De geschiedenis? Wie zijn dat? En maakt het verschil voor het heden? Nee.

De ramp van deze oorlog die aan alle andere rampen daar ten grondslag ligt, is dat hij van beide kanten slecht is voorbereid. Het Westen heeft de vastberadenheid van Milošević en het uithoudingsvermogen van de Serviërs onderschat, en in Belgrado hebben de leiders zich even catastrofaal vergist: gerekend op voortgezette aarzelingen, de rekbaarheid en het korte geheugen van het Westen en de onderlinge onenigheid. De Amerikanen hebben opnieuw de macht van de *high tech* overschat; de Serviërs hebben gerekend op de Russische vrienden die nu nergens te zien zijn. Milošević heeft zich verder vergist door het tempo van de etnische schoonmaak dusdanig op te voeren dat de massa der verdrevenen voor het eerst in de recente geschiedenis van Joegoslavië tot een doorslaggevende politieke factor is geworden. Van vergissing naar vergissing snellend, hebben de partijen zich in de noodlottige greep geworsteld. Iedere dag dat de oorlog duurt, komen we dichter bij de situatie die alleen in de volledige overwinning voor NAVO kan eindigen, dat is de volledige nederlaag, de *Stunde Null* bij wijze van spreken, voor de Serviërs.

Waar zijn we aan begonnen? Dat we ons deze vraag stellen, wijst er al op hoe het Westen zich heeft laten verrassen. De vraag die gesteld had moeten worden is: waar beginnen we aan. Nu is het dus niet deze maar eerstgenoemde. Het antwoord is dat we ons de afgelopen weken drie doelen hebben gesteld: dat van de onmiddellijke veiligheid, het breken van Milošević's macht; de vervulling van een belofte, het terugbrengen van de Kosovaren; en op langere termijn, de 'reclassering' van Servisch Joegoslavië binnen de Balkan, verwant aan de manier waarop Duitsland weer in Europa is opgenomen. Hebben we daarvoor het geduld, en het verstand?

UITlijst AUB UIT BUNO

de balie voor cultuur en politiek
kleine-Gartmanplantsoen 10 Telefoon 553 51 00

do 8 apr. SLAA: Dilettressalon: Kijkt de poëziebioscoper voor- of achteruit? Met Tom v. Deel, Vic. v.d. Reijt o.l.v. Arie v.d. Berg
20.30 uur

zo 11 apr. Vaalut Zaal, 12.30 uur Engelstalige Festival Writing Matters 17.50/f 12.50
en David Palmer.

za 10 apr. Vaalut Zaal, 20.15 uur Nederlands Kamerkoor. Mendelssohn

vr 9 apr. AGA Zaal 20.15u Vlinnares Zilveren Vioolduikvlare. f 22.50/f 17.50

Damrak 21. Tel. 627 04 66. (di t/m vr 14.00-17.00 uur)
beurs van berlage

N. Z. Voorburgwal 282. Telefoon 626 46 95
het betty asfalt complex

Paul Haenen, t/m 30/5. Do, vr, za 21.00 uur
t/m 25 apr.

Oude Schans 73 - 77. Telefoon 623 13 61
bimhuis

jazz do 8 Carlos Ward 'Radius'; vr 9 Tristan Honsinger Quintet
21.00 uur za 10 Loet van der Lee plays 'Both Sides'; wo 14 Alice's 5 Minons Imrt. o.l.v. Nic. Thiel

Leidseplein 26. Telefoon 530 53 01
theater bellevue

ma 12 apr. (20.30 uur - tech. wo) Nadorst van Jim van der Woude prod. SL Woods

di 13 t/m za 18 apr (dw aanvangstijden) Theatro Festival – een lustre theaterontmoeting

za 10 apr. Theo Nijland: Verstand van Weemoed 2
20.30 uur wondermooie poëzie- morbide gevoel voor humor (Volkskrant)

zo 11 apr. De Krabbedijter door improvisatietheater Piranha
20.30 uur —Even verrassend als spannend (Parool)

wo 7 apr. de ijs weesper
20.30 uur

vr 9 apr. 7-9apr.20.00

di 13 t/m za 24 De Ernst van Ernst (The importance of being Earnest) v. Oscar Wilde
apr. 20.30 uur met: Maaike Heuer, Cas Enklaar e.a. regie: Maïlin van Veldhuizen

ma 12 apr. (20.30 uur) Alternoveroefening o.l.v. de Academie voor Kleinkunst

wo 14 apr. 20.30 uur

ma 12 apr. 20.15 uur

wo 14 apr. 12.30 uur

ma 19 apr. (20.30 uur) Het Gijon Lied met Hans Dorrestijn, Arthur Umbgrove e.a.

wo 9 apr. (12.30 uur) Bellevue lunchtheater: Tintoffits naar Andy Warhol

vr 9 apr. 20.30 uur

za 10 apr. 16.00 uur

di-za 20.00 u

Leidseplein
stads theater

Uitgaan

ma 12 apr. 20.15 uur

wo 14 apr. 20.30 uur

Haarlem
TIA

vr 9, za 10 apr. 20.30 uur

kloveniersburgwal 29. Telefoon 626 46 95
het betty asfalt complex

N. Z. Voorburgwal 282. Telefoon 626 46 95
beurs van berlage

Damrak 21. Tel. 627 04 66. (di t/m vr 14.00-17.00 uur)

Oude Schans 73 - 77. Telefoon 623 13 61
bimhuis

jazz do 8 Carlos Ward 'Radius'; vr 9 Tristan Honsinger Quintet
21.00 uur za 10 Loet van der Lee plays 'Both Sides'; wo 14 Alice's 5 Minons Imrt. o.l.v. Nic. Thiel

Leidseplein 26. Telefoon 530 53 01
theater bellevue

ma 12 apr. (20.30 uur - tech. wo) Nadorst van Jim van der Woude prod. SL Woods

di 13 t/m za 18 apr (dw aanvangstijden) Theatro Festival – een lustre theaterontmoeting

za 10 apr. Theo Nijland: Verstand van Weemoed 2
20.30 uur wondermooie poëzie- morbide gevoel voor humor (Volkskrant)

zo 11 apr. De Krabbedijter door improvisatietheater Piranha
20.30 uur —Even verrassend als spannend (Parool)

wo 7 apr. de ijs weesper
20.30 uur

vr 9 apr. 7-9apr.20.00

di 13 t/m za 24 De Ernst van Ernst (The importance of being Earnest) v. Oscar Wilde
apr. 20.30 uur met: Maaike Heuer, Cas Enklaar e.a. regie: Maïlin van Veldhuizen

ma 12 apr. (20.30 uur) Alternoveroefening o.l.v. de Academie voor Kleinkunst

wo 14 apr. 20.30 uur

ma 12 apr. 20.15 uur

wo 14 apr. 12.30 uur

ma 19 apr. (20.30 uur) Het Gijon Lied met Hans Dorrestijn, Arthur Umbgrove e.a.

wo 9 apr. (12.30 uur) Bellevue lunchtheater: Tintoffits naar Andy Warhol

vr 9 apr. 20.30 uur

za 10 apr. 16.00 uur

di-za 20.00 u

Leidseplein
stads theater

Uitgaan

ma 12 apr. 20.15 uur

wo 14 apr. 20.30 uur

Haarlem
TIA

vr 9, za 10 apr. 20.30 uur

Oude Schans 73 - 77. Telefoon 623 13 61
bimhuis

jazz do 8 Carlos Ward 'Radius'; vr 9 Tristan Honsinger Quintet
21.00 uur za 10 Loet van der Lee plays 'Both Sides'; wo 14 Alice's 5 Minons Imrt. o.l.v. Nic. Thiel

Leidseplein 26. Telefoon 530 53 01
theater bellevue

ma 12 apr. (20.30 uur - tech. wo) Nadorst van Jim van der Woude prod. SL Woods

di 13 t/m za 18 apr (dw aanvangstijden) Theatro Festival – een lustre theaterontmoeting

za 10 apr. Theo Nijland: Verstand van Weemoed 2
20.30 uur wondermooie poëzie- morbide gevoel voor humor (Volkskrant)

zo 11 apr. De Krabbedijter door improvisatietheater Piranha
20.30 uur —Even verrassend als spannend (Parool)

wo 7 apr. de ijs weesper
20.30 uur

vr 9 apr. 7-9apr.20.00

di 13 t/m za 24 De Ernst van Ernst (The importance of being Earnest) v. Oscar Wilde
apr. 20.30 uur met: Maaike Heuer, Cas Enklaar e.a. regie: Maïlin van Veldhuizen

ma 12 apr. (20.30 uur) Alternoveroefening o.l.v. de Academie voor Kleinkunst

wo 14 apr. 20.30 uur

ma 12 apr. 20.15 uur

wo 14 apr. 12.30 uur

ma 19 apr. (20.30 uur) Het Gijon Lied met Hans Dorrestijn, Arthur Umbgrove e.a.

wo 9 apr. (12.30 uur) Bellevue lunchtheater: Tintoffits naar Andy Warhol

vr 9 apr. 20.30 uur

za 10 apr. 16.00 uur

di-za 20.00 u

Leidseplein
stads theater

Uitgaan

ma 12 apr. 20.15 uur

wo 14 apr. 20.30 uur

Haarlem
TIA

vr 9, za 10 apr. 20.30 uur

Herfkens: Macedonië overdonderd

Minister Herfkens heeft vandaag en gisteren Macedonië bezocht in verband met de Kosovaarse vluchtelingen. Een aantal van hen wordt mogelijk opgevangen in tenten in Ermelo.

Door onze redacteur
HARM VAN DEN BERG

SKOPJE, 7 APRIL. De opvang van vluchtelingen uit Kosovo zal snel verbeteren. Daarover heeft minister Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking) vanmorgen in Skopje afspraken gemaakt met de Macedonische regering. „Ze hebben me beloofd dat ze volop zullen meewerken", aldus Herfkens vanmorgen. Zij hield haar collega's voor dat er in de afgelopen week te veel mis is gegaan bij de hulpverlening. „Men heeft dat ook toegegeven", aldus Herfkens na een gesprek met haar collega van Ontwikkelingssamenwerking. Volgens haar heeft de Macedonische regering zich in sterke mate laten leiden door angst: „Ze waren ontzettend benauwd dat de vrede in het eigen land niet zou kunnen worden bewaard", aldus Herfkens. Een andere factor is dat ook Macedonië zoals andere regeringen en hulpverleningsorganisaties „volkomen overdonderd werden door de omvang van het probleem".

Herfkens heeft de Macedonische regering nog eens tien miljoen gulden steun beloofd, bovenop de eerder toegezegde twintig miljoen. „Alles begint nu te lopen, ik geloof stellig dat er van nu af aan minder incidenten zullen zijn."

Als zij te horen krijgt dat in Blace hulpverleners niet vrij zijn om voedsel naar het kamp te brengen en Artsen zonder Grenzen grote problemen heeft, komt zij direct in actie. „Dat hebben we niet afgesproken", zegt zij en duwt haar Macedonische collega bij de Nederlandse ambtenaar voor noodhulp in de auto om de zaak direct te regelen. „Het komt in orde", weet zij. Over de vraag hoe veel vluchtelingen Nederland zal opnemen, wil zij zich niet uitlaten. Daarover wordt op Europees niveau beslist.

Tijdens haar bezoek heeft Herfkens zich later op de morgen in een kamp in de buurt van Jahcinze over de situatie laten informeren. Nederlandse militairen hebben aan de inrichting ervan meegewerkt. Herfkens zei niet precies te weten op hoe veel vluchtelingen uit Kosovo nog moet worden gerekend. „Ik heb hier vernomen dat de Serven ze aan hun eigen kant willen houden met de cynische mededeling dat ze de eigen Kosovaren zo graag bij zich willen houden."

□Een onzer redacteuren voegt hier aan toe:

Het ministerie van Justitie is bezig met het inrichten van een tentenkamp voor gevluchte Kosovo-Albanezen in de bossen bij Ermelo. Het kamp krijgt een capaciteit van maximaal duizend personen. Dit heeft een woordvoerster van Justitie gezegd.

Met het opbouwen van een kamp loopt Justitie vooruit op de Europese besluitvorming later vanmiddag in Luxemburg over de onderlinge verdeling van een aantal Kosovaarse vluchtelingen die zich momenteel in Albanië en Macedonië bevinden. Duitsland, dat voorzitter is van de Europese Unie, zou vanmiddag een voorstel voor een dergelijke verdeling doen. De EU-landen zouden mogelijk in totaal 100.000 vluchtelingen uit Kosovo moeten opvangen.

De woordvoerster van Justitie legt er de nadruk op dat het in Ermelo gaat om een kamp met zogenoemde 'party-' of 'De Boer-tenten', naar de cateringfirma die deze tenten levert. Ze zijn uitgerust met een houten vloer en hebben 'luxueuze' voorzieningen, aldus de woordvoerster. Vorig jaar oktober leidde de noodopvang van reguliere asielzoekers in een modderig tentenkamp op een terrein van Defensie bij Ermelo tot maatschappelijke protesten.

Justitie is momenteel op zoek naar een tweede locatie voor een tentenkamp. Mogelijk worden de Kosovo-Albanezen die naar Nederland komen uiteindelijk in reguliere huisvesting ondergebracht. Daarbij zal ook worden gekeken naar eventuele familiebanden met de vijfduizend Kosovaren die eerder al als asielzoekers naar Nederland kwamen.

De vluchtelingenorganisatie UNHCR van de Verenigde Naties zal de leiding hebben bij het onderbrengen van Kosovaarse vluchtelingen in andere landen, zo is gisteren komen vast te staan tijdens een speciale conferentie in Genève over de situatie van de Kosovo-Albanezen. Bij de selectie van de vluchtelingen zal door de landen van de Europese Unie voorrang worden gegeven aan zieken, ouderen en gezinnen met jonge kinderen. Daarbij geldt als afschrikwekkend voorbeeld de manier waarop de afgelopen dagen vluchtelingen die vastzaten in het grensgebied van Macedonië en Kosovo naar Turkije zijn overgebracht. In een aantal gevallen zijn mensen tegen hun wil naar Turkije vervoerd en werden gezinnen uiteengehaald.

Nog niet duidelijk is welke status deze vluchtelingen uit Kosovo zullen krijgen, omdat zij niet onder de nu gebruikelijke definities van asielzoekers vallen.

Een Nederlandse legerarts behandelt een Kosovaars jongetje in een door de NAVO ingericht vluchtelingenkamp in Stankovac nabij de Macedonische hoofdstad Skopje. (Foto AP)

Nieuwe commandant op vliegbasis in Amendola

Door een onzer redacteuren

ROTTERDAM, 7 APRIL. Het gemengde Nederlands-Belgische luchtmachtdetachement in Amendola, dat nauw is betrokken bij de NAVO-acties tegen Servië, krijgt een nieuwe commandant.

De Belgische luitenant-kolonel F. De Winne is gisteren in de Zuid-Italiaanse plaats aangekomen om de Nederlandse overste J. Abma op te volgen.

De aflossing gaat „gefaseerd", zegt een woordvoerder van de luchtmacht. „Abma zou begin april zijn vertrokken, omdat zijn periode van vier maanden er op zat. Maar gezien de oorlogssituatie neemt hij nog een week of twee de tijd om De Winne in te werken." De Winne, de eerste Belgische commandant, maakt deel uit van het 349ste smaldeel van de Vlaamse luchtmachtbasis Kleine Brogel. Hij kreeg in België eerder bekendheid, omdat hij als astronaut is geselecteerd voor een reis met een spaceshuttle.

Het Nederlands-Belgische detachement, dat sinds 1993 in Italië is gelegerd, verblijft vanaf januari in Amendola. De militairen moesten het Noord-Italiaanse Villafranca verlaten, omdat het plaatselijke vliegveld voor alle militair verkeer werd gesloten. De F-16-eenheid bestaat uit 350 militairen, die in de omgeving van Amendola in hotels zijn ondergebracht.

Kamer voor opvang Kosovaren in de regio

Door onze diplomatiek redacteur

DEN HAAG, 7 APRIL. Een grote meerderheid van de Tweede Kamer is het eens met de regering dat Kosovo-vluchtelingen bij voorkeur 'in de regio' moeten worden opgevangen om uiteindelijk weer snel naar huis terug te kunnen. Maar Nederland moet wel bereid zijn met andere EU-landen een 'evenredig' aantal van vierduizend tot zesduizend vluchtelingen op te nemen. Het accent moet daarbij liggen op mensen met zware medische problemen, vindt de Kamer.

De PvdA-fractie denkt aan „minstens vijfduizend", de VVD wil in de EU strikt vasthouden aan een verdeling naar bevolkingsgrootte. Zij komt voor Nederland uit op vierduizend, 1/25ste van het totaal dat EU-voorzitter Duitsland heeft voorgesteld. De Europese ministers van Justitie en van Binnenlandse Zaken zouden daarover vandaag in Luxemburg beslissen.

Dat bleek gisteren in een debat met de ministers Korthals (Justitie), Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) en De Grave (Defensie). In het debat verdedigde minister Van Aartsen de regering, en met name zijn collega Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking), tegen verwijten van het CDA, D66 en GroenLinks dat zij vorige week te laks op het vluchtelingenprobleem zou hebben gereageerd.

Volgens Van Aartsen meende de overkoepelende VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR tot eind vorige week dat zij het probleem zelf aankon. De organisatie is, zoals alle hulporganisaties, in beginsel tegen 'politisering' van de hulp. Zij voelde er ook daarom niet veel voor een beroep op NAVO-eenheden te doen bij de opvang van vluchtelingen. Pas zaterdag, in een overleg met de NAVO, de EU en de OVSE, veranderde de UNHCR van positie jegens het „gigantische" vluchtelingendrama dat „niemand zo had kunnen voorzien", aldus Van Aartsen.

Nederlandse NAVO-militairen zijn daarna in het grensgebied van Macedonië en Kosovo direct begonnen met humanitaire hulp. De drie liberale ministers benadrukten dat Nederland in de EU naar verhouding financieel veel doet: twintig miljoen gulden voor directe humanitaire hulp en tien miljoen voor begrotingssteun aan Macedonië.

Na GroenLinks debatteerde gisteren ook de Partij van de Arbeid over de NAVO-acties in Klein-Joegoslavië. De achterban deed dat op zakelijke toon.

Door onze redacteur
KEES VAN DER MALEN

UTRECHT, 7 APRIL. Hij spreekt heldere taal. Harde taal ook. Of de partijgenoten maar rekening willen houden met „een zeer langdurig commitment" van de NAVO. En zich dus realiseren dat „we in de Balkan nog tot in lengte van jaren met militaire en politieke betrokkenheid opgezadeld zullen zijn". PvdA-fractieleider Melkert verdedigde gisteravond langs scherpe lijnen de instemming van de PvdA-fractie met de NAVO-acties in Klein-Joegoslavië. En hij kreeg praktisch gesproken ook de steun van de achterban. Er zijn PvdA'ers die de bombardementen te ver vinden gaan en er zijn aan de andere kant ook leden die inzet van grondtroepen bepleiten, maar uiteindelijk keurde niemand de lijn van de fractie af.

Zo'n honderd PvdA'ers discussieerden gisteren in het Jacobi-theater in Utrecht over de opstelling van de PvdA-fractie.

Zakelijk debat in PvdA over Kosovo

Aan de bijeenkomst is weinig ruchtbaarheid gegeven. Sterker nog, aanvankelijk zou de vergadering van wat wordt genoemd een 'uitgebreid partijbestuur' besloten zijn. Camera's zouden maar tot het uitvergroten van standpunten leiden, zo was de vrees. En een bijeenkomst van de grootste regeringspartij was toch altijd nog iets anders dan één van GroenLinks, de oppositiepartij die afgelopen zaterdag in volle openbaarheid zijn verscheurdheid over de NAVO-acties etaleerde. Maar in de loop van de dag werd besloten dat de PvdA niets te verbergen heeft en beslotenheid wel eens averechts zou kunnen werken.

De discussie zelf verloopt beheerst. Standpunten worden gewisseld in een bijna zakelijke sfeer. Vragenstellers staan keurig in de rij achter de microfoon om op hun beurt hun opinie te geven. Anders dan in het Tijdperk van het debat over de kruisraketten, begin jaren tachtig, wint de redelijkheid het in de discussie van de emotie. Of het moet de afgevaardigde zijn die Melkert toeroept dat er „veel meer humanitaire steun" moet worden gegeven. Zij krijgt meteen applaus van de zaal.

Vlak voor de bijeenkomst wordt bekend dat Milošević een eenzijdig staakt-het-vuren heeft afgekondigd. Dat „gebaar" zien sommigen als een opening die moet worden aangegrepen. „Waarom zouden we daar niet op ingaan? Een paar dagen geen bommen gooien en dan keihard onderhandelen", zo wordt gepleit. Melkert wil niet rechtstreeks reageren op het voorstel van Milošević, dat NAVO-diplomaten in Brussel dan al hebben uitgelegd als een poging om verdeeldheid te zaaien in de kring van de bondgenoten.

De fractieleider heeft dan al het verwijt moeten incasseren dat met steun aan de NAVO-acties „het recht van de sterkste" is geïntroduceerd, de NAVO volkenrechtelijk iets „onbestaanbaars" onderneemt, de Verenigde Naties zo „een doodsklap" krijgen en voortzetting van de bombardementen „een heilloze weg" is.

Melkert houdt zijn partijgenoten vervolgens voor dat Milošević al ruim tien jaar het recht van de sterkste praktiseert, sociaal-democraten niet aan de kant mogen blijven staan „als mensen over de kling worden gejaagd" en dat het overigens niet de eerste keer is dat Nederland steun geeft aan wat hij noemt „humanitaire interventies" van de NAVO.

Fractielid Thanasis Apostolou laat daarop weten dat hij tegenstander is van de NAVO-bombardementen, een standpunt dat hij eerder in de fractie en in de krant heeft uitgedragen. Waarop de politicoloog en publicist Koen Koch hem aanraadt dat standpunt ook in de Kamer, zonodig met een eigen motie, in te nemen. Hierop ontwikkelt zich een klein twistgesprek hoe ver je als dissident in de fractie mag gaan, tot partijvoorzitter Van Hees de discussie afkapt met de aanmoediging „dit gesprek straks bij de borrel voort te zetten".

En niemand van de aanwezigen vat die aansporing op als ongepast.

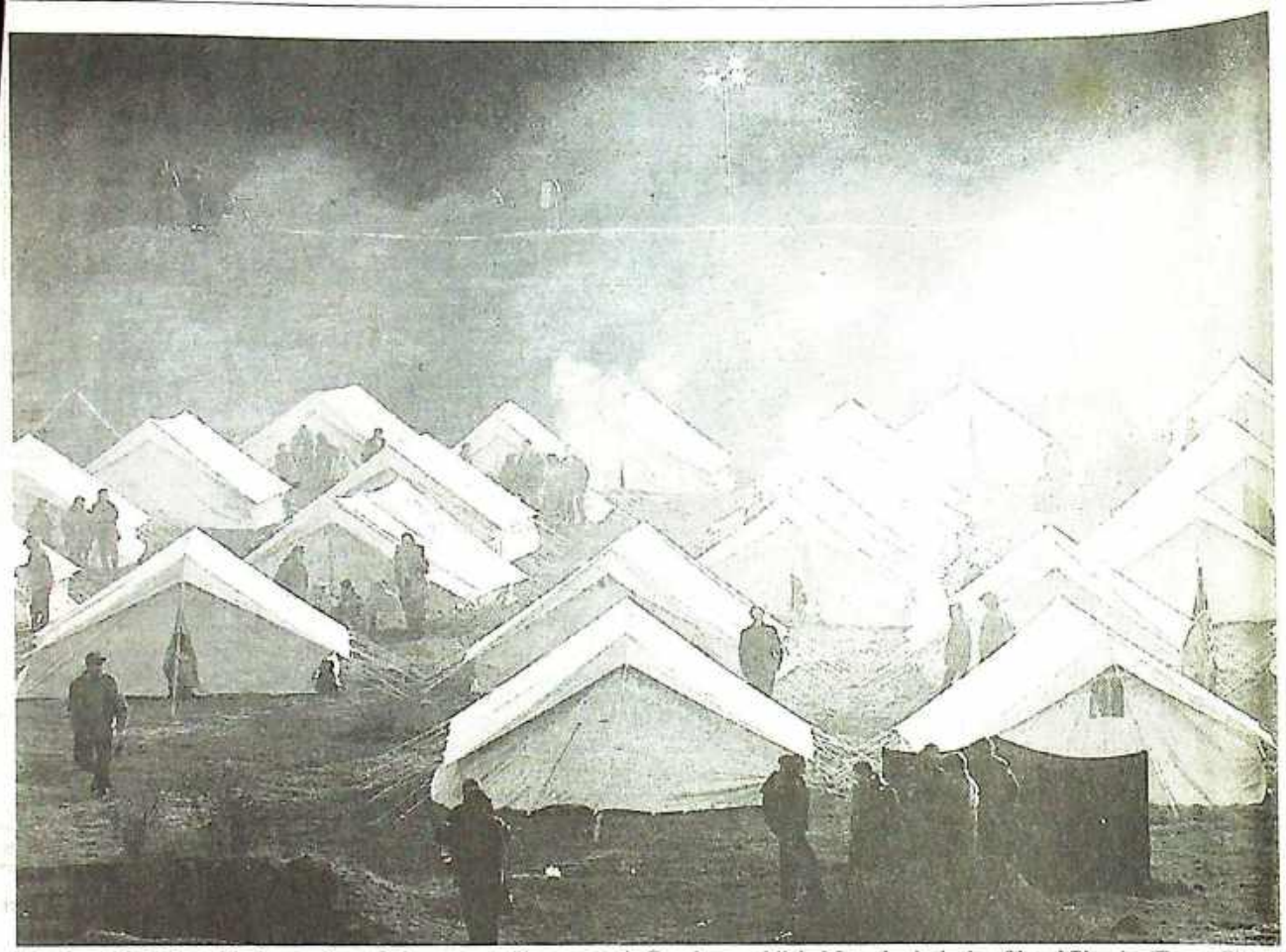

Het door NAVO- militairen gebouwde kamp voor Kosovaren in Stankovac, bij de Macedonische hoofdstad Skopje. (Foto AP)

Vluchtelingen uit Kosovo richten zich in in hun onderkomen in een nieuw kamp in Macedonië. (Foto Reuters)

Veel kritiek op Macedonië

Kosovaren uit Blace geëvacueerd

GENÈVE, SKOPJE, 7 APRIL. De Macedoniërs hebben vannacht bij Blace aan de grens met Kosovo duizenden Kosovaren naar kampen elders in het land overgebracht. Bovendien verdwenen vannacht de duizenden Kosovaren die aan de Joegoslavische kant van de grens op toelating tot Macedonië wachtten. Hulporganisaties vermoeden dat ze naar Kosovo zijn teruggestuurd.

Eerder had de Macedonische regering, waarop scherpe kritiek is geuit door hulporganisaties, een aantal nieuwe kampen, verder van de grens, ingericht voor de vluchtelingen die in Blace in de modder zaten en die daar dagenlang goeddeels aan hun lot werden overgelaten.

De VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR kreeg gisteren van men. „We hebben de bruutheid en de meedogenloosheid van de Joegoslavische regering onderschat", aldus Ogata.

De VN hebben gezegd voor de hulpverlening aan de honderdduizenden Kosovaren 138,5 miljoen dollar nodig te hebben. Het Internationale Rode Kruis meldde voor hetzelfde doel 140 miljoen gulden

Milošević wantrouwt zijn leger

Vorige week is de top van het Joegoslavische leger weer eens gezuiverd, voor de zoveelste keer sinds oktober vorig jaar, toen de NAVO voor het eerst met luchtacties dreigde. Broeit in het leger verzet tegen het beleid van president Slobodan Milošević? Grieven zijn er in elk geval genoeg.

Door onze redacteur
PETER MICHIELSEN

ROTTERDAM, 7 APRIL. Vijfendertig jaar lang was Tito's leger het federale paradepaardje van het toenmalige Joegoslavië. Joegoslavië was opgedeeld in deelrepublieken met veel eigen zeggenschap, maar het leger was dat niet: het was het enige écht Joegoslavische instituut, overkoepelend en centraal geleid. En in de watten gelegd.

Een trots leger, dat kon bogen op heroïsche tradities die zorgvuldig zijn gecultiveerd. De Serviërs en de Montenegrijnen, de ruggengraat van het leger, zijn altijd de vechtjassen van de Balkan geweest. Hadden de Habsburgers in de 18de eeuw geen Serviërs ingehuurd om hun zuidgrens, de Krajina, tegen de Turken te verdedigen? Hadden de Turken niet eeuwenlang met de Montenegrijnen in hun Zwarte Bergen meer moeite gehad dan met alle andere Balkanvolkeren

verdediging van het land tegen externe vijanden, en de bescherming van de grondwettelijke en sociale orde, dat wil zeggen: de prestaties van de revolutie als socialisme, blokvrijheid, federalisme en arbeiderszelfbestuur. *Bratstvo i jedinstvo:* broederschap en eenheid. De deelrepublieken konden hun eigen belangen najagen, het leger waakte over hun eenheid. Die eenheid ging boven alles. Serviërs en Montenegrijnen – die vechtjassen – maakten zestig procent van het officierskorps uit, maar binnen het leger heerste een taboe op nationalisme. Het leger was het bastion en de laatste garantie van de Joegoslavische soevereiniteit, de lijm die Joegoslavië bijeenhield, de waakhond van de eenheid.

Een staat in de staat: tot op zekere hoogte stond dat bastion los van de samenleving. De officiersopleiding begon vaak op de leeftijd van veertien, vijftien jaar. Plattelandsjongeren gingen de militaire academies in en bleven in kazernes wonen als ze trouwden. Ze mochten niet naar het buitenland, leefden ver van de samenleving, ver van wat hun volksgenoten in de deelrepublieken bezighield. In ruil kregen ze privileges, hoge salarissen en pensioenen, de luxe onderkomens,

de gierige lokale heersers groeien. Het centrum raakte vleugellam en het leger, bastion van centralisme, werd onzeker. Het ontwikkelde zich nog meer tot staat in de staat, vastbesloten tegen de opmars der nationalisten in de republieken de ideologie en de eenheid te verdedigen. Maar naarmate die eenheid afbrokkelde – en snel afbrokkelde nadat Slobodan Milošević in Servië vanaf 1986 de nationalistische trom roerde – werd het leger doctrinair, achterdochtig, narcistisch en paranoïde.

De opmars van Milošević leidde tot de grootste transformatie in het leger toen Joegoslavië begon te desintegreren. Voor Milošević was de eenheid van Joegoslavië niet heilig: ze was onderhandelbaar toen in 1990 en 1991 duidelijk werd dat de Slovenen en de Kroaten liever de federatie verlieten dan in een door Milošević gedomineerd Joegoslavië te blijven. Slovenië mocht wat Milošević betreft vertrekken. Kroatië alleen met achterlating van de door Kroatische Serviërs bewoonde gebieden. Toen het dat niet wilde, werd het oorlog.

Het leger liet zich in 1990 en 1991 door Milošević inpakken. Hij slaagde erin de legerleiding een andere rol op te dringen: die

Milošević heeft een trots leger beroofd van zijn historische missie: het bewaren van de eenheid

een politiemacht die hem als pretoriaa garde absoluut trouw is en die wordt inge bij het vuile werk. Het is de politie die in K sovo de burgers op de vlucht jaagt, de m nen vermoordt, de dorpen platbrandt. politie wordt tevreden gehouden met h salarissen, modern materiaal en privile De politie heeft zware artillerie, heeft tan Het leger? Het leger werd afgeknepen. „ leger is vernederd en op elke mogelijke nier omlaag gehaald", zei in december generaal Vuk Obradović. „Het staat oo oog met de financiële ineenstorting. E geen geld voor modernisering, zelfs niet v het voeden van de soldaten. Dit land n voor eens en altijd beslissen of het wel ee ger wil."

Toen het bewind van Milošević in feb ri vorig jaar zijn militaire offensief tegen Kosovo Bevrijdingsleger UÇK ontkete en dat offensief voornamelijk bleek te staan uit de verdrijving van onschuldige gers, periodieke massamoorden en het branden van dorpen, tekende het leger zet aan. In oktober, kort nadat de NA met bombardementen was gaan drei nam opperbevelhebber Momčilo Perišić overleg in Belgrado de opperbevelhel van de NAVO, generaal Wesley C apart. Hij stuurde de andere aanwez weg, zette de televisie hard en maakte C duidelijk dat *hij* geen oorlog met de N wenste en dat het leger de laatste democ sche instantie van Joegoslavië was. maand later werd hij door Milošević on gen, net als de chef van de veiligheids

vluchtelingen uit Kosovo. Op een speciale conferentie in Genève, waaraan vertegenwoordigers van meer dan vijftig regeringen en hulporganisaties deelnamen, is afgesproken dat Kosovaren alleen uit de buurlanden Albanië en Macedonië naar elders worden geëvacueerd als ze daar zelf mee instemmen – dit naar aanleiding van berichten dat Kosovaren die de afgelopen dagen naar Turkije zijn overgebracht, zich daartegen verzetten.

UNHCR-chef Sadako Ogata uitte in Genève kritiek op het regime in Belgrado. De massale verdrijving van Albanezen uit Kosovo was volgens haar „gedwongen, gepland en geregisseerd" door het bewind, met de bedoeling „de collectieve identiteit van de bevolking te vernietigen". De Albanezen die de grens over worden gedreven raken hun paspoorten en andere papieren kwijt en moeten de nummerborden van hun auto's schroeven, terwijl in de gemeentehuizen van Kosovo eigendomsbewijzen, geboorteregisters en dergelijke worden vernietigd, om aldus de verdreven Albanezen elk bewijs te ontnemen dat ze uit Kosovo stammen.

regering zich teweer gesteld tegen aantijgingen, als zou ze hulpverlening aan de Kosovaarse vluchtelingen belemmeren en als zou ze zich tegen de komst van nog meer Kosovaren verzetten. Premier Ljupčo Georgijevski zei dat zijn land economisch en politiek dreigt in te storten tenzij de internationale gemeenschap helpt om het tij te keren. „De mensen in Brussel hebben Macedonië met het probleem laten zitten. De hele tijd hebben we getracht de UNHCR ertoe te brengen iets voor de vluchtelingen te doen. Het probleem is dat ze niets doen." Die lezing wordt fel bestreden door de UNHCR en andere hulporganisaties, die klagen dat de Macedonische autoriteiten de vluchtelingen maar mondjesmaat toelaten, de hulporganisaties verbieden tentenkampen te bouwen en hun alleen toestaan om bejaarden en kinderen hulp te bieden. Volgens de jongste cijfers van de UNHCR zijn sinds 24 maart, de dag waarop de NAVO-bombardementen begonnen, 120.000 Kosovaren naar Macedonië gevlucht en 262.000 naar Albanië. (Reuters, AP, AFP)

bevrijd. De Serviërs hadden in 1912 na zeshonderd jaar de onoverwinnelijk geachte Turken binnen zes maanden uit Europa verdreven. Nog altijd gaan de Serviërs prat op de heroïek van de terugtocht van 1915, toen hun leger zich voor een Duitse, Oostenrijkse en Bulgaarse overmacht moest terugtrekken, en dat deed met een lange mars over de hele Balkan – tot aan de voet van de Montenegrijnse en Albanese bergen officieren huilend van woede het geschut opbliezen, de paarden slachtten en de voertuigen de ravijnen in reden om te voorkomen dat ze in handen van de vijand vielen en de tocht te voet verder ging, de bergen over, in sneeuw en ijs, permanent belaagd door vijanden. Honger, kou, ontbering. Soldaten aten hun laarzen op. Honderdduizend militairen stierven op die mars, duizenden anderen verdronken op het laatste stuk, de overtocht van Albanië naar Korfoe. Maar een half jaar later stond dat gedecimeerde leger weer op de Balkan, en toen werden de Duitsers, Oostenrijkers en Bulgaren teruggedreven. In de twee Balkanoorlogen en de Eerste Wereldoorlog verloor Servië zestig procent van al zijn volwassen mannen en negentig procent van zijn studenten – terug kreeg het een besef van heroïek waarop het nog altijd prat gaat. Een trots leger.

De taak van die meest Joegoslavische van alle instanties in de federatie van na 1945: de luxe vakanties in eigen land. Een militair hotel kon zich meten met het Hilton. Een beschermd leven.

Het werkte. Het leger (en: zijn reputatie) beschermde Tito's Joegoslavië tegen Stalins wraak in 1948, bij de breuk tussen Belgrado en Moskou, beschermde het wellicht ook in 1956, bij de Hongaarse opstand, en in 1968, toen Moskou de Praagse Lente hardhandig onderdrukte. Het beschermde Tito's bewind zeker in 1966, bij de belangrijkste binnenlandse uitdaging die hij het hoofd moest bieden, van de kant van zijn vice-president Rankovič.

In de jaren tachtig, na Tito's dood, onderging het leger een metamorfose. Met Tito viel de centrale figuur weg. Hij werd opgevolgd door een collectief presidentschap waarin de voorzitter jaarlijks rouleerde. Tien jaar lang was dat een komen en gaan van grijze muizen, nietszeggende, krachteloze figuren. Dat was Tito's wens – géén tweede Tito, géén krachtige leider wiens etnische achtergrond het evenwicht tussen de republieken zou kunnen verstoren – maar het was funest voor het leger, dat die bastion-taak alleen in samenwerking met een daadkrachtige politieke leiding kon vervullen. Die politieke leiding ontbrak, en het leger zag de deelrepublieken opkomen, zag de zeggenschap van

van de bescherming van de Serviërs (in Kroatië, later in Bosnië) tegen de 'separatisten'. Hij ontnam het leger daarmee zijn historische rol, zijn historische missie: de bescherming van de eenheid van de federatie. Het leger werd de gewapende arm van het Servische nationalisme, van Groot-Servië. Voor dat Servische nationalisme werden broedervolken bestreden en gooide het leger – dieptepunten in zijn trotse geschiedenis – Vukovar plat, bombardeerde het Dubrovnik, liet het zich verstrikken in etnische zuiveringen.

Zo werd dat leger tussen 1989 en 1995 het slachtoffer van het feit dat zestig procent van zijn officieren Serviër of Montenegrijn was. Zij bleken uiteindelijk even bevattelijk voor Milošević' nationalistische retoriek en de Servische haat tegen de 'separatisten'. Broederschap werd *bloed*broederschap. Milošević verried heilige tradities, en het leger verried ze met hem. Het leger als etnische zuiveraar – het is een schandvlek op het blazoen van een leger dat zich in zijn geschiedenis nooit iets te verwijten heeft gehad.

Die historische fout hebben vele opperofficieren Milošević nooit vergeven. Dat is de kiem van het wederzijdse wantrouwen tussen hem en het leger. Het is ook de reden waarom Milošević zich na 1991 heeft geconcentreerd op de opbouw van een alternatief:

genstanders van Milošević' Kosovo-bel
allen voorstanders van een open, op sam
werking met het Westen gericht beleid. P
šić werd 'bevorderd' tot adviseur van de
derale premier. Hij bedankte voor die eer
protesteerde: zijn ontslag was „onfatsoen
en illegaal". „De huidige macht houdt r
van integere en denkende mensen."

Sindsdien is verder gezuiverd: voort
rend zijn gewantrouwde generaals verva
gen door pionnen van Milošević. Of de
gerleiding hem nu in zijn confrontatie in
om Kosovo volgt is onduidelijk, maar N
VO-aanvallen op Joegoslavië's soeverei
teit – voor alle Serviërs niets anders d
agressie – zijn niet bevorderlijk voor v
deeldheid. De NAVO verenigt op dit m
ment alle Serviërs rond Milošević en dic
doel, de NAVO ervan te weerhouden de S
viërs Kosovo te ontnemen. Bovendien w
het leger maar al te goed dat er voor Milo
vić geen duidelijk (burger)alternatief is.

Vast staat echter op de langere termijn d
het leger geen enkele reden heeft Miloše
dankbaar te zijn, en dat nergens méér dan
het leger – met zijn vijftig jaar lang ingeb
merde taakopvatting – het besef bestaat d
Milošević' beleid Joegoslavië heeft vern
tigd, vernederd, verpauperd en geïsoleerd
dat hij het was die het leger er aan het be
van dit decennium toe heeft gebracht
handen heel erg vuil te maken.

Italië 'voor én tegen' NAVO-acties

De Italiaanse premier Massimo D'Alema zit in het nauw. Zijn centrum-linkse achterban zet grote vraagtekens bij de NAVO-acties of wijst ze regelrecht af. Maar de premier vindt dat Italië in de pas moet blijven lopen. Uit solidariteit met de NAVO, maar ook voor het land zelf.

Door onze correspondent
MARC LEIJENDEKKER

ROME, 7 APRIL. Geen enkel NAVO-land ervaart de acties tegen Servië zo direct aan den lijve als Italië. De bulderende straaljagers zijn hier geen tv-beelden, maar dagelijkse, oorverdovende herinneringen dat bases in Noord- en Zuid-Italië een essentiële rol spelen in de acties. Langs de stranden in het zuiden, waar rondom deze tijd van het jaar normaliter de eerste toeristen zitten, staat nu luchtafweergeschut tegen eventuele Servische tegenacties. En iedere dag kloppen er in dorpjes in het zuiden vluchtelingen uit Kosovo aan de deur, soms drijfnat van de overtocht.

„Na de Verenigde Staten zijn wij het land dat de grootste inspanning verricht", zegt stafchef generaal Mario Arpino. Hij verklaart dat met een zekere trots, maar weet dat hij daar niet te veel over kan uitweiden. Het onbehagen over de NAVO-acties groeit met de dag.

Omdat zijn politieke speelruimte erg klein is, was premier Massimo D'Alema gisteravond de laatste NAVO-leider die reageerde op Milošević' aanbod voor een bestand. Hij wilde eerst bellen met Bonn en Parijs. De reactie die uiteindelijk kwam, was dubbelzinnig: het aanbod was „onvoldoende", maar wel „een eerste stap" waarover de Atlantische raad meteen zou moeten praten. Tot nu toe heeft D'Alema dreigende politieke crises weten te voorkomen. Hij heeft een aantal gebaren gemaakt, zoals een bezoek zaterdag aan kardinaal Angelo Sodano, de 'premier' van het Vaticaan. Hij heeft zijn steun uitgesproken voor een bijeenkomst van de G-8 en laat weten met belangstelling de geplande reis naar Belgrado van de communistische voorman Armando Cossutta te zullen volgen.

Maar in de toespraak die hij vorige week hield op alle tv-zenders, in zijn commentaren en in zijn analyses stelt D'Alema steeds één punt voorop: Italië zou zichzelf schade berokkenen en internationaal ongeloofwaardig worden als het nu de NAVO-rijen doorbreekt.

„Wij zijn geen grote macht, maar we zijn een belangrijk land", zei D'Alema in het parlementaire debat over de NAVO-acties. „We zouden ook niet kunnen deelnemen aan de militaire acties: maar dat zou alleen betekenen dat we met ons eigen geweten in het reine komen. Dat is te weinig, echt te weinig, voor een groot Europees land."

We moeten wel vuile handen maken om internationaal mee te tellen, houdt D'Alema zijn politieke vrienden voor. Zo probeert hij zijn coalitie mee te trekken. Maar de tegenkrachten zijn sterk. Italianen zijn weinig oorlogszuchtig, omdat ze niet in extreme oplossingen geloven. Bovendien denken weinigen hier in strategische termen van algemene belangen die desnoods met wapens verdedigd moeten worden.

„Italië is nooit een natie van oorlogszoekers geweest, en dat strekt ons tot eer", zegt generaal Arpino. Anderen kunnen dat lafheid noemen, „maar wij weten dat dit juist onze kracht is: dat we geen arrogant, overheersend volk zijn".

Binnen de centrum-linkse coalitie overheerst het pacifisme. De Italiaanse Volkspartij, de voormalige christen-democraten, luistert met grote interesse naar het Vaticaan, waar het bestand van Milošević „een belangrijke stap" is genoemd die verdere aanmoediging verdient.

Ter linkerzijde wordt door de Italiaanse communistische partij, de groenen, en de linkervleugel van D'Alema's eigen Linkse Democraten veel gesproken over de strijd tegen Amerikaans imperialisme. In dit kamp worden de Verenigde Staten ervan beschuldigd te streven naar wereldhegemonie. Washington wil de Russen aanpraten dat ze niet meer meetellen, probeert de Verenigde Naties buitenspel te zetten, en wil Europa onder de duim houden - juist nu het meer economische en politieke eenheid begint te vertonen, zei de communistische minister van Justitie, Oliviero Diliberto, gisteren.

Dergelijke commentaren en de politieke koorddanserij van D'Alema geven de politiek in Rome een verwarde indruk. „Wij zijn een land dat voor en tegen de bombardementen is, we zijn voor de oorlog en voor de vrede, we zijn voor Kosovo en voor Servië", zei oud-president Francesco Cossiga, die veel kritiek heeft op zijn communistische en groene coalitiepartners. „Alleen een Italiaans genie kan zoiets in elkaar smeden. Ik vind dat laaghartig."

Het kabinet besteedt nu veel aandacht aan de opvang van vluchtelingen in het noorden van Albanië. Italië had als eerste land militairen en officiële hulpverleners van de afdeling Bescherming Burgerbevolking ter plaatse, en D'Alema bracht op eerste paasdag een bezoek aan het gebied. Het is behalve een humanitaire impuls ook een politieke vlucht vooruit, want daarover is de coalitie het tenminste eens.

Ingezonden mededelingen

...enoeg
...erden
...rimping

De voorgenomen fusie van de RAI en de Utrechtse Jaarbeurs is, voorlopig, gestuit op de Nederlandse Mededingingsautoriteit.

Door onze correspondent
BERT DETERMEIJER

UTRECHT, 7 APRIL. Hoe groot is de schade voor de Nederlands economie als de fusie van de RAI in Amsterdam en de Jaarbeurs ...

...olitie' ligt dwars bij
...n RAI en Jaarbeurs

...NMa. Het verwerf van beide bedrijven dat beurzen in tentoonstellingsaccommodaties tot de relevante markt gerekend kunnen worden en hun dominantie dus meevalt, vond geen genade bij de NMa. De ligging van de hallen is niet louter een voordeel, zegt H. Klompenhouwer, directeur van de Jaarbeurs. „Er zijn steeds meer Amerikaanse bedrijven die Nederlandse markt is het voor mij moeilijk een uitspraak te doen."

RAI en Jaarbeurs zeggen dat ze samen 1,3 miljard gulden aan directe spin-off hebben in de vorm van de vaardigheid van uitgevers. Tot nu toe hadden ze geen eigen expositieruimte, maar sinds dit jaar nemen ze beide deel in de bouw van Londense Docklands. De eerste fase, die in 2000 wordt afgerond, besteft 90.000 vierkante meter. ExCel is dan altijd nog kleiner dan de beurs van Birmingham.

Jaarbeurs en RAI hebben nu samen bijna 300 titels en 220.000 vierkante meter bruto beursoppervlak: dat is zestig procent van de Nederlandse markt. Op de tweede plaats komt de Prins Bern-

...ANLAND

NAVO valt grondtroepen aan • Paasbestand Belgrado afgewezen

Modderkamp bij Kosovo ontruimd

BRUSSEL, BELGRADO, 7 APRIL. De Macedonische autoriteiten hebben vannacht duizenden Kosovaren bij de grensplaats Blace naar kampen elders in het land overgebracht. De Kosovaren die de afgelopen dagen aan de Servische kant van de grens vastzaten, zijn vannacht weggevoerd.

Volgens hulpverleners hebben de Serviërs deze vluchtelingen vannacht gedwongen om te keren. Over hun lot is verder niets bekend.

De regering in Belgrado heeft vanmorgen beloofd de drie vorige week gevangen genomen Amerikaanse soldaten vrij te laten door hen over te dragen aan de regering van Cyprus. Dat zou mogelijk nog vandaag gebeuren.

De NAVO heeft vannacht voor het eerst konvooien van tanks en pantserwagens van de Serviërs in Kosovo aangevallen. Gisteren wees ze een eenzijdig bestand van Belgrado als onvoldoende van de hand. Het bewind in Belgrado meldde gisteren dat het een stopzetting van alle militaire acties tegen het Kosovo Bevrijdingsleger UÇK had afgekondigd. Het werd aanvankelijk gepresenteerd als een paasbestand (komende zondag viert de orthodoxe wereld Pasen), maar later werd gezegd dat het ook daarna van kracht zou blijven. 's Avonds werd gezegd dat alle militaire eenheden in Kosovo zich aan het bestand hielden. Of daarmee ook de acties tegen ongewapende Kosovaren zijn gestaakt is niet gemeld.

Wel liet het bewind van president Milošević weten dat de Kosovo-Albanezen die de afgelopen weken zijn gevlucht naar hun woonplaatsen kunnen en zelfs moeten terugkeren en dat er een „amnestie" komt voor strijders van het UÇK.

Vice-premier Vuk Drašković zei dat vanaf vandaag „een politieke dialoog" met de leider van de Kosovo-Albanezen, Ibrahim Rugova, op gang wordt gebracht en dat Belgrado bereid is te praten over terugtrekking van de Servische politietroepen uit Kosovo zodra de NAVO de bombardementen staakt. De vluchtelingen, aldus Drašković, hebben „geen reden" tot vluchten. Hij suggereerde zelfs dat Joegoslavië de grenzen in het zuiden zou sluiten voor de vluchtelingen. Vanochtend sloten de Joegoslaven inderdaad de grens met Albanië. De 'dialoog' met Rugova moet volgens Drašković gaan over „een voorlopige regeling" over autonomie voor Kosovo.

Rusland steunde het initiatief onmiddellijk als „een stap op weg naar vrede". Maar de NAVO wees het direct af. Bij monde van president Clinton, NAVO-chef Solana en leiders als premier Blair en president Chirac werd duidelijk gemaakt dat het aanbod „volstrekt onvoldoende" is. De NAVO is pas bereid de bombardementen te staken als Belgrado zijn troepen uit Kosovo terugtrekt en instemt met de terugkeer van de vluchtelingen onder begeleiding van een internationale troepenmacht. Maar Belgrado sloot terugtrekking van zijn troepen categorisch uit.

Ook Montenegro – zusterrepubliek van Servië binnen Joegoslavië – hekelde het aanbod van Belgrado. „Ik snap het niet. De NAVO kan het nooit accepteren en Belgrado moet dat hebben geweten", aldus de Montenegrijnse vice-premier, Dragiša Burzan. President Djukanović van Montenegro weet gisteren de crisis om Kosovo aan „de catastrofale en autocratische politiek van Milošević, die maar één doel heeft: de handhaving van zijn heerschappij". De NAVO heeft vannacht opnieuw doelen in Joegoslavië gebombardeerd. In Belgrado vormden tweehonderd Serviërs een 'menselijk schild' op een brug over de Sava, om te voorkomen dat de NAVO die bombardeert. (Reuters, AFP, AP)

• TROTS LEGER: pagina 5
• HOOFDARTIKEL: pagina 7

Joegoslavische politiemannen zijn in Gračanica in Kosovo op zoek naar onderdelen van een NAVO-bom. (Foto Reuters)

'Macedonië belemmert hulp'

In Blace zaten gisteren nog 150.000 verdreven Kosovaren. Macedonië heeft er vannacht duizenden overgeplaatst naar tentenkampen. Maar de kritiek blijft klinken.

Door onze redacteur
HARM VAN DEN BERG

BLACE/SKOPJE, 7 APRIL. Nazim Zekiri heeft bijna geen stem meer. Op een stoffige parkeerstrook enkele honderden meters van de grensovergang tussen Macedonië en Kosovo roept hij bij het vallen van de avond de vrijwilligers van El Hilall, een islamitische hulporganisatie, per megafoon op om te gaan vegen en ruimte te maken. „Er is een nieuwe lading voedsel in aantocht", kondigt Zekiri aan. De helft van het terrein staat nog vol met stapels dozen babyvoeding, dekens en pallets met flessen water en een grote hoeveelheid beschermend kunststofmateriaal.

Het mag allemaal niet in één keer naar de overkant van de weg worden gebracht. Voor de hulpverlening aan de uit Kosovo verdreven vrouwen en kinderen, bejaarden en een naar verhouding gering aantal mannen in het dal langs de weg gelden regels die niemand precies kent. Mondjesmaat en met onregelmatige tussenpozen mogen de helpers van Zekiri enkele tientallen potjes babyvoeding of wat water naar de grensovergang dragen. „We zijn tegengewerkt, maar deze vrijwilligers laten zich niet stoppen, dat hebben we hiermee laten zien", zegt de coördinator met iets van triomf. Hij laat met een schouderophalen in het midden wie nu precies de hulpverlening heeft dwarsgezeten. Duidelijk is wel dat er vanuit de Macedonische regering geen enkele steun voor de actie is gekomen. Achter Zekiri komt de grondmist op, de onafzienbare verzameling geïmproviseerde tentjes van kunststof wordt langzaam aan het oog onttrokken. Daartussen staat een lange rij gestalten en of er enige beweging in zit is niet goed te zien. Ze wachten om te worden geregistreerd en kunnen daarna terug naar hun plastic zeiltje.

Dit is de Macedonische kant van het dal bij Blace, waar tot gisteren 150.000 mensen, verjaagd uit Kosovo, waren beland. Hulpverleners gingen ervan uit dat aan de Servische kant nog eens 50.000 tot 75.000 vluchtelingen onder erbarmelijke omstandigheden de loop der dingen moesten afwachten. Of Macedonië de grens nu heeft gesloten of open heeft gelaten is onduidelijk, wel staat vast dat gisteren al velen met bussen uit het dal naar elders zijn vervoerd. In de grensstreek zijn nu acht kampen ingericht voor 60.000 personen.

[• *Vervolg* MACEDONIË: pagina 4]

7-4-99

Ontsnapt naar een ijskoude hel

Honderdduizenden Albanese Kosovaren zijn op de vlucht geslagen. Ook de familie Halil zoekt een veilig heenkomen. Uit de mond van de 89-jarige Mazrek Halil, hoofd van een 28 leden tellende familie, tekent verslaggever Bert Huisjes het dagboek van diens vlucht naar Albanië op.

"PAS OM drie uur vannacht konden we de grens over. De auto is ons afgepakt en ik heb 200 mark afgegeven. We werden met automatische wapens bedreigd. Een Servische soldaat zette de loop van zijn geweer op mijn keel, toen ik zei dat ik geen geld had.

Alle papieren moesten we afgeven, het paspoort, het kenteken van de auto, het rijbewijs, alles wat onze naam droeg. 'Jullie komen hier toch nooit meer terug', zeiden ze tegen ons.
We zijn ontsnapt via de poort van de hel, maar hier in Kukes lijkt het juist de hel, een ijskoude hel. De wind is er snerpend en kil. De kinderen zitten stijf tegen elkaar aangedrukt. Ik kan er wel tegen, maar ik maak me zorgen over de vrouwen en kinderen. In deze Albanese stad lijkt het alsof heel Kosovo is leeggestroomd. Het ziet er zwart van de mensen.
En dan het geluid van al die duizenden mensen. Het is een enorm gekrijs van kinderen, hysterische vrouwen. God moge het verbieden dat jullie dit ooit zelf moeten zien of horen.

In een groot gebouw, een theater, zijn matrassen neergelegd voor vrouwen en kinderen. Maar er kan niemand meer bij. Mijn familie blijft op de twee karren, met wat dekens voor de kinderen. Er is geen eten, er is geen drinken. De hele nacht blijven er mensen binnenstromen. Met luidsprekers worden boodschappen omgeroepen.
Onze trekkers moeten we hier achterlaten, bij het ministerie van Landbouw, klinkt het. Als ik ze 's ochtends neerzet op het plein, verzekert een ambtenaar dat we ze terugkrijgen als we naar Kosovo terugkeren. Hij noteert onze namen en waar we vandaan komen.
Het is al drie uur in de middag als de eerste autobussen arriveren die ons naar Tirana brengen.

Er wordt geduwd en getrokken. De eerste uren slagen we er niet in een bus in te komen. In een mum van tijd stromen ze direct vol. Ik wil niet dat mijn familie in verschillende bussen reist, dus wachten we.
Tegen zes uur wurmen we ons een bus in. Die is ook bomvol. Velen moeten staan. De vrouwen hebben de kinderen op schoot. Voor mij is er een zitplaats, omdat ik oud ben, maar alle andere mannen staan en hurken in het gangpad.
Het is een zware tocht. De bus gaat langzaam en de smalle weg zit vol gaten. Maar we leven nog. Na middernacht naderen we Tirana. Misschien kunnen we daar wat slapen en wat eten."

Morgen deel drie

BLOKK

Bel gratis

...april Telfort Pak&Bel met abonnement te
...nakkelijkste koop met landelijk bereik.

...Wie Telfort Pak&Bel met abonnement
...t vanaf 1 mei in héél Nederland dag
...meeste vestigingen van onderstaande winkelketens. Vraag
...winkelwaarden. Klik op

geen aansluitkosten (ƒ 88,-)
maandabonnement v.a. ƒ 25,-

De grondoorlog komt

Weers
vooruitzich

Volgens de NAVO zijn gisteren dankzij een weersverbetering alle doelen getroffen. Voor de vluchtelingen blijft het 's nachts

Vervolg van pagina 1

Luchtacties

BRUSSEL - Voor het eerst in bijna twee weken onafgebroken luchtacties heeft de NAVO gisteren toegegeven een doel te hebben gemist. Vermoedelijk door een technische fout sloeg een raket in op 600 meter van zijn doel, een kazerne van de 203de brigade in Aleksinac, ten zuiden van Belgrado. Volgens de plaatselijke autoriteiten kwamen hierbij 12 burgers om.

Op zijn dagelijkse briefing erkende woordvoerder Wilby van de NAVO dat de geallieerde luchtmacht minder optimaal van de weersverbetering heeft geprofiteerd dan de bedoeling was. Toch noemde hij de resultaten van het vergeleken met vorige week verdubbelde aantal vluchten 'bemoedigend'. NAVO-piloten lokaliseerden radarunits, tanks en andere zware wapens, die zij de komende dagen zullen uitschakelen. Verder bliezen zij benzine- en munitiedepots, bruggen, vliegvelden en een politiebureau op.

De NAVO maakt zich grote zorgen over het lot van mogelijk 100.000 mannen uit Kosovo, die van hun vrouwen en kinderen zijn gescheiden en over wier lot niets bekend is. Enkele tienduizenden zouden vastzitten in sportcentra in de hoofdstad Pristina en in de praktisch van de kaart geveegde westelijke stad Pec. Ook is het bondgenootschap bezorgd over een groep van 65.000 ontheemden, die min of meer vastzitten in Kosovo op betrekkelijk korte afstand van de Albanese grens.

Voor de tweede achtereenvolgende dag staken gisteren 40.000 vluchtelingen de grens over, waarmee de totale vluchtelingenstroom op 244.000 kwam. De EU-ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken praten vandaag in Luxemburg over humanitaire hulp en opvang, hun collega's van Buitenlandse Zaken morgen over een structureler, politieke oplossing.

De laatste dagen is ook een trek naar Bosnië-Herzegovina op gang gekomen. Daar zouden inmiddels bijna 8.000 vluchtelingen zitten. De NAVO heeft in samenwerking met UNHCR en particuliere hulpverleners al enkele honderden tonnen aan matrassen, dekens, voedsel, water en medicijnen overgebracht, maar kan weinig doen voor de ontheemden die nog in Kosovo zelf zitten.

De internationale gemeenschap besloot gisteren de hulp aan de vluchtelingen aanzienlijk uit te breiden. Tijdens een spoedzitting in Genève, belegd door de UNHCR, zeiden vertegenwoordigers van 56 landen meer steun toe. Een groeiend aantal landen toonden zich bereid vluchtelingen tijdelijk op te nemen en geld te zullen doneren. Volgens de plaatsvervangende directeur van de UNHCR, Sören Petersen, heeft de internationale gemeenschap tot nu toe toegezegd 74.000 Albanezen op te nemen. De Verenigde Staten zeiden op de vergadering 20.000 mensen op de militaire basis Guantanamo op Cuba onder te willen brengen.

De door de Kosovaarse Afscheidingsbeweging UCK gevormde regering heeft zich gekeerd tegen het onderbrengen van Albanese vluchtelingen buiten de regio. In een communiqué dat voor de Albanese staatstelevisie werd voorgelezen, stelde de politieke leider van de UCK, Hashim Thaci, dat de vluchtelingen beter afzijn als ze ter plekke hulp krijgen of wanneer ze in kampen in Albanië worden ondergebracht.

De Wereldbank kondigde eerder op de dag aan dat Macedonië een noodlening van 40 miljoen dollar kan krijgen. Vanuit de hulporganisaties klonk er ook kritiek op de regering van Macedonië. De hulp aan de gevluchte Kosovaren zou worden bemoeilijkt, omdat de autoriteiten onvoldoende meewerken.

Volgens woordvoerder Faber van de Samenwerkende Hulporganisaties (SHO) mogen Artsen zonder Grenzen, het Rode Kruis en de UNHCR alleen voor kleinschalige hulp bij de vluchtelingen in het niemandsland tussen Macedonië en Albanië komen. „Het liefst willen de organisaties zo snel mogelijk een kamp inrichten, maar dat wordt geweigerd. Uitzonderingen zijn er alleen voor hulp aan ouderen en jonge kinderen."

Steun in VS voor inzet grondtroepen groeit

WASHINGTON - Steeds meer Amerikanen staan positief tegenover het sturen van grondtroepen naar Kosovo. Uit een opiniepeiling van het tv-netwerk ABC en de krant Washington Post blijkt dat 55 procent van de Amerikanen voor is. Dat is een stijging van 14 procent ten opzichte van een week geleden. Tweederde van de Amerikanen (68 procent) staat positief tegenover de luchtaanvallen van de NAVO op Joegoslavische doelen, tegenover 55 procent een week geleden. Op dit moment vindt eveneens 68 procent van de ondervraagden dat luchtaanvallen alleen niet voldoende zijn.

AP

Chirac onder vuur over

steeds dichterbij

Door Michel Thomassen

LANGZAAM wordt pijnlijk duidelijk dat aan de bombardementen op Joegoslavië geen weldoordacht strategisch plan ten grondslag ligt. Minister De Grave (Defensie) erkende het afgelopen weekeinde dat het bondgenootschap geen flauw benul had van de omvang van de etnische zuiveringen in Kosovo, voor de aanval werd geopend.

De vluchtelingenstroom verrast de internationale gemeenschap. Er is geen rekening gehouden met 600.000 op drift geraakte Kosovaren en het geharrewar over wat er met hen moet gebeuren kan tot nieuwe conflicten leiden. Macedonië, waar steeds meer pro-Servische geluiden zijn te horen, laat 5000 vluchtelingen per dag toe en is er door de VN van beschuldigd mensenlevens op het spel te zetten. Turkije is bereid 20.000 vluchtelingen op te vangen, maar de luchtbrug met Macedonië die daarvoor zou worden opgezet stuit bij de NAVO op 'administratieve problemen'. Griekenland, dat aan Macedonië grenst, wil niet meer dan 6000 Kosovaren toelaten.

Niet uit te sluiten valt dat de aartsvijanden Griekenland en Turkije, beide lid van de NAVO, het drama in Joegoslavië gebruiken om hun tegenstellingen aan te scherpen. Turkije steunt de luchtaanvallen onvoorwaardelijk, Griekenland neigt naar begrip voor Joegoslavië. Bij de inzet van grondtroepen kan de animositeit een eigen leven gaan leiden.

Griekenland heeft territoriale problemen met Turkije en vreest al jaren — al dan niet gegrond — dat Macedonië aanspraken zal maken op Grieks gebied.

Met Albanië is de relatie ook niet bijzonder goed. Gisteren schoot een Griekse grens-patrouille nog een Albanese vrouw dood die met drie andere economische vluchtelingen probeerde illegaal het land in te komen.

Een andere reden tot bezorgdheid is de opmerking van De Grave dat er bij de NAVO alleen consensus was over luchtaanvallen. Het duidt er op dat is gesproken over de inzet van grondtroepen, waarvoor luchtaanvallen de tactische voorbereiding zijn. Het laten aanrukken van zware artillerie, A-10 anti-tankvliegtuigen en Apachehelikopters — beide bedoeld voor operaties in samenwerking met grondtroepen — kan een indicatie zijn dat de VS bereid is een grondoorlog te voeren.

De bombardementen sorteren niet het gewenste effect. De luchtaanvallen hebben zwakke plekken in de slagkracht van de NAVO bloot gelegd. Een beetje bewolking sluit de inzet van door laser gestuurde wapens uit. De opmerking dat de NAVO de afgelopen dagen 'profiteerde van het gunstige weer' bevestigt dat de elementen ook de moderne oorlogsvoering parten spelen.

Kruisraketten zoeken hun weg weliswaar met hulp van satellieten, maar zijn duur en de voorraad is beperkt. Twee weken luchtaanvallen hebben meer dan 12 miljard gulden gekost en de voorraad zo uitgedund dat oude kernwapens moeten worden omgebouwd voor conventionele oorlogsvoering. „De NAVO is bedoeld om grootschalig op te treden tegen een aanvallende macht", aldus defensieanalisten van het Internationale Instituut voor Strategische Studies (IISS) in Londen, „niet om politieagent te spelen in een klein conflict."

Kolonel Andrew Brookes van het IISS zou niet vreemd opkijken als het geweld zich zou uitbreiden. „Als Saddam Hoessein orde op zaken wil stellen in het noorden van Irak, is het nu de tijd om dat te doen", zegt hij. „Wat daarvan de gevolgen zijn, is onvoorspelbaar." De acties in Joegoslavië vergen zoveel van de VS en Groot-Brittannië dat op 20 maart voor het laatst boven Noord-Irak werd gevlogen om het vliegverbod voor Saddams luchtmacht af te dwingen.

Analitici stellen voorts dat Rusland, dat de emoties op de Balkan beter begrijpt dan het Westen, in een vroeg stadium een belangrijke bondgenoot had kunnen zijn. In plaats daarvan is Moskou nu beledigd dat het door het Westen een minimale rol werd toebedacht in het Kosovo-conflict.

Een Russisch verkenningsschip stoomt op naar de Middellandse Zee en hoewel militaire deskundigen daar geen bedreiging in zien, zijn historici minder gerust. De economische en sociale omstandigheden in de voormalige Sovjet-Unie zijn abominabel en politici hebben er belang bij de aandacht daarvan af te leiden.

In het niet meer centraal gecontroleerde arsenaal kernwapens in die regio schuilt een gevaar. De nationalistische Russische politicus Zjirinovski verkondigde vorige week in het parlement dat de aanvallen op Joegoslavië het begin zijn van de Derde Wereldoorlog. „Dat acht ik uitgesloten", zegt de Britse historicus Antony Beevor, „maar het gevaar van een nucleaire oorlog die per ongeluk uitbreekt is niet denkbeeldig."

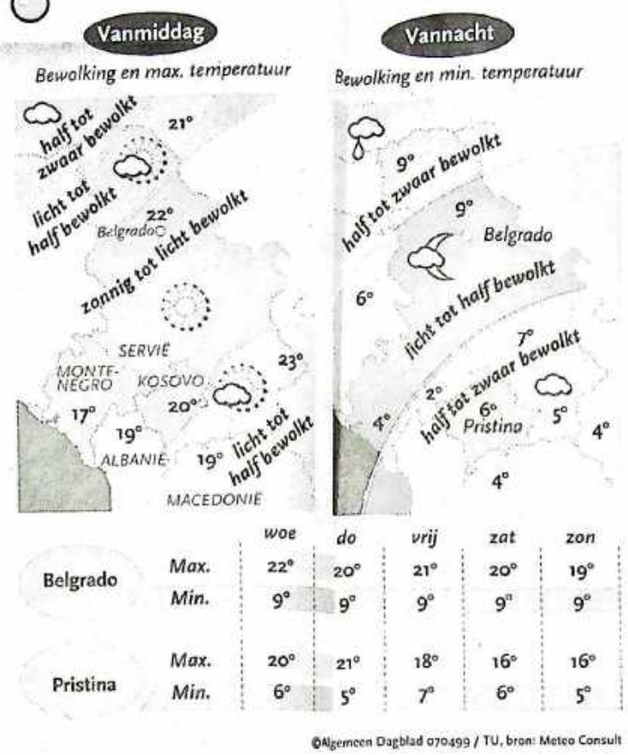

athouden vluchtelingen

Door onze correspondent
Cees van Lotringen

PARIJS - De Franse president Chirac deelt het standpunt van de regering-Jospin dat het opnemen van vluchtelingen uit Kosovo geen oplossing is. „Daarmee zouden we het spel van de Servische president Milosevic accepteren." Het is een opvatting die in Frankrijk zowel door politici van links als van rechts, als door hulporganisaties, steeds luider wordt bekritiseerd.

In reactie op de kritiek zei premier Jospin gisteren in het parlement dat 'Frankrijk natuurlijk bereid is een aantal Kosovaren te ontvangen'. Als voorwaarde voor dat ten opzichte van maandag bijgestelde standpunt, stelde hij dat de vluchtelingen vrijwillig komen en niet worden gescheiden van hun familie.

Volgens de minister van Ontwikkelingssamenwerking, Charles Josselin, moet daarbij worden gedacht aan duizenden Kosovaren. Josselin denkt in de eerste plaats aan vluchtelingen die familie hebben in Frankrijk.

Chirac ging gisteravond in een televisietoespraak details over de opname van Kosovaren in Frankrijk uit de weg. Volgens hem moet de NAVO net zolang doorgaan met bombarderen, totdat president Milosevic ophoudt met 'zijn criminele onderdrukking en de vluchtelingen in vrede en veiligheid kunnen terugkeren naar Kosovo'. Chirac betitelde de etnische zuivering van Kosovo als een 'monsterachtige operatie, die met groot cynisme en grote wreedheid wordt uitgevoerd'.

Het officiële Franse standpunt om de vluchtelingen liever hulp ter plaatse te bieden dan hen op te nemen, was gisteren de hele dag inzet van een emotioneel debat. De krant Libération sprak van 'de onverdedigbare Franse uitzondering'. Daniel Cohn-Bendit, lijsttrekker bij de Europese parlementsverkiezingen van de regeringspartij Groenen, betitelde het standpunt van Jospin als 'hypocriet' en 'onaanvaardbaar'. „De kern van zijn gedachte is dat men niet alle ellende in de wereld kan opnemen en dat men het hele immigratiedebat in Frankrijk niet wil hervatten", aldus Cohn-Bendit.

Zelfs de rechtse oppositie, die doorgaans een hard standpunt bezigt over de immigratie van buitenlanders en vluchtelingen, hekelt het standpunt van de regering. „Frankrijk kan zijn ogen niet sluiten voor de onmenselijke omstandigheden waarin de vluchtelingen leven. Het heeft de morele plicht hen op te vangen", zei de liberale politicus Dennis Jacquat. Soortgelijke kritiek kwam van Franse hulporganisaties.

Eerder was de linkse regeringscoalitie ook al verdeeld over de deelneming aan de NAVO-bombardementen. De kleinere coalitiepartijen zijn van mening dat de Slobodan Milosevic langs politieke weg tot concessies is te bewegen.

Broer van Milosevic bewaakt vriendschap met Russen

Door onze correspondent
Peter d'Hamecourt

Moskou - De broer van Slobodan Milosevic, Borislav, is enkele jaren ouder dan de president. Hij vertegenwoordigt Joegoslavië in Rusland. Met de 'titel' Broer van de Joegoslavische President is de ambassadeur dezer dagen bij de media in Moskou de meest gewilde persoonlijkheid.

Tot het paasweekeinde straalde hij veel zelfvertrouwen uit. Borislav had de media in zijn zak. Alle tv-kanalen hingen aan zijn lippen om op te tekenen hoe de 'westerse agressor' het arme Joegoslavië plat bombardeerde. De westerse media bedelden vergeefs om een interview, maar gisteren was iedereen welkom in het kantoor van persbureau Interfax. Borislav wilde alle vragen beantwoorden.

Zijn zelfverzekerheid had inmiddels een forse deuk opgelopen. In het weekeinde gingen de belangrijkste Russische tv-zenders om in hun berichtgeving. Zij ontdekten de door Borislavs broer uitgedachte 'etnische schoonmaak' van Kosovo. De gruwelijke beelden van de exodus bereikten daarmee de Russische tv-kijker en krantenlezer.

In de propagandaoorlog is de 'ontdekking' een slechte ontwikkeling voor Belgrado. Hoe ziet de

Borislav Milosevic

ambassadeur de ommezwaai in de Russische media? „Er wordt politiek gekleurde informatie gegeven, die een duidelijk doel dient. Ik denk niet dat dat in het belang is van de Russische regering", antwoordt Borislav Milosevic. En dus zeker niet in het belang van Joegoslavië, voegde de ambassadeur er nog net niet aan toe.

In tegenstelling tot zijn broer Slobodan, die een wat slonzige indruk maakt, is Borislav trendgevoelig. Hij heeft altijd een pochet of een lefdoekje in de linker borstzak van zijn colbert. Hij draagt altijd een fleurige stropdas en overhemden van goede snit. Borislav spreekt onberispelijk Russisch. Hij negeert het verzoek van de CNN-correspondent om een vraag in het Engels te beantwoorden. De wereldnieuwszender is in de ogen van de ambassadeur een producent van falsificaties en fabricaties.

Pogingen om het gesprek op Slobodan te brengen wimpelt Borislav af. De vraag luidde of hij inzicht wil geven in de psychologie die schuilgaat achter het handelen van zijn broer. Bijvoorbeeld, als Slobodan Milosevic zegt niet te zullen buigen voor de bombardementen, dat hij dan ook voet bij stuk houdt tot er geen brug meer heel is in zijn land. „De zielsgesteldheid van mijn broer doet er niet toe. Hij is de president van mijn land. President, regering, parlement en volk zijn één in deze oorlog. De agressor moet stoppen met zijn agressie. Voor die tijd heeft praten geen zin", aldus de ambassadeur.

Hij somt de schade op van de NAVO-bombardementen van de afgelopen nacht. Volgens zijn laatste gegevens bedraagt het aantal slachtoffers onder de burgerbevolking al 300. „Ik kan niet spreken over verliezen onder de militairen, die informatie heb ik niet. Ik hoor berichten uit het Westen, weer zo'n falsificatie, dat Belgrado via diplomatieke kanalen op de hoogte wordt gebracht over de doelen die de NAVO zal bombarderen en dat er daarom zo weinig slachtoffers vallen. Dat is onzin."

Het vluchtelingenthema windt Borislav zichtbaar op. De westerse media, en nu ook de Russische tv-kanalen, laten zich in zijn ogen meeslepen door de propagandamachine van de NAVO en het Pentagon. „Goebbels zou er nog heel wat van kunnen leren hoe de media te manipuleren. Er zijn bombardementen op Kosovo, daarvoor slaan mensen op de vlucht. Er is een zogenaamd Albanees bevrijdingsleger dat terreur zaait, daarvoor slaan mensen op de vlucht. Etnische zuiveringen zijn onzin. We willen dat alle vluchtelingen, behalve de extremisten, terugkeren naar Kosovo zodra de bombardementen stoppen."

Hoe staat het met de vriendschap met Rusland? „De diplomatieke initiatieven gaan door", zegt hij. „Rusland geeft humanitaire hulp. We hebben niet officieel om militaire steun gevraagd, maar dat is ons onder meer door het parlement wel aangeboden. De goede betrekkingen blijven gehandhaafd. Duizenden Russen willen als vrijwilliger vechten voor Servië. Wij vragen daar niet om, maar we zien dat als een gebaar van diepe vriendschap."

Voor geruchten als zou de ambassadeur niet goed overweg kunnen met zijn jongere broer Slobodan zijn op deze media-bijeenkomst geen argumenten te vinden. De rijen zijn gesloten, in de familie Milosevic en in de Servische natie.

Advertentie

SLACHTOFFER VAN EEN ONGEVAL?
Advocatenhulplijn Letselschade mr. W. J. Gelderblom zorgt voor het verkrijgen van schadevergoeding na een verkeers- of bedrijfsongeval of medische fout. De kosten van rechtsbijstand komen voor rekening van de veroorzaker/diens verzekeraar, indien aansprakelijkheid vaststaat. Afwikkeling van letselschade vereist ervaring en deskundigheid. Waarom zou u de problemen opzoeken terwijl u zonder kosten een beroep kunt doen op onze specialisten? Vraag (vrijblijvend) advies of maak een afspraak: **010 4 776 388.**

NAVO negeert 'voos' bestand Milosevic

7-4-'99

AP, Reuters, AFP

BELGRADO

Leiders van de NAVO-landen hebben gisteren onomwonden het staakt-het-vuren verworpen dat de Joegoslavische president Milosevic eerder op de dag eenzijdig had afgekondigd. Zij noemden het bestand bedriegelijk en kondigden aan de luchtaanvallen verder op te voeren.

De Joegoslavische regering maakte gistermiddag bekend vanaf acht uur 's avonds alle offensieven tegen de Albanese rebellen van het UCK in Kosovo te staken. In een verklaring zei de regering dat het bestand wordt afgekondigd omdat de christelijk-orthodoxe kerk, de dominante religie in Servië, zondag het paasfeest viert. Het staakt-het-vuren zou 'een gebaar van goede wil' zijn.

De regering zei ook te willen meewerken aan de terugkeer van de vierhonderdduizend Albanezen die het leger de afgelopen twee weken uit Kosovo heeft verdreven. In de verklaring werd met geen woord gerept over het staken van vijandigheden tegen de NAVO. Verschillende woordvoerders van de regering zeiden dat het bestand wordt afgekondigd omdat het leger het UCK volledig heeft uitgeschakeld.

In de NAVO-landen is uiterst sceptisch op het staakt-het-vuren gereageerd. 'Wij hebben heel duidelijk gemaakt dat voze en halve maatregelen de bombardementen niet stoppen', aldus woordvoerder Leavy van de Amerikaanse Nationale Veiligheidsraad.

Minister van Defensie Cohen noemde het bestand 'niet alleen compleet onacceptabel, maar zelfs absurd'. Een woordvoerder van de Britse premier Blair zei dat een diplomatieke truc van president Milosevic te verwachten was. 'We zullen er niet in trappen. De luchtacties gaan door tot aan de voorwaarden is voldaan.'

Duitsland en Frankrijk hebben het bestand eveneens afgewezen.

De Nederlandse minister van Buitenlandse Zaken, Van Aartsen, bestempelde het Joegoslavische bestand als een loos gebaar.

Toen het staakt-het-vuren gisteravond om acht uur inging, lociden in Belgrado opnieuw het luchtalarm. In de nacht van maandag op dinsdag voerde de alliantie de meest intensieve bombardementen uit sinds het begin van de acties bijna twee weken geleden.

Er werden kazernes, brandstofopslagplaatsen en een elektriciteitscentrale gebombardeerd. Het Joegoslavische persbureau Tanjug maakte melding van bombardementen nabij de stad Pec, gistermiddag.

Maandagnacht trof een kruisraket een woonwijk in het mijnstadje Aleksinac. Volgens de Joegoslavische autoriteiten vielen daarbij twaalf doden. NAVO-woordvoerder Wilby erkende gisteren dat er sprake was van 'schade op 600 meter afstand van het doel'. Westerse fotografen hebben twee dode lichamen gezien.

Pagina 4:
■ Vluchtelingen teruggestuurd naar Pristina

Pagina 5:
■ UCK heeft aan rekruten geen gebrek
■ 'Kosovaren alleen tijdelijk opvangen'

Milosevic wil Italië losweken uit NAVO-kamp

Milosevic verrast de NAVO met een vrome geste: een paasbestand. Hij hoopt de twijfels aan het nut van bombarderen in de NAVO-landen aan te wakkeren. Maar de twijfels van de NAVO gelden vooral Milosevic' oprechtheid.

Van onze correspondent
Bert Lanting

WASHINGTON

Op het eerste gezicht zag de 'paasaanbieding' van president Milosevic er heel aantrekkelijk uit: een onmiddellijk bestand, toestemming voor alle vluchtelingen om terug te keren en onderhandelingen met de Kosovaarse leiders over een politieke regeling.

Vice-premier Vuk Draskovic, 'het vriendelijke gezicht' van het Servische bewind, zei zelfs dat Joegoslavië bereid was een 'internationale aanwezigheid' te aanvaarden om op de vrede toe te zien.

Maar tegen de achtergond van de eindeloze stroom van vluchtelingen die ook gisteren nog over de grenzen met Kosovo bleef kolken, klonk het geschal van de vredestrompet uit Belgrado heel schraal.

Het nieuwe aanbod ging wat verder dan het vredesinitiatief waarmee de Russische premier Jevgeni Primakov vorige week uit Belgrado terugkeerde. Toen stond de Joegoslavische regering er nog op dat de NAVO eerst haar bombardementen zou staken.

Amerikaanse regeringsfunctionarissen hadden al voorspeld dat president Milosevic de wereld nog voor het orthodoxe Pasen zou verblijden met een halfbakken vredesinitiatief, en het Witte Huis stond dan ook meteen klaar om Milosevic' aanbod af te wijzen.

Het is wel duidelijk dat Joegoslavië met zijn geste nieuwe verdeeldheid hoopt te zaaien in het NAVO-kamp en probeert in te spelen op de twijfel die in de NAVO-landen leeft over de voortdurende luchtaanvallen die tot nog toe alleen maar een averechts

'Paasaanbieding' Servië te mooi om waar te zijn

effect lijken te hebben gesorteerd.

Belgrado mikt vooral op de publicke opinie in Italië, dat zijn toerisme-industrie in gevaar acht en een nieuwe golf van vluchtelingen ziet naderen. Als dat land omgaat, komt de hele NAVO-operatie in gevaar: Italië is de thuishaven voor de meeste bommenwerpers die aan het offensief meedoen.

Mogelijk speelde er voor Belgrado ook een heel praktisch motief mee: volgens de weerberichten blijft het de komende dagen helder boven de Balkan en het staat wel vast dat het dan NAVO-bommen zal regenen.

In NAVO-kringen wordt het aanbod door sommigen uitgelegd als het eerste signaal dat de bombardementen beginnen te werken. Maar als Milosevic inderdaad van plan is zijn troepen in Kosovo opdracht te geven het offensief te staken, is dat waarschijnlijk om een andere reden. Mogelijk is hij tot de conclusie gekomen dat hij een gevaarlijke grens nadert nu de Servische troepen bijna de helft van de Kosovaarse bevolking hebben verjaagd.

Doorgaan met de etnische zuiveringen levert in strategisch opzicht niet veel op, maar het vergroot wel het gevaar dat de NAVO alsnog besluit grondtroepen te sturen. Hoe leger Kosovo raakt (althans van etnische Albanezen), hoe groter ook het risico dat het Westen het akkoord van Rambouillet helemaal overboord zet en voor onafhankelijkheid van Kosovo kiest.

Het lijkt erop dat Milosevic besloten heeft dat het nu tijd wordt te proberen een wig te drijven in het Kosovaarse kamp. In plaats van te praten met het Kosovaarse Bevrijdingsleger UCK, dat in Rambouillet de toon aangaf in de Kosovaarse delegatie, stuurt hij nu aan op een akkoord met gematigde leiders als Ibrahim Rugova, die gedesillusioneerd zijn over het optreden van de NAVO.

Een vredesoplossing zal dat niet opleveren: Rugova wordt nu al door een groot deel van zijn vroegere achterban als een overloper gezien. Maar het maakt het debat in het Westen over het ingrijpen door de NAVO wel ondoorzichtiger, en dat is waar Milosevic op uit is.

Grondtroepen hebben het laatste woord

Met het begin van de bombardementen op Servië is de discussie over het luchtwapen als doorslaggevend middel weer opgelaaid. Volgens ***F. van Beuningen*** *wordt sinds WO II ingezien dat een oorlog zonder grondtroepen niet kan worden gewonnen.*

IN VELE commentaren op de gewapende strijd in en rond Servië en Kosovo wordt de vraag opgeworpen waarom de NAVO niet de noodzaak van de inzet van grondtroepen heeft voorzien. Bombardementen en aanvallen met kruisvluchtwapens alleen, zo wordt dan betoogd, kunnen geen overwinning op het slagveld teweeg brengen. Vóór Pasen leek zich hierover in *de Volkskrant* een controverse te ontwikkelen tussen generaals b.d. die, voorspelbaar, pleitten voor (landmacht) of tegen (luchtmacht) de inzet van grondtroepen.

De Italiaan Giulio Douhet, die overigens zelf geen piloot was, wordt gezien als de belangrijkste theoreticus op het gebied van het luchtwapen. In de periode tussen beide wereldoorlogen beklemtoont hij in het bijzonder de waarde van het strategisch bombardement. Hiermee zou de vijand een beslissende slag kunnen worden toegebracht door de vernietiging van zijn infrastructuur, zijn militair materieel en, daardoor, het moreel van militairen en burgers.

Dat hierdoor het onderscheid tussen combattant en non-combattant, militair en burger, verdwijnt, is door Douhet en zijn navolgers op de koop toe genomen. Zoals bekend houdt het optimisme over de gevolgen van strategische bombardementen in de Tweede Wereldoorlog geen stand.

In de eerste plaats blijken alle aan de oorlog deelnemende landen, As-mogendheden én geallieerden, misschien met uitzondering van de VS, kwetsbaar. Bovendien kan de infrastructuur worden hersteld, materieel nieuw geproduceerd en, belangrijker, breekt het moreel van burgerbevolking en militairen niet. Integendeel, deze scharen zich achter de oorlogsinspanningen van hun politie-

bardementen op Servië (burger-)slachtoffers op een onzalige manier aan hun einde komen.

Dat de Amerikaanse bombardementen op het toenmalige Noord-Vietnam in de jaren zestig en zeventig niet het gewenste effect hebben opgeleverd, behoeft geen nadere toelichting. Om de bezetting van Koeweit door Irak te beëindigen, is het luchtwapen op grote schaal toegepast, in combinatie met de inzet van grondtroepen.

Tijdens de euforie na de Golfoorlog zijn de aanvallen met kruisraketten, de laser-geleide bommen en andere bombardementen als buitengewoon effectief gekwalificeerd ('one shot, one kill'). Een in 1997 verschenen rapport van de Amerikaanse Rekenkamer, weersproken door het Pentagon, stelt echter vast dat 20 procent van de gestelde doelen

strijd in Kosovo niet kan beslechten, is dan ook geen nieuws. De relativering van de werking van het luchtwapen maakt de vraag des te dringender waarom de NAVO verlegen is met het feit dat nu geen grondtroepen beschikbaar zijn voor Kosovo. Voor een antwoord op deze vraag moeten we terug naar het einde van de oorlog om Bosnië in 1995.

In de lente en zomer van 1995, na jaren van machteloos toezien, groeit de Amerikaanse betrokkenheid bij de oplossing van het conflict in Bosnië. De legers van Bosnië en Kroatië worden meer en meer geprofessionaliseerd met hulp van Amerikaanse militaire deskundigheid. Er zijn aanwijzingen dat de VS informatie over de Servische militaire opstelling beschikbaar hebben gesteld aan het

Dayton. Omdat ook sommige militaire operaties van Moslims en Kroaten gepaard zijn gegaan met grootscheepse etnische zuiveringen, worden de VS en de overige lidstaten van de NAVO liever niet herinnerd aan hun stilzwijgende militaire (lucht)steun.

Terug naar Kosovo. Het lijkt in het licht van het voorafgaande niet vergezocht te denken dat de VS bij de planning van de NAVO-luchtacties in en rond Servië en Kosovo zijn uitgegaan van dit model van de herovering van de Kraijina en Bosnië. De weigering van Milosovic het Akkoord van Rambouillet te tekenen, laat geen andere mogelijkheid om, net als in Bosnië, te proberen door een wijziging van de militaire situatie de voorwaarden te scheppen voor het sluiten van een overeenkomst.

Geweldgebruik roept een dynamiek op die geen van de oorlogvoerende partijen in zijn eentje kan beheersen. Met een conventionele militaire operatie heeft het Servische leger de guerrilla van het Kosovo-bevrijdingsleger geen beslissende militaire slag kunnen toebrengen.

De misdadige combinatie van moordpartijen en etnische zuivering die de Servische milities momenteel in Kosovo bedrijven, heeft mede tot doel het Kosovo-bevrijdingsleger nu voor eens en voor altijd uit te schakelen. Milosovic's motto is: als je de vis niet kan vangen, laat dan het water weglopen.

Door de bevolking te vermoorden en op transport te stellen, ontnemen de Serviërs als het ware aan het Kosovo-bevrijdingsleger hun maatschappelijke inbedding, die wezenlijk is voor de guerrilla. Of de inzet van het luchtwapen,

NAVO volgt gevaarlijke koers in Joegoslavië

RUSLAND heeft er alles aan gedaan om wat er nu in Joegoslavië gebeurt, te voorkomen. Maar het haalde niets uit.

De bombardementen moeten worden gestopt. Het gaat hier niet alleen om een daad van agressie tegen een onafhankelijk land. Er is hier sprake van een aanval op het gezonde verstand en de wereldorde zoals die na 1945 gestalte heeft gekregen en die zich na het einde van de Koude Oorlog verder leek te ontwikkelen.

De NAVO-actie is gericht tegen de manier waarop Joegoslavië zijn interne problemen oplost. Over de manier waarop Joegoslavië deze problemen aanpakt, kan men van mening verschillen. Het is ieders recht en plicht zich daarover uit te spreken. Er kan worden onderhandeld en er kan tot sancties worden besloten. Maar dit alles dient te gebeuren met de instemming van de Veiligheidsraad van de Verenigde Naties. De huidige NAVO-acties overschrijden de grenzen van de doelstellingen waarvoor de VN zijn opgericht. Dit is onaanvaardbaar. De militaire acties dienen daarom te worden gestaakt en men dient terug te keren naar de weg van een politieke oplossing.

De manier waarop de kwestie-Kosovo wordt opgelost, zal bepalend zijn voor de toekomstige ontwikkeling van de internationale verhoudingen. Een voortzetting van de bombardementen zal onvermijdelijk leiden tot een escalatie. Daarbij dient voor ogen te worden gehouden dat Rusland nog steeds een rol speelt in de wereld. Kanselier Schröder, de huidige voorzitter van de Europese Unie, verklaarde onlangs dat de EU prijs stelt op voortzetting van de goede relaties met Rusland. Rusland is er ook niet op uit de betrekkingen met wie dan ook te verbreken. Maar er zijn grenzen. Wanneer de NAVO doorgaat met bombarderen, kan dat onherstelbare schade toebrengen aan de relatie tussen Rusland en de NAVO. Als de NAVO niet stopt, kan ik niet uitsluiten dat Rusland zal besluiten het wapenembargo tegen Joegoslavië te negeren.

Er moet alles worden gedaan om te verhinderen dat het conflict in Joegoslavië uitmondt in een groter gewapend conflict. Rusland laat zich beslist niet in een oorlog

ke leiders. De parallel met Servie is in dit opzicht duidelijk.

Na de grote verwachtingen van een beslissende militaire slag vanuit de lucht – die dus niet kon worden toegebracht – treedt er na de Tweede Wereldoorlog ontnuchtering in omtrent wat het bombardement vermag én omtrent wat er met het bombardement wordt aangericht. De verschrikkelijke gevolgen van het bombardement – en de daarop volgende brand – op Dresden zijn voor de Britse vliegers die de missie hadden uitgevoerd, lange tijd geheim gehouden om hún moreel niet te breken. Ook bij het bombarderen van militaire doelen ontstaat geregeld grote schade aan burgerdoelen, waarvan de vliegers gedurende WO II onkundig zijn gehouden.

De vertoonde videofilmpjes van geraakte doelen in Servië, die overigens door de militaire autoriteiten op geschiktheid voor publieke vertoning worden geselecteerd, scheppen een vergelijkbare afstand tussen de technologie van de oorlogvoering en wat daarmee wordt aangericht bij Serviërs van vlees en bloed. Er is weinig voorstellingsvermogen voor nodig om te bedenken dat ook bij de bomge claims niet meer dan 60 procent kan worden bevestigd.

Bovendien stelt de Rekenkamer dat de Stealth-bommenwerper wel degelijk is waargenomen door de vijandelijke radar en ook onder vuur heeft gelegen. Zo onzichtbaar is de Stealth dus niet.

Tot slot hebben slechte weersomstandigheden, in tegenstelling tot wat door het Pentagon naar buiten is gebracht, wel degelijk vliegtuigen in hun operaties gehinderd. Het patroon herhaalt zich: ondanks hoge verwachtingen en nieuwe technologie, ontnuchtering achteraf omtrent wat met het luchtwapen is bereikt.

Het luchtwapen is voor de VS aantrekkelijk omdat het de mogelijkheid biedt oorlog te voeren vanuit een relatief onkwetsbare positie, wat de kans op slachtoffers minimaliseert. De bovengenoemde gegevens die de werking van het luchtwapen relativeren, zijn bekend bij militairen, politici en deskundigen. Het lijkt dan ook aannemelijk dat de VS hieraan niet voorbij zijn gegaan bij de planning van de militaire operaties van de NAVO in en rond Servië en Kosovo.

Dat in vele commentaren wordt betoogd dat het luchtwapen de

De ontnuchtering over wat het bombardement vermag, begon al direct na WO II

Kroatische leger, waardoor het in staat was in de eerste week van augustus 1995 de Kraijina op de Serviërs te veroveren. Dit brengt de Moslims en Kroaten in de positie in Bosnië met grondtroepen de strijd aan te gaan met de Serviërs. Na de mortieraanval op Sarajevo op 28 augustus 1995, waarbij meer dan 30 mensen de dood vinden, begint de NAVO bombardementen op Servische stellingen en infrastructuur in Bosnië, die in de praktijk werken als luchtsteun aan de Moslim-Kroatische militaire operaties op de grond.

In november 1995, de maand van het Akkoord van Dayton, is het grondgebied dat de Serviërs beheersen teruggebracht tot minder dan 50 procent van Bosnië (van 70 procent enkele maanden eerder). De militaire situatie op de grond in Bosnië schept de voorwaarden voor het Akkoord van

Tegelijk bestaat er bij de lidstaten van de NAVO, om geheel verschillende redenen, onvoldoende politiek draagvlak voor de inzet van grondtroepen. De gedachte lijkt te zijn geweest dat, met luchtsteun, het Kosovo-bevrijdingsleger zich voldoende teweer kon (blijven) stellen tegen een Servische militaire overmacht.

De overmacht dient teniet te worden gedaan door de inzet van het luchtwapen van de NAVO, aanvankelijk strategisch, gericht op voorraden en aanvoerlijnen (infrastructuur) en, naarmate het luchtruim boven Kosovo meer door de NAVO wordt beheerst, steeds meer tactisch, gericht op het slagveld, tegen het optreden van de Serviërs in Kosovo.

Deze tactische operaties met laagvliegende vliegtuigen en helikopters zijn overigens voor de vliegers het meest riskant.

grondoperaties van het Kosovo-bevrijdingsleger, een misrekening is van NAVO-zijde, hangt af van de vraag of het zich van deze door de Serviërs toegebrachte slag kan herstellen.

Ontwikkelingen die onder normale omstandigheden maanden zouden vergen, nemen in een oorlog niet meer dan weken of dagen. Dat de humanitaire nood van de verdreven bevolking van Kosovo de politieke doelen zal wijzigen die de VS en de NAVO nastreven met hun gewapend ingrijpen, lijkt daarom een kwestie van tijd.

De opvatting wint veld dat Milosovic het recht heeft verspeeld te regeren over de bevolking van Kosovo. In politieke termen betekent dit dat de VS en de NAVO wel eens op zeer korte termijn zouden kunnen besluiten niet langer autonomie voor Kosovo in Servië na te streven, maar, als gevolg van de bedreven barbarij, Kosovo tot een internationaal protectoraat zullen willen omvormen.

In dat licht wordt de vraag naar de inzet van grondtroepen van de NAVO alleen maar dringender.

F. van Beuningen is secretaris van de Adviesraad Internationale Vraagstukken.

principes waar we aan vast willen houden. Dat zijn niet alleen onze principes, het zijn principes die voor de wereld zouden moeten gelden.

De NAVO maakt, vanuit welke kant je het ook bekijkt, een grote fout. Wat de NAVO-landen doen leidt op geen enkele manier tot een stabilisering van de situatie in Joegoslavië. Niettemin, ondanks onze scherpe afwijzing van militaire actie, staat Rusland open voor overleg. Wij zijn op ieder moment bereid te onderhandelen met Milosevic, onze invloed aan te wenden en bij Joegoslavië aan te dringen op een meer flexibele houding. Een voorwaarde daarvoor is echter de beëindiging van de militaire acties.

Rusland heeft verschillende mogelijkheden om op deze uitdaging te reageren. Men moet niet vergeten dat Rusland in militair opzicht niet onderdoet voor wie dan ook. Maar liever uiten we ons niet op deze manier en blijven we hopen dat zij die deze militaire operatie in gang hebben gezet, alsnog tot bezinning komen.

Jevgeni Primakov

De auteur is minister-president van Rusland.

© RIA/Novosti

VERVLOEKTE EEUW

ANJET BLEICH

WAT krijg ik zo langzamerhand een bloedhekel aan al die nobele pacifisten in dit o zo vreedzame landje. Aan de mensen die met een onverstoorbare Pavlov-reactie de reflexen vertonen uit de jaren zestig en zeventig, toen het allemaal zo duidelijk lag (dachten velen, waaronder ikzelf). Aan de Piet Reckmannen uit Odijk.

Hoe luidt de reflex: oorlog slecht, Amerika slecht (imperialistisch), NAVO slecht. Leve de Vietcong! (Of Mao's Culturele Revolutie). Leve Milosevic en het dappere Servische volk is het nu dan nog wel net niet. Maar wel: NAVO slecht, bombardementen schandelijk en de oorzaak van alle ellende in Joegoslavië en Kosovo. Het SP-denken, zal ik maar zeggen.

Lieve God in de hemel!

Wie is hier nu eigenlijk precies de schoft? Wie reageert op NAVO-bombardementen (over de effectiviteit waarvan een discussie mogelijk en noodzakelijk is) met een met geen pen te beschrijven terreur tegen de Albanese Kosovaren. Mannen, vrouwen en kinderen, die net als ieder mens ter wereld recht hebben op leven en een huis. Hoe haalt iemand het in zijn hoofd om de NAVO moreel verantwoordelijk te stellen voor deze mega-misdaad, het legen van Kosovo van het grootste deel van zijn bevolking – een proces dat elke dag een flink stuk verder vordert? Het is wat je noemt een waardig eind van deze met terreur en massamoord zo rijk gezegende eeuw.

Tja, en wat heb ik ook een bloedhekel gekregen aan mijn eigen humanitaire rechtlijnigheid. Het leek zo overzichtelijk en verantwoord, allemaal. Een voort-etterende crisis in Kosovo, gepaard met geweld (dat in geen verhouding staat tot wat zich daar nu afspeelt), en het risico van verdere escalatie op de Balkan. Wat leek het mij mooi en toe te juichen dat westerse diplomaten, met steun van de Russen, een vredesformule hadden bedacht, die het geweld zou temperen, de bevolking zou beschermen en respijt bood om te komen tot een voor beide partijen hopelijk acceptabele status van het gebied. En toen duidelijk werd dat Milosevic dit interim-akkoord van Rambouillet categorisch verwierp, leek mij, zoals vele anderen, de conclusie duidelijk: dan moest hij maar met geweld tot toegeven gedwongen worden.

Want wat zou deze grillige Balkan-despoot kunnen beginnen tegen de verpletterende NAVO-overmacht?

Even over het hoofd gezien dat Milosevic zijn Machiavelli echt tot het einde toe had uitgelezen. En daaruit leerde dat voor geen list en geen laagheid mag worden teruggedeinsd om het doel van machtsbehoud te bereiken. Als de NAVO dit *worstcase*-scenario vantevoren als serieuze mogelijkheid had bedacht, had zij de luchtcampagne tegen Milosevic niet mogen beginnen. Militaire actie had pas moeten plaatsvinden, als Milosevic, ook zonder bombardementen, aan het legen van Kosovo was begonnen.

Nu echter de rampzalige inschattingsfout eenmaal is gemaakt, kan de NAVO weinig anders dan wat zij doet, het versterkt voortzetten van de actie tegen militaire doelen in Joegoslavië en Kosovo. Sterker nog, de NAVO *moet* dat doen. Want nu de bombardementen te stoppen of op te schorten, in de vage hoop dat meneer Milosevic misschien zo vriendelijk zou willen zijn om dan ook even óp te houden, dat zou neerkomen op een weerzinwekkende en als precedent voor de toekomst levensgevaarlijke capitulatie voor de politieke misdaad. 'Is uw zuiveringsdrang tijdelijk bevredigd, president Milosevic, dan kunnen we gaan praten over hoe het verder moet.' Dat kán niet.

Maar wat kan er dan eigenlijk wel? Misschien niet primair de NAVO, maar derden – de Russen, voorzover hun regering daartoe de nodige manoeuvreerruimte heeft, de Socialistische Internationale, het Europees Parlement, de publieke opinie in de beschaafde wereld – zouden alles op alles moet zetten om duidelijk te maken dat er voor Milosevic (en voor de verdrevenen) misschien toch nog een weg terug is. Absolute voorwaarde daarvoor is dat Milosevic, niet alleen in woorden, maar concreet, zichtbaar en aanwijsbaar, een onmiddellijk eind maakt aan de terreur, zuiveringen en verdrijving in Kosovo.

Laten we niet vergeten: Milosevic' campagne is nog onvoltooid. Nog steeds bevinden zich meer Kosovaren in dan buiten Kosovo. Het krankzinnige en misselijkmakende aan de situatie is, dat elke dag, terwijl wij eten, schrijven, roken, discussiëren, weer tienduizenden Kosovaren worden weggejaagd. Dat moet ophouden! En alleen Milosevic heeft de macht om dat te doen.

Valt er, als hij op zijn schreden terugkeert, dan nog wel met hem te praten? Dat hangt af van wat er in Kosovo zal worden aangetroffen. 'Alleen' ontvolkte en afgebrande steden en dorpen, of ook onafzienbare stapels lijken? In het eerste geval kan wellicht een proces van onderhandelingen en terugkeer (onder internationale bescherming) van vluchtelingen op gang worden gebracht. In het tweede geval heeft Milosevic zichzelf als oorlogsmisdadiger schaakmat gezet, en rest, naar ik vrees, met alle niet te onderschatten risico's vandien, niets anders dan de mars op Belgrado.

Boeken en tijdschriften
020-6737269
Uitgaan
Salsa Workshop van Ben Bron is uniek. Kom en geniet van de steer. Elke vrijdag van 21-22 uur. Elke zo. van 16-17 u. voor beg. en van 18-19 u. semi-gevord. Daarna gezellig vrij dansen. Borgerstr. 112; 020-6737269.
Kunst en antiek
'Veilinggebouw Amstelveen' heden INBRENG voor veiling 10 en 11 mei Spinnerij 33, Amstelveen. 020-6473004.
Zondags geop. v.a. 13.00 u. ANTIEKBEURS A'dam 700, alle stijlen, 1.000 m². Van Slingelandstr. 24, A'dam-W. 020-6864372. Dagelijks geop. Ook inkoop boedels enz.
tel. [020] 665 86 86 fax [
Het Parool, Trouw, de
1 in mini's
10 / WOENSDAG 7 APRIL 1999

Nederland gul voor vluchtende Kosovaren

Van onze verslaggevers

ROTTERDAM - Hulporganisaties en het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking worden overspoeld door telefoontjes van mensen die de gevluchte Kosovaren op een of andere manier willen helpen. Het aanbod varieert van leegstaande woonruimte tot het ter plekke hulp willen geven aan de vluchtelingen. Ook geld, kleding en speelgoed worden aangeboden.

De massale steun komt volgens de hulporganisaties vooral doordat Kosovo 'zo ongeveer in de eigen achtertuin ligt' en Nederland zelf betrokken is bij de NAVO-aanvallen. L. Sonnenschein van VluchtelingenWerk Nederland (VWN): „Ruanda was ver weg. De Balkan ligt om de hoek. Zoveel spontane telefoontjes hebben we sinds de oorlog in Bosnië niet meer meegemaakt."

„De betrokkenheid is enorm. Hoewel onze kerkelijke achterban wel degelijk in staat is over grenzen heen te kijken, is een drama op deze schaal, zo vlakbij, wel heel choquerend", aldus M. Flipse van de stichting Kerken in Aktie.

Ook op het ministerie van Ontwikkelingssamenwerking zijn gisteren tientallen telefoontjes en e-mailtjes binnen gekomen. „Het speelt enorm, veel meer dan bij andere rampen en oorlogen. Mensen komen met woonruimte, met hulp en met ideeën om in Servië iets te gaan doen. Zo stelde iemand voor boven Belgrado strooibiljetten uit te werpen waarop wordt uitgelegd aan de Serviers wat er echt aan de hand is", aldus het ministerie.

Ook R. van Beusekom van het Kosova Crisiscentrum is tevreden over de aangeboden hulp. Zo stellen bedrijven voor transporten met hulpgoederen uit te voeren. Een traumacentrum heeft zijn praktijk beschikbaar gesteld om Albanezen te helpen.

Op pagina 3

Toiletpapier en een dominospel voor ontheemde Kosovaren

Albanese Kosovaren arriveren op de luchthaven Corlu van Kirklareli, in het westen van Turkije. Zij maken deel uit van de 20.000 vluchtelingen die de Turkse regering met een luchtbrug laat ophalen uit Macedonië. De lidstaten van de Europese Unie praten vandaag in Luxemburg over humanitaire hulp en opvang.
Foto Murad Sezer/AP

NAVO verwerpt bestand

7-4-'99

Britten vallen Servische grondtroepen aan

Van onze redactie buitenland

BRUSSEL/BELGRADO - De NAVO heeft het bestand dat Joegoslavië gisteren eenzijdig heeft afgekondigd, van de hand gewezen. Het bondgenootschap reageerde op het staakt-het-vuren door voor het eerst Servische eenheden in Kosovo aan te vallen met behulp van Britse Harrier-gevechtsvliegtuigen.

De Servische televisie gaf de viering van het orthodoxe Pasen komend weekeinde op als reden voor het bestand. Vanaf acht uur 's avonds zouden alle Joegoslavische en Servische leger- en politie-eenheden hun acties tegen de Albanezen in Kosovo staken. Ook riep de Joegoslavische vice-premier Draskovic alle vluchtelingen op naar huis terug te keren.

In het Joegoslavische plan werd tevens overleg voorgesteld met gematigde Albanese Kosovaren over de oprichting van organen van zelfbestuur. Verder bevatte het maatregelen voor de terugkeer van vluchtelingen, waarbij het Rode Kruis en de UNHCR, de vluchtelingenorganisatie van de VN, werden betrokken.

De Russische regering zei in een reactie dat het staakt-het-vuren een 'kans op vrede biedt die niet mag worden gemist'. De NAVO dacht hier anders over. Na afloop van spoedberaad van het bondgenootschap noemde secretaris-generaal Solana het gisteravond 'duidelijk ontoereikend'. De Joegoslavische regering kan alleen een einde maken aan de NAVO-luchtaanvallen door haar troepen uit Kosovo terug te trekken, een vredesregeling te accepteren en de honderdduizenden vluchtelingen te laten terugkeren naar hun woningen. Een woordvoerder van het Witte Huis bezwoer dat de luchtacties 'onverminderd en onophoudelijk' zullen doorgaan. Gisteravond laat werden opnieuw raketten afgevuurd op doelen in Servië.

Ook minister Van Aartsen (Buitenlandse Zaken) noemde het bestand 'onvoldoende'. „Milosevic moet een garantie geven voor een veilige terugkeer van de vluchtelingen. Dat doet hij niet. Dan moet hij maar accepteren dat er een troepenmacht wordt gestationeerd in Kosovo. Zo goedgelovig zijn wij niet." Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) werkt aan de oprichting van drie tijdelijke opvangcentra voor enkele duizenden vluchtelingen in Nederland. De Kosovaren zullen worden opgevangen in tentenkampen. Daarna moeten zij doorstromen naar leegstaande woningen of naar de 200 bestaande opvangcentra voor asielzoekers.

Op pagina 3

Kosovaren in tentenkampen

Op pagina 9

NAVO bombardeert burgers

Op pagina 27

De twee gezichten van de NAVO

Stichting Motherhood in Andijk (Noord-Holland) zamelt knuffeldieren en poppen in voor kinderen die uit Kosovo zijn gevlucht. *Foto Cor de Kock*

Kosovaren in tenten-kampen

EU-ministers spreken vandaag over aantallen

Van onze verslaggevers

DEN HAAG - Het Centraal Orgaan opvang Asielzoekers (COA) wil in drie tijdelijke centra enkele duizenden vluchtelingen uit Kosovo opvangen. Die blijven daar dan vier tot zes weken en moeten dan doorstromen naar de bestaande opvangcentra of leegstaande woningen.

In de weken dat de vluchtelingen in die tentenkampen verblijven wil het COA samen met de Immigratie- en Naturalisatie Dienst (IND) hen registreren en medisch onderzoeken. Dit blijkt uit interne correspondentie van het COA en wordt bevestigd door direct betrokkenen.

Waar de tijdelijke opvangcentra komen, is nog onduidelijk. Vorig jaar stampte het COA luxe tentenkampen uit de grond in Nijmegen en Leiden nadat eerdere opvang in lekke legertenten bij Ermelo op een fiasco was uitgelopen.

In de Nederlandse opvangcentra wordt al sinds vorige week 'geschoven' met asielzoekers om plaatsen te creëren voor de vluchtelingen uit Kosovo. Het COA zegt in de huidige centra opvangcapaciteit te hebben voor enkele honderden vluchtelingen.

In een gisteren aan alle directeuren van de opvangcentra verstuurde brief laat het COA weten door het ministerie van Justitie te zijn benaderd met het verzoek zich 'voor te bereiden op de zeer reële mogelijheid dat op korte termijn opvangmogelijkheden gereed moeten zijn'.

De Tweede Kamer steunt de bereidheid van het kabinet om in Nederland vluchtelingen uit Kosovo op te nemen als andere landen van de Europese Unie dat ook doen. De VN-organisatie voor niet te voorspellen, zei minister Korthals (Justitie) en hij wilde zich ook niet op getallen vastleggen. Aantallen komen vandaag aan de orde op een bijeenkomst van EU-ministers van Justitie en Binnenlandse Zaken. Er moet dan wel sprake zijn van een 'evenredige verdeelsleutel', vinden kabinet en Tweede Kamer. Hoofddoel blijft dat de vluchtelingen in de regio worden opgenomen.

VVD-Kamerlid Kamp hield gisteren in een debat in de Kamer vol dat vluchtelingen die zich buiten de UNHCR-actie in Nederland melden geen enkele vluchtelingenstatus kan worden toegekend. Korthals zei dat dat niet mogelijk is en hoopte dat dit maar weinig zal voorkomen. Hij verwacht dat vluchtelingen in VN-verband naar Nederland komen.

Kamp pleitte voor een evenredige verdeling naar inwonertal wat er op neerkomt dat een klein deel van de vluchtelingen in Nederland kan worden toegelaten. De PvdA blijft bij een 'ruimere en redelijke verdeling' die afhankelijk van de bevindingen van de UNHCR hoger kan uitvallen. D66 en GroenLinks steunen het kabinetsstandpunt 'voor ruimhartige opvang'.

De Tweede Kamer heeft moeite met uitspraken van minister Herfkens (Ontwikkelingssamenwerking) vorige week dat de

Toiletpapier en dominospel voor ontheemden

De bereidheid vluchtelingen en asielzoekers in ons land op te vangen kreeg vorig jaar een flinke knauw. Steeds meer Nederlanders leken het zat te zijn het 'leed van de wereld' binnen te halen. Na de indringende beelden en verhalen van ontheemde Kosovaren is de gastvrijheid plotseling terug en rinkelt de telefoon bij de hulporganisaties. „Deze oorlog is zo dichtbij, die laat niemand onberoerd."

Door Orkun Akinci en Peter de Knegt

ROTTERDAM - Mevrouw van den Broek uit Garderen beleeft zwaar aan de oorlog in Kosovo. Ze heeft een groot bord te gaan fietsen om mensen ertoe te bewegen spullen af te staan. En ze heeft het Kosova Crisiscentrum gebeld. „Ik heb hier drie bedden met matrassen staan terwijl daar mensen in de modder liggen. Vanmorgen heb ik nog een vlekje uit één van de matrassen proberen te halen. Verder heb ik nog een hoop handdoeken liggen, snowboots en ik heb ook maar wat toiletpapier klaargelegd. O ja, en ik kwam nog een dominospel tegen. Heb ik ook maar in het pakket gedaan."

woordvoerder van VluchtelingenWerk Nederland (VWN). Zijn organisatie wordt net als veel andere bestookt met de meest uiteenlopende initiatieven. Er zijn zelfs mensen die aanbieden naar het gebied af te reizen en mee te helpen.

R. van Beusekom van het Kosova Crisiscentrum herkent dat. „Het gaat echt gigantisch goed met de hulp. Veel bedrijven bieden vrijwillig aan transporten met hulpgoederen uit te voeren. Heel Nederland leeft mee met de situatie, mensen hebben in

heel anders met deze oorlog om dan met andere. Dat komt doordat het dichtbij is, wij voelen bijna wat daar gebeurt. Ons land doet ook mee en dat maakt het ineens een stuk interessanter. Ik weet zeker dat in Afrika nóg ergere dingen gebeuren dan in Kosovo, maar dat zie ik aan de hoeveelheid voorpaginanieuws niet af."

De vele indringende beelden van tienduizenden vluchtelingen die over het scherm trekken, leiden blijkbaar niet tot af-

het Centrum 40-45 en de Sinaikliniek, die mensen met een oorlogstrauma behandelen, hebben daar wel mee te maken. Bij deze patiënten werken de holocaust-achtige beelden uit Kosovo heel nadrukkelijk door in de therapie. Mensenmassa's die in treinen arriveren; het lijkt ook verdacht veel op de Tweede Wereldoorlog."

Ook al lijkt de bereidheid van Nederland hier Kosovaren op te vangen, te groeien, veel hulporganisaties gaan er van uit dat het overgrote deel van de vluchtelingen toch het liefst in de eigen regio blijft. Zij willen zo snel mogelijk naar huis als de ellende achter de rug is.

E. de Groot van de samenwerkende hulporganisaties ziet veel voordelen in opvang in de regio. „De meeste vluchtelingen worden nu in Albanië opgevangen,

Familie

BERICHTEN

Familieberichten zijn mededelingen van:

A. geboorte, verloving en huwelijk
(standaard 38 mm breed)
B. overlijden, dankbetuiging en in memoriam
(standaard 78 mm breed)

Het plaatsen van een Familiebericht in Algemeen Dagblad kost resp. ƒ 6,48 (A) en ƒ 12,96 (B) per mm in hoogte, excl. BTW.

Zó geeft u een Familiebericht op:

Telefonisch:
010 - 406 6200
(maandag - vrijdag van 8.00 tot 20.30 uur)

Telefax
010 - 406 6966
(onder vermelding van „Algemeen Dagblad" en de datum van plaatsing)

Schriftelijk:
met vermelding van uw naam, adres en het telefoonnummer waarop u overdag te bereiken bent, sturen naar: Algemeen Dagblad, Afd. Familieberichten, Postbus 8985, 3009 TE Rotterdam.

SLUITINGSTIJDEN

Voor plaatsing op **dinsdag t/m zaterdag** kunt u uiterlijk de dag vóór plaatsing, 18.00 uur opgeven.
Familieberichten voor de **maandag**-uitgave kunt u tot zondagavond 21.00 uur per fax opgeven.

Met grote verslagenheid geef ik kennis dat geheel onverwacht is heengegaan mijn beste vriendin en onze vriendin

RIA VAN LONDEN

Ik had je nog zoveel geluk toegewenst.

Jos de Klerk
Je vrienden

Sterprodukties
"speurt en selecteert speciaal voor ú"

Boeiende vlieg/bus-rondreizen

8 dgn **ANDALUSIË** v.a. ƒ 998,-
Vertrek: 6-13-20-27/5, 5-12-19-26/6, 28/8, 4-11-18-25/9, 2-9-16-23/10
Al jarenlang steevast volgeboekt. Deze machtig mooie rondreis langs de fameuze Andalusische Driehoek. En dat betekent achtereenvolgens aandacht voor GRANADA (met Alhambra, Alcazaba en Alcazar, de kathedraal en Albaicin), CORDOBA (met de Mezquita en het Alcazar) en SEVILLA (met Santa Maria, Alcazar en Santa Cruz). We besteden ook aandacht aan RONDA, het eeuwenoude bergstadje met zijn adembenemende vergezichten. REIS PZ 223

12 dgn **KLASSIEK SPANJE** v.a. ƒ 1498,-

Ammerzoden, 6 april 1999
Stichting: **Katholieke Schoolstichting Maasdriel** in liquidatie, gevestigd te Kerkdriel, Stichting: **Katholieke Stichting voor Basisonderwijs De Schakel** in liquidatie, gevestigd te Ammerzoden, Stichting: **Stichting R.K. Onderwijs te Hedel** in liquidatie, gevestigd te Hedel, en Stichting: **Stichting Katholiek Onderwijs Zaltbommel** in liquidatie, gevestigd te Zaltbommel.

Ingevolge de besluiten van het bestuur van de voornoemde stichtingen van 17 december 1998, 14 december 1998, 14 december 1998 en 6 oktober 1998 zijn bovengenoemde stichtingen met ingang van 1 januari 1999 ontbonden en hebben zij het bevoegd gezag overgedragen aan de na te noemen vereffenaar. De rekening en verantwoording van deze stichtingen zijn ter inzage voor een ieder tot 2 maanden na publikatie van deze advertentie neergelegd ten kantore van het handelsregister van de Kamer van Koophandel en Fabrieken te Tiel en ten kantore van de vereffenaar; de stichting: Stichting R.K. Onderwijs Bommelerwaard te Ammerzoden, 't Bussche Kempke 2

Jaren in angst door fout van Dijkzigt

Per ongeluk hiv-besmetting in dossier patiënte gemeld

Van een onzer verslaggevers

ROTTERDAM - Een 42-jarige vrouw uit Den Haag spant een rechtszaak aan tegen het Dijkzigtziekenhuis in Rotterdam omdat zij jarenlang ten onrechte bang is geweest besmet te zijn met het hiv-virus. Door de 'vergissing' van het ziekenhuis is zij zo van streek geraakt, dat ze jarenlang onder psychische behandeling is geweest.

Hoewel de vrouw vorig jaar in kort geding al gelijk kreeg en de rechter het ziekenhuis opdroeg de schade te vergoeden, is er na maanden van onderhandelen nog steeds geen resultaat bereikt. De vrouw voelt zich ernstig geschoffeerd door verzekeringsmaatschappij Centraal Beheer, een posttraumatisch stressyndroom leidt, wordt buiten beschouwing gelaten. Maar de zinsnede dat de vrouw haar leven inmiddels weer redelijk heeft weten op te pakken, wordt wel opgevoerd als argument dat een schadevergoeding van 10.000 gulden ruim voldoende zou moeten zijn. De advocaat van de vrouw eist 75.000 gulden.

Mevrouw E. kwam in juli 1994 zelf bij toeval tot de ontdekking dat zij volgens het Dijkzigt met het hiv-virus was besmet. De aantekening bleek maanden daarvoor gemaakt door het academisch ziekenhuis. „Het was alsof ik mijn doodvonnis had gelezen." Door de affaire stortte E. dermate in dat ze psychische hulp nodig had. Haar huwelijk liep stuk omdat haar man ervan overtuigd was dat zij hem had bedrogen.

Pas in december 1994 werd de fout in het medisch dossier hersteld, maar de angst dat zij toch was besmet, werd pas weggenomen toen zij zich in 1997 liet tes
ten. „Toen ik de uitslag hoord
ben ik in tranen uitgebarster
Niet van blijdschap, maar van ve
driet dat ik al die jaren voor niet
in doodsangst had geleefd."

Hoewel het Dijkzigt zich ui
eindelijk verontschuldigde voo
de fout van de firma die de patië
tengegevens in de computer ve
werkt, vindt E. dat haar angste
jarenlang niet serieus genome
zijn. Het ziekenhuis erkent dat
fouten zijn gemaakt en ook dat
toonzetting van de brieven d
verzekeraar Centraal Beheer ha
teerde te hard was. Jurist E. va
Veen: „Wij hebben hiervan g
leerd en proberen deze zaken n
zoveel mogelijk door onze eige
klachtencoördinator af te late
handelen. Wat betreft de schad
vergoeding vind ik dat ons aa
bod correct is. We kunnen als zie
kenhuis niet te royaal zijn, omd
we met publieke middelen we
ken."

'Je gooit het spul erin bedenkt het appa

Vervolg van pagina 1

Wasmachine

Het logische gevolg van zijn vinding, zegt Langereis, is een was-

**schoon te krijgen. Langereis: „I
één schep waspoeder zitten w
12 verschillende dingen. Zeep
bleek, enzymen, dat soort zaker
De dosering die op pakken staa
voorgeschreven is altijd aan d
heel ruime kant. Bovendien b**

...e stond zelfs op het punt met
...temelsnaam zou kunnen doen.
...zelf de vraag gesteld wat ze in 's
...genlang. Steeds maar weer zich-
...ze heeft flink nagedacht. Da-
...echt mee."
...ch verschrikkelijk? Ik zit daar
...graag wat doen. Die atmosfe is
...dan ook buitengewoon droevig.
...'Als je die beelden ziet, wil je zo
...ude dag. De laatste tijd is ze
...ortlog is, heeft ze geen rustige
...de vele Nederlanders die zich
...het leed van de Kosovaren aan-
...trekken. Velen hangen aan de
...lijn om op de één of andere ma-
...nier iets te doen aan het Balkan-
...drama. „We krijgen heel veel te-
...lefoontjes van mensen die wil-
...len helpen. Iedereen is vreselijk
...geschrokken van wat er de afge-
...lopen weken is gebeurd. Deze
...spontane hulp kennen we ei-
...genlijk alleen van de oorlog in
...Bosnië", zegt L. Sonnenschein,
...achterhalen waar ze met hun
...hulp terecht konden. „Wij krij-
...gen tientallen telefoontjes van
...mensen die vluchtelingen in
...huis willen opvangen en een
...traumacentrum heeft zijn prak-
...tijk beschikbaar gesteld om Al-
...banezen te helpen."
Volgens J. de Ridder, communi-
catiedeskundige aan de Univer-
siteit van Amsterdam, spelen de
media een grote rol bij de be-
trokkenheid. „De mensen gaan
met problemen zitten als ze
beelden zien van vluchtelingen
die in de kou staan te wachten
op de grens. Ze willen dan ook
iets doen. Dat is ook heel begrij-
pelijk. Het is een soort reflex."
Ook de Stichting Kosovo-Hulp
heeft een grote toename van
hulpaanbiedingen gezien. „Het
zijn vooral particulieren die
spullen willen brengen. Ook
hebben we veel aanbiedingen
van mensen die willen helpen
met vervoer", zegt Sonnenschein.
Het is de bedoeling dat de
hulpgoederen in de loop van
deze week per vrachtwagen naar
Albanië worden gebracht. Son-
nenschein: „Het is nu nog te
vroeg om te zeggen of we ook
naar Kosovo zelf kunnen. Dat
hangt af van de situatie ter
plaatse."

Gestaalde kaders maken het PvdA-top niet lastig

Door Wilco Boom

UTRECHT - Veel hoor je niet meer van hen, maar ze zijn er nog: de gestaalde kaders in de Partij van de Arbeid die de VS en de NAVO onverminderd bescherm als de klassenvijand.

Op een bijeenkomst die het partijbestuur gisteren hield om afgevaardigden bij te praten over de kosovo-crisis, staken ze ouderwets de kop op.

A. Veldhof bijvoorbeeld hield een vlammend pleidooi tegen het NAVO-optreden op de Balkan en de manier waarop de partij zich compromitteert: „Ik had hier objectieve voorlichting verwacht, maar wat ik hoor is NAVO-propaganda. Sinds 1988 is Washington bezig de Balkan te destabiliseren. Het laatste restje socialisme op weg naar de Kaspische Zee moet uit de weg worden geruimd."

J. IJzermans (voorzitter afdeling Goirle) hamerde erop, dat zijn afdeling niet zomaar op beëindiging van de bombardementen heeft aangedrongen. Hij noemt het NAVO-optreden een hellooze weg omdat de Verenigde Naties niet de regie voeren. „Het recht van de sterkste wordt weer geïntroduceerd. Als socialist zeg ik: Dat mag niet."

W. Hoogveld uit Utrecht waarschuwde dat de PvdA veel boter op het hoofd heeft 'door simpelweg het NAVO-standpunt over te nemen. André Hazes zei het ook al: waar zij we mee bezig?!'

W. Koning uit De Bilt had ook een volkenrechtelijk probleem: „Het NAVO Handvest stelt dat alleen optreden is toegestaan als er een ildstaat wordt aangevallen." En ook het enige dissidente lid van de Tweede-Kamerfractie, Apostolou, roerde zich: „Voor de volledigheid wil ik zeggen, dat ik in de fractie een standpunt heb ingenomen tegen de bombardementen. Helaas is er uitgekomen wat ik had verwacht."

Maar deze erupties leidden er niet toe dat fractievoorzitter Melkert, partijvoorzitter Van Hees en de overige leden van het partijbestuur het moeilijk kregen in het Utrechtse Jacobi Theater. De sputter van een enkeling, ook wel.

boodschap dat de militaire ingreep in een soevereine natie 'onvermijdelijk' is' en dat het 'regime van Milosevic moet worden verzwakt totdat het omvalt'. (Melkert), ging er bij de meeste aanwezigen in als koek.

Onder druk van de media was de bijeenkomst openbaar. Het partijbestuur had het kader aanvankelijk achter gesloten deuren willen bijpraten. Maar met de deur open en voor het oog van de camera lukte dat, ondanks het gesputter van een enkeling, ook wel.

Hoewel dat er zullen zijn is

●De NOS zendt vandaag vanaf 13.00 uur via TV2 het Kamerdebat over de kwestie Kosovo rechtstreeks uit.

Een volk op drift

Hulpverleners voeren langs de grenzen met Kosovo een ongelijke strijd. Voor iedere Albanese Kosovaar die zij te hulp schieten sluiten er aan het einde van de kilometerslange rijen tientallen aan. De chaos als gevolg van de 'etnische zuivering' door de Serviërs is enorm. Meer dan 400.000 etnische Albanezen zijn sinds het begin van de luchtacties van de NAVO — op 24 maart — uit de Servische provincie verjaagd. Albanië probeert aan 240.000 vluchtelingen onderdak te bieden. In het niemandsland tussen Kosovo en Macedonië wachten 100.000 mensen op toestemming het land binnen te komen. De Hoge Commissaris van de VN voor de Vluchtelingen, Ogata, beschuldigt Joegoslavië ervan dat het 'de collectieve identiteit van Kosovo vernietigt'. „Het is beangstigend om te zien dat we het millenium afsluiten met de massale deportatie van onschuldige mensen", aldus Ogata.

Foto Pavel Kopczynski/Reuters

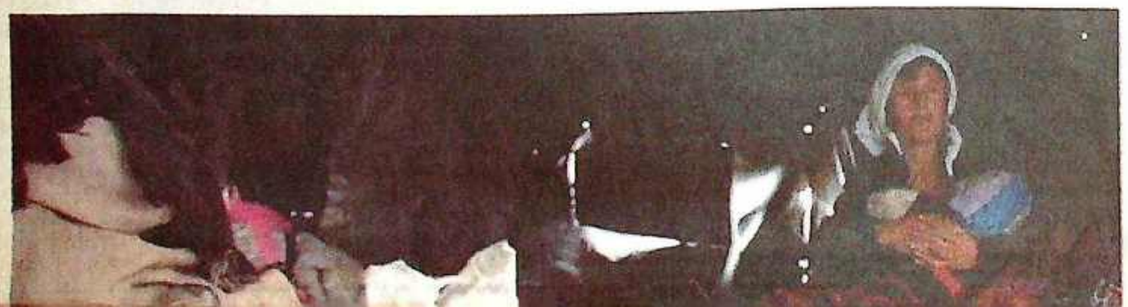

Een zieke bejaarde vrouw, uitgeput van de vlucht naar Albanië, wacht in de open lucht op vervoer naar een ziekenhuis. Voor tientallen anderen kwam de hulp de afgelopen dagen te laat.
Foto Jerome Delay/AP

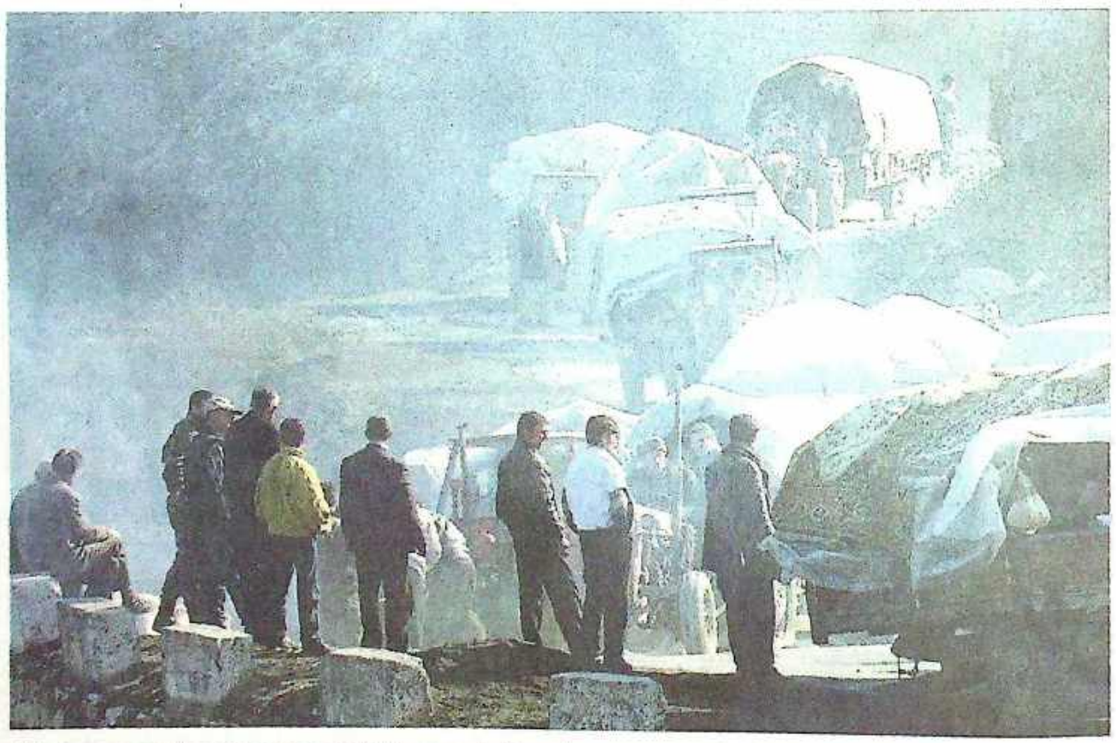

Albanese mannen slaan Kosovaarse vluchtelingen gade die moeizaam met tractortjes de heuvel naar de grens oprijden, op weg naar Kukes in het noorden van Albanië.
Foto Jerome Delay/AP

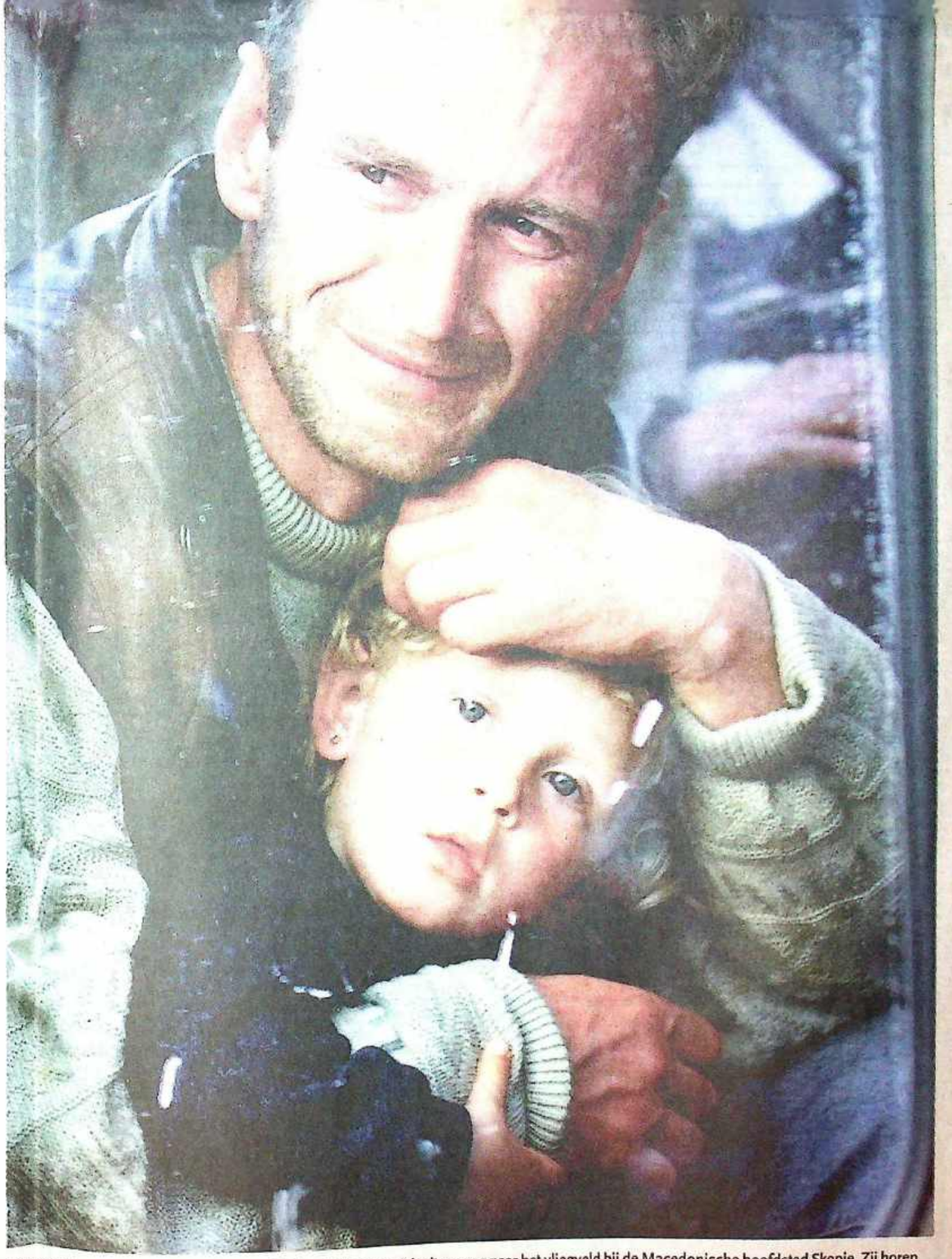

Een man klemt zijn kind tegen zich aan en huilt zachtjes voor zich uit op weg naar het vliegveld bij de Macedonische hoofdstad Skopje. Zij horen tot de eerste groep vluchtelingen die met een luchtbrug naar Turkije wordt gebracht.
Foto Eric Draper/AP

8-4-99

VN vreest volkerenmoord

Waar eergisteren tienduizenden Albanese Kosovaren zonder eten en drinken wanhopig wachtten op toestemming om Macedonië binnen te mogen, lag gisteren een dik tapijt van kleding, tentdoek en plastic tassen. Hulpverleners en Macedonische soldaten brachten de vluchtelingen 's nachts met bussen van het dal van Blace naar door NAVO-militairen ingerichte kampen. *Foto Carlo Ferraro/EPA*

Van onze verslaggevers

SKOPJE/DEN HAAG - Bij het verjagen van de etnische Albanezen uit hun huizen in Kosovo hebben Joegoslavische troepen ernstige gruweldaden begaan.

De NAVO zegt over 'eensluidende verklaringen' te beschikken die wijzen op het bestaan van zeker drie massagraven in Kosovo.

Ook zouden Joegoslavische eenheden etnische Albanezen als menselijk schild gebruiken tegen aanvallen van de Kosovo-rebellen van het UCK.

De secretaris-generaal van de Verenigde Naties Kofi Annan vreest dat de Joegoslavische autoriteiten schuldig zijn aan volkerenmoord. Tijdens een toespraak voor de VN-commissie voor de rechten van de mens in Genève zei Annan dat 'de afschuwelijke campagne van etnische zuivering door de Servische autoriteiten in Kosovo maar één doel lijkt te dienen: een zo groot mogelijk aantal Albanese Kosovaren verjagen of doden en zo een volk te beroven van het fundamentele recht op leven, vrijheid en veiligheid'. Het Joegoslavië-Tribunaal in Den Haag stuurt extra mensen naar de Balkan om nader onderzoek te doen naar mogelijke oorlogsmisdaden in Kosovo.

Volgens de Amerikaanse minister van Defensie, William Cohen, stapelen de bewijzen zich op voor nog ernstigere oorlogsmisdaden dan in Bosnië gepleegd. Het gaat daarbij onder meer om filmbeelden die clandestien uit Kosovo zijn gesmokkeld en waarop verminkte lichamen worden getoond. „Ik denk dat onze ergste vermoedens worden bevestigd", aldus Cohen.

De NAVO heeft ook haar grote bezorgdheid geuit over de gijzeling van tienduizenden etnische Albanezen in Kosovo nadat het Joegoslavische leger de grenzen had gesloten met Albanië en Macedonië. Volgens OVSE-waarnemers werd de wachtende Kosovaren te verstaan gegeven terug te keren naar hun woonplaats. Eerder hadden de Macedonische autoriteiten de tienduizenden vluchtelingen aan de Macedonische kant, bij Blace, weggebracht naar kampen verder landinwaarts die door NAVO-troepen zijn ingericht.

Uit het debat in de Tweede Kamer bleek gisteren dat het kabinet bereid is op kleine schaal Nederlandse grondtroepen in te zetten ter ondersteuning van de NAVO-luchtaanvallen op Joegoslavië en voor humanitaire acties in Kosovo. Het sturen van grondtroepen is actueel, doordat het succes van de luchtaanvallen tot dusver beperkt is. Het zou daarbij bijvoorbeeld gaan om kleine eenheden die de Amerikaanse Apache-helicopters bijstaan.

Op pagina 8
Kabinet bereid tot inzet grondtroepen

Op pagina 9
Serviërs markeren huis met S'

● Kok: Grondtroepen mogelijk ● VS: Bewijs massagraf

'Ze zwaaien met messen'

Van onze verslaggevers

ROTTERDAM/SKOPJE - Bommen die vlakbij het hotel inslaan, intimidaties door Servische agenten en de constante vrees te worden gedood. De freelance fotograaf Arie Kievit heeft in grote angst geleefd tijdens zijn gevangenschap in de hoofdstad van Kosovo, Pristina. Hij is gisteren, na zes dagen te hebben vastgezeten, vrijgelaten.

„Onder de Servische agenten is een aantal echte dwazen. Ze lopen met messen te zwaaien en maken gebaren alsof ze je hals afsnijden. Ook richten ze wapens op je en maken schietbewegingen. Ik ben doodsbang geweest", zegt Kievit.

Hij is nu in Skopje, de hoofdstad van Macedonië en maakt het goed.

De fotograaf werd vrijdag op de grens van Kosovo en Macedonië aangehouden door de Servische politie en overgebracht naar Pristina. „Ik heb bij mijn arrestatie twee flinke stompen tegen mijn hoofd gekregen. Dat viel op zich nog mee. De intimidaties waren het ergst."

Kievit verbleef samen met andere buitenlandse journalisten in een hotel in de hoofdstad. Hij maakte er angstige momenten door. „Bommen sloegen in op nog geen 500 meter afstand."

Op pagina 8
'Vooral de nachten waren verschrikkelijk'

Burgeroorlog dreigt in Macedonië

Door Frank Renout

GENÈVE - In Macedonië dreigt een burgeroorlog als het land niet snel wordt ontlast bij de opvang van vluchtelingen. „Er zijn daar nu zo'n 130.000 Albanese vluchtelingen uit Kosovo. Dat dreigt de etnische balans te verstoren. Als de druk niet snel wordt verlicht, krijg je daar interne strijd."

Dat zegt A.W. Bijleveld, directeur Europa van de VN-vluchtelingenorganisatie UNHCR. Voor de massale toestroom uit Kosovo was naar schatting 'al' 30 procent van de bevolking van Macedonië Albanees. Volgens Bijleveld moet de hoogste prioriteit daarom liggen bij het overnemen van vluchtelingen uit Macedonië door andere landen. Dinsdag werden daarover de eerste afspraken gemaakt.

Maar bekrachtig je daar dan niet de etnische zuivering in Kosovo mee?

„Nee. Als de druk op Macedonië niet snel vermindert, komt er een burgeroorlog. Daar hebben we ook niks aan." Bijleveld erkent dat principes daarmee wijken voor de praktijk. „Het is pragmatisch geredeneerd, ja. Wij willen een humanitaire evacuatie voor tijdelijke bescherming. Het is een zuiver tijdelijke maatregel. Dat heeft niets te maken met etnische zuivering. Het is redden van mensen, redden van een land."

Wat doet de UNHCR nu zelf in het gebied?

„We proberen vooral, met hulp van anderen, zoveel mogelijk eerste hulp te bieden en onderdak. Ook bekijken we welke andere landen vluchtelingen kunnen overnemen. De lasten delen dus. Het probleem is dat we geen vast budget hebben. We zijn afhankelijk van vrijwillige bijdragen, vooral van regeringen. Maar het is heel moeilijk om fondsen te krijgen. Je krijgt pas geld als de vonk al is overgeslagen en dan is het vaak al te laat."

Op pagina 8
'Deportatie was door niemand voorzien'

"De bombardementen in deze onverklaarde oorlog hebben burgerslachtoffers geëist, legerinstallaties vernietigd en alle kansen voor Servië op een democratiseringsproces in de nabije toekomst om zeep geholpen. Tien jaar hard en moedig werk van oppositiegroepen die probeerden de samenleving van onderaf te democratiseren en moderne Europese maatschappelijke opvattingen over "geweldloze conflictoplossing" propageerden is in één nacht vernietigd."

Miljenko en Dubravka van de groep Burger Initiatieven.

7-4-99

me een nieuw (vaak etnisch) conflict uit."

Hoe is het te leven onder de NAVO bombardementen?

„De bombardementen brengen gelukkig veel mensen bij elkaar. We delen onze hoop en angsten en praten over waar te schuilen en wat te doen. Persoonlijk ben ik erg bang en kon bij de NAVO dreiging in oktober niet slapen. Omdat ik er van overtuigd was dat de aanval 's nachts zou plaatsvinden ging ik pas 's ochtends slapen, mezelf troostend met de gedachten dat het al licht was. Ook merk ik om me heen dat het niet alle anarchisten lukt immuun te zijn voor de oorlogspropaganda. Het is moeilijk een kritische afstand te bewaren. Wat ik het meeste haat aan de oorlogspropaganda is dat ze blinde haat promoot. Arme mensen, die het meest onder de oorlog te lijden hebben, vallen westerse journalisten aan, vernielen wagens van de UNHCR en vallen Albanezen aan. Maar ook een McDonalds in Belgrado is door een woedende menigte gesloopt.

„Vice-president Voljislav Sesel verklaarde dat wanneer de NAVO zou aanvallen hij eerst zou afrekenen met de lijst van binnenlandse verraders. "We zullen geen genade kennen" zei hij. Mijn kameraden en ik staan op deze lijst. Voor mezelf ben ik niet zo bang maar wel voor mijn mannelijke vrienden. Een van m'n beste vrienden is momenteel gelegerd in Pristina (Kosovo) en een andere vriend werd vorige week opgeroepen. Hij zit in de barakken in Aleksinac en heeft sinds zijn vertrek niets meer van zich laten horen. Hij is een moslim en die hebben het extra moeilijk in het Servische leger.

„In het algemeen zijn mensen bang en reageren ze neurotisch. De constante dreiging met geweld maakt meer in mensen kapot dan wat dan ook."

Wat is jouw overlevingsstrategie?

„Nooit echt over nagedacht, maar ik sta mezelf toe te dagdromen en heb hoop, niet om de dagelijkse realiteit te ontvluchten maar meer om mezelf te kunnen ontspannen. Werk helpt me ook m'n gedachten af te leiden van de NAVO-dreiging. Het is vooral belangrijk de situatie op verschillende niveaus op verschillende manieren te blijven bevechten en niet op te geven. In Servië is de situatie zo dat je ergens veel energie in kunt steken en uiteindelijk weinig resultaat ziet maar je moet je daarin niet teleur laten stellen. Het is zaak de energie die mensen in hun strijd steken en het proces op zich te respecteren. Gelukkig heb ik te gekke vrienden en zijn de meeste van hun actief in de anarchistische beweging en/of de hardcore/punk-scene. Dat zijn de twee plekken waar ik me thuis voel."

Hoe houd je je eigen politieke ideeën in het Servië van vandaag levend?

„In de eerste plaats door m'n ideeën steeds weer opnieuw te overdenken, maar dat is op theoretisch niveau. Praktisch gezien houd ik me bezig met directe acties en de verspreiding van tegeninformatie. Maar ik probeer vooral m'n ideeën te leven en zo te laten zien waar ik voor sta. Ik geloof trouwens dat directe communicatie met andere mensen de enige manier is om ideeën over te brengen. Daarom probeer ik met zoveel mogelijk mensen over de gebeurtenissen te praten."

Marco

Er zijn anarchistische initiatieven in verschillende Servische steden. De meest zijn verbonden met de hardcore/punk scene. Je vindt ze in steden als Kraljevo, Sombor, Kovin en Smederevska Palanka. GLIB, de groep waar Jovana actief in is bestaat sinds een jaar. GLIB is betrokken in het "Anti oorlogs Centrum", de "Vrouwen in het Zwart" en de "Anti Oorlogs Campagne". De groep bestaat uit meer dan twintig mensen die allen actief zijn. Daarnaast werkt Jovana in het Centrum voor Libertaire Studies dat zich richt op het ontwikkelen/verspreiden van sociaal anarchistische theorieën. Het centrum organiseert discussies, lezingen en doet onderzoek naar vrouwen in sociale bewegingen, vakbonden e.d.. Daarnaast vinden anarchistische groepen in ex- Joegoslavië het belangrijk contact met elkaar te onderhouden. Zo plannen anarchisten uit ex-Joegoslavië deze zomer een derde ontmoeting en is er een CEE(ex-oostbloklanden) email lijst waarmee anarchisten met elkaar contact onderhouden.

Zagrebse anarchisten die actief zijn in de anti-oorlogscampagne maken al sinds 1993 een nieuwsbrief Zaginflatch om te berichten over activiteiten van oppositiegroepen in voormalig Joegoslavië.

Adres: ZAP / ARK, GAJEVA 55, 10 000 ZAGREB, CROATIA

Mail: zap_zg@geocities.com

http://www.geocities.com/CapitolHill/Senate/3707/

Vredeswake tegen NAVO-bombardementen

AMSTERDAM, 29 MAART - Het lijkt er op dat vrijwel alle Nederlanders het heel erg vinden wat er in Kosovo gebeurt en dat niemand een idee heeft wat er gedaan kan worden om de onderdrukking van de Kosovo-Albanezen te stoppen. Over de luchtaanvallen van de NAVO lijkt ook vrijwel niemand echt enthousiast, maar "er moet toch wat gedaan worden tegen de Serviërs" is een veelgehoord argument.

Dat er toch mensen in Nederland zijn die voor andere oplossingen kiezen, bleek maandagavond 29 maart toen een groepje mensen zich verzamelde op de Dam voor een vredeswake. Rond de twintig mensen kwamen bijeen na de oproep van de ABC basisgroep Amsterdam en onder de leus "Oorlog is geen oplossing" dagelijks zolang de bombardementen duren van 19 tot 20 uur op de Dam een vreedzame wake te houden. Met spandoeken wordt er geprotesteerd tegen de bombardementen, tegen het geweld jegens de Kosovanen, inschakeling van vredesbrigades en worden mensen opgeroepen elke dag vijf minuten het werk neer te leggen.

Bij de eerste wake waren er zowel vredesactivisten uit Amsterdam als diverse internationale actievoerders aanwezig die in Amsterdam wonen en werken. Een aantal van hen was zelf van Joegoslavische afkomst. Een vredesactiviste die in Belgrado en Zagreb tegen de oorlog in Joegoslavië heeft geprotesteerd, zei blij te zijn dat er nu ook in Nederland wordt gedemonstreerd tegen de NAVO-acties. „Ik voel mij zelf niet thuis bij de Servische demonstraties die in Den Haag werden gehouden. Dat zijn vooral Servisch-nationalistische demo's voor Milosevic, geen vredesdemonstraties. Luchtaanvallen brengen niets dan ellende, we zullen moeten zoeken naar vreedzame oplossingen."

Van der Schot 7-4-99

GROOT-SERVISCHE STAATS-TV

Balkan ontwricht 50-jarige NAVO

Door Mient Jan Faber
algemeen secretaris IKV

HOEWEL DE OORLOG tegen Joegoslavië nog maar net begonnen is, beloven de resultaten voor de toekomst van de NAVO weinig goeds.

Kosovo wordt in ijltempo etnisch gezuiverd. Op 24 maart begon de oorlog en een week later waren er al 300.000 Albanezen de grenzen over gedreven. De stroom vluchtelingen houdt onverminderd aan. Doordat er gedurende het afgelopen jaar al zeer veel Albanezen op de vlucht waren geslagen, deels binnen de landsgrenzen, deels erbuiten, sprak de NAVO vorige week al over ruim 750.000 ontheemden en vluchtelingen. Nu Servische troepen relatief vrij spel hebben in Kosovo, mag worden aangenomen dat er nu ruim een miljoen Albanezen op drift zijn.

Zeker, de Amerikanen hebben versterkingen aangekondigd, twee bataljons Apache-helikopters, geschikt voor het aanvallen en uitschakelen van tanks. Maar het duurt minimaal een week voordat die ter plekke zijn. De achterblijvende Albanezen vormen straks geen serieus gevaar meer voor de Servische onderdrukkers en mogen wellicht in Kosovo blijven wonen om te dienen als 'bewijs' dat Milosevic een aanhanger is van een multinationale samenleving. Aangezien de UÇK, het Albanese bevrijdingsleger, zich heeft moeten terugtrekken en in Albanië zijnwonden likt, heeft de Servische machthebber zijn doel bereikt: het Kosovo-probleem is opgelost.

Daarmee is de oorlog niet afgelopen. De NAVO heeft nog weinig vorderingen gemaakt. De luchtacties zijn dan ook opgevoerd. Tussen 24 maart en 2 april werden er 2700 vluchten uitgevoerd boven Joegoslavië. Vergeleken met de Golfoorlog een zeer bescheiden aantal. Toen werden er in een overeenkomstige periode 110.000 vluchten boven Irak (en Koeweit) uitgevoerd, 40 keer zoveel! Gelet op de beperktere omvang van de geallieerde luchtmacht zal het aantal vluchten nooit in de buurt komen van het Iraakse aantal.

Behalve het opvoeren van het aantal vluchten, zijn ook de doelen drastisch vermeerderd. Aanvankelijk luidde de strikte order: alleen militaire doelen. Sinds eind vorige week worden meer en meer civiele doelen aangevallen, zoals bruggen, wegen, radiostations, telefoon- en elektriciteitscentrales, watervoorzieningsbedrijven, opslagplaatsen voor brandstof enz. De infrastructuur moet worden ontregeld. Dat betekent dat de bevolking beroofd moet worden van elementaire voorzieningen. De aanval op het regime heeft zich dus verbreed tot een aanval op de Servische bevolking. Een duidelijke parallel met de oorlog tegen Irak. De aanvallen op Irak, die de afgelopen jaren regelmatig werden herhaald, hebben nog steeds niet geleid tot het gewenste doel, namelijk tot een opstand van het volk tegen Saddam Hussein. Verwacht moet worden dat de NAVO-aanvallen tegen Joegoslavië hun doel eveneens voorbij zullen schieten en bij gebrek aan alternatieven nog vele jaren zullen voortduren, afgewisseld met perioden van relatieve maar bedrieglijke rust.

Het overgrote deel van de Albanese vluchtelingen wordt in de regio opgevangen. West-Europa is bereid tijdelijk 100.000 vluchtelingen op te vangen, maar landen als Frankrijk en Nederland beklemtonen keer op keer dat dit een taak is van de buurlanden en niet van ons. Het resultaat zal hoe dan ook zijn dat vele honderdduizenden vluchtelingen in het noorden van Albanië terecht zullen komen en een iets geringer aantal in Macedonië. In Macedonië wordt nu door de NAVO een 'vluchtelingenstad' voor 100.000 mensen gebouwd. Weliswaar bedoeld als transitverblijf, maar waarschijnlijk voor lange tijd overbevolkt, want de meeste vluchtelingen kunnen nergens anders heen gegeven de geringe wil van West-Europa een substantieel deel van de vluchtelingenlast te dragen. Ook in Albanië worden vluchtelingendorpen gebouwd met hulp van de NAVO. Albanië heeft gezegd 100.000 vluchtelingen te willen opnemen. Het zal in de praktijk zeker een veelvoud daarvan worden. De meesten zullen in het noorden van het land, dicht bij de grens met Kosovo blijven.

Onweerstaanbaar dringt zich het beeld van Goma op, de kampen met Hutu-vluchtelingen aan de grens met Rwanda. Of de Palestijnse vluchtelingenkampen aan de grens met Israël. De kampen in Macedonië en Albanië zullen broeinesten van verzet worden tegen Milosevic en diens opvolgers. De UÇK zal zich er vestigen en van daaruit, onder bescherming van de NAVO-soldaten, die immers als kampbeheerders optreden, hun guerrilla en terroristische acties tegen Servië voorbereiden en uitvoeren. De vraag is of de NAVO-soldaten voor deze nieuwe en langdurige taak werkelijk voldoende zijn geschoold en uitgerust.

De NAVO is de NAVO niet meer. Voor het eerst sinds de oprichting, 50 jaar geleden, is het bondgenootschap in oorlog. Alle strategieën en concepten, jarenlang gekoesterd door het bondgenootschap, kunnen worden opgeborgen. De oorlog tegen Joegoslavië die als een haastklus werd opgevat, heeft de NAVO in een moeras van problemen gestort. Joegoslavië is niet verslagen en je proeft aan de grote woorden van Blair en Clinton dat ze zelf ook niet meer weten hoe Milosevic moet worden aangepakt. De NAVO weet zich voorts, mede door een foute inschatting van de reactie van Milosevic op de bombardementen, met een immens vluchtelingenprobleem opgezadeld, waar zij totaal niet op voorbereid is. De stabiliteit in de Balkanregio die ze zo trots leek te garanderen (zie Bosnië), is eensklaps uiterst fragiel geworden. Griekenland en Italië, de NAVO-landen die het dichtst bij de plek des onheils liggen, zullen de cohesie in het bondgenootschap ondermijnen omdat het eigen belang prevaleert. Ze zullen zich zowel tegen de bombardementen als tegen de gevluchte Albanezen keren.

De belofte van de NAVO aan Montenegro dat zij deze deelrepubliek van Joegoslavië tegen de coupneigingen van Milosevic zal beschermen, klinkt steeds holler, omdat het alleen bij woorden blijft. Een wapen om dit onheil af te weren bezit de NAVO immers niet. Gaandeweg wordt de bewegingsvrijheid van de NAVO steeds geringer in het moeras van de Balkan. Je kunt er vergif op innemen, straks komt ook nog het NAVO-paradepaardje Bosnië aan de beurt. Het rommelt er nu reeds aan alle kanten.

We 'vieren' het 50-jarig bestaan van de NAVO. Maar de oorlog tegen Joegoslavië doet bij mij de vraag rijzen: haalt de NAVO het jaar 2000?

DEZE PAGINA IS EEN TREFPUNT VAN MENINGEN

Artikelen geven uitsluitend de opvatting van de auteur weer. Alleen de commentaren in de linkerkolom vertolken de mening van de krant. Het zenden van een bijdrage aan Algemeen Dagblad impliceert dat de schrijver aan Algemeen Dagblad bv toestemming geeft tot vastlegging, vervaelvoudiging en verspreiding ervan in gedrukte -, elektronische - en enige andere vorm, waaronder databank, Internet, door telecommunicatie, op diskette, CD-Rom en CD-I.
De redactie behoudt zich het recht voor ingezonden artikelen te weigeren, dan wel te redigeren of in te korten. Artikelen (maximaal 500 woorden) en ingezonden brieven (maximaal 200 woorden) voorzien van naam, adres en telefoonnummer sturen aan: Trefpunt AD; telefax 010-406.69.69; Postbus 8983, 3009 TC Rotterdam, email (voor artikelen) trefpunt@ad.nl en (voor brieven) brieven@ad.nl.
Redactie: COR VAN SANTEN, TON OLDE MONNIKHOF, CON TUYL EN ADA PIEK (brieven).

8-4-99

Stop de agressie nu

Verklaring van het bestuur van de Unie van Communistische Partijen &endash; van de Communistische Partij van de Sovjetunie (UKP&endash;KPSU)

De internationale gemeenschap wordt geconfronteerd met een ongehoord barbaarse daad van agressie door de NAVO, uitgevoerd in het centrum van Europa na een lastercampagne van de leiders van het Amerikaanse imperialisme. Deze compleet schaamteloze aanval op het soevereine Joegoslavië gebeurt alleen maar omdat Joegoslavië het niet toestaat dat een stelletje Kosovaarse separatisten het land in stukken scheurt en bovendien dat afgescheurde stuk land ook nog ter beschikking wil stellen voor militaire bases van de NAVO.

Een van de hoofdschuldigen aan wat zich nu voltrekt is het huidige regime van Rusland. Want juist in de samenzwering met de imperialistische roofstaten heeft zij de Sovjetunie vernietigd, Rusland uitgeplunderd en van zijn mogelijkheden beroofd om, niet alleen zijn eigen vrienden en de vrede op aarde, maar zelfs haar eigen bodem te verdedigen. De sovjet-communisten zijn voortdurend en vastbesloten opgetreden tegen dit krankzinnig en misdadig gekonkel en hebben steeds gewaarschuwd voor de fineste gevolgen waarvan we nu getuige zijn. Het zal duidelijk worden, dat de door losbollen beheerste NAVO niet zal aarzelen om morgen, direct na Joegoslavië, zijn leger van aasgieren naar elk willekeurig oosteuropeesch land te sturen, inclusief Rusland. Immers, de rechtvaardiging die de agressors van hun barbaarse optreden geven, is ongerijmd tot in het absurde. Engeland voert al decennia lang oorlog in Ulster en niemand krijgt het in zijn hoofd om maar aanleiding daarvan bommen op Londen te gooien voor het scheppen van vrede. Maar de gewetenloze Engelse huichelaars krijgen het wel in hun hoofd om Joegoslavië te bombarderen.

Beide wereldoorlogen zijn in de Balkan begonnen. Wanneer de agressie niet gestopt zal worden en de zaken zich zullen ontwikkelen volgens de plannen van de NAVO-generaals, dan kan daar ook de derde wereldoorlog beginnen.

De sovjet-communisten en alle eerlijk patriottisch voelende mensen in Rusland en in de andere staten welke zijn ontstaan op het gebied van de voormalige Sovjetunie, protesteren op de meest besliste wijze tegen het heidense vandalisme van de 'geciviliseerde' NAVO moordenaars tegen het vrijheidslievende en trotse volk van Joegoslavië.

Wij doen een beroep op alle mensen van de wereld, die de idealen van vrijheid en onafhankelijkheid in hun hart dragen, hun stem van protest te verheffen tegen de monsterlijke misdaden van agressie van de NAVO en samen met ons te eisen, onmiddellijk op te houden met de agressie, terug te keren naar de onderhandelingstafel en alle binnenlandse problemen van Joegoslavië uitsluitend met vreedzame en politieke middelen op te lossen.

Handen af van Joegoslavië!

Oleg Sjenin
Voorzitter van de UKP&endash;KPSU en van het internationale comité "Voor de vereniging en de broederschap van de volkeren"

Following "statement from an insider at the governments offices in Bonn, Germany, concerning the Balkan-war of april 7th 1999" was handed over to us by an anonymous person. Please check if the text is useful for your coverage.
Bonn, 8.4.1999

Jürgen Reents, Press-spokesman
of PDS at the German parliament.

++++++++++++++++++++++++++++

1. Personal remark
2. About the recent lies of Schroeder,Sharping and Fischer
3. Preparation for war: "Roots" - a covert action of the CIA aimed at the destruction of Jugoslavia

Personal remark

This writing I hand over to a catholic priest, who is member of the group "Ordensleute für den Frieden" and asked him, while keeping my identity secret, to arrange the distribution to the media and politicians.

Holding a strictly confidential and high position at the offices of the German government, because of my conscience I cannot remain silent any longer.

All facts stated by me are verifiable for the better-informed and can be checked.

The complete NATO-Propagandastaff and over here the leading trio Schröder, Scharping und Fischer are utterly lying in public concerning almost all the facts in regard to the Balkanwar and a big crowd of journalists copy these lies without any checks or controls.

Now to the present situation

The German government knows about the real cause of the massive refugee outflux and plays with cynism the calculated refugeedisaster at the borders of Kosovo. This way it can preserve the image of deportations and "ethnic cleansing".

Reconnaissance of the German army and NATO as a whole do not have any pictures, nor insight,

8-4-99

Causes for refugees to leave Kosovo as concluded by the Ministry of Defence are with equal effect:

- Attacks of Jugoslav soldiers and police, but partly provoced by attacks of UCK-forces using Albanians as human shields. There are indications that plundering Jugoslav soldiers are executed on the spot.
- NATO-Attacks and bombs
- NATO-Bomb effects like the destruction of fesh-water facilty in almost all cities in Kosovo
- The fear to be caught in the middle of clashes between army and UCK
- Permanent spreading of fear and horrorstories transmitted by about 100 small UCK, NATO or Albanian pirate-broadcasting in the moundains, as well as propagandaprograms of the UCK at Radio Tirana.
- Gangs of the Albanian Mafia looting homes just vacated.
- Gangs of multiple ethnic composition consisting of fled prisoners, deserters of the Jugoslav and Albanian army, often using uniforms of the UCK or the Jugoslav army, easy to obtain at each basar in the bordering states.
- UCK-fighters, proclaiming "General Mobilisation" and recruiting every man of proper age and forcing them to join arms. Anyone refusing is beaten badly and must pay a ransom and is forced by oath and bloodrevenge to remain silent and told to inform media and family they are a victim of Serb atrocities.
- Proclamation by the UCK that NATO has no option but to start a ground-offensive.

Some forces in NATO welcome the exodus. With enthousiasm the comment made by the US-Ministry of Defence dated april 5 was picked up by the German military, that when all have fled, a massive attack in the whole of Kosovo becomes a possibility.

The German government knows that there are no concentrationcamps and that no houses where marked with an S by the Serbs. This, as well as the fact that in no stadium in Pristina people are detained, was reported by representatives of the catholic church in Pristina in a direct telephoneconversation with employees of the German government. Still Scharping is spreading these lies. The German government also knows that american and european private media at the border are offering USD 200.000 for videomaterial of massacres, true or false.

NATO and the German army are supporting the UCK with uniforms, food and instructors.

All UCK-commanders are in constant radiocontact with NATO.

NATO-groundforces are already operating in Kosovo, they are only German and US-units. Their task is to mark targets, furthermore NATO-officers function as communicationcommandos for the UCK.
The necessary contacts were established as the US and German officers abused their mission as OSCE-observers before the NATO-attacks. The German parliament is not informed about these facts, nor the general public.

With the deployment of German Tornado aircraft our Minister of Defence purposely is chosing to violate the Geneva Convention and other international laws. This is the case concerning the attacks on the military hospital as well as the attack on bridges. All traffic by boat on the Donau is made impossible, which is a violation of international law.

Premier and Minister of Foreign affairs know how the war is waging that no knowledge

Experts of the Justice-Department doctored the lines that would give NATO the rights of a medieval knight in the whole of Jugoslavia.

According to statements made by Rugova's Italian legal advisor at Rambouillet, Filippo di Robilant, the moderate Kosovo-Albanians were given assurance by Robin Cook, that signing the paper would only permit NATO to attack military objects and further saveguard the civilian population in the whole of Jugoslavia.

Codename "Roots"- a covert action by the CIA prepared for war- aim is the destruction of Jugoslavia by disengaging Kosovo, Montenegro and the Vojvodina.
Since the beginning of Clintons presidency the USA works closely together with Germany under the codename "Roots". This covert action is planned by the CIA and DIA, a joint office of the Pentagon and the CIA supported by the German secret service in order to destabilize Jugoslavia, which is the last resisting force in the Balkans.

"Roots" objective is the separation of Kosovo by means of autonomy, independance or becoming part of Albania, the separation of Montenegro as the last means of acces to the Mediterranian and the separation of the Vojvodina which is the area for the majority of Jugoslavia's food-supplies.
This will lead to the total collapse of Jugoslavia as a viable independant state.

The trigger for this action is the fear of Germany and the USA that Jugoslavia will ally itself with Russia and other former Soviet-states the moment that Jeltzin is replaced by communist and nationalist forces in the near future.

In order with the old Roman policy of "Divide et impera" the implementation of Roots supports directly the dream of Greater Albania in Kosova, but also the direct financing of royalist Chetniks and Serb ultranationalists in
Kosovo by rich Serbs living in exile in the USA, trying to provoce an ethnic conflict.

Dissappointing developments for the "Roots"-planners, as in 1997 a peaceful solution seemed possible. The moderate speaker of the Kosovo-Albanians and the systematically demonised Milosevic agreed to establish the autonomy
concerning schools and education.
Now the UCK, founded by the CIA, came into play. This organisation is based on the powers of the Albanian mafia, that still controls mountainvillages in the borderarea of Montenegro, Kosovo, Macedonia and Albania. Their source of
income is drugtrafficing, smuggling, extortion etc. and the Codex of bloodrevenge still applies.

Their weaponry was obtained during the civil war in Albania.
Peaceful settlement between Serbs and Albanians became diffucult due to ambushes by the UCK against Jugoslav police-units. The civilian population was used as human shield.

These actions were stepped up after a new meeting between Rugova and Milosevic in 1998 and as expected the military and police-units overreacted in Kosovo. This way the UCK and the NATO-states could sell these actions as
ethnic cleansing. Never any word was spoken about the killings of the UCK. Neither about the abuse of the civil population by UCK, nor the activities carried out by Serb nationalist thugs, financed by the West, like Arkans Tigermilitia and Chetniks. (Similar financial support was given to the Ustascha in their segregationstruggle in Croatia).

In the same period of time Montenegro received immense investments from European and

In the Vojvodina the influence of the new NATO-member Hungary came into play. Anti-serb feelings under minoritygroups like Hungarians, Romanians and Croatians were vocalled by small radiostations at the border in attempt to raise resistance against Belgrade.

The bombs against the Donau-bridges effectively isolate the province from the rest of Jugoslavia, forcing on the one hand better relations with new NATO-member Hungary, on the other hand it is shown who is in charge, now that big cities like Novi Sad with predominantly Serb inhabitants are bombed. Cities with Hungarian majorities are not bombed.

If these preparations for an offensive war with the knowledge and approval of the previous Kohl-government and now Schroeder, Scharping and Fischer are not to be brought to the International Tribunal of War Crimes, then I donot know what should be adressed there. End the NATO- and CIA-war against the sovereign Jugoslavia.

The "Humanists" are exposed.

An Appeal from American Jews to the Green Party of Germany

We are Jewish Americans who are deeply concerned that the memory and tragedy of the Holocaust is being invoked in order to justify an unjust bombing campaign against the civilian population of Yugoslavia. Many of us have friends who lost family members in the Holocaust, or have lost relatives ourselves. We are deeply aware of our own history and the need for the world community to intervene in situations where there is a threat of genocide, in order to prevent it. However, this is clearly not what is happening in Yugoslavia today.

We do not believe that our government's war against Yugoslavia is motivated by humanitarian concerns. This is evidenced by their refusal to airlift food and water to desperate refugees within Kosovo, as well as the paltry sums allocated for refugee relief as compared to the billions of dollars spent on the bombing. The Clinton Administration's great reluctance to pursue a negotiated solution to the conflict also indicates that this intervention is mainly about power: showing the world that the United States (and NATO, which it largely controls) is the self-appointed international policeman, and stands above international law and the United Nations. They are waging their war against civilians, destroying the Yugoslav economy and killing hundreds of innocent people, in order to demonstrate and consolidate their power.

Many supporters of the bombing have drawn analogies to the Holocaust, arguing that the world